De emptione et venditione.

Antonij de burgos alias de Salamanca. J. V. doctor aurea lectura ſuper vtili et cotidiano titulo de emptio. et venditio in antiquo et florenti gymnaſio bononienſi iura ciuilia et canonica interpretante nuper impreſſa Cum ſummarijs et indice ad flores totius operis in promptu inueniēdos facilimo fideliſſimoqꝫ.

¶ Cum gratia et p̄uilegio

De emptione et venditione.

Antonij de burgos alias de Sa
lamanca. J. U. doctoris aurea lectura ſuper vtili
et cotidiano titulo de emptio. et venditio in
antiquo et florenti gymnaſio bononien
ſi iura ciuilia et canonica interpre-
tante nuper impreſſa Cum ſum
marijs et indice ad flores
totius operis in prom-
ptu inueniẽdos fa-
cilimo fideliſ-
ſimoqꝫ.

15 28

Cum gratia et priuilegio.

¶ Reuerendiſſimo in chriſto patri et dño dño Bernardino de Caruaial ſancte crucis in hieruſalem preſbytero Cardinali Patriarche hieroſolymitano Epiſcopo Saguntino: hiſpanorumqꝫ omnium citra montes defenſori accuratiſſimo. Antonius de Burgos Hiſpanus humilime felicitatem dicit.

HEreditas populos olim tempeſtate Lyſimachi regis tanto ⁊ tam ingenti morbo laboraſſe greci ſcriptores memorant. R. P. vt non niſi e naribus longo fluente ſanguine. aut e corpore toto immenſo quodã ſudore manãte ſanari potuerint. Nec ſic tamen adhuc incolumes nec priſtine mentis cõpotes factos eſſe quin ⁊ deſiperentur adhuc ⁊ quodam velut furore cõmoti raperentur: ac quodam quaſi enthuſiaſmo ac veluti furore poetico pleni paſſim omnes tragicum quoddam tota vrbe per fora per cõpita canerent. Cauſamqꝫ morbi huius fuiſſe referũt Archelaum quendam tragedum illo ſeculo clarum ac memorabilem: qui dum Andromadem inſignem ⁊ ipſam Euripidis poete fabulam acturus eſſet eſtate media ferme ſub ipſo Syrio atqꝫ canicula populũ fabule audiende imprimis auidum in ſcenam coegerit. Quare ego maximopere vereor. P. R. ne hic quoqꝫ morbus ⁊ tragicus furor multos noſtrorum hominum animos ac mentes inuaſerit: qui ſic vbiqꝫ paſſim ac temere ad ſcribendum precipites abeunt: vt nulla nec temporum nec locorum nec rerum deniqꝫ nec ſui ipſorum habita ratione nullo nec fame nec ingenij periculo territi vana quedam atqꝫ ridicula in vulgus effundant: quibus neqꝫ iam mercedem vllam aut premium neqꝫ qđ multo miſerius mihi videri ſolet apud poſteros vllã ingenij laudem comparent: ſed velut cõmune quoddam et publicum ſue dementie teſtimonium colligentes ſeſe cum ſuis tum et poſteris ipſis fabulam ac ridiculum prebeant. Magna hec ⁊ ingens vbiqꝫ fere et in omni literarũ genere calamitas viſitur. Uerum neſcio quo fato multo maior in hac noſtra ciuili pontificijqꝫ iuris diſciplina ſentitur. In quibus iam multos annos ſic libere ac paſſim: ſicqꝫ et temere ac ſolute nonnũqꝫ multa hominum ingenia ſcribendo ſudauerint: vt non tam ſcribere ꝙ aut corrumpere aut craſſari voluiſſe videantur. In qua re vna tametſi paulo ante noſtram etatem: ſed ⁊ noſtra quoqꝫ nonnulli clariſſimi viri et opem ferre: ⁊ huic iam late patenti morbo medicinam adhibere conati ſunt. Tamen non vſqꝫquaqꝫ mihi adhuc quod petebant aſſecuti videntur: nãqꝫ ſic aut implicita adhuc aut inuoluta dubiaqꝫ et ancipitia ab his multa relicta ſunt: vt multo magis hominibus laborem ꝙ auxilium rebus ipſis: difficultatem ꝙ lucem attulerint. Neqꝫ ſane negauerim locis compluribus vtilem illorũ operam prefuiſſe magnãqꝫ et ingentem illis deberi gratiam: quorum ingenio: cura: labore: ſtudio ac diligentia multis ac varijs erroribus in quibus mortalium ingenia (veluti in tenebris ceca captaqꝫ ferebantur) ſoluta ac libera facta ſint. Ceterum partem adhuc maximam ſupereſſe laboris video. cui niſi cura magna ac ſtudio ſuccurſum erit. Sane nõ multum nos in his adhuc tenebris agitantes veterum maiorũqꝫ noſtrorum ſcripta ac monumenta iuuerant. Itaqꝫ hãc ipſi noſtram eſſe prouinciam duximus. P. R. vt ſi quid a maiorum opera ac labore reliquum factũ eſſet: id ipſi qualicũqꝫ noſtra induſtria ſupplere conaremur. ⁊ ſi quid ab illis aliquando (vt ſepe ſunt imbecilla mortalium ingenia) minus aut accurate: aut diligenter ſcriptum eſſet: noſtro labore ac ſtudio id emendatum poſteris traderetur. Nec ſane nobis cõmittendum id viſum eſt vt cum iam tot annos in hoc vno docendi munere. in hacqꝫ tam et graui et ſepe moleſta iuris pontificij paleſtra verſatus fuerim. Ne mihi tam negotioſus ꝙ otioſus fuiſſe videar: ſi in tot annos nullus tot laborum ⁊ ingenij fructus appareat. Et quoniam ſiue in otio ſiue in negotio vixerimus temporis vtriuſqꝫ rationem Cato ille ſapientiſſimus ſenex reddendam exiſtimat: idqꝫ velut publicus quidã humane vite cenſor imperioſe exigit. Sane tu mihi quoqꝫ velut Cato alter: aut etiam paulo illo maior in tanto clariſſimorum hominum numero eligendus viſus es: cui huius vtriuſqꝫ ⁊ otioſe. ⁊ negotioſe vite rationem redderem. nam cui queſo ꝙ tibi vni potius? Cuius ea ingenij ac literarum gloria: ea grauitas ⁊ integritas morum: ea velut perpetua quedam ſanctiſſime vite conſtantia: is tenor rigidus: ea in immortalem deum ac ſuperos obſeruantia: ea pietas: is timor: vt nemini mirum videri debeat ſi te Catone illo quo nihil vnꝙ maius natura peperit paulo eſſe maiorem dixerim. Itaqꝫ tibi. P. R. non hos meos labores tantũ non has meas diuturnas nocturnaſqꝫ vigilias non hunc puſillum ⁊ tenuem ingenij mei fructum: ſed memetipſum meãqꝫ vitam totam dico ac de manu (quod aiunt.) in tuam manum trado: tunc me doctũ: tunc me eruditum: tunc me felicem ac beatum putabo ſi tu puriſſime tue ſententie huic noſtro labori album calculum adieceris. Uale.

¶ Solennis atq; inſignis lectura ſuper tit. de emptione ⁊ venditione edita per excellentiſſimũ. J. U. doctorem dominum Antonium de burgos hiſpanũ in almo gymnaſio Bononiẽſi dum ibi ordinarie legeret.

¶ De emptione ⁊ venditione. Rubrica.

1 ☞ Venditor transfert in emptorem dominium rei per traditio-
nem ſi ipſe venditor ſit dominus rei. ⁊ qd ſi nõ ſit dñs. nu. 8.
2 Venditor licet obligetur non ad dandum: ſed ad rem tradendam
tamen ſi eſt dominus transfert dominiũ tradendo. Et quid in eo
qui eſt obligatus tradere ex contractu venditionis. nu. 3.
4 Obligatus ad factum vel ad rem tradendã ex quocũq; ꝯctu ſi im-
plere põt: an poſſit cõpelli ꝑciſe ad id faciendum vel tradendũ.
5 Juramentum ſortit naturam ꝯctus cui adijcitur. ⁊ nu. 7.
6 Intereſſe ſoluere an ſufficiat in obligatione facti cauſata ex con-
uentione partium.
9 Malafides impedit preſcriptionem de iure canonico.
10 Publiciana actio ad hoc vt competat alicui ſufficit ꝙ potuerit a
principio preſcribere vel vſucapere.
11 Argumentum a maiori ad minus negatiue non valet.
12 Contractus emptionis ⁊ venditionis vnde ortum habuerit.
13 Pecunia fieri non põt ſine autoritate principis.
14 Pecunia fuit introducta a iuregentium.
15 Teſtamentum an ſit iuris ciuilis: vel iuriſgentium.
16 Imperator non poteſt auferre ſine cauſa rem acquiſitã vſucapio-
ne vel preſcriptione.
17 Reſcriptum principis an valeat ꝯ latam ſententiam.
18 Papa an poſſit ſine cã priuare aliquem beneficio ſuo.
19 Emptionis ⁊ venditionis appellatione qd veniat. ⁊ nu. 20. ⁊ 21.

In nomine indiui-
due trinitatis. Ex abbatis ꝯtinuatione
ad titulos precedẽtes talis incidẽter eli
citur concluſio. Venditor † ſi dominus
1 eſt trãſfert in emptorẽ dñiũ ꝑ traditio-
nem. Si vero nõ eſt dñs transfert in em
ptorem vſucapiendi condictionem. Ex
qua cõcluſione noto ꝙ lʒ vẽditor † obli
2 getur nõ ad dandũ: ſed ad rẽ tradẽdam
l. j. ff. de actio. emp. l. ex empto. eo. ti. §. ꝓtiũ. inſti. de emp. ⁊ vẽ. tñ ſi ẽ
dñs tradẽdo trãſfert dñiũ. Si vero nõ eſt dñs transfert vſucapiẽdi
cõdictionẽ. l. clauibus. ff. de ꝯhen. emp. Et ſic eſt notãdũ ꝙ iſta tra
ditio nõ dr̃ nuda vel meri facti. Sed hʒ in ſe cãm ꝓprietatis anne-
xam poſtq̃ trãſfert dñiũ vel vſucapiendi condictionẽ. ita Pau. de
caſt. magiſtraliter in. d. l. ex empto. qḋ eſt ſpãle in obligato ad tra-
dendum ex iſto ꝯctu emptionis ⁊ venditionis. qḋ ſecus eſſet qñ rẽ
tradi eſſet in obligatione ex alio ꝯctu: qꝛ tũc talis traditio eẽt meri
facti. neq; transferret dñium ẽt ſi tradens eſſet dñs nec preciſe cõ-
pelleret tradere: ſed liberaret ꝑſtando intereſſe. ita Bart. ⁊ Pau.
de caſt. in. d. l. j. de actio. emp. ⁊ in. l. ſtipulationes nõ diuidunt. ff. de
verbo. obli. ꝑ. l. ſi fundũ. eo. ti. ita Jo. an. ⁊ poſt eũ Abb. ⁊ ſequẽtes
3 in. c. cũ Joãnes heremita. de fide inſtru. in. iij. col. Sed † in eo q eſt
obligatus tradere ex ꝯctu venditionis. ſecus qꝛ talis obligatio hʒ
ſimilitudinẽ cũ obligatione dãdi: qꝛ ſicut q tenet dare cogit ꝑciſe
ad dãdũ. vt. l. vbi aũt. §. fi. ff. de verb. obli. ita ⁊ iſte cõpellit ꝑciſe ad
tradendũ ſi hʒ facultatẽ tradẽdi. vt voluit glo. cõiter approbata in
d. l. j. de actio. emp. Aduertas tñ qꝛ nõ hʒ oĩmodam ſimilitudinẽ:
qꝛ obligatus dare indiſtincte cõpellit ſiue hẽat facultatẽ ſiue non ſi
poſſibilis ẽ datio: qꝛ cogit redimere ⁊ dare. ſed vẽditor nõ cõpellit
neq; tenet niſi qñ hʒ facultatẽ. nec cõpellit redimere poſito ꝙ redẽ
ptio ſit ſibi poſſibilis: ſed ad intereſſe ſolũ tenet. iſta ſunt de mente
Bar. ⁊ Pau. de ca. in locis ſuperiꝰ allegatis permaxime in. d. l. ſti-
pulationes nõ diuidunt. in. viij. q. que no. tu canoniſta ꝓpter intel-
ligentiã eoꝝ que Abb. in. d. c. cũ Joãnes. ⁊ dũ dixi ꝙ ſi venditor hʒ
facultatẽ tradẽdi cõpellit tradere. intelligas ẽt ſi vellet intereſſe ꝑ-
ſtare: qꝛ cõpellit ex iſto ꝯctu rẽ tradere. ita cõiter doctores firmant
vbi. ſ. ⁊ ẽ gl. melior de iure. in. §. ꝓtiũ. in ṽ. tradat. in fi. inſti. de emp.
⁊ vendi. quã ibi no. Ang. de are. lʒ aliq voluerint ꝯtrariũ. ſcʒ ꝙ ꝑſtan-
do intereſſe liberet ſequẽtes glo. in. l. j. de acti. emp. ff. ſʒ vt dixi ꝯtria
opinio eſt verior ⁊ cõiter approbat. idẽ ſequẽda intãtũ qḋ ſi eẽt dñs
tradẽs niſi dñiũ trãſferat nõ eẽt liberatus. tex. eſt ſingularis in. l. cũ
manu ſata. in fi. ff. de ꝯhẽ. emp. de quo exclamat Are. in. d. §. ꝓtiũ.
inſti. de emp. ⁊ vẽdi. Et que predicta ſunt dũ habita eſt differentia
de obligato ad rem tradẽdã ex contractu emptionis vel ex alio cõ-
tractu ꝓcedunt habita ꝯſideratione iuris ciuilis quo iure inſpecto
etiã in obligationibus facti ſuccedit obligatio ad intereſſe vulgata
l. ſi quis ab alio. ff. de re iudi. uo. in. d. l. ſtipulationes nõ diuidũtur.

Sed conſiderata equitate canonica eſt pulchra dubitatio an obli-
4 gatus † ad factum vel ad rẽ tradẽdam ex quocũq; ꝯctu ſi implere
põt poſſit cõpelli ꝑciſe ad id faciẽdũ vel tradendũ. in qua Lud. ro.
in. d. l. ſtipulationes non diuidunt. vij. col. in. viij. cõcluſione fuit in
noua opinione firmando ꝙ de equitate canonica ſit ꝑciſe talis cõ-
pellendus per. c. qualiter. extra de pac. ponderando eũ dũ loquitur
de ꝓmiſſione in genere ⁊ in ver. opere compellat. Scḋo inducit ꝙ
inter ſimplicẽ loquelam ⁊ iuramentũ nõ ſit differentia vulgato. c. iu
ramenti. xxij. q. v. Sed ſi promiſſio iurata eſſet poſſet cõpelli ꝑciſe
l. ſi qs maior. C. de tranſac. glo. in. l. ſi pecuniam. ff. de condi. ob cau.
Nec ob. ſm eum. c. dilecti. de arbi. vbi non exiſtente cõpromiſſo iu-
rato nõ cogitur qs preciſe ad obſeruãtiam laudi: ſed liberatur pre-
ſtando penaʒ. qꝛ dicit ꝙ hoc ibi ideo eſt: qꝛ cũ grauetur pars com-
promittens in hoc. qꝛ arbiter ſine timore retractatiõis poteſt arbi-
trium fere q̃uis iniquum. l. diem ꝓferre. §. ſtare. ff. de arbi. idẽ releue-
tur in hoc ꝙ ſi penam ſoluit nõ cõpellitur ſtare laudo. Contrariaʒ
tamen opinionem reprehenſo Romano firmat do. Fely. in. c. j. de
pac. in. v. col. dicendo ꝙ ꝓmittens factuʒ ꝓmittit duo. vnũ expſſe.
⁊ aliud tacite. ſ. intereſſe preallegata. l. ſtipulationes. in. §. celſus. ⁊ ẽ
in electione ꝓmittentis ꝙ velit dare. l. plerunq;. ff. de iure do. ergo
preſtãdo intereſſe liberatur. Scḋo contra eũ dicit: qꝛ ſm iſtaʒ opi.
eſſent due ſpecialitates de iure canonico. Una ꝙ agat ex pacto nu-
do. Alia ꝙ quis cõpellat preciſe ad factũ contra. l. j. C. de do. ꝓmiſ.
dicendo vltimo ꝙ non ſatiſfacit reſponſio de. d. c. dilecti. ⁊ iſtã opi.
Fely. ſequit de verbo ad verbum eo tacito domi. Hyero. de geniti-
uis. in differẽtia ſua. lxvj. inter ius canonicũ ⁊ ciuile. quas repoſuit
in repeti. c. j. de accuſa. coadiuuat. ita opinio ex vulgata. l. fi. C. de nõ
5 nume. pecu. Ex qua colligit ꝙ iuramentum † ſortitur naturã con-
tractus cui adijcitur. ⁊ voluit Inno. in. c. per tuas. de arbi. cuʒ ergo
natura obligationis facti hʒ in ſe tacitam obligationẽ ad intereſſe
preallegata. l. ſtipulationes. ⁊. d. l. ſi quis ab alio. de re iudi. ergo iu-
ramentum adiectũ ſortiet eandeʒ naturã ⁊ multofortius ꝓmiſſio.
Quibus tñ non obſtantibus puto opinionẽ Lud. de ro. ſuſtentabi
liorem conſiderata equitate canonica ⁊ iure diuino ꝑ. d. c. j. ⁊. c. qua
liter. de pac. iuncto. d. c. iuramenti. ⁊ per illud pſalmiſte que ꝓcedũt
de labijs meis non faciam irrita. xxiij. diſtin. c. pſalmiſta. Non obſt.
qḋ dicitur de natura obligationis facti que eſt vt ſufficiat dari in-
tereſſe: qꝛ hoc primo poſſet negari etiam de iure ciuili. ſunt eniʒ in
hoc multe opiniones adeo ꝙ multi nõ parue autoritatis tenuerũt
ꝙ ſi quis põt adimplere factũ tenet id facere ꝑciſe vt refert Abb.
ſingulariter in. c. veniens. in. iij. colum. de iureiuran. Sed tenendo
aliam opi. que videtur magis cõmunis quam ſequit Bart. in. d. l.
6 ſtipulationes. † ꝙ in obligatione facti cauſata ex conuẽtione par-
tium ſufficiat ſoluere intereſſe. adhuc dico ꝙ non procedet de iure
canonico vel diuino. qꝛ fundamentum illius opinionis eſt: qm̃ ſti-
pulatio fuit inuẽta a iure ciuili. vt quis ſtipularet qḋ ſua intereſſet.
ſatis eſt ergo ꝙ habeat ſuũ intereſſe. ita dicit Bart. in. d. l. ſtipula-
tiones non diuidunt. ⁊ ſic illa opinio fundat ſup natura ſtipulatio
nis. Sed de iure canonico ⁊ diuino alia eſt ratio ꝓpter quã qs te-
netur adimplere promiſſum maxime iuratũ ne. ſ. incurrat peccatũ
veniendo contra promiſſionẽ ſuã ⁊ decipiat ſic proximũ. vt in. d. c. j.
⁊. d. c. qualiter. de pac. iſtam opinio. firmat ſingulariter do. Abb. de
quo non meminit Fely. in. c. per tuas. col. iiij. de arbi. ſingularius ⁊
copioſius poſt Hoſtiẽ. ibi in. c. veniens. de iureiuran. in penul. col.
vbi multas concludentes rationes facit. vbi ſingulariter tollit ob-
iectum. d. c. dilecti. ⁊. c. per tuas. de arbi. dicendo ꝙ ibi preciſe ⁊ de-
terminate ſe non obligauit ad certum quid. ſed in genere vt ſtaret
laudo dicẽdo. vnde ne arbiter poſſet ad libitũ ledere iura ſtatuerũt
vt ſoluere penam vel intereſſe ſufficiat. vel ſcḋo. ⁊ melius ego dice-
rem ꝙ ibi non fuit ſimplex promiſſio. ſed promiſſio ſub pena. vnde
nimirum ſi ſoluendo penam expreſſe liberet. arg. d. l. plerũq;. iſtud
enim non repugnat allegationibus do. Abb. de quibus. ſ. poſtq̃ ſe
obligauit ad vnum vel aliud. Non obſtant modo in contrariuʒ in-
ducta: primum dum dicit Fely. ꝙ ꝓmittens factũ duo ꝓmittit: qꝛ
rñdeo illud verum cõſiderato iure ciuili. ſecus conſiderato iure ca-
nonico vel diuino. vt ſuperius dixi ſm Abb. in. d. c. veniẽs. Nõ ob.
qḋ dicebatur de duabus ſpecialitatibus. qꝛ dico ꝙ poſſunt concur-
rere qñ vna ab alia deſcẽdit vt ipſemet Feli. dicit in. c. cũ. i. ⁊. a. de re
iudi. in antepe. col. in prin. ⁊ do. Alex. in. l. centurio. ff. de vulg. ⁊ pu-
pil. iij. folio. fi. col. poſt Bart. in. l. ſi is q ꝓ emptore. ff. de vſucap. ita
eſt in. q. noſtra: qꝛ ꝓpterea datur actio ex nudo pacto vt adimpleat
qḋ ꝓmiſſum eſt cũ cõſiderando ius diuinũ qs preciſe teneat ad id
qḋ ꝓmiſit. d. c. pſalmiſta. Non obſtat qḋ vltimo dixi † ꝙ iuramẽ-
tum aſſumit naturã cõtractus cui adijcit: qꝛ fateor qḋ aſſumit na-
turã primordialem ſed non accidẽtalẽ. Aret. ⁊ Deci. xxij. col. in. c. j.
de iudi. ⁊ Jmol. in. l. ſtipulationes nõ diuidunt. de verbo. obliga. ⁊
ideo ꝓpterea nõ ſuccedet obligatio ad intereſſe in obligationibus
facti ſtante iuramento. cum intereſſe veniat ex accidenti nõ ex pri-
mordiali obligatione. l. ſi inſulam. ff. de verb. oblig. l. itẽ veniunt. §.
cũ prediximus. ff. de peti. here. Uel ſcḋo dico ꝙ aſſumit naturã diſ-
poſitionis cui adiungit qñ veriſimilitudo eſt pro iurãte eũ taliter

ſentiſſe.ita debet intelligi text.in.d.l.fi.C.de nō nume.pecu.cū fili-
bus.Ita Jo.de imol.in.c.ꝑ tuas.de arbi.⁊ in.d.c.j.de iudi.ſ3 in ꝓ-
poſito noſtro nō eſt veriſiſe ita ſentiſſe ꝑ.d.c.j.⁊.c.qualiter.de pac.
cū.d.c.pſalmiſta.qcqd Jo.de ana.dixerit in.c.fi.in princ.ne prelati
vices ſuas.dū voluit qd nō vr veriſimile qd ille q ad factū obliga-
tur ꝓciſe velit teneri ⁊ priuari facultate ſoluendi intereſſe:q2 imo ꝑ
8 ſupradicta videt veriſiſe.Alteri9 † inquātū ſuperius dixi ꝙ qn̄ nō
eſt dn̄s vendēs cōpellit tradere ⁊ tradēdo trāſferri vſucapiēdi cō-
dictionē.qd eſt intelligēdū duobus cōcurrētib9.videl3 bona fides
ex parte tradētis.⁊ bona fides ex parte accipiētis.al's nō ꝓcederet
vſucapio.tex.eſt no.in aut.malefidei.C.de long.tēp.pſcrip.gloſ.eſt
multū no.in.c.abbate.de re iudi.li.vj.in gloſ.magna.ad quā in hoc
me remitto declarādo ⁊ limitando multis modis ſm do.Philip.
franc.ibi.⁊ melius ſm Ange.de are.ad quē etiā me remitto in.§.ſ3
iſte quidē.inſti.de actio.vbi.x.col.multas ponit limitatio.ad illam
aut.malefidei notandum tamē eſt qd l3 in rebus immobilibus nō
vſucapiat regulariter qs ꝓpter malāfidē tradētis exiſtēte bonafi-
de accipiētis.tn̄ ſi cadat a poſſeſſione talis poſſidens habet publi-
cianā actionē.tex.eſt in.l.ſed ſi res.in.§.vlt.⁊.§.ptor ait.ff.de publi.
⁊ gloſ.not.in.d.c.abbate.de re iudi.q̃ cōiter ab oībus approbatur.
9 ¶ † Sed inſtat in hoc pulchra dubitatio preſuppoſito ſm gloſas
ordinarias ⁊ ſcribentes in.d.c.abbate.⁊ in.d.§.ſed iſte qdē.qd iſte
agēs publiciana actione debet aſſerere in libello ꝙ nō credit ſe eſſe
dn̄m an attēto iure canonico locus ſit huic actioni publiciane cum
hoc modo cōfitēdo fateat ſe eſſe in malafide.ſaltē de pſenti q̃ mala
fides de iure canonico impedit pſcriptionē vulgato.c.vigilāti.de
pſcrip.regula poſſeſſor.de reg.iur.in.vj.ergo impedit publicianā.
arg.l.eū q.in pn̄.ff.de publi.vbi tex.dicit ꝙ publiciana nō dat niſi
ei q pōt vſucapere vel pſcribere ꝓpter q̃ dixerūt aliqui publicianā
hodie eſſe ſublatā vel correctā per ius canonicū.de quorū numero
fuit Jo.faber.in.iij.colū.in.d.§.ſed iſte quidē ⁊ Bar.expreſſe in.l.
pōponius.in.§.ſi iuſſu.in vlti.col.ff.de acq.poſ.⁊ Ang.in.d.§.ſed
iſte quidē.Contrariā tamē opinionē qd immo nō ſit correcta pu-
bliciana.hodie etiā cōſiderato iure canonico tenuit Bar.in.d.l.eū
qui.§.ptor ait.ff.de publi.⁊ multi alij relati ꝑ Jaſonē in.d.§.ſ3 iſte
qdē.adeo qd iſtā aſſerit eſſe cōem opinionē poſt Bal.in.l.ancillē.
in.v.oppoſi.C.de fur.vbi hūc articulū melius examinat q̃ alibi.et
ibi firmat iſtā cōcluſionē per plura fundamēta ⁊ ꝓcipuū fundamē-
tum iſtius cōis opinionis eſt:q2 l3 verum ſit qd ꝑ iura canonica ſit
hodie correcta pſcriptio cū malafide.tamē illa iura correctoria nō
ſunt extēdēda ad publicianā maxime cū ſit diuerſa ratio inter pre-
ſcriptionē ⁊ publicianā.quia preſcriptio eſt cōtra equitatē ⁊ ꝑiudi
cat dn̄o cū ſibi auferat dn̄ium ſaltē vtile.l.ſi quis emptionis.C.de
pſcrip.xxx.vel.xl.an.publiciana aūt eſt ſm equitatē:q2 nō ꝑiudicat
dn̄o neq3 cōtra ipm dn̄m dat.vt.l.pe.§.fi.ff.de publi.ergo bene cō-
cludit qd q̄uis ſit correcta pſcriptio qd tn̄ nō dicat correcta publi-
ciana.tn̄ do.Jaſ.in.d.§.ſed iſte qdē.in antepen̄.folio.dicit ꝙ ꝑ iſtā
rationē doctorū non euacuat difficultas huius.q.que eſt qd publi-
ciana nō datur niſi ei qui pōt vſucapere vel pſcribere.d.l.eū qui.cū
ergo ꝑ iura canonica ꝓhibeat pſcriptio vel vſucapio cū malafide.
ergo etiā erit ꝓhibita publiciana huic arg.ſm eū.Joā.fab.nititur
10 multis modis ſatiſfacere q ſibi nullo modo placēt.Unde † ipſe pro
reſolutione firmādo cōem facit vnū nouū fundamentū in materia
publiciane.ꝙ dixit nō inueniſſe ab alio poſitū neq3 formatū.v3 qd
ad hoc vt alicui competat publiciana ſufficit qd a principio potuit
pſcribere vel vſucapere.vn̄ l3 poſtea ꝓhibeat pſcribere vel vſucape-
re ipſe putat qd nihilominus poterit publicianā intentare.qd ipſe
firmat ꝑ rationē quā dicit incōuincibilē ⁊ ineuitabilē.q2 clarum eſt
qd ſi accepi rē bonafide ⁊ ti.⁊ poſtea cadā a poſſeſſione rei qd mihi
cōpetit publiciana.immo al's non daret publiciana niſi cecidiſſet a
poſſeſſione.⁊ tn̄ clarū eſt qd ſi cado a poſſeſſione qd naturaliter in-
terrūpit vſucapio.l.naturaliter.ff.de vſuc.Itē clarū eſt qd cu3 ego
nō habeā poſſeſſionē:q2 ab ea cecidi qd non poſſum pſcribere.⁊ tn̄
cōpetit publiciana.ergo ſm eū cōſtat apte qd ille q nō pōt pſcribe-
re poteſt agere.publiciana.⁊ hoc eſt q2 ſemel potuit pſcribere. Sed
ſalua reuerētia tanti doctoris nō credo rationē ſuā eſſe vt dicit in-
cōuincibilē.immo facile cōuinci poteſt poſtq̄ oīa ſua fundamenta
tendunt ad demonſtrandū illud qd in iure ciuili notiſſimū eſt: vi-
delicet qd ſufficiat adeſſe bonā fidē in principio pſcriptionis longi
tpis:l3 poſtea ſupueniat malafides.vt tex.apertius in.§.pōt.xvj.q.
iij.⁊ ꝓbat in.l.vna.§.hoc tantūmodo.C.de vſuca.trāſ.Jo.de imo.
in repeti.c.fi.de pſcrip.vij.car.ij.col.ideo non immerito ſi ille q po-
tuit a principio pſcribere poſſit publicianā intētare:q2 ſi recuperat
poſſeſſionē poteſt cōplere preſcriptionē.nō obſtante ſuperuenien-
tia malefidei.ideo cōſiderato iure ciuili bene quadrat.d.l.eum qui.
Sed cōſiderato iure canonico qd in hoc neceſſario cōſiderādū eſt
cū requiratur ex vtraq3 parte tpis bonafides.ſ.in principio in me-
dio ⁊ in fi.gl.in.d.§.poteſt.⁊ tex.in reg.poſſeſſor.de regu.iur.lib.vj.
⁊ in.c.fi.de preſcrip.Concluditur neceſſario qd cū iſte pſcribere nō
poſſit dicto iure canonico conſiderato neq3 poſſit agere publicia-
na ex themate.l.eum qui.ſepe allegata poſtq̄ non datur publicia-
ciana:niſi ei q pōt vſucapere.qcqd do.Jaſ.dixerit.q2 pluſq̄ liqui-
do conſtat cōſiderato iure canonico ſua dicta nihil facere.volendo
tn̄ ſaluare cōem opi.firmanda eſt ratio ſuperius adducta pro eius
confirmatione pro qua adduco nouiſſime tex.apertu3 in.c. abbate
ſane.de re iudi.lib.vj.in ver.iure dn̄ij vel quaſi.iuncta gloſ. magna
ibi ab oībus approbata.que exponit in illa petitione quaſi dn̄ij in-
tentatā publicianā.⁊ ꝓpter iſtū tex.negare poſſumus aſſumptum
doctorū factū ꝑ.d.l.eū q.ſ.de publi.Poſtq̄ videmus ꝙ de iure ca
nonico q non pōt preſcribere pōt publicianā intentare.vel melius
dico vt iura iuribus concordent.qd bene dicit tex.in.d.l. eū q.ꝓut
iacet dum dicit pōt vſucapere.ergo pōt agere publiciana.Sed ne-
gatiue nō ꝓcederet non pōt vſucapere.ergo nō pōt agere publicia-
11 na:q2 a maiori † ad minus negatiue non valet argumentum.iuxta
no.in aut.multomagis.C.de ſacroſan.eccle.⁊ hoc ſatis ſentit gl. in
d.l.eum qui.allegando.l.ſi ſponſus.§.in vectigalibus.ff. de public.
vbi aperte conſtat competere publicianam ei qui vſucapere nō po-
12 tuit.Subſequenter querit † Abbas vnde habuerit ortum iſte cō-
tractus emptionis ⁊ venditionis.⁊ remittit ſe ad.l.j.⁊ ibi not.ff.de
contrahen.emp.vbi Bar.in.§.fin.dicit ꝙ a iuregentium ius enim
gentiū ē quo oēs gētes vtunt.l3 emptio non inceperit ab initio quo
gentes inceperūt.⁊ ibi dicit Bar.ꝙ credit ꝙ a iuregentiū nūmus
fuerit introductus:⁊ non a iure ciuili.qui ibi Bal.⁊ Saly.ſequun-
tur reprehēdentes glo.in.l.eas cauſas.ff.de capi.dimi.que dicebat
ꝙ erat iſte contractus de iure naturali quantū ad equitate3 de iure
tamen ciuili introductione:⁊ ita Bald.in rubrica.C.de contrahen.
emp.videtur illa glo.reprehendere dicendo ꝙ debet attendi princi
pium:l3 fuerit addita forma pecunie de iure ciuili.⁊ in hoc differt
a Bar.qui dicit nummum introductu3 fuiſſe de iuregentium.do.
And.hic forti rōne firmat glo.in.d.l.eas cauſas.preſuppponēdo ꝙ
ſubſtantiale ipſius emptionis eſt pecunia vulgata.§.pretiū inſti.de
13 emp.⁊ vendi.Sed pecunia † ſine principis autoritate fieri nō pōt
ſm Bar.in.l.j.de vete.nu.pote.lib.xj.C.Igit cu3 ſubſtantia ipſius
contractus habeat originem a iure ciuili.ergo formaliter contra-
ctus dependet a iure ciuili.Aduertendū tamen puto in hac:q2 cre-
do qd qō aliter debeat formari q̄ Abbas faciat in iſta rubrica : q2
qd habuerit ortum a iuregentium pt3 ex.l. ex hoc iure.ff.de iuſti.⁊
iure.⁊ in.d.l.j.in fi.ff.de contrahen.emp.Fruſtra ergo in hoc eēt fa
cienda dubitatio.vbi caſus legis eſt apertiſſimus.Dubium ergo
debet formari an hodie iſte contractus ſit iuriſgentium vt melius
querit Bal.in.d.rubrica.C.de contrahen.emp. Et hoc ex ratione.
Aduerte hic q̄ ſatis ibi Bal.poſuit ꝓ ratione dubitādi:q2 poſtq̄
pecunia eſt iuris ciuilis videtur dicendum ꝙ eodem modo ꝯtus
eſſet iuris ciuilis ⁊ non iuriſgentiū.⁊ ſine dubio ſi verum eēt aſſum
ptum Bal.⁊ And.ꝙ pecunia eſſet iuris ciuilis vera eſſet glo.in.d.
l.eas cauſas.per tex.not.in.l.ius ciuile.ff.de iuſti.⁊ iu.vbi probatur
ꝙ quotiens additur vel detrahitur aliquid iuriſgentium efficitur
ius ciuile.ita effectualiter firmat Bal. ſi bene conſideretur in dicta
rubrica.de contrahen.emp.Dum dicit ꝙ quotiēs prima principia
querimus ea que de iure ciuili his accedunt.non conſideram9 q̄tū
ad nominis impoſitionem:ſed quātum ad nominis effectum.licet
Bal.in aliam ſententiam ſoleat allegari ⁊ male iudicio meo.Ego
autem audacter teneo ⁊ firmo omnia ſubſtātialia ipſius emptiōis
eſſe iuriſgentium ⁊ etiam pecunie formalitas l3 non cu3 forma ho-
dierna que loco illius antique ſucceſſit probat text.in.d.l.j.ff.de cō-
trahē.emp.in fi.vbi conſtat eſſe emptionē ⁊ venditionē de iuregē-
tium.⁊ in.l.ex hoc iure.ff.de iuſti.⁊ iu.Igitur eſt preſupponendu3
neceſſario.ꝙ eodē iure pecunia fuit inuenta que diſtingueret rem
a pretio:al's nō emptio ⁊ venditio ſed permutatio dicta fuiſſet vt
ſatis probatur in.d.l.j.ſepe allegata.qd incōuincibiliter demōſtrat
iungendo.d.l.j.⁊.l.ex hoc.ff.de iuſti.⁊ iu.cum.l.ius ciuile.ff.de iuſti.
⁊ iure.vbi vt.ſ.dixi probatur ꝙ ſi aliquid addit vel detrahitur iu-
rigentium ius ciuile eſt ergo demonſtrat ꝙ ꝯtui emptionis ⁊ vē-
ditionis nihil a iure ciuili additum fuit poſtq̄ iuriſgentium cōtra
ctus ⁊ non iuris ciuilis appellatur. Concludamus ergo qd pecu-
14 nia † fuit introducta a iuregētiū.ſm qd voluit Bal. in.d.l.j.quia
nulla gens eſt que nō habuerit materiā forma publica ſignatā quā
nos monetam appellamus:alij pecunia3.l3 alio ⁊ alio modo.quia
quidā in corio:alij in charta eam habuerūt ſm Bart.ibi.notandū
eſt tn̄ qn̄ dicimus ꝙ eſt iuriſgentiū:q2 debet intelligi de ſecūdario:
nō aūt de primeuo vt ſentit Bar.in.d.l.j.⁊ i.l.ex hoc iure.ſ.all'ata.
15 ¶ † Quis aūt ſit effectus ꝙ iſte contractus dicat iuris ciuilis.vel
dicat iuriſgentiū.oſtendit manifeſtus ex notatis per doc.poſt bal.
⁊ Pōtan.in.l.in teſtm̄.C.de teſta.vbi dubitant an teſtm̄ ſit iuris ci
uilis vel iuriſgentium:q2 ſi iuris ciuilis reſcripto principis reſcin-
deretur etiam nulla cauſa preexiſtente.⁊ ita ꝯcludunt ibi ſcribētes.
⁊ Phil.corne.ꝙ per reſcriptū principis pōt tolli teſtm̄ quo ad effe
ctus ciuiles adeo ꝙ ſi reſcriptū principis cum clauſula non obſtan
te.impugnet teſtm̄ ſine cā:l3 forte non tollat ſubſtantiam teſtamēti
quo ad ea que reſultant de iuregentium:tamen tollit teſtamentum
ad finē.vt ſola additione poſtea non querat dn̄ium. Item ad fine3
vt actiones ſaltem paſſiue non tranſeant in heredē.Itē oſtenditur
effectus

effectus clarius ⁊ ſingularius ex copioſe dictis per domi.Fely.in.c.
que in eccleſiarũ.de cõſti.in.v.folio.in.iij.col.ibi quinta declaratio.
vbi adducit doctrinã Ang.in.l.lucius.ff.de euic.Ubi dicit ꝙ impe
16 ratoꝛ † ſine cauſa põt auferre rẽ acquiſitã vſucapione vel pſcriptio
ne:qꝛ talis modus acqrendi ab ipſo pꝛincipe fuit acqſitus.⁊ ab eo
põt auferri ẽt ſine cã.facit qđ ſingulariter voluit Bal.in.l.fi.in pe.
col.ver.ſi immediate oppo.C.ſen.reſcin.nõ poſſe.Ubi dicit ꝙ q̃dã
ſunt iura que qs põt acqrere ẽt ↄ pꝛincipis voluntatẽ.vt q̃ acqrunt
de iuregẽtiũ.ſicut dñia.⁊ iſta nõ pñt auferri ſine cã.ſecus in his que
17 ſunt de iure ciuili.vt iudicia ⁊ ſnĩe.Et ideo infert ꝙ lʒ ex ſnĩa † ſit
trãſlatum dñium.tñ valet reſcriptũ pꝛincipis reſcribẽtis.non ob-
ſtante ſnĩa.qđ ſatis ſentit do.Abb.in.c.qualr ⁊ qñ.el.j.de accuſa.⁊
idẽ do.Abb.in cõſi.lxxv.incip.illud in ſumma.ad fi.facit ille text.
ſingularis quẽ ſoleo ſemp allegare in cle.j.vt lit.pendẽ.Ubi ꝓbat
18 Pontificem † ſine cã pꝛiuare poſſe quẽ bñficio ſuo.ſʒ Jmo.ibi qđ
nõ ob aliud ꝓcedit:niſi qꝛ tituli beneficiales ꝓcedunt a iure poſiti-
uo.Jſta ⁊ ſĩlia ꝓcedunt ſine dubitatione anteq̃ qs dñium acquiſi-
uerit.qꝛ lex modum quẽ dedit acqrendi põt tollere ſine cã.Sed qñ
dñium iam eſſet acqſitũ quomodocũqʒ ſit acqſitum firmanda ẽ cõ
cluſio ꝙ ſine cã pꝛinceps illud tollere non põt:nõ qꝛ modus acqui-
rendi non ſit a iure ciuili:ſed qꝛ ipſum dñiũ iam acqſitũ eſt de iure
naturali ⁊ gentiũ.ita Bar.in.l.ex hoc iure.in.ij.col.ff.de iuſti.⁊ iu.
Jtã Bal.in.l.ij.ff.de iur.⁊ fac.igno.qđ nõ ſolũ in directo dñio pꝛo-
cedit verũetiam in vtili.ꝙ ſine cã ab aliquo abdicari non põt.nec
obſtat qđ id ſit inductũ a iure ciuili.⁊ per ꝯñs ſolo cõſenſu pꝛinci-
pis tolli poſſit:qꝛ rñdeo cũ Bar.in extrauaganti qm̃ nuper.verſi.
rebellando.in.iiij.col.verſi.item quero.Ubi dicit ꝙ effectus vtilis
dñij eſt ẽt de iuregẽtiũ:lʒ ei natura oꝛta ſit a iure ciuili.facit qđ not.
ſingu.do.Franc.de are.in vlti.col.in.l.teſtamenti factio.ff.de teſta.
vbi ibi repꝛehendit audacter Pau.de caſt.qui tenuerat dñiũ acqſi
tum vigoꝛe iuris ciuilis poſſe per pꝛincipẽ ſine cã tolli.cuius tamẽ
cõtrariũ ipſemet Pau.de caſt.tenuerat.lʒ do.Frã.non alleget in.l.
gallus.§.⁊ qd ſi tm̃.ff.de libe.⁊ poſthu.⁊ in ſuo conſi.xxv.incip.ſup
pꝛimo dubio.in penul.col.quẽ ita refert ⁊ ſequit Fely.in.d.c.que in
eccleſiarũ.⁊ iſta eſt veritas quã ſequit Fran.areti.in.c.ij.de ꝓba.in
iij.col.allegando Bar.in.l.iij.de fun.pꝛimo.lib.xj.C.vbi dicit pꝛin
cipẽ ſine cã nõ poſſe tollere dñium acquiſitũ de iure ciuili.⁊ ita do.
Fran.de curte.cõſi.lxv.in.iij.col.per que multa de dictis do.Fely.in
d.v.declaratione coꝛruere videnẗ ↄ iſtam cõem ſnĩam ſcribentium
ſolum obſtat pꝛeallegata cle.j.vt lit.pendẽ.que mihi ſepius dubita
tionem intulit.cui aliter iudicio meo dici non põt niſi ꝙ ſit ſpeciale
in beneficialibus.qꝛ quo ad ipſum Pontificem oĩa dici debẽt ma-
nualia.i.ad nutũ ⁊ voluntatẽ reuocabilia.vt voluit Bal.in.l.reſcri
pta.C.de pꝛeci.impe.offe.Licet do.Abb.in.c.fina.de confir.vti.vel
inuti.⁊ in.c.conſtitutus.de relig.do.col.iij.tentauerit ꝯcludere pa-
pam ſine cã non poſſe quẽ pꝛiuare beneficio ſuo maxime epiſcopa-
tu.⁊ pꝛofecto non vidit.d.cle.j.que aperte loquiẗ.ita vltimo no.Jo.
de imo.dicendo no.p iſtam literã in fi.poſt Pau.de leaza.ꝙ papa
poteſt quẽ nuda voluntate pꝛiuare beneficio ſuo:lʒ rem meam non
poſſit a me auferre ſine cã:qꝛ in hoc nõ hʒ liberam poteſtatẽ.⁊ ita
firmat eodẽ modo Domini.in.c.ſi gratioſe.iij.colũ.in fi.de reſcrip.
lib.vj.vbi dicit no.iſtam glo.ꝙ papa in beneficialibus titulis hʒ ꝓ
ratione voluntatẽ.per qđ infert ꝙ ad libitũ poſſit pꝛelato auferre
titulum in beneficialibus.in quo tñ ſubſiſto:qꝛ diffinitio pꝛima fa-
cie rigida vr̃.eam tamen firmat Anto.in.d.c.conſtitutus.de relig.
do.Tene tamen ſemper menti dictum Abb.in repeti.c.per tuas.
de arbi.in.xj.col.dum vult ꝙ in diſpoſitis a iure ciuili habentibus
equitatẽ naturalem.vt in actione ⁊ in appellatione idem iuris ẽ ſi-
cut in diſpoſitis a iuregẽtiũ vel naturali.qꝛ ſine cã Pontifex diſpo
nere non poſſet.⁊ hoc not.multũ Fely.in.c.ad audientiam.el.ij.de
reſcrip.in.iiij.col.¶Ultimo pꝛo cõplemento rubꝛice quero de no-
19 tabili qõne.Quid veniat appellatione † emptionis ⁊ venditionis
an contineatur tantũ ille ꝯctus emptionis ⁊ vẽditionis ⁊ nõ alius.
vel etiam ſub illo vocabulo alij:compꝛehendenẗ.⁊ videẗ ꝙ debeat
cõſiderari taliter vt differat ab alijs contractibus donationis per-
mutationis ⁊ ſimiliũ:vt pʒ in ſequentibus titulis.⁊ pꝛobat text.in
c.j.de his que fi.a pꝛela.Ubi poniẗ vt diuerſus ab alijs ꝯtractibus.
tex.eſt ẽt in.c.fi.de accuſa.eo.modo inducendo.⁊ tex.in.c.j.de exceſ.
pꝛela.lib.vj.qui idẽ ꝓbat.⁊ eſt text.in.l.j.dare.de cu.ſine decre.non
alie.⁊ in.l.fi.de decre.decurio.lib.x.C.Jn cõtrariũ tamen adduciẗ
tex.notandus in.l.ſtatuliberi.§.quintus.ff.de ſtatulibe.vbi dicit ꝙ
verbũ emptio ⁊ venditio cõpꝛehendit in ſe omnem contractũ per
quem transfertur dñium.idem pꝛobat tex.in.c.j.de cõten.inter do.
⁊ emp.in vſi.feu.ꝑ plene traditur ⁊ not.in.l.ij.de vſucap.pꝛo empto.
Quapꝛopter pꝛo reſolutione concludo ꝙ regulariter appellatione
iſtius cõtractus venit quicunqʒ alius per quem transfertur dñium
iuribus ſupꝛa pꝛoxime allegatis.qđ declaratur pꝛimo non pꝛoce-
dere vbi fit commemoꝛatio pꝛetij:qꝛ tunc ſolũ de emptione debet
intelligi pꝛout differt ab alijs contractibus.ita pꝛocedat tex.cũ ſua
glo.in.d.l.j.de re.decurio.ſine decre.ita dicit do.Abb.in.c.j.de his
que fi.a pꝛela.in.j.col.⁊ in.c.potuit.in.ij.col.j.de loca.Jdem in.c.ij.
de poſtu.in fi.⁊ ſingulariter voluit Joan.and.in addi.ad Spec.in
titu.de emptio.⁊ vendi.§.nunc dicendum.el.ij.verſicu.ſed pone.
20 ¶†Scđo declaro regulam non ꝓcedere in materia penali vel re-
ſtringibili:qꝛ emptionis verbo ſolum veniret contractus vulgaris
differens ab alijs contractibus.ita Specu.ſingulariter in titu.de
emp.⁊ vendi.§.nunc videndũ.verſi.ſed pone.ita firmat Phil.frã.
in.d.c.j.de exceſ.pꝛela.lib.vj.Jta declarãdo tex.ibi.⁊ ita tenet Bar.
de quo mentionẽ non facit in.l.qui duobus.ff.de fal.ſatis ſentit do.
Abb.in.d.c.j.dum dicit.ſecus in materia odioſa ſeu reſtringibili ꝑ
qđ poſſet inferri ſingula.ad decretũ vel ſnĩam iudicis.vbi vocabu-
lum venditionis appoſitũ fuiſſet:qꝛ tunc ſtricte acciperẽ ⁊ nõ ve-
niret alius contractus eo qꝛ verba ſententie decreti vel iudicis ſunt
ſtricte intelligenda.vt.l.j.C.ſi plu.vna ſen.not.Bar.in.l.j.qñ ꝓuoc.
non eſt neceſ.tex.eſt notabi.pꝛo iſta dilatione in.l.ſi pupilloꝛum.§.ſi
pꝛetoꝛ.ff.de re.eo.infertur ⁊ ſcđo ad.l.vel ſtatutũ.in quibus pꝛohi-
betur venditio.vel ad cõtrahentes inter quos pꝛohibetur vẽditio.
cum iſtud ſit odioſum.⁊ per cõſequens reſtringibile per vulgatã.l.
ſed non vſqʒ adeo.ff.ſi qs a pa.fue.manu.Jn eis non cõpꝛehende-
retur alius contractus.⁊ ita firmat Bal.notabi.in.l.volũtas.col.ij.
C.de fideicom.clarius in conſi.ſuo incip.in chꝛiſti nomine.iſtud ſta
tutum terre ⁊c.quod intelligo niſi.l.vel ſtatutum venditionem pꝛo-
hibendo reſpiceret publicam vtilitatem.qꝛ tunc ad impediendum
alienationem fauoꝛe publico verba late accipiuntur ⁊ ampliantur
vt omnem alienationem cõpꝛehendant.qđ videtur pꝛobari in tex.
ſingulari ⁊ vnico in.l.hoc modo.ff.de condi.⁊ demon.vbi tex.dicit
ꝙ lex reipublice vtili benigna ⁊ lata interpꝛetatione adiuuãda eſt.
21 ¶†Tertio declaro dictam regulam nõ pꝛocedere cõſiderato cõ-
muni vſu loquendi:qꝛ non omnibus ꝯctibus:ſed de ſola emptione
vulgari intelligereẗ.ita Abb.in.d.c.j.qui vſus loquendi pꝛeferẗ in
quacũqʒ materia ꝓpꝛie ſignificationi.l.libꝛoꝛũ.§.qđ tñ caſſius.de
lega.iij.vbi glo.no.dicit ꝙ derogat cõis vſus omni diſpoſitioni in
exaudiendis ſermonibus.quã cõmendat do.Alex.cõſi.lx.in.ij.vol.
incip.viſa legitimatione.Jn reliquis aũt ſpectantibus ad iſtam.q.
me remitto ad copioſe dicta per do.Fabia.de monte ſancti ſauini.
in ſuo tracta.emptionis ⁊ venditionis.maxime in.ij.q.pꝛinci.non
omittendo vnam aliã declarationẽ ad pꝛedictã regulã.qꝛ nõ pꝛo-
cedit in caſu ſingulari.l.itẽ.§.idẽ intereſt.ff.de leg.iij.de quo excla-
mat Ludo.roma.ſingulari.cccccccxxij.de teſtatoꝛe legante oẽs res
ab eo emptas:qꝛ nõ venient res ad teſtatoꝛẽ ex alio titulo pereũte.
⁊ hoc credo eſſe pꝛopter coniecturatam mentẽ ipſius diſponentis:
ne oĩa in legatis cõuerterenẗ:que mens multũ in pꝛopoſito cõſide-
rabilis eſt.vt voluit Bal.no.in.d.l.voluntas.in.ij.col.de fideicom.
lʒ de illa.l.mentionẽ nõ fecerit.dixit enim qñ pꝛohibetur venditio
a teſtatoꝛe attenditur cauſa ſm quã extendimus pꝛohibitionẽ vel
large aſſumimus ex vi finalis cauſe.

¶Sequitur Capitulum Pꝛimum.

1 Epiſcopus poteſt cogere vẽdentes ne carius vẽdant tranſeũ-
tibus q̃ vendatur in mercato.
2 Res an ⁊ quando tantum valeat q̃tum communiter vendi poteſt.
⁊ nume.4.⁊.6.
5 Onus impoſitum alicui rei diciẗ eſſe pars pꝛetij.
7 Emere bona conſcientia quis poteſt actionem iam oꝛtam tẽpoꝛe
contractus:etiam pꝛo minoꝛi pꝛetio.
8 Teſtes quõ debeant deponere in ꝯctu emptio.⁊ vendi.⁊ nu.9.
10 Teſtis dʒ deponere per ſenſum coꝛpoꝛeum.
11 Teſtis an pꝛeſumaẗ ſcire conditionem coniuncti.
12 Epiſcopus hʒ iuriſditionẽ in laycos pꝛeſertim in cauſis pietatis.
13 Epiſcopus an poſſit compellere ſeculares ad ſeruandam pacem
quam fecerunt.
14 Epiſcopus cõpellit heredes ad ſatiſfaciẽdũ ꝓ defuncto contrito.
15 Epiſcopus poteſt ſe intromittere in notoꝛijs exceſſibus criminũ
licet crimina non ſint eccleſiaſtica.
16 Epiſcopus intromittit ſe per viam denunciationis euangelice in
omnibus criminibus.
17 Uendere rem ſuam an ⁊ qñ quis cõpellaẗ:⁊ nu.20.
18 Colonus partiarius volens vendere partem cogiẗ vendere dño.
19 Ciues cõpelluntur emere frumentum ſuperfluum ciuitatis.
21 Creditoꝛ eccleſie compellitur rem eccleſie inſolutum recipere quã-
do res aliter vendi non poteſt.
22 Ruſtici cõpelluntur venire ad ciuitatẽ ⁊ ibi victualia vendere.
23 Emptoꝛ compellitur vendere rem ad quã minoꝛ habuit affectio-
nem:qꝛ maioꝛum ſuoꝛum erat.
24 Uendere viam ad ſepulchꝛum quis compellitur.
25 .Conductoꝛ rei fiſcalis qui vno vel pluribus annis factus eſt diues
ſi poſtea nollit conducere:nec alius reperitur qui velit eam condu-
cere:compellitur iterum conducere pꝛo eodem pꝛetio.
26 Emptoꝛ cogitur filium patri vel alteri pꝛo eodem pꝛetio vendere.
27 Hoſpitale ad recipiendos peregrinos nunquid quis tenere com-
pellatur.
28 Fructus male exponens obligatur ad reſtitutionem.
29 Alimenta alicui dare obligatus an ſatiſfaciat ſi ponat eũ in hoſpi-

tali:quando ipſe non poteſt dare.

30 Elemoſinam ſi quis facere teneatur non cogitur iure actionis ſed iudicis officio. Et quid in patronis eccleſiarum:nu.31.

32 Frumentum antiquum corruptum an liceat bono frumento commiſcere.

33 Iura loquentia in fiſco propter identitatis rationem an habeant locum in priuatis.

1 **Quod hoc intendit** In ſumma. Cogit † ep̄s ne carius vendat tranſeuntibus q̄ꝫ in mercato venderet.h.d. ſm vnam lectu.ſm quã ẽ caſus ſing.ſm do.Cardi.hic in quo ep̄s iudicat de laycis.rationem cuius videbimus.ſ. in vlti. nota.⁊ ſm iſtũ intellectũ ꝓ ratione dubitã di videbat dicendũ contra ꝙ imo poſſent carius vendere. Primo qꝛ tantũ valet res q̄tũ vendi põt.de quo in.l.precia rerum.ff.ad.l.fal.ff.⁊ dicaꝫ.ſ.§.iij.no. Abb.Scđo ⁊ fortius qꝛ licitum eſt ꝯhẽtibus ſe adinuicem decipere.l.in cauſe.ff.de mino.l.itẽ ſi ꝑtio.§.fi.ff.loca.dico copioſe.ſ.in.c. cũ dilecti.ij.no.qbus tñ nõ obſtã.ꝯ hoc diſponit poſtq̄ꝫ tex.vult ꝙ non dꝫ qs vendere plus q̄ꝫ res valeat.ꝑ qđ videt inferri plus q̄ꝫ valuerit.ergo in.c.hoc ius porrectum.x.q.ij.que voluit ꝙ eccleſia non debet recipere ẽt ſi offerat plus q̄ꝫ res valeat:qꝛ per iſtum tex.idem erit dicendũ in quacũqꝫ pſona.ꝑ quẽ text.etiã plus ꝓbat q̄ꝫ voluerit glo.in.l.ſemp in ꝯtibus.ff.de reg.iur.que in bono viro tenebat non licere recipere plus q̄ꝫ res valeret:qꝛ immo per iſtũ tex.in quacunqꝫ perſona idem probat ꝙ plus q̄ꝫ valeat recipiẽdo peccat mortaliter.pꝫ qꝛ ep̄s põt cogere ad hoc per cenſuram ſm Inno.prehabita monitione ex quo conſtat eos peccare mortaliter cũ certũ ſit ꝙ ab hoĩe excõicatio non fert niſi pro peccato mortali.glo.in.c.epi xj.q.iij.pro ratione tñ decidendi ⁊ vt.ſ.dicta conſeruentur ab iſta inductione iſtius tex.dicendũ eſt ꝙ iſte tex.loquit in exigente vltra verum valorẽ parte cõtradicẽte:qꝛ cõpelleret tũc vẽdere iuſto ꝑtio poſtq̄ꝫ pars nõ permittit ſe decipi.quo caſu nõ ꝓcedũt iura ſupius alleg.ꝓcedunt enim illa iura quotiẽs qs vellet emere ⁊ carius emeret quo caſu tex.iſte non.d.valeat vel nõ talis venditio.vel an compellatur reſtituere qđ vltra iuſtũ pretiũ recepit. ⁊ iđ merito Abb. hic in prin.ij.no.d.iſtum tex.facere in argu.ꝙ eccleſia ſi vult vẽdere rem ſuam ⁊ reperit aliquid pluſq̄ꝫ valeat ⁊c.facit enim in ar.poſtq̄ꝫ cõpellunt vendentes nõ petere vltra q̄ꝫ res valeat ab ipſis tranſeũtibus. Vel ſcđo dico ꝙ iſte tex.procedit iure poli.hoc eſt in foro cõſcientie ſm do.Cardi.hic poſt Archidya.in.d.c.hoc ius. Iura aũt in cõtra.ſuperius adducta iure fori.hoc eſt in foro iudiciali qđ primo tñ dixi verius credo poſtq̄ꝫ hic no.cõpellunt vt dixi reſtituere: ſed ſolum nõ carius vendere.⁊ ſic nõ loquit tex.de vẽditione facta prout loquuntur iura in contra.adducta.ſed loquit de venditione fienda parte (vt dixi) nolente plus debito dare. An aũt ⁊ qñ liceat contrahentibus ſe adinuicẽ decipere citra dimidiã iuſti ꝑtij etiam iure poli.conſiderato dico pleniſſime.ſ.c.cum dilecti.ij.no.ver. me remitto pro intelligentia do.Archi.in.d.§. hoc ius porrectum.de quo credo ibi non feci mentionem ex ibi tñ plene dictis ſatis declarabitur.

2 ¶ No.iij.loco do.Abb.hic ex iſto.c.ꝙ tantum † valet res q̄tum cõiter vendi poteſt.adducẽdo no.prealleg.l.pretia rerũ per illud qđ dicit cõiter limitant iura ſimpl̃r dicentia tñ valet res q̄tũ vendi poteſt. De qbus ꝑ glo.ho.in.c. in ciuitate.de vſu.in gloſ.ij.⁊ pro ſimili tex.noſtri.adduco tex.in.l.ſi ſeruum meum.ff.ad.l.aquil. ver.optima glo.⁊ in.l.ſi ſeruus.ff.de condic.furti.facit.l.non intelligitur.§.diui.ff.de iure fiſc.iſtam concluſionem non ponderata iſta dictione cõiter de qua.ſ.limitat do.Fely.quatuor modis in.c.cum cauſa.ſ.de teſti.in.ij.col.ex mente doc. Primo intelligendo regulã qñ venditio facta fuerit homini ſcienti condictionem rei: ſecus ſi ignoraret ſm glo.pen.in.l. mortis cã capimus.ff. de dona.cã mor. quã in.d.c.cũ cã. Jo.de imo.cõmendat ⁊ multi alij quos ibi refert

3 do.Fely. Idẽ ⁊ ſcđo limitat.niſi † pro illo pretio vendita fuiſſet ab hoĩe debitis implicito ⁊ non bene ſecuro ſm Bar.in.l.j.§.ſi heres. ff.ad trebel. Itẽ ⁊ tertio limitat niſi eſſet res litigioſa de qua factũ eſſet cõpromiſſum ſꝫ Bar.in.l.ſi qs cũ aliter.ff. de verbo.obli.⁊ in l.ſi ſocietatem.§.arbitror.ff.pro ſocio.qꝛ tũc propterea minus valet. Item ⁊ quarto intelligit regulam quando fuiſſet res ſepius vendita.ſecus aũt ſi ſemel qꝛ nõ propterea dicent tñ valere ſm Bart. in.d.l.ſi ſeruus.ff.de condi.furti.que limitationes lꝫ ita cõiter aſſignent:tamen iudicio meo attenta dictione cõiter de quo.ſ.dixi.⁊ iſte tex.facit mentionẽ nõ merent dici limitationes ſed potius illationes cõcluſionis aſſumpte ex iſto.iij.nota. Abba.pꝫ aſſumendo primam fortius.ij.⁊.iij.limita.qꝛ quando in concluſione d̃r cõiter vendi põt infert a cõiter accidentibus ꝙ emens ſcit condictionem

4 rei. Item eodẽ modo ꝙ non ſemel † ſed pluries venditio celebraretur poſtq̄ꝫ non d̃r an qđ cõiter fieri qđ ab vno dictũ vel factũ fuerit.iuxta no.per Joã.an.⁊ alios in.c.pen.de conſti. circa cõmunem opi.ꝓban.per qđ cõſtat vlti.limita.confutatam.pꝫ etiam vt dixi in ij.⁊.iij.qꝛ certum eſt qđ cõiter homini debitis implicito ⁊ non bene

5 ſecuro. Itẽ pro re litigioſa de qua cõpromiſſuꝫ factũ eſt non darent tñ quantũ ipſa res valeret ſi onera proxime dicta non ineſſent.igit poſtq̄ꝫ pro iſtis rebus minus cõiter daret debem⁹ dicere ꝙ tãtum iſte res valeant ex aſſumpto concluſionis ſuprapoſite.onus enim impoſitum alicui rei dicit eſſe pars pretij eiuſdẽ rei.ꝓbat text.⁊ ibi do.Abb.in.c.cũ Joãnes heremita.de fide inſtru.vlti.col. facit tex. in.l.fundi partẽ.ff.de contrahen.ideo nõ immerito ſi dicamus tñ rem valere poſtq̄ꝫ cõiter ſic emeret ratione dicti oneris iniuncti.lꝫ dici poſſet rem talem minus valere habito reſpectu ad eandẽ rem qñ tale onus non adeſſet:ſed onere exiſtente vt dixi tñ dicet valere res ſm ꝯriam regu.ſuperiorũ ad ꝓpoſitũ mõ.cõſtat eniꝫ eſſe onus iniunctũ ꝓpter ſpem future litis in rebus illius qui eſt debitis implicitus ⁊ non ſecurus.⁊ cõſtat eſſe onus rẽ eſſe litigioſam.de qua cõpromiſſum factũ eſt.vnde oẽs iſtas res propter periculum cui ſe ſubijcit.lꝫ det minus q̄ꝫ al's dediſſet ſine dictis oneribus ſatis dicet

6 pro iſto ꝑtio emiſſe.poſſent tñ ſaluari.d.ij.⁊.iij.limita. † eo cãu quo aliquis vellet inferre rem aliquam tñ valere:qꝛ tñ valuit empta a debitis implicito.vel tñ valuit res litigioſa vendita cõiter.qꝛ iſto caſu talis illatio non valeret:qꝛ eſſet arguere de re cui eſt annexum onus ad rem oĩno liberã ꝙ eſſet ex diuerſis inferre ꝙ non lꝫ vulgata.l.age cũ geminiano.C.de tranſac.cũ ſimi.caue tñ circa ſuperiora dum dixi in.iij.limitatione.de re litigioſa.de qua cõpromiſſum factum eſt.qꝛ ſentit Bar.ꝓpter illa verba de qua cõpromiſſum factũ eſt.ꝙ ſi eſſet res litigioſa de qua non eſſet factum compromiſſum. non ꝓpterea minus valeret:ſed tñ q̄tũ eſt in actione deductis expenſis.⁊ que fuit ꝓ re recuperanda ⁊ habito etiaꝫ reſpectu laboris in recuperãdo quẽ ſuſtinebit ille emptor ita voluit Bart.in.l.pe.C. man.⁊ Bal.in.l.ij.C.ne liceat potẽ.⁊ ſic vident cõiter docto.ſentire ꝙ nõ põt actio emi ꝓ minori pretio q̄ꝫ ſit in ea.niſi habito reſpectu ad ꝑdicta.do.Abb.tñ multum ſimpliciter in.c.fin.de alie.iudi.mu. in.iiij.col.firmat ꝯrium ꝙ Inno.vltra illa duo habeat reſpect⁹ ad dubium euentũ litis cũ poſſet perdere cauſam etiam iuſtã propter iudicis defectũ:tum qꝛ debitor poſſit interiꝫ effici inops.iđ.d.tex. no.in.l.minus.ff.de reg.iur.ꝙ minus eſt habere actionẽ q̄ꝫ reꝫ. Et ideo cũ quis emat quaſi ſpem ⁊ euentũ iudicij futuri ridiculũ eſſet dicere ꝙ pretiũ de neceſſitate debeat eſſe tñ q̄tum eſt in actione.ꝓ hoc adducit dictuꝫ Inno.in.c.in ciuitate.de vſu. vbi concludit ipſe

7 Inno.ꝙ cũ bona † cõſcientia põt quis emere actionẽ iam ortã tpe cõtractus etiã ꝓ minori ꝑtio:qꝛ exponit ſe periculo.alia adducit ẽt do.Abb.que videri poſſunt ꝑ eũ in.d.c.fi. Iſta ſufficiant ꝓ preſenti que ſatis placet ꝯ Bar.⁊ Bal.ver.ſ. ¶ Stat modo pulchra dubitatio circa ꝓbationẽ iſtius valoris rei in quo iudicio meo eſt difficultas ꝓpter ſcribentiũ incõſideratã varietatẽ ſup glo.c. cum cã.de teſti.ſ.que ſuper hoc laboraui. Primo enim ſciendũ eſt ꝙ qñ aliq deponunt de valore alicuius rei dicunt deponere de re ſenſu corporeo nõ perceptibili.ſed potius iudicio intellectus.ita firmat Bar. in prealleg.l.pretia rerũ.⁊ in.l.ij.C.de reſcin.vẽ.⁊ aliquid in tracta. de teſte.firmat Abb.in.d.c.cũ cã.in.ij.col.⁊ Fely.in.c.cũ cãm.eo.ti. ex qua cõcluſione eliciunt duo. Primũ ꝙ teſtis deponẽs de valore rei debet reddere cauſam etiam nõ interrogatus ſm Inno.ſing.in d.c.cũ cauſam.cõiter ab oibus approbatus.vt ibi Fely.in.iij.col. ſꝫ qđ elicit ex ſupradicta concluſione eſt ꝙ ſatis eſſet ſi teſtis pro rõne diceret:qꝛ ſic mihi videt argu.l.ordinata.ff.de lib.cau.⁊ qđ ibi per Bar.iſtã cõcluſionẽ firmat Cardi.in.d.c.cũ cã.⁊ domi.Fely.in fi.c. quotiens.ſ.de teſti. Idẽ tñ Fely.ij.colũ.in fi.in.d.c.cũ cã. Et firmat audacter cõtrarium qđ Inno.percipit iſta depoſitio eſtimationis ſenſu corporeo.iđ non valeret dictũ teſtis deponentis pro cauſa:qꝛ ſic mihi v̄r.⁊.d.ita dicere.d.Cardi.ibi ⁊ falſum.d.c.qꝛ cõtra.d.Car. ⁊ contra ipſemet Fely.dixerat in.d.c.cũ cãm.dum dixit ꝙ deponẽs de rei eſtimatiõe nõ deponit de re ꝑceptibili ſenſu corporeo. Abb. vero in.d.c.cum cauſa.vt dixi firmat qđ iudicio intellectus deponunt.⁊ tñ nullo mõ vult ꝙ valeat iſta rõ teſtis:qꝛ tñ ego darẽ ꝓ ea qđ ẽ idẽ ac ſi diceret tñ res valet.qꝛ ſic mihi v̄r.vult ergo ipſe Abb.

8 ꝙ deponere † debeãt teſtes dãdo rõnẽ cõcludẽtẽ cõem eſtimationẽ que cũ variat ex tpe ⁊ loco debent ſe reſtringere ad locũ vbi res eſt ⁊ ad tp̄s vẽditionis dicẽdo ꝙ talis res tali loco ⁊ tpe ſolebat cõiter vendi ꝓ tãto.vel cõiter reputabat ꝙ valebat tñ.⁊ pro tanto cõiter vẽdita fuiſſet.⁊ in hoc reprehẽdit Bar.in.d.l.ſi ſeruus.ff.de condi. furti.q volebat ꝙ teſtis diceret ꝓ ratione tñ valet.qꝛ pro tanto potuiſſet vendi. Nam dicit Abbas ꝙ non valet conſequentia poterat pro tanto vendi.ergo tantum valuit:quia multi in pretio decipiunt.vides ergo ex ſupradictis ꝯrietatem ſcribentium ⁊ confuſio-

9 nem ex eorũ dictis maxime Abb.qꝛ vnum † affirmat ⁊ aliud aperte infert ſi cõſideret iſta ratio eius in teſtibus preſuppoſita ꝯcluſione eius in principio dũ firmat eſtimationẽ reruꝫ nõ ſenſu corporeo.ſꝫ iudicio intellectus percipi iudicio aũt meo firmandum videret ꝙ deponens de valore vel eſtimatione alicuius rei dicat deponere de re ſenſu corporeo perceptibili nõ aũt de re ꝑceptibili iudicio intellectus:⁊ per ꝯñs erit inferendũ ꝯriuꝫ eius qđ ſuperius dixeramus ſm Abb.⁊ alios videlꝫ ꝙ nõ ſit obligatus teſtis reddere rõnem nõ interrogatus vt vnico verbo ſenſit Jo.de imo.⁊ do.Cardi. in.d.c. cum cãm. Scđm qđ infert eſt ꝙ debet teſtis in depoſitione ſua deponere per ſenſum corporeũ poſtq̄ꝫ vt dixi ſunt ſenſu corporeo iſta

perceptibilia

perceptibilia ꝙ hoc ſit verũ pondero tex.noſtrũ in verſic.cõmuni-
ter ⁊ ꝙ proxime dixi ſuper.iij.not.Abb.vbi ꝓbatur ꝙ tantũ valet
res quãtũ cõmuniter vendi poteſt.ineſt enĩ.in valore vel in eſtima-
tione iſtud qđ cõiter ita fuerit ⁊ conſtat ꝙ iſtud eſt ſenſu corporeo
perceptibile:qꝛ vel per viſum vel ꝑ auditũ:ergo neceſſario cõſtat ꝙ
nõ percipiat valor iudicio intellectus.ꝓcederent enim dicta in pri
mo iſtius qõnis qñ valor vel eſtimatio deberet ꝓbari ſine illa qua-
litate erroris vſus ⁊ tunc procederet doctrina Bar.in.d.l.ſi ſeruus
reprehenſa per Abb.verſic.ſ.ſed quia dixi probanda eſt eſtimatio
cõmunis ideo firmanduꝫ eſt qđ dixi ſenſu corporeo eſtimationem
perceptibilem ⁊ vt meis detur audientia verbis adduco in ſimile.
ſin.doc.Barto.in.l.labeo.ff.de ſuppellecti.lega.vbi ponit ꝙ in pro
10 bando cõmuni vſu † loquendi requiritur ꝙ teſtis deponat ꝑ ſen-
ſum corporeũ alias nõ probaret adeo ꝙ ſi diceret teſtis ꝙ cõmuni
ter ſic dicitur niſi ſubiũgeret qđ ita audiuit non probaret vt ibi ſin-
gu.Bar.quem ſequitur Bal.in fin.l.de quibus.ff.de.ll.⁊ Anto.de
but.in cõmento.c.fi.de conſue.in vlti.col.ex quo infertur ꝙ exẽpla
Abb.de quibus.ſ.corruunt eodẽ modo ſic diſpoſitio illius qui di
cebat ꝙ ſic cõmuniter dicebatur poſtꝙ̃ nõ atteſtatur per aliquem
ſenſum corporis dicendo qđ pro tanto cõmuniter vidit ſimilẽ rem
vendi ſicut dixit Bar.debere deponere teſtẽ de cõmuni vſu loquẽ-
di deponentẽ videlicet qđ ita cõmuniter audiuit dici nec ſufficeret
ſi dicerent.ita cõmuniter dicitur qđ dico diligenter notanduꝫ pro
intelligentia ⁊ declaratione ſupradictoruꝫ poſtꝙ̃ non video quod
in aliquo differant quantũ ad ſenſum corporeũ probare cõmunem
valorẽ rei vel cõmunẽ vſum loquendi qui vellet tamen defendere
exemplum Abb.in quo explicite nulla mentio ſenſus corporei ha-
tur eſſe opus qđ deſtrueret illam doctrinã Bar.in.d.l.labeo cõtra
quam do.Fely.ſingul.inſtat in prin.decre.vj.col.in prin.vbi cõclu-
dendo dicit ꝙ vꝫ dictũ teſtis deponentis non per ſenſum.ſed per
cauſam ſenſui propinquaꝫ.vt de teſte qui dicit ꝙ ſcit:quia preſens
fuit.facit qđ dicitur in.l.j.ff.ſi cer.pet.de teſte dicente ſcio:quia vici
nus de quo per Abb.in.c.quoſdã.de preſcrip.facit etiam qui dici-
11 tur de teſte dicente ſcio conditionem talis:† quia ſum coniunctus
ſuus qui preſumitur ſcire qualitateꝫ coniuncti.l.octaui.ff.vnde co-
gna.⁊.l.de tutela.de in inte.reſti.mino.Ita dicamus in propoſito:
qꝛ dicendo qđ talis res tali loco ⁊ tempore ſolebat cõmuniter ven-
di pro tanto ſatis diceretur deponere teſtis per cauſam ſenſui pro-
pinquam:qꝛ iuris preſcriptione qđ cõmuniter in ciuitate fit vel di
citur:dicit quis audiuiſſe vt gl.no.in.l.ſi tutor.C.de peri.tuto.⁊ in
c.fi.xvj.diſt.⁊ probat tex.⁊ ibi Inno.in clemen.vna de conceſſi.pre
ben.eadeꝫ ergo ratione defenditur iſtud dictũ teſtis ex iſta preſcri-
ptione qua defenditur dictũ teſtis aſſerentis qđ ſcit:qꝛ preſens vel
quia vicinus vel qꝛ cognatus vt in iuribus ſuperius alleg.ſatis enĩ
eſt per ſupradicta ꝙ teſtis deponat per ſenſum corporeũ iuris pre
ſcriptione ⁊ ſic implicite:licet nõ explicite quicquid Barto.cũ ſup
portatione dixerit in prealle.l.labeo.qđ dico perpetuo menti tenen
dum pro intelligentia iſtius articuli melius hic ꝙ̃ alibi qđ viderim
diſcuſſi.¶ †Vltimo not.Abb.caſum no.⁊ generalem in quo eps
12 hꝫ iuriſditionẽ in laicos.videlicet vbi verſatur cauſa pietatis.nam
cauſa pietatis eſt vt peregrini ⁊ tranſeũtes humaniter tractentur
qđ iterũ reaſſumpſit do.Abbas in fi.iſtius.c.dicendo hoc etiã ap-
probari per ius ciuile adducendo tex.ſm vnã lect.quã ſequitur ibi
Bal.in.l.j.C.de epi.audi.qđ no.⁊ extende ſm Hoſt.quẽ refert.ſ.ſu
per glo.ij.Abb.etiã ſi conſuetudine cõtra diſponeretur qꝛ nõ vale-
ret tanꝙ̃ impediret correctionem peccati.¶ †Addo ſcđm caſum
13 ſingu.⁊ generalẽ in quo etiã vendicat iuriſditionẽ eccleſiaſticus in
eccleſijs ratione pacis facte ſeruande.ita probat tex.in.c.ſuper qui-
buſdam.de ver.ſig.vbi Abb.in fi.multum no.probat etiã text.⁊ ibi
14 Abb.in.c.nouit.de iudi.¶ †Tertius ſit caſus in quo eodẽ modo
vẽdicat iuriſditionem iudex eccleſiaſticus in ſeculares cõpellendo
heredes ad ſatiſfaciendũ pro defuncto cõtrito quãtũcunꝙ ipſe ex-
preſſe nõ mandauerit ſatiſfactionẽ fieri:ſufficit enĩ eum fuiſſe con-
tritum:qꝛ per hoc tacite videt mandaſſe heredibus vt ſatiſfaciant.
tex.eſt no.⁊ ibi Abb.cõmẽdat in.c.a nobis.ij.de ſentẽ.excõ.⁊ caue
dum dixi de contrito.quia Hoſtiẽ.quẽ in.d.c.a nobis ſequunt cõ-
muniter doc.idem firmat etiã ſi defunctus nõ fuiſſet contritus qꝛ
res tranſit ad heredẽ cuꝫ onere ſuo:vt in.c.ex literis.de pig.Abba-
ti tamẽ ibidẽ nõ placuit iſta cõcluſio optima ratione quia eccleſia
nõ ſe intromittit ex quo deſperat de defuncto.vnde nõ verſat am-
plius pia cauſa in qua pietate fundat ecõtra iſte:qꝛ vt ſatiſfiat ani-
me defuncti eccleſia cõpellit heredes ad ſatiſfaciẽdũ pro quo in ſi-
mili adduco qđ voluit Bar.in.l.j.C.de ſac.ſanc.eccle.vbi voluit qđ
decedens in peccato mortali cũ ſit extra vnitatẽ eccleſie nõ põt pro
aĩa relinquere nec tali modo relicta per eos gaudẽt priuilegio tri-
buto relicto ad pias cauſas.multo ergo fortius id dicẽdũ eſt quã-
do defunctus nihil diſpoſuit pro aĩa cũ ibi fortius ceſſet pietas cir
ca iſtud dictum Bart.pro nunc vlterius nõ inſiſto remitto me ad
ea que dixi in rub.de teſta.in vlti.col.pro eius comprobatione poſt
et contra Abb.ibi qui in terminis in quibus loquitur Bart.alle-
15 gat Bal.in.d.l.j.contra tenere cui aſſentit do.Abba.¶ †Quar-
tus caſus eſt eodẽ modo notãdus in notorijs vel manifeſtis exceſ-
ſibus ꝙ̃ꝙ crimina nõ ſint eccl'iaſtica põt iudex eccleſiaſticus ſe in-
tromittere.tex.eſt no.⁊ ibi Abb.in.c.fi.de ſepul.facit in ſimili text.
in.c.pen.in.§.notoria.de cenſi.lib.vj.¶ Quintus eſt caſus ſimilis
ſupradictis qñ papa diſponit in finẽ ſalutis animarũ lꝫ principali-
ter nõ diſponat circa animas illorũ quos intẽdit conſtringere tex.
eſt optimus.⁊ ibi domi.Abb.extollit in.c.cũ infirmitas.de pe.⁊ re
miſ.¶ Sextus caſus eſt in quocũꝙ crimine cõtra naturã qꝛ ibi ex
ercet eccleſia iuriſditionẽ cõtra laicos.henus eſt tex.ſm Abb.ibi in
c.clerici.de exceſ.prela.⁊ propterea dicimus crimen vſurarũ eſſe cri
men eccleſiaſticũ quaſi ſit peccatum cõtra naturã vt ibi Abb.ij.col.
poſt Jo.mo.in.c.ij.de vſu.in.vj.⁊ idem firmat domi.Abb.in rub.
ſ.de vſu.¶ Septimus caſus eſt etiã notãdus in crimine adulterij
qñocũꝙ agatur vel ad thori ſeparationẽ vel ad truſionem in mo-
naſteriũ iudex eccleſiaſticus eſt cõpetens inter ipſos laicos.ita fir-
mat Abb.in.c.tue.de procu.fi.col.⁊ Roma.xx.ſol.j.col.ſuis ſing.li-
cet Jo.an.in.c.fi.de fo.cõpe.lib.vj.ſolũ hoc firmauerit quãdo agi-
tur ad ſeparationẽ thori.¶ Octauus caſus ſit vbicũꝙ interuenit
iuramentũ vẽdicat ſibi iuriſditionẽ iudex eccleſiaſticus vulgato.c.
cum.C.laicus.de fo.cõpe.lib.vj.accumulat enim forum foro iura-
mentũ ſm ibi no.Idẽ dicimus in omnibꝰ criminibus mixtis ven-
dicat ſibi iuriſditionẽ iudex eccleſiaſticus inter quoſcũqꝫ.tex.et ibi
16 do.Abb.in.c.cum ſit generale.de fo.compe.¶ †Vltimo vendicat
eandẽ iuriſditionẽ in omnibꝰ quibuſcũꝙ criminibus intẽtatis ta-
men per viã denũciationis euãgelice iſta eſt gl.que ſic dꝫ intelligi in
d.c.cum ſit generale quã ſic ibi do.Abb.intelligit als ſimilr prout
iacet intelligendo male loqueret ex oppoſitione do.Abb.in iſto.c.
pe.talis elicitur cõcluſio.Rem expoſitã venalem vel nõ expoſitam
ſi tamen neceſſitas ſubeſt vite humane in vtroꝙ caſu cõpellitur qs
iuſto precio vendere.Infero ex iſta cõcluſione ⁊ ex ratione Abba.
dũ dixit nam intereſt ſuperioris prouidere neceſſitatibꝰ ſubiector
⁊ reipublice ⁊c.ꝙ propter publicã vtilitatẽ nõ debet quis ſimplici-
ter priuari re ſua niſi ſatiſfacto de precio ita firmat bar.in.l.fi.ff.de
pig.acti.per.l.itẽ ſi verberatũ.ff.de rei vendi.vnde licet ꝓpter pu-
blicã vtilitatẽ quis priuari poſſit re ſua vt ibidẽ probatur.ideo ta-
men valore eiuſdẽ ſing.Archi.in.c.per principalẽ.xx.q.iij.per text.
in.l.fi.C.ex qui.cau.ſer.libe.accip.facit tex.in.l.ſi venditor.§.ſi con-
ſtat.ff.cõmu.predio.gl.tamen in.l.ſi locus in.§.fi.ff.quẽadmo.ſer.
amit.dicit ꝙ hoc de facto non ſeruat de qua meminit Abba.in.vij.
17 col.in.c.j.j.di.¶ †Item ⁊ ſecũdo infero ex ſupradicta concluſione
duos caſus in quibꝰ quis cõpellitur vendere rem ſuam cuius ꝯtra
regulare eſt vt.l.inuitum ⁊.l.dudum.de contrahen.emp.C.multos
alios econtra ⁊ notandos poſuit do.Fely.in.c.pen.ij.col.de iude.⁊
18 ſarra.ſ.inter quos ponit caſum no.† de colono partiario qui cogi
poteſt vt ꝙ venditurus eſt vendat domino vt eſt tex.in.l.j.⁊ ibi bar
19 to.de meta.lib.xj.† Item ponit aliũ valde notandũ in ciuitate vel
cõmunitate habente frumentũ ſuperfluũ:quia poterũt compelli ci
ues emere per tex.in.l.pe.vt nemini liceat in cõpara.ſpecie.ſe excu-
ſa.lib.x.eodẽ modo ponit caſum de teſtatore mandante conſtrui ec
cleſiam in loco ſuo qui non eſt ſufficiens propter adherentiã vicini
quia ille poterit cogi vendere Bal.in.l.pen.§.fi.per illum tex.C.de
cõmu.ſeruo.manu.qđ no.pro declaratione tex.in.c.nos quideꝫ.de
teſta.facit in ſimili ꝙ dicimus de eo qui vendidit maximũ prediũ.
⁊ recuſat vendere particulam ei adherentem:quia compellitur ven
dere tex.eſt ⁊ ibi Barto.in.l.ſancimus.§.ne autem.C.de dona.reli
quos caſus videas per te.in.d.c.ij.quibus addo.primo vnũ ſingu.
caſum per ſpecu.in ti.de ſatiſda.in.§.hoc quoꝙ in verſic.circa hoc
queritur vbi voluit ꝙ nobilis habens amplum palatium qđ mina-
tur ruinã ⁊ propter eius paupertatẽ non poteſt reficere cogi poteſt
ad vẽdendũ ne ciuitas eius deſtructione deturpet.allegat.l.ij.⁊ fi.
C.quibus cau.ſerui.pro pre.lib.accipi.cõmendat Lu.ſuis ſin.fi.fo.
20 ij.col.¶ †Addo ſcđm caſum in quo quis cõpellitur vendere in ca
ſu.l.venditor.§.ſi conſtat.ff.commu.predi.vbi ratione conſuetudi-
nis cogitur quis vendere rem ſuã:puta lapides quos habet in fun
21 do proprio ⁊ conſuetus eſt vendere.¶ †Addo tertium caſum in
aut.hoc ius porrectũ.x.q.ij.de creditore eccleſie qui compellitur rẽ
eccleſie inſolutũ recipere quando aliter vendi nõ põt.facit in ſimili
aut.hoc niſi.C.de ſolu.vbi dꝛ ꝙ qñ debitor nõ poteſt ſoluere nec re-
perit ementẽ creditor tenetur recipere inſolutũ rem meliorẽ ſui de-
bitoris:eccleſia tamen ad rem meliorẽ dandã nõ obligaretur.et in
hoc differt a priuato debitore prealleg.autenti.hoc ius porrectum.
22 ¶ †Quarto addo caſum no.in.l.ij.ff.de nũdi.vbi probatur ꝙ ru-
ſtici compelluntur venire ad ciuitatem ⁊ ibi victualia vendere:et
eſſet iſta optima limitatio concluſionis Abb.de qua.ſ.aliter nõ di
23 ſtinguendo vt ibi.¶ Quinto addo caſum ſing.in.l.ſi in emptionẽ.
ff.de mino.vbi probatur ꝙ beneficio reſtitutionis emptor compel
litur vendere rem ad quam minor habuit affectionem:quia maio-
rum ſuorum erat ꝙ teneas perpetuo menti:quia eſt caſus ſingu.in
24 quo minor reſtituitur ratione affectionis.¶ †Sexto addo ca-
ſum in ſimili in quo quis compellitur vendere in.l.ſi quis ſepul-
chrum.ff.de religio.⁊ ſumptibus funerũ.vbi probatur de habente

ſepulchrũ qui non hꝫ viã ad illud niſi per fundũ alicuius: qꝛ ille cõ-
25 pellitur iuſto precio ſibi vendere viaꝫ. ¶ † Septimo addo caſum
ſingu. in. l. cotem ferro. §. finali. ff. de publi. vbi ꝓbatur ꝙ cõductoꝛ
rei fiſcalis qui vno anno vel pluribus factus eſt diues ſi poſtea non
vult cõducere nec alius reperitur: cõpellitur iterũ conducere ꝓ eo-
dem precio cõmendat Pau. de ca. in. l. ſi merces. §. vis maioꝛ. ff. lo-
ca. dicens idẽ poſſe dici in cõductoꝛe rei priuate ꝙ tene menti eadẽ
26 rõne. ¶ † Ultimo addo caſum notandũ in. l. ij. C. de patrib. q filios
diſtrax: vbi probaꝫ ꝙ filio vendito ꝓpter neceſſitatẽ famis recupe
rata pecunia cõpellitur emptoꝛ eũ retro vendere patri ſuo vel alte
27 ri. ¶ † Capio gl. ⁊ expſſe glo. cõiuncta tex. no. do. Abb. ꝙ quis põt
cõpelli per excõmunicationẽ ꝙ ſit hoſpitalis. ideſt charitatiuus et
elemoſinarius ⁊ ad recipiẽdos peregrinos in domo: qꝛ Innoc. vi-
ſus eſt ſentire contrariũ niſi peccatũ eſſet notoꝛiũ. ideo pro concoꝛ
dia ex dictis Abb. eliciuntur iſte cõcluſiones p̄e. clerici beneficiati
cõpelli poſſunt vt iuxta facultates beneficioꝝ ſint charitatiui. ⁊ ele
28 moſinarij ⁊ taliter nõ facientes peccant. ¶ † Scda concluſio laici
iudicis officio cõpelli poſſunt elemoſinaꝫ facere maxime ſtante ne-
ceſſitate ex parte proximi. circa primã concluſionẽ nõ eſt inſtanduꝫ
qꝛ certũ eſt beneficia principaliter eſſe inſtituta ad iſtud opus pie-
tatis. xij. q. j. c. videntes. c. fi. xvj. q. j. ⁊ in. c. de monachis. de preben.
⁊ aliter male exponens fructus obligatur ad reſtitutionẽ ſm Ar-
chi. ⁊ Domi. ibi i. §. j. xliiij. di. qd no. cõtra clericos beneficiatos lu-
xurioſe viuẽtes ſeu etiã ludentes fructus beneficioꝝ: qꝛ ad eoꝝ
reſtitutionẽ tenentur in foro cõſcientie: cõmendauit illud dictũ Ar
chi. d. Fely. in. c. poſtulaſti. de reſcri. in. ix. col. ⁊ in. c. de quarta de pre
ſcri. in. xij. col. ⁊ circa ipſos epiſcopos no. tex. in. c. j. lxxxij. diſt. q vult
ꝙ tenetur ꝓuidere de omnib⁹ indigentibus non valentib⁹ ſuis ma
nibus laborare de quo tex. Abb. facit mentionẽ in. c. fi. de reg. in fi.
29 verb. † Et no. ꝙ qñ quis eſt obligatus alicui dare alimenta et non
poteſt ſatiſfacit ponẽdo eũ in hoſpitali tex. eſt ⁊ ibi Bal. in. l. vnde.
§. ſed ſcimus. de lati. liber. tollen. C. gl. eſt ⁊ ibi Jo. de anna. in. c. pe.
de infan. ⁊ langui. coꝝ ſm cõcluſionẽ que de laicis loquitur cõis eſt
theorica ſcribẽtiũ vbiqꝫ vt videre poteſtis per Abb. ⁊ Do. ⁊ Fely.
poſt gl. ibi in. c. j. in diſtin. j. iij. col. vbi cõcludunt ꝙ quilibet tenetur
ad opera miſericoꝛdie ⁊ ſic ad elemoſinã dandã duobus concurrẽ-
tibus neceſſitate maxima ex parte proximi: neceſſitatẽ intelligas in
ſtantẽ per. c. paſce fame moꝛientẽ. lxxxvj. diſti. vel que veriſimiliter
inſtare in futurũ crederetur argu. c. ij. de ver. ſigni. ⁊ l. ij. §. ꝙ ait pre
toꝛ. de incen. rui. ⁊ naufra. ⁊ l. ſi quis fumo. ff. ad. l. aquil. quod not.
30 Scdm ꝙ cõcurrendum eſt facultas ex parte debentis facere elemo
ſinam al's aũt non obligaretur qd etiã firmat do. Abb. in. c. ſi vero.
de iureiu. in. iiij. col. Et no. ꝙ eo caſu quo tenetur quis ad elemoſi-
nã faciendã nõ poteſt compelli iure actionis ſed ſolum iudicis offi-
cio. ita voluit glo. in. c. ſicut. alle. hic per Abb. Addo duas al's vna
in. c. dño ſancto verſi. neceſſe. l. di. ar. in. c. exigunt. j. q. vij. quas not.
31 Abb. in. c. pen. de clerico egro. ⁊ in. c. nobis. de iurepa. ¶ † Limita
tamen iſtas gl. in patronis eccleſiarũ: qꝛ quãdo neceſſitas inſtaret
poſſent iure actionis conſequi alimenta ab eccleſijs in quib⁹ ſunt
patroni. ita do. Abb. no. in. c. nobis. s̃. alle. argu. tex. ibi qd eſt ſatis
notandũ. Que autẽ proxime dixi de elemoſina intellige de elemoſi-
na coꝛpoꝛali. ſecus de elemoſina ſpirituali qꝛ illa indifferẽter eſt in
precepto tex. eſt notandus in. c. tuã. xlv. di. qui dicit tria eſſe genera
elemoſinarũ ⁊ ſpiritualis eſt vt remittere iniurias quo ad rancoꝛẽ
ſaltem tex. eſt no. cõiuncta gl. in. c. ſi quis contriſtatus. xc. diſtinctio.
An aũt obligetur quis oſtendere ſigna rancoꝛis dimiſſi. d. Bapt.
de ſancto blaſi. in prima Rubrica decreti in. ix. oppoſi. firmauit ꝙ
ſic. Bar. tamen oppoſitũ tenuit de quo ipſe mentionẽ non facit in
l. ſi tibi in. §. quedã. ff. de pac. poſt magiſtrũ ſententiarũ quẽ ibi alle-
gat. Jo. vero de annania multũ ſolenniter per tres vltimas cõ. in. c.
j. de male. iſtã. q. diſputat ⁊ in fi. concludit poſt theolo. non eſſe ne-
ceſſariũ oſtendere ſigna rancoꝛis dimiſſi niſi petaꝫ venia ꝓ quo fa
cit qd habetur in fi. in. c. ſi cui. de peni. diſtin. j. poſt prin. vbi dicitur
ꝙ volũtas renũciatur nõ opus volũtas aũt eſt in coꝛdis contritio
ne opus in oꝛis cõfeſſione de quo latius per anna. ver. proxi. in vlt.
co. cuius opinio placet. Et ita poteſt concoꝛdari opi. dicti baptiſte
de ſancto blaſio videlicet offendente veniã petente nõ alias in quo
tñ ⁊ ſimilib⁹ ſubmitto me eccleſie determinationi ⁊ coꝛrectioni Re
uerendiſſimi dñi mei. B. cui hoc opus obtuli. Alia eſt elemoſina
ſpiritualis reuocare videlicet errantẽ ab erroꝛe ſuo. c. iij. de hereti.
Abb. in. c. nouit. de iudic. qd ſimplr etiã eſt in precepto qꝛ ſeipſum
errare demonſtrat qui aliũ cum poteſt ab erroꝛe nõ reuocat. c. dile-
32 cto. de ſen. excõmu. prealleg. c. iij. ¶ † Ultimo arg. eoꝝ que Abb.
antiquus in fi. iſtius. c. dixit de eo qui mixturã faciebat farine faba-
rũ cũ cera venali. dubitaꝫ an idẽ ſit in eo qui mixturã facit boni fru
menti cũ antiquo coꝛrupto vt ſicut illud de farina fabarũ nõ lꝫ ita
nec iſtud liceat. Pro parte affirmatiua ꝙ liceat allegatur tex. notã
dus in. l. j. C. de condi. in hoꝛreis publi. li. x. vbi Bar. ⁊ Ang. id fir-
mant ꝙ liceat iſtam mixturã frumenti facere lꝫ Ang. cõtradixerat
in. l. annonã. ff. de extraoꝛdi. crimi. tex. tamẽ in. d. l. j. ſatis videꝫ face
re cõtra eũ licet do. Andr. hic in fi. per locũ ab ſpeciali inducat illũ

tex. pro cõtraria opinione: ⁊ ſic pro opinione Ang. in. d. l. annonã. d.
enim ꝙ eſt ſpeciale in fiſco ponderãdo verba text. dum dicit cuius
adiectione. ſ. boni frumẽti coꝛruptio velata nõ noceat vel damnuꝫ
fiſco nõ faciat: ergo in alijs a fiſco contrariũ dicendũ eſt argu. l. ius
ſui. ff. de legi. ⁊ c. preſenti. §. loca. de preben. in. vj. qua tñ inductione
nõ obſtan. puto. bar. opi. in prealle. l. j. verã eſſe ⁊ primo eadẽ ponde
ro verba prealleg. l. dum dixit nõ noceat vel damnũ fiſco nõ faciat
cõiuncta. l. vnica ad fi. de cadu. tollen. C. vbi probatur ꝙ ſubditoꝝ
damnũ vel vtilitas dicitur damnũ vel vtilitas ipſius fiſci. Satis er
go diceretur damnũ afferri fiſco quotiens ſubditi in iſto ꝓpoſito pa-
terentur facit gl. in. c. cũ eccleſiaſtice de except. vbi dicit abundat fi-
ſcus cũ ſubditis locupletib⁹ allegat tex. in aut. vt iudices ſine quo-
33 quo ſufra. §. pe. colla. ij. † Et qui vellet dicere hoc eſſe peccatũ deberet
eodẽ modo affirmare fiſco non licere qꝛ conſtat quoqꝫ nemo eum
in peccato priuilegiare potuit aut ſi ſibi licet ſine peccato qd credo
per illũ tex. in. d. l. j. coniuncta auto. ꝓuerb. viij. vbi habetur per me
reges regnant: ⁊ legũ conditoꝛes iuſta decernunt. Et eodẽ modo
liceret cuicũqꝫ ex eadẽ ratione qꝛ habemus talem concluſionem ꝙ
iura loquẽtia in fiſco ꝓpter idẽtitatis rationẽ habẽt locũ in priua-
tis vt. l. item veniunt. §. in priua. ff. de peti. heredi. ita Pau. de caſt.
in. l. ſi merces. §. vis maioꝛ. ff. locati de quo. s̃. co. proxi. ⁊ eodẽ mo-
do liceret eccleſie per gl. vulgatã in. l. ſi procuratoꝛ. ff. de iure fiſci de
qua dixi copioſe in. c. ij. s̃. de preca. Si eccleſie ergo eodẽ modo di-
camus ꝙ liceat cuicũqꝫ vt dixi poſtq̃ ipſa eccleſia eſſet cultrix iuſti-
tie. c. j. de alie. feu. in vſibus feu. item poſtq̃ aperte iure canonico cõ
trariũ nõ reperitur intelligo tamen ſane cõcluſionem predictã qñ
adiectione boni frumẽti coꝛruptio velaꝫ ſecus ſi coꝛruptio appare
ret qꝛ tunc tex. ille talem mixturã reprobare vr: dum dicit cui⁹ adie
ctione coꝛruptio velata ⁊c. nõ ob. qd cõcludiꝫ ſm Abb. antiquã hic
de mixtura farine fabarũ cũ cera venali qꝛ ꝓcedit ꝓpter mixturaꝫ
diuerſarũ ſpecierũ qd nullo modo licet vt ꝓbaꝫ in. c. eijciẽs. viij. di.
dũ de mixtura aque ⁊ vini loquiꝫ nos aũt loquimur in mixtura eiuſ-
dẽ ſpeciei per qd poſſet inferri de mixtura optimi vini cũ coꝛrupto
⁊ optime cere cũ coꝛrupta dũ tñ adiectione bonitatis velaꝫ coꝛru-
ptio hoc eſt ꝙ parũ coꝛruptionis miſceatur qꝛ poſſet fieri ar. opti-
mo illius. l. j. de cõdi. in hoꝛreis pu. lib. x. Finis. Laus deo. Amen.

¶ Antonius de Burgos. J. U. doctoꝛ.

¶ Sequitur Capitulum Ut menſure.

1 Menſuras ⁊ pondera fraudanti pena imponi debet in foro
conſcientie.
2 Sacerdotis arbitrium multum operatur in mutatione et diminu-
tione pene.
3 Sacerdos an habeat poteſtatem arbitrãdi ſuper pnĩa ĩponenda.
Et quõ differant canoniſte a theologis in hac re. nu. 4.
5 Sacerdos dꝫ arbitrari diſcrete.
6 Puniri an quis poſſit duplr pro eodẽ peccato. ⁊ nu. 7.
8 Penitentia publica ad quid fiat.
9 Delinquẽs an ſit liberat⁹ a iuriſditione iudicis ſecularis per pnĩaꝫ
publicã ſibi impoſitã a ſacerdote. ⁊ nu. 10.

Ut menſure. Qd intendit in ſumma frau-
dans mẽſuras ⁊ pondera. xxx.
dierum in pane ⁊ aqua penitere debet. No. primo peni
tentiã imponendã in foro anime fraudanti pondera et
1 iuſtas menſuras. † ⁊ dicit qd iſte eſt vnus de. xlvj. canonib⁹ penitẽ
tialibus imponentibus certaꝫ penam in foro anime quos collegit
Hoſt. in ſumma in ti. de peñ. dicit tamen ꝙ ſacerdos non tenetur
preciſe iſtam penitentiã canonis imponere ſed poteſt eam ex cauſa
mutare ⁊ diminuere. Naꝫ omnes penitentie hodie ſunt arbitrarie:
vt in. c. deus qui. de pen. ⁊ remiſ. ⁊ in. c. menſuram. de peni. diſtin. j.
allegat gloſ. in. c. ſunt plures. de peni. diſt. iij. ſed tamen dicit ꝙ non
debet ſacerdos de facili recedere a penitentia per canonem deter-
minata: vt no. in iuribus preallega. ⁊ ſic reſtringit dictum Joã. an.
hic. qui videtur velle ꝙ hodie iſti canones de nihilo ſeruiant quod
2 non eſt verum vt doct. hic dicunt. † ⁊ iſtam concluſionẽ do. Abb.
hic ꝙ arbitrium ſacerdotis multum operetur in mutatione ⁊ dimi
nutione pene al's debite pro peccato ſequũtur cõmuniter canoniſte
nemine quoqꝫ videri in diſcrepante propter iura ſuperius alleg. ⁊
inferius etiã allegãda. videtur tamen circa iſtã concluſionẽ alium
⁊ valde diuerſum eſſe ſenſum theologoꝝ de quibus per cano. nul-
libi facta eſt mentio. dicit enim. S. Tho. in. iiij. diſt. xviij. q. j. artic.
iij. in ſol. iiij. q. ꝙ quo ad penam tempoꝛalem non ratificatur peni-
tentia iniuncta a ſacerdote apud deũ niſi ſit regulata ⁊ confoꝛmis
iudicio diuino qd declarat Scotus ideſt niſi tantã imponat ꝙ ſm
iuſtitiam diuinam peccatis reſpondeat. verbigratia. pone ꝙ iſte
peccatoꝛ ſm ſtrictũ rigoꝛem teneatur pro ſuis peccatis ad penam
decem dierum in purgatoꝛio: ponamus ꝙ ſacerdos virtute clauiũ
poſſit ſibi remittere penam trium dierum. et ponamus ꝙ de the-
ſauro eccleſie poſſit ipſe diſpenſatoꝛ vnum diem vel duos remit-
tere poſt totum hoc remanet obligatus peccatoꝛ ad quinqꝫ vel
ſex dies

ſex dies de quib⁹ ſi ſacerdos aliqd remittit nõ ratificaẗ apud deũ:
qꝛ tunc clauis poteſtatis errat in ligãdo ⁊ ſoluendo. facit enim euꝫ
magis ſolutũ a pena tẽporali ꝗ̃ deus iudicet illũ eſſe ſolutuꝫ: ⁊ per
cõſequẽs niſi ille hos. vj. dies hic ſoluat reſiduũ ab eo ĩ purgatorio
exigiẗ: dꝫ enim arbitriũ ſacerdotis diuino iudicio eſſe cõforme cõ
ſideratis regulis patrũ ⁊ diſpoſitione penitẽtis. hoc probat ꝑ Gre
go. dicentẽ falſam penitentiã dicimus que nõ ſcðm autoritatẽ ſan
ctorũ patrũ quo ad qualitatẽ criminis imponitur. Sꝫ cõtra iſtam
opinionẽ. S. Tho. arguit Scotus ĩ. iiij. di. xviij. q. vnica: qꝛ ſm illã
opinionẽ ſequereẗ ꝙ ſacerdos nõ haberet poteſtatẽ arbitrãdi con
ſequens eſt falſum. ergo illud ex quo ſequiẗ probatur cõſequentia
nulli cõmittitur poteſtas arbitrãdi in aliqua cauſa cuius arbitriuꝫ
nunꝗ̃ erit rectũ ꝓpter quãcũqꝫ diligentiã poſſibilem adhiberi ab
3 ipſo. † Sed tantũ a caſu vel per miraculũ ſpeciale. ſꝫ per quãcũqꝫ
diligentiã poſſibilẽ adhiberi a ſacerdote nõ põt ipſe pertingere ad
illud indiuiſibile pene ꝙ deus iudicat peccatorẽ eſſe dignũ ⁊ ſi con
tingat hoc erit a caſu vel per miraculũ ſpeciale. ergo non hꝫ aliquã
autoritatẽ arbitrãdi. Item dicit ipſe nullus cõſtituitur arbiter inter
partes ſub hac cõditione ꝙ preciſe arbitreẗ ad voluntatẽ illius par
tis: ⁊ hoc maxime qñ non poteſt determinate poſſe volũtatẽ illius
partis: ſed in iudicio partes ſunt deus ⁊ peccator inter quos eſt ſa
cerdos arbiter. ergo nõ ligatur preciſe ad arbitrandũ illam penam
quã deus ſibi infligit. Item ⁊. iij. dicit qꝛ ſi ſacerdos imponat peni
tentiã aliquãtulũ maiorẽ ꝗ̃ rñdeat peccatis non eſt probabile quin
penitẽs teneatur eã adimplere. ergo ſi aliquãtulum pena ſit minor
condigna. videẗ ſufficere. cõcludit ergo ipſe Scotus ponẽdo ſuam
opinionẽ ꝙ ſicut in alijs cõmutationib⁹ iuſtitia cõmutatiua habet
aliquã latitudinẽ ita ꝙ non reſpicit in cõmutationibus indiuiſibi
le: ſed mediũ recte rationis vt in ſimili dico. j. c. cũ cauſa. ita iuſtitia
punitiua que eſt cõmutatiua pene pro culpa nõ reſpicit neceſſario
gradũ indiuiſibilẽ pene correſpondentẽ huic culpe: ſꝫ eſt ibi aliqua
latitudo infra quã pena minor ⁊ vltra quã pena maior non eſt im
ponenda ⁊ extra totã iſtam latitudinẽ clauis citra vel vltra ligans
errat ⁊ tunc nõ immerito ꝙ ſoluiẗ in terris. ideſt nõ ratificatur: ſed
intra latitudinẽ non errat. ⁊ ideo arbitriũ ratificatur in tantum ꝙ
quicqd imponiẗ vltra illam latitudinẽ hic oportet implere. ⁊ ſi hic
nõ impletur reſiduũ in purgatorio impletur. ⁊ ſi minus imponaẗ ⁊
expleatur nihil maius exigetur in purgatorio: dũmodo ſit intra la
titudinẽ vt latius per eundẽ Scotũ dicentẽ iſtud mediũ in iſta lati
tudine poſſibile eſſe homini notũ per. l. dei cuꝫ adiutorio rationis
naturalis. ⁊ ideo obligatio ad hoc mediũ latũ eſt poſſibile homini
ſine miraculo ſpeciali. ⁊ ſine caſu ⁊ fortuna. volens tamẽ tenere pri
mã opinionẽ. videat pro ſol. argumentorũ Scoti capreoluꝫ in. iiij.
ſententiarũ diſtin. xix. iuxta ſi. q. quas non recenſeo: qꝛ iudicio meo
licet Scotus ita inſurgat contra. S. Tho. tamẽ in nullo vel mini
mo differt a cõcluſione. S. Tho. poſtꝗ̃ nõ conſtat. S. Tho. negaſ
ſe illam latitudinẽ de qua predictum eſt licet nullibi affirmauerit ⁊
merito poſtꝗ̃ de tali latitudine nõ conſtat de qua ſi ſibi conſtitiſſet
idem profecto affirmaſſet in pena autẽ que preciſe debetur pro pec
cato vꝫ quando eſſemus circa illam latitudinem non differũt ipſe
S. Tho. ⁊ Sco. ambo firmãtes errare ſacerdotem niſi ſe cõforma
ret iudicio diuino hoc eſt niſi tantã penitẽtiã imponat ꝙ correſpõ
deat peccatis ſcðm iudiciũ diuinũ quod vt vides multũ repugnat
opinioni canoniſtarũ de qua proxime dixi qð ſentire videtur incõ
ueniens maximũ vt dixit Joã. de imol. poſt Floria. pe. col. in. c. j. de
conceſſi. prebẽ. dicendo ꝙ raro vel nunꝗ̃ reperta eſt differentia in
ter canoniſtas ⁊ Theolo. cum etiã ius canonicũ fundatũ ſit in iu
re diuino. c. qualiter ⁊ quando. in. ij. de accu. † Ideo primo ſubmit
4 tẽdo me determinationi ſctẽ matris eccleſie ⁊ cuiuſlibet boni theo
logi maxime determinationi dñi mei dñi Cardinal. ſancte Crucis
cui opus iſtud ⁊ meipſum din eſt obtuli qui iſta etate noſtra facile
ſupra alios theologos principatũ gerit. Dico ſi recte theologoruꝫ
ſententia de qua. ſ̃. cõſidereẗ nec differunt a canoniſtis nec canoni
ſte ab ipſis: ipſi. n. theologi vt ex eorũ relatione colligo loquũtur de
arbitrio ſacerdotis libero nõ regulato ex aliqua cauſa ſed ex ſola vo
luntate: patet dum Scotus intra latitudinẽ per eum conſideratam
dat liberũ arbitriũ ſacerdoti qð oĩno denegat citra ⁊ etiã ſatis ex
mente. S. Tho. colligitur: ⁊ iſto caſu certũ eſt ſacerdotẽ errare niſi
ſe conformet vt. ſ̃. diximus iudicio diuino ita ꝙ ipſe ſacerdos vel
peccator ſoluet in purgatorio reſiduũ pene indiſcrete poſite ab iſta
opinione nullus canoniſtarũ diſcrepat: patet poſtꝗ̃ ipſi quãdo lo
quũtur de arbitrio ſacerdotis loquũtur de arbitrio diſcreto ⁊ regu
lato rationi qð probãt per tex. in. c. deus qui de peni. ⁊ remiſſio. vbi
5 Abb. per tex. ibi dixit ꝙ † nõ cõmittitur voluntati libere ipſius ſa
cerdotis ſed potius requiritur ꝙ diſcrete arbitretur: et ibi dicit ꝙ
ex cauſa poteſt ſacerdos recedere a canonibus penitẽtialibus mi
norẽ penitentiã imponendo ſicut dicimus in foro iudiciali iudiceꝫ
poſſe penã minuere ex cauſa iuſta. l. hodie. ff. de pen. ⁊. l. quid ergo.
§. pena grauior. ff. de infami. idem etiam firmat Abb. in. c. ſignifica
uit. de peni ⁊ remiſſi. per tex. ibi vbi nõ cõmittitur ſimpliciter volũ
tati ſacerdotis ſed voluntati regulate arbitrio boni viri. idem. in. c.
⁊ ſi clerici. de iud. §. de adul. iij. col. vbi dixit ꝙ iura que dicũt ꝙ pe
nitentie ſunt arbitrarie debent intelligi arbitrio boni viri. ⁊ ꝓpter
ea dicimus ꝙ accedẽs ad imperitũ ſacerdotẽ male arbitrãtem nõ
releuaẗ pñia illius: ſecus ſi perite arbitratus fuiſſet vt voluit glo. ab
omnib⁹ approbata in. c. menſurã. de peni. di. j. ⁊ gloſ. in. c. quẽ peni
tet eadem diſtin. ⁊ in. c. de his. l. diſtinc. ita Abb. in. c. extirpande. §.
qui vero. j. col. in fi. de preben. in repeti. ⁊ in pre. c. ſi cleric. de iudi. ⁊
in. c. ſicut nobis. de teſti. in. ij. col. ⁊ in. c. ſi diligenti de ſymo. ij. col. et
in. c. ſicut dignũ de homi. ij. col. moderni in fi. c. accuſaſti. de acuſ. ⁊
in prea. c. deus qui. de peni. et remiſſio. vbi ſingularius dixit Abb.
in. q. qua queritur qñ ſacerdos ponit penitentias minores debito
an peccator cõfeſſus ſit tutus quo ad deũ qð ſi nulla culpa reperiẗ
in cõfitente vt qꝛ probabiliter credebat confeſſorẽ peritũ ⁊ paratus
erat recipere penitentiã etiã maiorẽ tunc ſatis tutus eſt ⁊ ſacerdos
ille indigne arbitrans ſe obligauit quo ad deũ ⁊ forte ꝓpterea di
xit tex. in. c. ipſi ſacerdotes. ij. q. j. ꝙ ſacerdotes dicuntur comedere
peccata populi. ſi vero peccator fuit in aliqua culpa qꝛ ſciebat cõfeſ
ſorẽ non peritũ ⁊ tunc non eſt tutus peccatũ tñ eſt dimiſſum ⁊ pe
nitẽtiã condignã perficiet in purgatorio ex cuius dicto ſing. ⁊ aper
te colligitur ꝙ qñ non eſt quid imputetur confitenti dato ꝙ mino
rẽ hic pñiam acceperint nullam poſtea in purgatorio penam perfi
cient quãto ergo fortius dicere ⁊ affirmare poſſumus qñ ipſe peri
tus ſacerdos motus ex cauſa cõſiderando circunſtantias peccati et
qualitatẽ peccatoris mitigaret penã alias debitã eam minuendo
ꝙ ea peracta nullaꝫ in purgatorio aliã peragere debeat ⁊ ꝙ poſſit
ipſe ſacerdos mitigare talem penã alias debitã tex. eſt optimus in
c. quẽ penitet de pen. diſt. j. vbi diciẗ ipſi enim ſacerdotes plus poſ
ſunt proficere vel confitentib⁹ parcere: quẽ tex. exclamat Abb. in. d.
c. extirpande ⁊ in. d. c. deus qui de peni. ⁊ remiſſi. ⁊ in. d. c. accuſaſti.
moderni dicunt caſum ſing. immo tantam poſſet cõtritionẽ pecca
torũ perpẽdere ipſe ſacerdos ꝙ abſoluẽdo nullam ei ſatiſfactionẽ
exteriorẽ penitentie imponeret vt eſt gl. in dicto. c. menſurã. in ver
bo dolorũ de pen. diſtin. j. quem notat Abba. in. c. j. de his q filios
occid. vbi Ana. j. col. qꝛ in magna cõtritione ineſt magna pena. al
legant no. in. c. baptiſmi vicem. de conſecra. diſtin. iiij. ⁊ per iſta cõ
cludo ꝙ quãdo cũ cauſa minuit ſacerdos penã alſ debitã ſatis in
hoc dicitur ſe cõformare voluntati diuine. arg. tex. no. in. l. ſi homi
nẽ. ff. man. ⁊ glo. ſing. in. c. tempora penitudinis. xxvi. q. vij. ⁊ in. c. la
torem. xxxiij. q. ij. qui argumẽto illius. l. ſi hominẽ dicunt ꝙ epũs po
teſt ex cauſa diminuere penitentiã quã papa iniunxit quaſi videaẗ
ꝓpter illã cauſam inferior facere cũ voluntate ſuperioris ⁊ illas gl.
cõmendant moderni in prealle. c. accuſaſti. nec propter diminutio
nẽ pene ex cauſa penitẽtia dicetur falſa immo vera qꝛ diceẗ impoſi
ta ſcðm autoritatẽ ſanctorũ patrũ poſtꝗ̃ ſcðm canones iſte penitẽ
tie ſint arbitrio recti ſacerdotis cõmiſſe ⁊ merito hoc factum eſt qꝛ
dicit tex. in. c. fraternitatis. xxxiiij. diſt. ꝙ defectus noſtri temporis
quib⁹ non ſolũ merita ſed corpora ipſa hominũ defecerunt rigorẽ
antiquorũ canonũ non patiũtur. intellige tamen que ſupra dixi de
mutatione penitẽtie ex cauſa conſiſtente in quãtitate non autem in
qualitate. vnde pro crimine publico nõ poſſet imponere penitẽtiã
ſecretã ſm Ant. de bu. in. c. j. de peni. ⁊ remiſ. ita mod. in. d. c. accuſa
ſti. de accu. poſt Archi. in. §. ſed illud. xlv. di. qð tene menti. ⁊ ſic per
ſupradicta conſtat cõſonantiã eſſe inter theologos ⁊ canoniſtas lꝫ
6 prima facie maxima diſſonantia videbatur. ¶ † Capio gl. ⁊ in. ij.
gl. in fi. no. ſm Abb. ꝙ pro eodẽ pctõ quis puniẗ duplr in foro ani
me ⁊ iudiciali. penitẽtia ergo in foro anime impoſita non impedit
imponendã in foro iudiciali nec econtra: qð dicit bene notandũ ꝓ
eis que ipſe dixit in. c. de his. de accu. qð cõprobat ratione: qꝛ diuer
ſus eſt finis fori iudicialis ⁊ anime. In foro enim anime imponiẗ
penitẽtia qꝛ leſit deũ. in foro vero iudiciali imponitur pena qꝛ leſit
rempublicã dicit tñ ꝙ ſi ſufficiẽter fuerit aliquis punitus ĩ iudicio
ſeculari nõ dꝫ ampli⁹ puniri in foro anime. per. c. quãuis. xxiij. q. v.
vbi dicitur ꝙ ſi ſufficienter fuerit quis punitus per iudicẽ: puta de
capitatus nõ punietur amplius pro illo delicto. pulchrũ eſſet vide
re circa primã cõcluſionẽ Abb. an procedat qñ penitẽtia fuiſſet pu
blice interpoſita. in qua gloſ. in prealleg. c. de his de accu. firmauit
oppoſitum ꝙ tunc non poſſet accuſari coram iudice ſeculari. eam
laudat domi. Anto. ⁊ Imo. ibi poſt Hoſtien. in. c. tue. de procur. ⁊
idem Hoſtien. ⁊ Joan. and. in. c. j. de offi. ordi. ſ̃. quos refert ibi. et
ita reſidet Joan. de ana. in. ij. colum. domi. Abb. tamen nõ placuit
7 illa gloſ. rationibus de quibus hic ibidem repetitis. † Item pro
pter tex. in. c. felicis. de penis in. vj. in. §. fina. vbi ſm eum ſingulari
ter probatur ꝙ punitus per iudicẽ eccleſiaſticũ de crimine eccleſia
ſtico poteſt iterũ puniri per iudicẽ ciuilem quatenus pena excedit
legalis: ſed penitentia etiã ſi ſit publica leuior eſt ꝗ̃ pena naturalis
delicti: vt. xxxiij. q. ij. in. c. admonere. igitur ⁊c. iſtã opi. ſequiẗ Ma
rianus ibidem adducendo eandẽ met rationeꝫ Abb. quia effectus
penitentie publice ⁊ penitẽtie tẽporalis ſunt diuerſi vnus non con
funditur per alium. l. an eadẽ. ff. de excep. rei iudi. D. vero Franciſ.
ibi licet voluerit pro duabus rationibus Hoſt. defendere. ⁊ per cõ
ſequẽs glo. in. d. c. de his. pro inducẽdo tex. in. c. ad abolendaꝫ in. §.

de here.vt per ipſum ⁊ ſm tex.in.c.ij.de male.dũ vocat penã peni-
tentiã publicã cõiuncta.l.petor edixit.§.ſi dicat.de iniur.ff.dũ ꝓba
tur ꝙ impoſitio vnius pene criminalis ad vindictã tollit aliam tñ
poſtea ꝓpter dictuz.c.ij.de male.qđ dicit multũ aſtringere dum in
fi.dicit ꝙ vltra penitentiã publicã poteſtas ſecularis poſſet ꝓcede-
re ad penã pecuniariã firmat opi.Abb.eius fundamẽta approbã-
do excepta inductione.c.felicis.de qua.ſ.⁊ allegando.c.in capite.l.
8 di.⁊ preal.c.admonere.per q̃ patet ꝙ pnĩa publica fit.† ⁊ finis ei⁹
vr̃ eſſe reconciliatio ad deuz ⁊ euitatio pene eterne:hoc principal'r
lʒ per ꝯñam multa fiant ibi que ſapiant penã.c.ad abolendã.reſpõ
dit ꝙ fauore fidei illud euenit ſicut multos alios fauores hʒ.c.in fi-
dei fauorẽ.de heret.lib.vj.⁊ ꝙ.c.felicis.de quo.ſ.nõ probet opinio
nẽ Abb.dicit ipſe Fran.ꝙ nõ conſtat ibi ꝙ pro criminibus cõmiſ-
ſis iam fuerat recepta ſatiſfactio quaſi ſm eũ ille text.põt intelligi
ꝙ per penas appoſitas in illo canone nõ vr̃ ſublata poteſtas iudi-
cis ſecularis puniendi crimẽ intelligẽdo durantib⁹ penis ſpiritua
lib⁹ ante pnĩam:certe dico tibi ſi.c.felicis non probat iſtã cõcluſio-
nẽ Abb.minus ꝓbabit.c.ij.de male.in quo Frã.facit funda.poſtq̃
in.d.c.ij.nõ permittitur ꝙ iudex ſecularis puniat pena legali cum
ſm.ll.crimẽ de quo ibi vltimo ſupplicio debuit puniri vt ibi eſt gl.
⁊ tñ tex.ſolũ vult ꝙ iudex ſecularis puniat ĩ pena pecuniaria ⁊ iſto
modo inducẽdo ille tex.ꝓbaret ſing.ꝙ punitus per iudicẽ eccleſia
ſticũ de crimine per publicã pnĩam non põt per ſecularẽ de illo cri
mine puniri ordinaria pena Ad.c.ad abolendã ꝙ ipſe induxerat
ꝓ alia parte non rñdeo vt ipſe dicit ꝙ eſt ſpeciale in crimine here-
ſis qr multa alia ſpecialia hʒ.Sʒ dico ꝙ ꝓpterea eſt in illo crimine
qr eſt mere eccleſiaſticũ ⁊ in eo nõ põt ſe intromittere ſecularis niſi
quãtũ ſibi cõſtat per proceſſum iudicis eccleſiaſtici.vt in.c.inquiſi-
tionis.§.ꝓhibemus.de hereti.lib.vj.vnde idẽ eſſet in crimine quo-
cũqʒ mere eccleſiaſtico.Pro intelligẽtia ergo ⁊ claritate dicendorũ
preſuppono ꝙ aliqua ſunt crimina mere eccleſiaſtica aliqua mere
tẽporalia aliqua mixta.in mere eccleſiaſticis nõ ꝓcedit queſtio nr̃a
qr iudex ſecularis nullã hʒ cognitionẽ vnde abſolut⁹ a iudice eccle
ſiaſtico dʒ abſolutus ſimpl'r haberi a iudice ſeculari ita intelligen-
dus eſt tex.in.d.c.ad abolendã.aut ſunt crimina tẽporalia in quib⁹
nr̃a verſatur dubitatio p̃ſuppoſito ꝙ in oĩbus criminib⁹ ipſa eccle
9 ſia hʒ iuriſditionẽ quãtũ ad pnĩale forũ ſm Abb.in.c.cũ ſit genera
le.de fo.cõpe.ita declarãdo gl.ibi.¶ † Modo queritur an iniun-
gendo pnĩam publicã ſit liberatus delinquẽs a iuriſditione iudi-
cis ſecularis:⁊ de hoc nõ reperitur tex.qui directe loquatur nõ di-
ctũ.c.ij.de male.ꝙ potius loquit̃ de crimine blaſphemie ꝙ eſt eccle
ſiaſticũ vel ſaltem mixtũ nec.c.felicis.de pe.qđ loquitur de crimine
ſacrilegij ꝙ conſtat eſſe mixtũ.vt in.c.cũ ſit generale.de fo.cõpe.et
ibi per oẽs.vñ ego dico ſententiaʒ Abb.hic ⁊ in.d.c.de his veriſſi-
mã eſſe taliter ꝙ non credo Ant.ſenſiſſe ꝯtrium nec Hoſt.vt ſtatim
demonſtrabo:⁊ pro iſta opinione mõſtranda vtor fundamẽto ſolo
illius.c.felicis inducẽdo eũ incõuincibiliter nõ curãdo ſomnia do.
Fran.ꝓbat ibi tex.ꝙ in delictis mixtis pnĩa publica impoſita per
eccleſiã non tollit imponendã per ſecularẽ.ergo multo fortius nec
tollit in delictis mere tẽporalib⁹ cõſequẽtia nota eſt per auc.mul-
to magis de ſac.ſan.eccle.ꝙ aũt ibidẽ conſtet penitentiã fuiſſe im-
poſitã demonſtrat̃.in.§.per hoc.in eo.c.cũ papa proteſtatur ꝙ per
ea q̃ ipſe diſpoſuit nõ intendit adimere poteſtatẽ iudicib⁹ ſeculari
bus vtendi legibus cõtra tales;quas aduerſus ſacrilegos catholi-
ci principes ediderũt.⁊ tñ illa conſtitutio iam diſpoſuerat de pnĩa
publica iniungẽda.immo ꝙ fortius eſt iam diſpoſitũ erat de pena
grauiſſima non dico de pnĩa ibi proxime ante.§.per hoc.vbi dixit
ꝙ ꝓpter illas penas nõ adimit poteſtatẽ iudici ſeculari iniungen-
di ſuas penas legales.ſi ergo in penis hoc eſt quãto fortius in peni
tẽtia publica.⁊ iſto modo in criminib⁹ mixtis.vt ſing.illũ tex.alle-
gauit Abb.ij.col.in.c.tue.de procu.in fi.dicens ꝙ diuerſe pene pro
uenĩẽtes diuerſis foris vna non tollit aliam.idem in.c.cũ ſit genera
le de foro cõpe.in prin.⁊ ita do.Frã.in.d.c.de his in.v.col.Alexan.
in.c.fraternitatis.xxxiiij.diſt.⁊ probo etiã qđ dixi.secũdo ab euita-
tione abſurdi.ſequeretur.n.ex cõtrario ꝙ eſſet in poteſtate epõrum
ad quos ſpectat penitentias publicas dare.c.accedentib⁹.de exceſ.
prela.vbi Abb.ſubuertere iuriſditionẽ iudicũ ſeculariũ:qđ tñ ne-
gat papa ſe velle facere in.c.ſi duobus.de app.⁊ in.c.per venerabi-
lem.qui filij ſint leg.⁊ in.c.nouit.de iudi.facile.n.eſſet malefactori-
bus petere penitentiã publicam ab epis ⁊ facilius eis eſſet cõcede-
re ⁊ tene menti.Ad.c.ij.de male.inducẽdo.vt.ſ.induxi in ꝯtriũ poſ
ſet dici vel ꝙ ibi ſit ſpeciale ꝓpter cõmiſſionẽ ibi factã per papã cũ
ſit crimen eccleſiaſticũ.ita Hoſtiẽ.in titu.de male.in ſumma.pe.co-
lũ.Abb.tamen ⁊ alij in.d.c.ij.dicũt illud crimen eſſe mixtũ vel ſcđo
dicas ꝙ ille tex.nõ negat iudicẽ ſecularẽ poſſe vti legib⁹ ſuis:vt ſen
ſit Fran.in.d.c.de his.iij.col.allegando ibi glo.licet per hoc tex.vi-
deatur violari.Sed tñ iſte intellectus põt defendi.ar.c.cũ nõ ab ho
10 mine.de iudi.in fin.verſi.cogitabis.¶ † Aduertas modo dũ dixi
ſuperius ꝙ Anto.nõ fuit opinionis cuius doc.opinãtur qđ probo
qr doctor eſt intelligẽdus ſm.l.quã allegat ſm Bar.in.l.nõ ſolum.
§.liberationis verba.ff.de libe.leg.⁊ Jo.an.in.c.cũ nũcius.de teſti.

ſed ipſe Ant.allegat.c.aliud.xj.q.j.qui tex.loquit̃ de perpetuo pu-
blice penitẽte nõ aũt de agẽte penitentiã publicã tẽporanee q ꝑpe-
tuo penitẽs dicit̃ eſſe ſub protectione eccleſie ſm Ant.de hut.in.c.
ij.de fo.cõpe.per illũmet tex.in.d.c.aliud.quẽ ſequit̃ Are.in.d.c.ij.
licet Abb.ibi ꝯ.vnde videmus aperte qđ.d.Ant.loquit̃ in ꝑpetuo
penitẽte vt dixi nõ aũt in eo cui iniũgit̃ rõne alicuius delicti publi-
ca penitẽtia qđ teneas ꝑpetuo mẽti.¶ Vltimo no.ex gl.ſm Abb.
qđ fraudãs pondera vel mẽſuras punit̃ pena.l.cornelie de falſis.⁊
pena illius.l.eſt bonorũ publicatio cũ deportatione.Sed aduerte
qđ tex.in.l.pe.ff.e.nõ imponit tantã penã fraudãti mẽſuras ⁊ pon-
dera.ſed dicit ꝙ põt puniri.itẽ relegari in inſulã ⁊ aliã penã vr̃ po-
nere.l.annonã.ff.de extraord.cri.nã iuriſlator aliã videt̃ impone-
re fraudanti menſuras ⁊ aliam fraudanti pondera.ſed dicit ꝙ po
teſt puniri.item relegari in inſulam ſed domi.Abb.dicit nõ vide
re rationem diuerſitatis ſed tamen dicit ꝙ credi poſſe dici ꝙ cum
iura varie hec crimina puniũt poteſt iudex imponere quã penam
vult de expreſſis in iure.arg.l.quotiẽs.de act.⁊ obliga.ff.c.qm̃ fre-
quenter.vt lite nõ cõte.poteſt etiã ex cauſa ſm eũ illã penã mitiga-
re etiã ſi ſit pena ſtatuti municipalis.l.qđ ergo.§.pena grauior.ff.
de his qui no.infa.⁊ quod ibi per Bar.quod bene nota.

¶ Sequitur Capitulum Cum dilecti.

1 Venditio ſi facta fuerit minus dimidia iuſti precij:eſt in arbi
trio emptoris:vtrũ rem reſtituere velit recuperato pretio:vel iuſtũ
pretium ſupplere.
2 Venditio tenet lʒ vẽditor ſit deceptus vltra dimidiã iuſti pretij:tñ
põt venditor agere vt reſtituat̃ ſibi res:vel ſuppleatur iuſtũ pretiũ.
3 Forma dʒ ſeruari in cõtractibus.⁊ nu.5.⁊.8.
4 Solẽnitas extrinſeca an ⁊ qñ preſumatur ſi nõ probetur.
6 Caſus licitus põt interuenire dupl'r in alienatione rerũ eccleſie.
7 Contractus factus ſeruata forma valet licet caſus licitus ſeruatus
non fuerit.
9 Alienatio rei eccleſiaſtice facta ſine legitimo eccleſiaſticarũ perſo-
narũ cõſenſu non valet.
10 Caſus liciti in alienatione ſi ſeruata forma enũciẽtur ſtatur enun-
ciationi que iuris p̃ſumptione iuuatur.
11 Eccleſie datur reſtitutio in integrũ ſi ꝯctus alienationis non fuit
factus in caſu licito:etiã ſi cõtractus valeat.
12 Libellus petens preciſe rem alienatã reſtitui an ſit ineptus.
13 Reſtitutio cõtra cõtractum preſupponit cõtractum validum.
14 Deceptio vltra dimidiaʒ iuſti pretij quãtũcũqʒ modica ſufficit ad
hoc vt reſcindatur cõtractus.
15 Contrahentib⁹ ſe adinuicẽ decipere licitũ eſt vſqʒ ad dimidiã iuſti
pretij.Et quid in eo q neceſſitate ductus vendit.nu.19.Et quid in
prodigo vendente.nu.20.Et quid ſi dolus det cauſam deceptioni.
nu.21.22.23.24.⁊.25.
16 Preſumptio.l.merito.ff.pro ſocio.non põt allegari cõtra aliqueʒ:
qñ ſua intereſt:vt ipſe preſumatur deliquiſſe.
17 Contractus licitus laicis vr̃ etiã eſſe licitus clericis.
18 Emens rem ⁊ ſciens iuſtũ pretiũ ſi aliquid vltra iuſtũ pretiũ offe-
rat an videatur donare.
26 Libelli ineptitudo põt opponi etiã poſt ſententiã.⁊ nu.27.⁊.31.Et
quid ſi tranſeat in rem iudicatã.nu.32.⁊.33.
28 Caſſari vel irritari qñ quid proprie dicatur.
29 Snĩa annullatur per iuſtũ errorem in ea expreſſum.
30 Proceſſus formatus ſuper inepto libello nunqđ ſit nullus.
34 Judex ſuperior non reformat ſnĩam inferioris in cã appellationis
vel in iudicio nullitatis:ſʒ ſimpl'r eã pronũciat nullam.
35 Allegare nõ ſufficit ſed allegatũ dʒ probari.
36 Tempus cõtractus attenditur ad cognoſcendũ verũ valorem ali-
cuius rei.⁊ nu.39.
37 In venditore duo cõſiderant̃:in emptore vero vnũ.⁊ nu.38.
40 Diſpoſitio que põt attribui principio vel fini:potius principio at
tribuenda eſt.Et quid in delictis.nu.41.
42 Eccleſia põt petere reſtõnẽ in integrũ qñ enormiter leditur.
43 Jus ſibi dicere an quis poſſit propria autoritate ĩ defectũ iudicis.
44 Eccleſia decepta vltra dimidiam poteſt petere reſtitu.in integ.ex
ſpeciali beneficio.
45 Contractus bonefidei ⁊ ſtricti iuris qũo differant.
46 Contractus ſtricti iuris an valeat qñ dolus impedit cõſenſum.
47 Contractus initus per metũ an ⁊ qñ teneat.⁊ nu.52.
48 Liberatio adiecta cõtractui bonefidei dolo dante cauſam contra-
ctui eſt ipſo iure nulla.
49 Conſenſus nunqđ impediatur ꝓpter dolum.⁊ nu.53.
50 Contractus bonefidei ſunt iuriſgentiũ.
51 Contractus ſtricti iuris vltra ſtipulationẽ q̃ ſint.
54 Lex ciuilis ſi foueat aliquem rigorem licet expſſe nõ reprobet̃ p ca
nonẽ tñ talis rigor nõ ſeruat̃ in foro canonico.
55 Contractus factus coram principe dr̃ habere naturã bonefidei.
56 Contractus matrimonij carnalis nõ vitiatur lʒ dolus dederit cau
ſam ipſi cõtractui.
57 Conſenſus an poſſit eſſe vbi eſt error.

58 Dolus bonus dans cauſam inſtitutioni nõ vitiat inſtitutionem.
59 Agere an quis poſſit cõtra dominum ſerui qui dãnum intulit pre-
cile petendo reſtitutionem damni.
60 Venditor deceptus vltra dimidiam iuſti pretij an habeat empto-
rem obligatum alternatiue ad rem reſtituẽdam vel iuſtũ pretium
ſupplendum:⁊ nu.61.62.63.et.64. Et quando vnum tantum eſt
in obligatione ⁊ aliud in facultate ꝓcedere poteſt libellus alterna-
tiuus:⁊ eodem modo ſententia.nu.65.

1 **Ad intendit.** † In ſumma. Cum res vẽ-
ditur minus dimidia iuſti
pretij in arbitrio emptoris eſt.vtrum rem reſtituat re-
cuperato pretio vel iuſtum pretium ſuppleat vel aliter.
2 † Tenet venditio licet venditor ſit deceptus vltra dimidiam iuſti
pretij:poteſt tamen venditor agere vt reſtituatur res vel iuſtũ pre-
tium ſuppleatur ⁊ ſi alterum preciſe petit ſuccumbit hoc dicit.cõ-
muniter diuiditur in duas partes. In prima parte ponit factum.
In ſcđa diffinit.ſcđa ibi.q̄ vero. Pro vera intelligentia iſtius no-
tandi.c.⁊ vt eiꝰ intellectus clarius pateat more meo ſolito adapta-
bo rationes dubitandi quibus mediantibus cum rationibus deci
dendi veritas apparebit. Videbatur primo dicendum pro ratione
dubitandi quod ſentẽtia decani legitima fuerit.et ſic non infirmã-
da.ſed potius confirmanda fuiſſet dum pronunciauit contractum
3 nullum ⁊ rem reſtituendam † quia forma nõ fuit ſeruata in rebus
eccleſie alienandis qui defectus manifeſte demonſtrat contractum
nullum.vulga.c.ſine exceptione.xij.q.ij.legitur ⁊ no.in.c.nulli.ſ̃.de
reb.eccle. Quo tamen non obſtante hic Papa determinauit con-
trarium caſſando dictam ſententiam pro ratione decidendi: dicit
hic cõmuniter per ſcribentes maxime per do.Cardinalẽ in.iij.op-
poſitione poſt glo.j.⁊.iiij.quod ideo fuit:quia nõ fuit probatũ for-
mam nõ fuiſſe ſeruatam.vel ſecũdo quod ad hoc principaliter nõ
fuit actum:ſed ſolum ad anullandum ratione illius enormis leſio-
nis:ſed neutra iſtarum mihi placet.prima nõ:quia ſatis probabat
formam non fuiſſe ſeruatam.quando per aduerſarium nõ proba-
batur eam fuiſſe ſeruatam.argumen.eius quod dicit Barto.in.l.ſi
forte.ff.de caſtrẽ.pecu. † Item quia ſolẽnitas extrinſeca qualis eſt
4 iſta non preſumitur niſi probetur.l.ſciendum.ff.de verb.obli.l.qui-
cunqꝫ.§.fi.de pub.no.in.c.j.ſequenti. Nec ſecunda placet dum di-
cunt qđ non agebatur principaliter ad hoc:quia immo cõſtat con-
trarium:quia principaliter hoc fuit oppoſitũ per canonicos qua-
propter neceſſario fatendum eſt.quod in capitulo noſtro ex parte
fratrum oſtenſum fuit inſtrumentum ſigillo canonicorum ſigna-
tum.per quod probabant formam interfuiſſe in alienatione:cano-
nici vero negabant conſenſum capituli interueniſſe.quod tamẽ cũ
nõ probauerint:ſed ſolum de deceptione vltra dimidiã iuſti pretij
immerito ſi exceptio defectus forme nõ obſtet. Iſtud enim ego ve-
riſimiliter ſupplendum puto in iſto capitulo vt ſileat iſta oppoſi-
tio.argu.tex.no.in.c.tertio loco.de proba.⁊ propterea hic in fi.c.re-
ſeruatur illa exceptio defectus conſenſus capituli quia licet inſtru-
mentum productum fuerit vt proxime dixi.probari tamẽ poteſt ca
pitulum non conſenſiſſe.arg.dicti.c.tertio loco.vnde preſupponi-
mus in capitulo iſto quod hic ſentẽtia fuerit retractata: quia pro-
nunciauit cõtractum nullum ratione predicte enormis leſionis.cu-
ius ratione inſtat modo ſecũda ⁊ fortior ratio dubitandi: quia ex
iſta enormi leſione cõſtat caſum licitũ nõ fuiſſe ſeruatũ in iſta alie-
natione:qui ita neceſſario petitur.ſicut alia forme obſeruatio.⁊ ſi-
cut forme omiſſio vitiat:ita ⁊ omiſſio caſus liciti.probat tex.in.c.ſi-
ne exceptione.xij.q.ij.ibi vt meliora proſpiciat.⁊ text.in.c.ij.de reb.
eccle.lib.vj.ibi dum dixit forma ⁊ caſibus a iure expreſſis.facit.c.q̃
in eccleſiarũ.de cõſti. Et ita firmant cõmuniter ſcribẽtes in.c.nulli
ſ̃.de reb.eccle. vbi do.Abb.in.ij.col.qui adducit vulgatã.l.non du-
bium.C.de legi. Vbi factũ contra.l.nõ valet.licet in ea expreſſe non
caueat qđ nõ valeat.adducit etiã tex.in cle.j.de reb.eccle.⁊ in.c.ſiqs
preſbyterorũ.ſ̃.de reb.eccle. Cum ergo cõſtituit decano caſum lici-
tum in alienatione ſeruatum nõ fuiſſe per ſupradicta iuſte pronũ-
ciaſſe videt cõtractum nullũ pronũciando. Ex iſto capite caſus li-
citi nõ interuenientis.propter qđ primũ notabile do.Abb.reddit
dubitabile.dum dixit cõtractum venditionis nõ eſſe ipſo iure nul-
lum.deceptione etiã magna vel enormi interueniẽte in pretio:quia
immo deberet dici nulla per ſupradicta.quia ex ea cõſtat vnum de
requiſitis neceſſario in alienatione obſeruatũ nõ fuiſſe. Quod ta-
men nõ obſtãte hic determinat cõtrariũ.qđ immo valet cõtractus
et pro ratione decidẽdi dici poteſt qđ dicit gloſ.ſing.in ſumma.xij.
5 q.ij.que per iſtũ tex.voluit qđ dũtamẽ forma † requiſita in aliena-
tione rerũ eccleſie ſeruata fuerit:licet caſus nõ interuenerit aliena-
tio tenet.facit in ſimili glo.fi.in.c.que in eccleſiarũ.ſ̃.de cõſti.quam
glo.ſumme ſcribẽtes cõmuniter reprehẽdũt per ea que.ſ̃.proxime
allegaui in ratione dubitandi.ſaluant tamẽ illam glo.in.d.ſumma.
⁊ per cõſequẽs capl'm noſtrũ per qđ ſe fundat illa gl.licet de eo mẽ-
6 tionẽ nõ faciat dicẽdo qđ interuenire † caſus licitus in alienatio-
ne rerũ eccleſie ſtat dupliciter.ſ.exiſtenter vel apparẽter.vnde dicũt
qđ ſatis eſt qđ apparenter exiſtat caſus licitus.i.qđ putent vtilitatẽ
exiſtere.lꝫ in veritate nõ exiſtat. Ita dicit Imo.ſingulariter in.c.cũ
in ap'lica.iiij.col.de his que fiunt a prela.⁊ ibi do.Anto.de bu.idẽ
Imo.in.c.pe.ij.col.de reb.eccle.⁊ idẽ in.c.j.de depoſi.⁊ Jo.and.in
fi.c.raynaldus.de teſta.in ſua ioannina.pro quibus ego adduco gl.
q̃ hoc aperte voluit.lꝫ nõ allegeẽ in.c.ad noſtrã.ſ̃.de reb.eccle.in v̈.
enorme eſt gl.ij.q̃ ſic intellexit tex.noſtrũ.ꝙ hic interuenit forma et
credebãt vtiliter cõtrahere dicti canonici Beluacenſes. Eſt ergo
attribuẽda iſta doctrina gl.preallegate nõ autẽ Imo.aut Antonio
vel cuicũqꝫ alteri.ꝓcedant ergo cõtraria ſuperius adducta qñ for-
ma ſeruata nõ apparebat de vtilitate ipſius eccleſie etiã apparẽter.
Ego vero admitto iſtã concluſionẽ illius gl.in dicto.c.ad noſtrã.⁊
cõmunẽ aliorũ ſcribentiũ ſententiã poſtq̃ ita neceſſariũ eſt ꝓ intel-
ligentia ⁊ cõcordia capl'i noſtri.⁊.d.c.ad noſtrã.cũ aliis iuribꝰ ſupe
rius adductis in rõne dubitãdi. Qua cõcluſione admiſſa dico for-
tius ⁊ ſingularius ꝙ per eã cõſtat verã eſſe ſimpl'r gl.ſ̃.allegatã in
7 ſumma.xij.q.ij.dũ vult ꝙ † valet ꝯctus factus ſeruata forma.lꝫ ca
ſus licitus ſeruatus non fuerit.qđ ꝓbo preſuppoſita dicta concor-
dia:q̄ iuris preſumptione ſeruata forma ſemꝑ putatiue adeſt ca-
ſus licitus.⁊ ſic vtilitas putatiua ſeu apparens.ita firmat do.Ab.
in.c.cõſtitutus.de reſti.in integ.in.iij.col.poſt gl.⁊ Barto.in.l.j.de
pre.decur.li.x.⁊ Spe.in ti.de empt.⁊ vendi.§.nunc videndum.el.j.
ver.breuiter.de quo Alex.col.v.in fi.in.l.ſciendũ.ff.de ver.oblig.⁊
hinc eſt ꝙ electus in dubio preſumitur magis idoneus:vt dicit gl.
no.in.c.miramur.lxj.diſt.in ver.laboribꝰ quẽ cõmendat do.Abb.
in.c.pe.de ꝑſump.facit gl.in.c.viliſſimus.j.q.j.⁊ tex.in.l.j.C.q ⁊ ad-
uer.quos.⁊ ſic per hoc cõſtat aliter nõ docto tẽpore ꝯctus de vtilita
te ſaltẽ apparente verã eſſe iſtã cõcluſionẽ iuris preſumptione ſup
hoc ſtante.⁊ ꝓpterea merito iura loquentia in iſta materia annul-
lant alienationẽ qñ forma non fuit ſeruata de effectu caſuũ nullam
faciendo mentionẽ.licet vtrũqꝫ per.l.antea requireret.vt ꝓbat tex.
in.c.j.de his que fi.a prela.melior text.in.c.ij.de reb.eccle.lib.vj.vbi
ſolũ irritat contractũ non ſeruata forma.lꝫ de caſibus licitis inter-
ueniendis ibi.ſ̃.pri.tex.dixerat in quo non puto bene aduertendũ
q̄ notãda eſt inductio illius.c.pro qua eodẽ modo inducendo ad-
duco tex.no.ĩ.c.ſi ſine exceptione.xij.q.ij.ibi irrita ⁊c.que inductio-
nes demonſtrant qñ forma eſt ſeruata preſumptiue caſum eſſe ſer-
8 uatũ. Eſt † verũ ꝙ huic noue opinioni videt repugnare tex.in cle.
j.de reb.eccle.in.§.ſi quis aũt contra hoc fecerit tamen dico reſpon
deri poſſe vt iura iuribus concordentur.referendã illam particulã
ad proxime ibi dicta.videlicet de forma nõ ſeruata poſtq̃ ea ſerua-
ta iuris preſumptione caſus ſeruatur vt dixi.vel intelligo illũ tex.et
ſimiles quãdo conſtaret manifeſte ꝙ cõtractus celebraretur in dã-
num ipſius eccleſie.quia tunc forma non faceret aliquã preſumptio
nem:quia in certis.non autẽ incertis locus eſt preſumptioni.argu.
l.continuus.ff.de verb.oblig. Vel tertio dico euadẽdo ꝙ illa cle.lo-
quitur ſpecialiter in religioſis vt ibi in gl.in ver.religioſis precedẽ-
tes tñ ſolutiones magis placent. Non obſt.ſcđo huic cõcluſioni tex.
9 in.c.que in eccleſiarũ.q̄ dico ꝙ † nõ loquitur in defectu.caſus lici-
ti:ſed potius forme non ſeruate.dum dixit non valere alienationẽ
factã ſine legitimo eccleſiaſticarũ perſonarũ cõſenſu.vt ibi clare vo
luit glo.que pre ceteris melius intellexit. Non ob.inductio.l.nõ du
biũ.C.de leg.quia reſpõdeo ꝙ qñ ſeruatur forma iuris preſumptio
ne in nullo ſit contra legẽ poſtq̃ ipſa preſumit caſum licitũ interue
niſſe.diceret bene cõtra legẽ fieri qñ dum ſeruaretur forma conſta-
ret de inutilitate contractus quaſi forma tunc videretur potius in
fraudem obſeruata. Vel ſcđo dico ꝙ predicta.l.non dubiũ. habet
multas fallentias inter quas eſt vna ibi per doctores multũ vulga-
ta.hic tñ bene applicabilis.videlicet ꝙ.l.illa nõ habet locũ quando
lex vltra ꝓcedit prout in ꝓpoſito noſtro:q̄ ꝓhibendo ſine forma
⁊ caſibus fieri annullationẽ ſolum irritat factũ forma non ſeruata
⁊ merito poſtq̃ forma ſeruata caſus preſumitur. Ideo contractus
valet. Ita intelligas nouiſſime iſta al's nõ guſtata. Nec obſtat tex.
in.d.c.ſi quis preſbyterorũ.ſuperius adductus:q̄ dico cũ ſuppor-
tatione do.Abb.ꝙ nõ meretur allegari:q̄ loquit in defectu forme.
10 non autẽ caſus.vt glo.ibi aperte dicit in verſi.nullas. Ex † quibus
infero ad vnũ in quo doctores al's ſolent dubitare:qđ ſeruata for-
ma ſi enunciantur caſus liciti in alienatione ſtatur enũciationi que
iuris preſumptione iuuatur.ita procedat qđ Franciſ.de are.voluit
in.c.quoniã contra.de proba.in vlti.col.vbi Fely.vj.folio.ij.colum.
Sed forma non ſeruata talis enunciatio nihil valeret.idem quan-
do vtrũqꝫ enunciaretur.ita intelligo qđ Dominicus dicit in dicto
c.j.de re.eccle.per tex.ibi vtrũqꝫ fuit probatũ nõ interfuiſſe.ſolũ ex
eo ipſo ꝙ contrariũ probatũ nõ fuit cum ſint intrinſece ſolennita-
tes vt in prin.c.j.dixi vnde melior fuit inductio dominici in.d.c.j.
q̃ aretij.in dicto.c.quoniam contra.d.fi.col.⁊ ita procedat qđ not.
ipſe Joã.and.in addi.ad ſpe.in ti.de re.eccle.⁊ quod Bar.in dicta
l.ſi forte.de caſtren.pec.quod perpetuo nota pro concordia docto-
11 rum quã nouiſſime cõcepi. † Vnũ tamẽ eſt ꝙ cõſtito poſtea de cõ-
trario ſcilicet ꝙ cõtractus nõ fuit factus in caſu licito.lꝫ cõtractus
valeat vt dixi datur tamẽ eccleſie in integrũ reſtitutio.vt vult gl.in
d.ſumma.xij.q.ij.⁊ in.d.c.ad noſtram.de reb.eccle. Quo preſuppo

ſito nunc maior inſurgit dubitatio in.c.noſtro.Si cũ iſti canonici
poterant petere reſtitutionẽ in integrũ vigore enormis leſionis vt
probat tex.in.d.c.ad noſtrã.de re.eccle.⁊ firmat Abb.hic.ij.colũ.in
prin.quare ergo mãdatũ factũ per decanũ de reſtituẽdo nõ valuit
cum immo debuiſſet valere per ſupradicta licet cõtractus tenuiſſet
poſſet pro reſolutione dici vt doctores ſentiunt qd̃ hic canonici te-
nuerunt viam cõmunẽ quã in dubio quis potius videt̃ eligere ꝗ
viam ſpecialẽ.l.iij.C.de teſta.mili.videntur ergo intentaſſe iſti re-
medium.l.ij.de reſcin.vendi.Sed iudicio meo ſolutio iſta ſubſiſte-
re non poteſt:qꝛ immo.in dubio potius videtur electa via ſpecialis
quando illa eſt vtilis ꝗ cõmunis quando eſt inutilis.vt in caſu no-
ſtro probatur in.l.ſi miles qui deſtinauerat.ff.de teſta.mili.faciunt
que do.Alexã.poſuit in.l.quãquã.de teſta.mili.in.j.col. ⁊ do.Fely.
in.c.cũ ex officij.de preſcrip.pe.fol.in.j.col.cum ergo hec petitio re-
ſtitutionis ex via communi erat inutilis ex via vero ſpeciali vtilis
merito petendo reſtitutionem potius viſi ſunt petere de iure ſpe-
ciali.ꝗ de iure communi.vnde falſuȝ videt̃ qd̃ dicunt doctores hic
libellum fuiſſe ineptum:qꝛ preciſe petebatur rei reſtitutio iſta ꝓha-
bitã conſideratione.†Quapropter dico pro cõcordia ⁊ vera iſtius
12 c.intelligentia ꝙ hic libellus non fuit ineptus in iſto.c.ex eo quod
preciſe rem reſtitui petebatur vt communiter ⁊ male doctores hic
ſentiunt quos refert ⁊ ſequitur And.in.vj.colum. reprehendendo
Bal.in.l.ij.de reſcin.vendi.in fi.pe.folij.qui tenuit hic ideo libellũ
fuiſſe ineptum qꝛ petijt pars canonicorum cõtractum nullũ pronũ
ciari cuius dictum Bal.credo eſſe veriſſimum.qd̃ etiam hic firmat
Anto.de but.⁊ refert Jmo.in.viij.col.poſt medium.nec aliter dici
poteſt pro reſolutione iſtorum contrariorum niſi ꝙ ꝓpterea hic li-
bellus fuit ineptus qꝛ iſti canonici petebant contractum nullũ pro-
nunciari:⁊ per cõſequens rem reſtitui:talia eniȝ ſunt ſubiecta qua-
lia predicata demonſtrant.vt eſt glo.nota.in.c.dudum.de deci.licet
iſto argumento vteretur And.ad reprehenſionem Bald.in.d.l.ij.
dicendo ꝙ res hic preciſe petita fuerat poſtꝗ per iudicem reſtitui
mandatum fuit.eodem tamen ⁊ validius vtor contra eundẽ And.
⁊ alios qui ita tenent:⁊ ex illo argumento defendo Bal.qꝛ pronũ-
ciauit decanus ẜctuȝ qui talis veriſimiliter petitus erat ex duobus
deductis.ſ.ex defectu forme non ſeruate ⁊ ex enormi leſione ⁊ ꝑ cõ-
ſequentiam petebatur rei reſtitutio que ex dicta nullitate ſequebat̃
⁊ ipſe decanus ita pronunciauit cõtractum nulluȝ propter enormẽ
leſionem quã paſſi fuerant dicti canonici.†Jgitur nõ immerito ſi
13 ex beneficio ſpeciali dicta ſnĩa valida non fuerit:qꝛ ad id nõ agebat̃
immo potius ad cõtrariũ:qꝛ reſtitutio cõtra contractũ ꝓſupponit
cõtractũ validũ ſicut priuatio preſupponit habitũ vulgata.l.deceȝ
de verb.obli.ff.eo.facit.l.iij.rem ratam habe.Et ſi modo queratur
augendo difficultatẽ quare ex officio ſuo Papa nõ fecit iſtã reſti-
tutionẽ poſtꝗ cognouit enormẽ leſionẽ ipſius eccleſie.⁊ ſibi cõſtitit
ex deductis in eodẽ iudicio ius:videlicet eccleſie cõpetijſſe.hoc dico
ductus autoritate tex.in.c.raynutius.de teſta.vbi do.Abba.ij.col.
no.ibi tex.probantẽ qd̃ iudex appellationis ſupplet defectũ partis
quãdo ſuppletio cõſiſtit in iure,etiã parte nõ allegante qd̃ exclamat
ibi Abba.poſt Jnno.Ad qd̃ iudicio meo reſponderi poteſt qd̃.c.
raynutius.procedat in officio iudicis impartito circa ea q̃ de iure
cõmuni alicui ex partibus cõpetere poteſt:ſecus circa ea q̃ de iure
ſpeciali veniunt qualis fuiſſet iſta reſtitutio que iure ſpeciali conce-
di potuit interpoſita partis petitione immo litis cõteſtatione.c.ij.
§.de offi.iudi.qd̃ reputo ſumme notandũ pro declaratione ⁊ limi-
tatione.d.c.raynutius.⁊ eorũ que ibi Abb.Et ſi dicat̃ vltimo qua-
re papa ad minus ſententiã nõ reformauit vt debuit ẜm no.in.c.cũ
Joan.de fide.inſtru.per tex.ibi.⁊ per Bar.in.l.ſi expreſſum.ff.de re
iudi.Reſpondebo inferius poſt quartũ notabile Abba.qꝛ in hoc
diſcrepo ab Abbate:vt ibi dicemus.⁊ ſic per predicta manet expe-
14 ditũ primũ notabile Abb.hic † Secũdo noto ſequẽdo eius ordi-
nem vnũ remediũ cõpetens vnicuiqȝ nedũ eccleſie:ſed priuato cõ-
tractus reciſiuũ.ſ.quando quis decipitur vltra dimidiã iuſti precij
qd̃ procedit tam ex parte emptoris ꝗ vẽditoris.in emptore pone
exemplũ.valebat res decem ⁊ emit vltra quindecim.in venditore ſi
rem valentẽ.x.vẽdidit minus quinqȝ:nam iuſtũ preciũ eſt decem.
dimidia pars eſt quinqȝ.⁊ ſic vendẽs minus quinqȝ reperitur de-
ceptus vltra dimidiã iuſti precij.ſi vero deceptio nõ eſſet vltra di-
midiã:puta quia vendidit rem valentã decem pro quinqȝ non cõ-
petit remediũ ad reſcindendũ contractũ:quia vſqȝ ad dimidiũ iu-
ra tolerant deceptionem.l.in cauſe.ff.de mino.l.ij.C.de reſcin.ven.
Elicio ex iſto notabili duas concluſiones.prima qd̃ ſufficit quãtũ-
cunqȝ modica deceptio vltra dimidiã iuſti precij vt contractus re-
ſcindatur ⁊ requiritur iſte exceſſus quãtſcunqȝ minimus vt actus
reſcindatur:quia vbi vitiũ eſt potentius ꝗ ratio fauens contractui
actus denominatur a potẽtiori.arg.l.querit̃.ff.de ſta.homi.Unde
cõtractus iſte videtur vitioſus extante qualicũqȝ deceptione vltra
dimidiam.Sed vbi ratio fauens contractui eſt potẽtior:quia pre-
cium eſt maius ꝗ deceptio vel ſaltẽ equalis tunc contractus ſuſti-
netur quod eſt notandum pro ſimilibus queſtionibus quando ali-
quid participaret de duobus qualitatibus a qua debeat denomi-
nari quod facit pro vniuerſitate ſcholarium in qua ſunt ⁊ clerici.et
layci:quia data maiori parte clericorũ.vel ſaltẽ data equalitate di-
cetur eccleſiaſtica ⁊ non ſecularis.vt dicunt ſcribentes poſt gloſ.ibi
in.c.j.ȷ.de locato.Ubi me remitto ad ea que ibi dixi.vbi firmaui cõ-
tra cõmunẽ idẽ eſſe etiam data minori parte clericoruȝ ſaltem ter-
tia.¶†Secũdo colligo ex iſto notabili qd̃ licitum eſt cõtrahenti-
15 bus ſe adinuicem decipere vſqȝ ad dimidiã iuſti pretij.probat.d.l.
in cauſe adducta hic per Abbatem.Addo optimũ tex.in.l.item ſi
precio in.§.fina.ff.loca.meliorẽ in lege ſi voluntate.C.de reſcind.
venditio.Adduco glo.que idem voluit in.c.in ciuitate.de vſur.et
in.c.in cauſa.de teſti.⁊ in.c.noſtro.in glo.fi.⁊ applicando iſtam cõ-
cluſionem Abb.⁊ iſtarum glo.c.noſtro.infertur ſingulariter.nõ ſo-
lum hoc licere priuato verum etiã eccleſie nõ ſolum contra priuatũ
ſed etiam contra aliam eccleſiam quod videtur cõtra gloſ.in.c.hoc
ius porrectum.x.q.ij.que vult quod eccleſia nõ debeat aliquem de-
cipere in contractum.immo ſi quid plus debita ſibi offertur recipe-
re nõ debet quã no.Abb.⁊ Jmo.§.ꝫ.in.c.j.⁊ Abba.in.c.per tuas.
de dona.⁊ in.d.c.in ciuitate.melius in preallegato.c.cum cauſa.de
teſti.vbi Anto.⁊ imo.extendunt gloſ.ad quaſcũqȝ perſonas eccle-
ſiaſticas.Secundo videtur iſta illatio contra gloſ.cõmuniter cõ-
mendatam in.l.ſemper in contractibus.ff.de reg.iur.vbi dicit glo.
quod bono viro nõ licet facere iſtam deceptionem quã extollit Jo.
de ana.ix.colũ.in.d.c.in ciuitate.dicens quod ferrarie cõſuluit pro-
pter illam glo.quod quando volo quod illud plus exiſtẽs intra di-
midiam mihi reſtituatur fiat poſitio quod ille cum quo cõtraxi eſt
bonus vir quod cum ipſe nõ negabit reſultabit effectus illius gloſ.
quia bono viro nõ licet decipere quẽquã.que cautela licet gloſ.in ſe
vera ſit reprehenditur per do.Fely.in.c.finali.de preſump.in.iiij.
colũ.per tex.⁊ glo.⁊ que ibi no.per Barto.⁊ Pau.de caſt.in.l.qui
iuraſſe.§.ſi pater.ff.de iureiuran.vbi ſatis probatur quod quis ta-
li poſitioni non teneatur reſpondere quia non intereſt reſponden-
tis vt bonus preſumatur quo caſu ceſſat preſumptio iuris mediã-
te qua quis bonus preſumitur.⁊ eodem modo dicunt ibi poſt glo.
16 † quod preſumptio legis merito.ff.pro ſocio non poteſt allegari
contra aliquem quando ſua intereſt vt ipſe preſumatur deliquiſſe.
et pro no.in.d.l.qui iuraſſe.ego adduco optimã gloſ.in.c.ij.de con-
feſ.lib.vj.in ver.rationabili poſt princ.ad propoſitũ.ergo redeũdo
ad iſtas gloſ.ſuperius adductas limitandum videtur dictũ Abb.
et iura illud probãtia nõ procedere in eccleſia vel eccleſiaſticis per-
ſonis.ſeu bono viro.que limitatio nũꝗ mihi placuit:quia eſſet di-
uiſionem perſonarum facere qꝛ ꝙ liceat laycis ⁊ non clericis malis
et non bonis eſt profecto contra omnẽ rationem:contractus enim
qui licitus eſt laycis debet eſſe licitus clericis ⁊ eccleſie.aut non de-
bet eſſe licitus layco quia in peccatis nemo priuilegiatur neqȝ pri-
17 uilegiari poteſt.c.ſuper eo cum ibi no.de vſur.† Si igitur eſt lici-
tum layco.ergo cuicunqȝ ſi non licet eccleſie vt bono viro vel bono
viro layco:quia illicituȝ neqȝ debet licere alteri layco poſtꝗ in hoc
ratio aliqua ſpecialitatis dari nõ poteſt ⁊ ne melioris conditionis
ſit vilis ꝗ honeſta perſona.quod eſſet cõtra.l.ſi patre vel domino
ff.de peti.here.⁊ contra.c.enim qui.de preben.lib.vj.⁊ quando illi-
citus contractus erit iudicatus in vtroqȝ foro talis debebit repu-
tari poſtꝗ in concernentibus peccatum ius ciuile cedit iuri cano-
nico.glo.vulgata in regula poſſeſſor.de regu.iur.lib.vj.⁊ in.c.ij.de
arbi.lib.vj.Et quod iſte talis contractus in quacũqȝ perſona in ſe
contineat peccatum firmauit Jo.calderi.in.c.nauiganti.ȷ.de vſur.
et.d.Abba.in.c.j.ꝫ.eo.⁊ in preallega.c.in ciuitate.et in alijs locis
infra allegãdis in quibus varie loquitur ipſe do.Abba.id firmãs
aliquando verum in foro conſcientie tantũ:aliquando etiã in foro
iudiciali canonico:quaſi velit ſecus in foro iudiciali ciuili:qd̃ eſſet
contra illas gloſ.proxime allegatas.vnde pro declaratione iſtius
practicabilis ⁊ difficilis articuli pro concordia ⁊ vera conſonãtia
decreui hic quatuor facere caſus quibus mediãtibus cognoſcetur
18 veritas iſtius paſſus nulla facta perſonarũ diſtinctione.¶†Pri-
mus caſus ſit quãdo ſciẽs quis iuſtum pretiũ offert aliquid vltra:
quia cum tunc eſſet deceptio legitime ille talis retinet illud quod
vltra donatum eſt.arg.l.campanus.ff.de oper.lib.facit.l.cum do-
nationis.ff.de contrahen.emp.vbi dicitur quod ſi donationis cau-
ſa quis vendidit pro modico pretio non auditur volẽs venire cõ-
tra voluntatem.ita firmant in.c.j.ꝫ.eo.Jmo.⁊ do.Abba.ducti ſo-
lum.arg.c.ſcienti.de regu.iur.lib.vj.ex quo ego notabiliter infero
quod reſpectu vendẽtis rem ſuam ſi intra dimidiã iuſti pretij de-
cipiatur nullum eſt proditum remedium etiã de iure canonico.cõ-
ſequẽtia patet propter.l.quiſquis.C.de reſcin.vend.vbi probat̃ qd̃
quis preſumitur ſcire valorẽ rei ſue cõiuncto aſſumpto iſtius pri-
mi caſus:quia ſciens videtur donare.procedit ergo iſta diſtinctio
ſciet vel ignoret in vendente rem alienam vel in emẽte qui decipi-
tur in pretio quod puto diligenter notandũ.Limito tamẽ iſtã cõ-
cluſionem ſingulariter ẜm Bal.in.l.ij.C.de reſcin.vend.nõ habere
locum in muliere minore ⁊ ruſtico in quibus etiam ſi detur ſciẽtia
valoris rei non liberalitati ſed facilitati eorum imputãdum eſt.ita
fiat̃ imitam Jmo.in.c.cum contingat.de iureiurã.et iſtam credo
veritatem

veritatē intelligendo tamen ⁊ declarādo qñ iſte perſone non eſſent ſagaces quia tunc in eis eodē modo preſumeretur donatio. ita firmat do. Ant. in. c. quia pleriqꝫ. de immu. eccle. vbi. d. Abb. x. col. in fi. dum loquitur de iuuene parum ſagace. ⁊ ſatis ſenſit Bal. in. d. l. ij. dū dicit idē in ruſtico qui vere ruſticus eſt opere ⁊ cōuerſatione: licet do. And. in. c. raynaldus. de teſt. in. xiij. ſol. in. ij. co. propter gl. l. iuris ignorātia. la. ij. ff. de iur. ⁊ facti ignoran. dubitauerit de dicto
19 Bal. in. d. l. ij. ¶ † Secūdo limito iſtam concluſionē nō procedere in eo qui ductus neceſſitate vēdit vel emit, licet ſciat verū valorē rei: quia nō eſſet tutus recipiens aliquid iſto capite. ita ſenſit mirabiliter do. Anto. de bu. in. d. c. quia pleriqꝫ. ⁊ Abba. ibidē. x. col. ibi dū dicit donauit exactus. facit qḋ dñs Fely. dicit in. c. dilectus. el pmo de ſimo. qḋ ſatis ſuadetur ratione cū in neceſſitatibus nemo liberalis exiſtat. l. rem legatā. ff. de adimen. leg. glo. in verbo liberaliter. in c. relatum. de preben. facit text. in. l. j. ⁊ quod ibi Barto. ff. de dona.
20 ¶ † Tertio limito iſtam concluſionem non procedere in prodigo
21 vendente. ita Ant. de but. in. d. c. qꝛ pleriqꝫ. ¶ † Scḋs caſus principalis eſt qñ dolus daret cauſam deceptioni vel incideret: qꝛ tūc certum eſt ꝙ contra talem deceptionē competit remediū. l. eleganter. ⁊ ibi no. ff. de dolo. ⁊ in gloſ. c. noſtri vbi dicam: tunc enim non poteſt preſumi donatio poſtꝙ doloſe inductus eſt: ⁊ iſto caſu dato ꝙ nulla exceptio interfuiſſet volente tñ inducto per dolum contractus reſcinderetur: vt no. in. d. l. elegāter. nā nullitas vel reſciſſio contractus cauſat in fauorem dolum paſſi. Abbas hic fi. colū. in princip.
22 ¶ † Tertius eſt caſus principalis qñ deceptio eſt facta re ipſa tantum ſine aliquo dolo ꝓpoſito contrahentiū quo caſu intelligenda ſunt oīa iura dicentia licitū eſſe cōtrahentibus ſe adinuicē decipere vſqꝫ ad dimidiā iuſti precij. ⁊ iſto caſu cōſeruantur iura ciuilia ꝗ id firmabāt in deceptione cōſiſtente re ipſa tantū ſine dolo vel propoſito ipſarū partiū. ⁊ ita procedant glo. canonice. ⁊. c. noſtrum ex ſenſu ſuo 2rio. ⁊ qḋ dicit do. Abb. in fi. iſtius. ij. notabi. nulla facta diſtinctione perſonarū. ita Abb. no. poſt. Cal. in. d. c. in ciuitate. de vſur. ⁊ in. c. cū cauſa. de teſti. vbi ſcribentes iſtam concluſionē adeo putant verā ꝙ etiā ſi iſte talis re ipſa decipiens ſciat poſtea maiorē valorē rei iſta ſuperueniētia ſcientie non conſtituet eū in mala fide ita Fran. de are. no. in. d. c. cum cauſa. qꝛ poſtꝙ ſemel dominiū ſine peccato tranſlatū eſt lꝫ ſuperueniat ſciētia rei aliene non obligatur reſtituere a ſimili ꝑſcriptionis ſemel cōplete: qꝛ ſuperueniētia male fidei eā non vulnerat: vt eſt cōis opi. canoniſtarū in. c. vigilanti. de ꝑſcrip. poſt gl. ibi lꝫ 2rium ⁊ male iudicio meo firmauerit. d. Abb. proprie loquens in iſta. q. in. d. c. qꝛ pleriqꝫ. x. col. in prin. qꝛ argumēto preſcriptionis de quo. ſ. reſpōderi non poteſt. obſtat tñ huic tertio caſui tex. in. l. ſi quis cū aliter. ff. de verbo. obli. ⁊ qḋ ibi not. dicit enim ibi qḋ deceptio re ipſa ⁊ doloſa equiparant. ⁊ per illum text. ita firmat do. Abb. in. d. c. qꝛ pleriqꝫ. ⁊ in. c. quintauallis. de iureiu. ⁊ in. c. per tuas. de dona. in. ij. col. ergo ſicut doloſa reſcinderet ꝑ dicta ſuperius in ſcḋo caſu eodē modo deberemus dicere ī deceptione re ipſa intra dimidiā: ⁊ pro ſatiſfactione eius dicendū eſt qḋ deceptio re ipſa ⁊ doloſa equiparātur qñ deceptio re ipſa conſiſteret vltra dimidiā iuſti precij non aūt citra ita intelligit ⁊ declarat. d. l. ſi quis cū aliter. ⁊ ita ibi ait Pau. de caſt. in prin. no. ita ſentit clare do. Abb. ij. col. in prin. ſ. eod. in. c. cū cauſa. ⁊ ita intelligo qḋ multotiens ſolet dicere Abb. per. d. l. ſi quis cū aliter. dum dicit deceptionē re ipſa ⁊ doloſa equiparari. Non omitto etiā vnū aliū no. caſum in quo nō equiparantur in preſcriptione introducēda: quia qui re ipſa aliū decipit vltra dimidiā. preſcribere poſſet: ſecus vero ſi doloſe decepiſſet. quia tunc preſcribere non potuiſſet: ita firmat dom̄. Abb. in. d. c. per tuas. in. ij. colū. de dona. poſt Hoſt. ibi. ¶ † Quar
23 tus caſus principalis eſt in quo maior dubitatio cōſiſtit qñ re ipſa interuenit deceptio ſine aliquo dolo ipſarū partiū cum propoſito tamen earū faciendi lucrum quo caſu tenet do. Abb. in. d. c. cū cauſa. de teſti. talem decipientē in foro cōſcientie eſſe obligatū non autem in foro iudiciali poſt Cal. in. d. c. nauiganti. Idem firmat Abba. in. d. c. qꝛ pleriqꝫ. Sed in. c. in ciuitate. de vſu. firmat in foro conſcientie ⁊ iudiciali canonico talem obligatum quaſi ſecus in foro ciuili quod etiam ſatis ſentit. S. Thom̄. ij. ij. in tractatu de iuſtitia. Sed Fran. de are. in. d. c. cum cauſa. de teſti. firmat talem decipientem in vtroqꝫ foro ſecurū quia ſibi ſemel dominiū fuit acquiſitum. arg. c. non ſane. xiiij. q. v. quod. c. no. inducit ponderando qḋ ibi dr ꝙ ſi officialis qui non habet ſalariū permittēte cōſuetudine exigit ſiue extorquet pro miniſterio ſuo immoderate. i. vltra debitum magis reprehendendus eſt qui repetit ꝙ qui accipit. ⁊ ſic concluditur ꝙ non tenetur ad reſtitutionē. preterea ponderat rationē tex. dum dicit ibi Auguſti. ꝙ iſta tolerantur qꝛ per tales perſonas multum ſubuenitur neceſſitatibꝰ actuū humanorū qḋ ſecus eſſet ſi iſtud nō permitteretur quaſi dicat ꝗuis lucrū ſui ratione ſit turpe quia lucrū qḋ plus iuſto appetitur turpe eſt: vt in. c. j. ſ. ne cle. vel mona. tñ ꝓpter bonum cōmune ſit vt turpiter agens non arctetur reſtituere ⁊ hoc arbitratur ſenſiſſe iuriſconſultos ⁊ imperatores in legibꝰ in principio adductis. pro cuius comprobatione poſſet optime adduci quod prolixe Pet. de ancha. in. c. peccatum. de regu. iur. lib. vj. in iiij. concluſione principali. poſſet etiā talis ratio allegari propoſitū in mente retentū nihil operat. l. ſi repetendi. C. de condict. ob can. l.
24 quidā cū filium. ff. de here. inſtit. cum ſimi. † No. in. c. literaturam. de vo. ⁊ in. c. cōmiſſum. de ſponſa. nihilominus iſto caſu firmandū eſt contra Franc. ⁊ ſequaces ꝑſuppōnēdo vt ipſe ſatis fatetur iſtud eſſe turpe lucrum: per. d. c. j. ne cle. vel mona. qꝛ qḋ plus iuſto appetitur turpe eſt. facit. c. quicūqꝫ. xiiij. q. iij. ⁊. c. eijciens. lv. di. ergo reſtituendū. argu. c. ſuam. de pe. ⁊ no. in. c. proxi. alle. Non obſt. modo qḋ ipſe Fran. dicit ꝙ ſemel ſibi dominiū eſt acquiſitum: qꝛ vt ipſe dicit in tertio caſu principali requirit ꝙ legitime ⁊ ſine peccato tranſlatū fuerit dominiū. quo caſu bene fatendū eſt ꝙ reſtituere nō teneatur. Sed hic trāſiuit dominiū cū peccato poſtꝙ fuit propoſiti ⁊ intentionis decipiendi licet dolum nō adhibuit non obſtat. c. non ſane. allegatū ⁊ ponderatū per Fran. vt. ſ. qꝛ loquitur in caſu ſuo ſpeciali. ſ. in officiali cui ſalarium non dabatur cui de more licebat extorquere qḋ tex. non vocat turpe lucrum: immo dicit ꝙ non inſolēter accipiunt: credebant enim licere ratione conſuetudinis poſtꝙ eis ſalariū aliter non dabatur. Vel ſecundo dico ꝙ loquitur ille tex. in perſona ſagace vel diſcreta que preſumitur donare qḋ vltra debitum dat. ita. d. Abb. poſt Anto. de butr. declarat in. d. c. quia ple
25 riqꝫ. in. x. col. † Vel tertio dico ꝙ procedit ille text. in iudicibus qui valde neceſſarij ſunt rebus humanis. que ratio ceſſat in contractibus qui cōmuni partium vtilitate introducti ſunt: vt. l. ſi vt certo. §. nunc videndū. ff. cōmo. Bar. in. l. qḋ nerua. ff. depo. qḋ non eſſet ad partiū vtilitatē ſi vna partiū lederetur. Nec obſt. ratio. d. c. nō ſane. ponderata per do. Franc. per quē vult ꝙ lꝫ ſit turpe lucrū tñ ꝓpter vtilitatē totius generis humani toleratur qꝛ rñdeo ⁊ dico cum ſupportatione tanti viri ꝙ pro nulla re mūdi licet turpiter agere. vulgato. c. ſuper eo. de vſu. dixi copioſe in. c. bona fides. ſ. depo. ꝓpter gl. xiiij. diſt. in ſumma cōmendatā ibi per Abb. per quā cōcluditur per oēs ꝙ qs etiā venialiter peccare non dꝫ vt alius mortaliter nō peccet: quāto ergo magis nō erit curāda cōmunis vtilitas. Procedet enim inductio. do. Fran. iure ciuili cōſiderato a ſimili ꝑſcriptionis approbate ab eodē iure lꝫ cum mala fide: cui tamen ius canonicū minime aſſentit. c. fi. de preſcri. Non ob. qḋ vltimo dicebatur de ꝓpoſito in mente retento: qꝛ fateor in foro iudiciali. qḋ nihil operatur. ſed in foro penitētiali dico ꝙ valde operatur. tex. eſt ⁊ ibi Inn. in. c. cōſuluit. de vſur. vbi Jo. de ana. in. j. col. facit. c. cōmiſſum. ⁊ qḋ ibi Abb. in prin. de ſpon. ⁊ iſto modo ſaluo Abb. in locis in quibꝰ dicit in foro cōſcientie obligari: licet aliud ſenſerit in. d. c. in ciuitate quē ibi intelligo qñ de ſuo ꝓpoſito cōſtaret. arg. notatorū in. c. literaturā. de voto. ⁊ tunc dico etiā in foro ciuili teneri: qꝛ qñ in aliqua re verſatur peccatū ꝓuidet ius canonicū non ſolum in foro cōſcientie: ſed etiā in vtroqꝫ foro iudiciali. c. fi. de preſcrip. ita Abb. in. c. cū cauſa. de teſti. quo caſu certū eſt legē ciuilē cedere canoni vt ſuperiꝰ tetigi: ꝓpter qḋ venit Abb. reprehendendus in. d. c. in ciuitate. dū voluit facere differentiā fori iudicialis canonici a ciuili ex quibus manet diſcuſſus iſte paſſus melius ꝙ alibi. ⁊ ſuſtētabilis manet iſta cōcluſio in iſto vltimo caſu ꝙ deceptio re ipſa citra dimidiā ex propoſito tñ eſt reparabilis in vtroqꝫ foro ſi de deceptione ꝯſtat alias
26 in foro cōſciētie ſolū. ¶ † Tertio no. do. Abb. ꝙ ineptitudo libelli poteſt opponi etiā poſt ſententiā ⁊ in hoc dicit eſſe tex. notabilem quod intelligit qñ talis eſt ineptitudo libelli que non cōcludit ius agēdi nec ſuper eo ſentētia recte firmari poteſt: ſecus dicit qñ libellus eſſet ineptꝰ ex nimia generalitate ad hoc qḋ leg. ⁊ not. in. c. abbate. de re indi. li. vj. duo ex iſto notabili eliciunt. Primū qḋ ineptitudo ſup qua ſnīa recte formari nō pōt qñcūqꝫ etiā poſt ſnīam pōt opponi. Scḋm ineptitudo libelli ſuper qua ſnīa formari poteſt nō obſtat parte nō opponēte. Veniēdo ad primū qḋ oēs ſcribētes firmant vt ſingulare dicendo ꝙ ſnīa talis que ſequeret dictū libellum nunꝙ tranſiret in rem iudicatā: neqꝫ iudex appellationis poſſet cā reformare. ita hic Ant. de bu. Pe. de anch. ⁊ Abb. fi. not. ita Ang. de are. in. §. appellant. inſti. de excep. in antepe. col. oēs ꝑ text. in. c. noſtro. de quo exclamat Ancha. in cle. cū a repulſione. de appel. qui dicit ꝙ dñs ſuus Bal. multotiēs iſtum tex. ad hoc no. vt hic etiam And. v. col. ⁊ vt poſſum ex eorum dictis ꝑcipere nulla alia ratio eſt niſi qꝛ ꝓceſſus eſt nullus. ⁊ ſic iudiciū nullū: qꝛ vbi fundamentum deeſt nihil pōt boni edificari. c. examinata. de iudi. Fely. in. c. qm̄ ꝯ. de proba. in. xiiij. col. qḋ ſatis voluit glo. inſti. de obli. iudiciū. ſ. eſſe nullum formatū per incōpetētes actiones. ita videt ꝓbare tex. ſm Bal. ibi in. l. fi. ff. de lib. ⁊ poſth. ibi nihil agit. ⁊ in. l. fideiuſſor. in. §. fruſtra. ff. de neg. geſt. vbi idē Bal. ⁊ ī. l. niſi. ff. de tute. ⁊ rati. diſtra. ⁊ ita ꝑ iſta firmat And. in. c. prudentiā. de offi. dele. v. col. ⁊ Joā. de
27 imol. † hic lꝫ iſta nō inducat in. vij. colū. qḋ ſi ita eſt qḋ ꝓceſſus ſit nullus nō eſt admirāda iſta ſingularitas: qꝛ certum eſt qñcūqꝫ poſt ſententiā nullitatis exceptionem opponi poſſe ſm glo. magiſtrā. ⁊ no. in. l. j. C. de iur. ⁊ fa. ig. patet per totū tit. ſi a nō cōpe. iud. ⁊ in tit. qñ prouo. nō eſt ne. ⁊ in. l. lꝫ. C. de ꝓcur. Sed tenēdo cōtrariū videt qḋ ꝓceſſus ſeu iudiciū nō ſit nullū ⁊ qḋ ſnīa eodē modo ſit aliqua. ꝓut ſtatim ꝓbabo erit difficile videre quare pōt iſta exceptio proponi poſt ſnīam obſtante ſcḋa cōcluſione ex dictis Abba. habita in

iſto tertio notabili.qð aūt ꝓceſſus fuerit aliqs in.c.noſtro demon-
ſtro ratione ſentētie q̃ fuit aliqua ex proceſſu eñi nullo certe ſenten-
tia aliqua valide formari nō pōt.c.at ſi clerici.cum.c.examinata.ṡ.
de iudi.qð aūt hec ſnīa valuerit dupliciter demonſtro primo pon-
derando tex.noſtrū dum dicit ſnīam ipſam tanq̄ iuri cōtrariā irri
tantes pondero verbū irritātes qð cū ſit priuatiuū ꝓſupponit ha-
bitum hoc eſt validitatē.l.decem.de verb.obli.c.ad diſſoluendū.de
deſp.impu.tex.eſt apertus cū glo.not.in ver.caſſauimus.in.c.acce-
28 dens.el.j.vt li.nō cōte.vbi dicit glo.† qð illud ꝓprie ðr caſſari vel
irritari qð alias tenet quā cōmuniter doct.ſequunẗ qð miror cōſi-
deratū nō fuiſſe.Secūdo qð iſta ſentētia valuerit ⁊ per cōſequens
ꝓceſſus oſtēdo clare ꝓſupponēdo qð iſta ſentētia ſolū habuit vitiū
erroris intelligētie.l.ij.C.de reſcin.ven.vt patet quo ſtante ſuccedit
vna alia regula cōmuniter ab omnibus approbata que hꝫ ꝙ ſi iu-
dex ferat ſententiā fundando ſe ſuper aliqua lege que non facit ſen
tētia non eſt nulla ex quo aliter nō exꝓſſit errorē ita voluit Inno.in
c.cū ex officij.de preſcri.vbi Abb.⁊ Fely.xiiij.colū.in fi.poſt Ludo.
ro.ſingulari.xlvij.⁊ poſt Marianū in.c.illa.de accu.idē proprius
firmat Abb.ij.col.in.c.j.de regu.iu.⁊.iij.col.in prin.vbi dicit ꝙ qñ
ſnīa eſt lata contra ius habito reſpectu ad merita cauſe:vt in caſu
noſtro.valet ſnīa niſi error fuerit inſertus in ea ponit exemplum in
eo qui pronūciaret teſtamentū alicuius valere de cuius etate diſpu
tabatur ⁊ diceret ꝓ ratione qꝛ minor.xiiij.annis teſtari potuit tūc
non valeret ſnīa propter errorem expreſſum:ſed ſi illud nō dixiſſet
bene valuiſſet ⁊ ſentētia tranſiuiſſet in rem iudicatā vulgato.c.cum
29 inte.de re iudi.⁊.l.cū prolatis.ff.eo.Idē dicit ſi diſputareẗ de alicu
ius electione ⁊ iudex pronūciaret electionē validam quia ſuſpenſi
eligere poterāt ſnīa erit nulla propter iſtū errorem expreſſum non
aľs.ita ergo dicamus in propoſito noſtro:quia cuꝫ iudex de quo in
c.noſtro errando.circa.l.ij.C.de reſcin.vend.cōpellendo preciſe ad
rei reſtitutionē qð erat in facultate ipſius emptoris cū aliter erro-
rē non expreſſerit in ſnīa proceſſus valeat ⁊ teneat:qð vt dixi ſatis
aperte tex.hic hoc probat qui in futurū adduci poterit:vt no.ad pro
bandā illam doctrinā de iudice errāte in legis vel canonis intelli-
gētia.fuiſſet eñi hic ſnīa nulla quando decanus cōdēnaſſet fratres
ad reſtitutionē dicendo quia venditore patiente enorme damnum
emptor cōpellitur rem reſtituere:qð cū in propoſito nō fecit ſꝫ ſo-
lum cōdēnauit ad rei reſtitutionē male intelligēdo ſnīa tenet mero
iure qð eſt ſing.no.cōtra iſtam cōmunē opi.de qua.ṡ.⁊ forte ꝓpter
ea papa dicit ſnīam irritandā tanq̄ iura ꝯ̃ria.non enim dicit ſim-
pliciter iuri ꝯ̃ria ſed tanq̄ poſtq̄ error non fuit expreſſus.⁊ ꝑ iſta
redditur difficilis iſta cōcluſio Abb.⁊ aliorū cōmuniter confutata
eorū ratione ſcꝫ nullitatis poſtq̄ proceſſus probatus eſt aliquis et
ſnīa aliqua.† Non obſtant iura ſuperius adducta poſt Bal.ꝓ cō-
muni opi.qꝛ neceſſario non probant propterea de nullitate proceſ
ſus:dictiones enim ille intelligentur parte opponēte.argu.c.abba
te.de re iudi.iunctis no.in.c.ij.de lib.obla.facit gl.no.in.c.j.de iudi.
libro.vj.idem ſentiens in ver.fruſtra.Immo poſſet fortius atten-
tari ꝙ etiā ſi aliquo iure caueretur ꝓceſſum eſſe nullum formatum
ſuper inepto libello adhuc in iſtis cōcernentibꝰ merū fauorē ipſa-
rū partiū intelligeretur ipſis opponentibꝰ alias taciter renūciaſſe
viderenẗ iuri ſuo:ita firmat ſing.do.Abb.in.c.fi.in.§.j.in.ij.not.ṡ.
de offi.dele.cuius dictū pro nunc non affirmo:qꝛ repugnātia eſt et
gl.⁊ doctorū.vt facile videri poteſt per Domi.in.c.ſtatutū.in.vj.et
xij.col.de reſcri.li.vj.⁊ per do.Fely.in fi.ij.col.in.c.tuis.de teſt.⁊ ꝑ
ſcribētes in.l.filio preterito.ff.de iniuſt.rup.⁊ irri.teſt.Satis mihi
eſt ꝙ in ꝓpoſito nullibi reperitur quod proceſſus ſit nullus immo
31 ꝓbatum eſt ꝯ̃rium.† Quare ergo iſta exceptio potuit opponi poſt
ſnīam.ſi dicas fuit appellatū non conſtat ⁊ dato ꝙ conſtaret certū
eſt qð in cauſa appellationis opponi nō poteſt niſi qð in cauſa pͥn
cipali opponi poterat poſt litis conteſtationē.no.in.l.ita demum.
C.de procur.do.Abb.in.c.in noſtra.eo.ti.Sed iſta exceptio debuit
opponi ante litis conteſtationē:vt ꝓbabo.j.in declaratione ſecūde
cōcluſionis augetur difficultas:qꝛ nō opponēdo exceptionē contra
iſtam ineptitudinē qñ petebatur preciſe rei reſtitutio cū iſtud prin-
cipaliter reſpiciat fauorē ipſius partis videtur per ipſam partē de
iure ſuo non opponentē renunciatū iuri:vt proxime probatū fuit.
Quid ergo dicendū in iſta difficultate dico aduertenduꝫ:qꝛ credo
ꝙ alia fuerit ſingularitas iſtius.c.q̄ doctores huculq; crediderint:
dico enim vt in alio propoſito in iſto.c.dixi ꝙ ineptitudo de qua in
iſto.c.non fuit eo qð petebant canonici rem reſtitui ſimpliciter:ſed
fuit:qꝛ petebatur ꝯ̃ctum pronūciari nullum ⁊ per cōſequentiā pete
bant rem reſtitui quo habito preſuppoſito cōſtat ꝙ hic fuit inepti-
tudo per partes non remiſſibilis:qꝛ cum petebant ꝯ̃ctum pronun-
ciari nullum qð a poteſtate partiū non pendebat merito taciturni
tas in non opponendo vel in non appellando ab oppoſitione non
admiſſa non eſt in cōſideratione.ar.l.nemo poteſt.ff.de leg.j.⁊ tex.
cū ibi no.in.l.ij.C.cōmu.vtri.iu.quā optime gloſſauit Fely.in.c.ſi-
gnificaſti.de fo.compe.dum ſingu.ꝓbat illa lex ꝙ ſnīa nulla partiū
cōſenſu non poteſt aliqua effici:vt ſnīa eodē modo dicamus in pro
poſito noſtro ꝙ ſentētia aliqua conſenſu partium nō poteſt nulla
effici vt ſnīa ſi ꝯ̃trariorū eadem diſciplina.vnde ſingularitas iſtius
c.cognoſceẗ modo in hoc ꝙ ineptitudo procedēs ex vitio nō remiſ
ſibili per partes poteſt quādocūq; opponi etiā poſt ſentētiā argu-
mento notatorū per Abb.in.c.iurauit.de proba.vbi ad hoc vt ſen-
tentia tranſeat in rem iudicatā multū cōſideratur.vtrū quod iudi-
cio deducitur ſit per partes remiſſibile.idem Abb.habet iſtā conſi
derationē vt ꝓceſſus valeat.in.c.fi.§.j.de offi.deleg.col.j.⁊ iſto capi
te dico iſtam ſententiā licet validā nunq̄ tamen tranſiuiſſe in rem
iudicatā:quia vt dixi non erat per partes remiſſibilis exceptio qua
rum partium remiſſio ſola operatur trāſitum in rem iudicatam.c.
cum inter.⁊.c.quod ad conſultationē.ṡ.de re iudi.l.ad ſolutionē.
C.eo.lꝫ Fely.credo inaduertenter in.c.ex parte.el.ij.de offi.deleg.in
vij.col.dicat admittendā exceptionē ineptitudinis poſt ſnīam etiā
32 ſi tranſeat in rem iudicatā.† Si enim in rem iudicatā tranſiret ius
partes faceret.d.c.cum inter.qꝛ tunc preſupponereẗ exceptio remiſ
ſibilis qð eſt falſum vt proxime probatum eſt.Et iſto modo decla-
raẗ tex.in.c.abbate.de re iud.in.vj.vbi ſponte fuit receptus libellus
in re per partes remiſſibili merito iudiciū valuit.⁊ ſnīa que ſeque-
batur.facit gl.ver.ſed venire in.c.cū eccleſia.de cau.poſ.⁊ proprie.
manet ergo concluſio perpetuo menti tenēda ꝙ ineptitudo libelli
pōt ſuper poſt ſnīam opponi qñ erat per partes irremiſſibilis aľs
ſecus qꝛ vt dixi in ſcđa cōcluſione iſtius notabilis ſuper ea pōt ſnīa
formari poſtq̄ pars ſe non oppoſuit:⁊ dicto dictā cōcluſionē decla
rādo ꝙ dꝫ ſe opponere ante litis cōteſtationē per tex.in.l.ſi quis ſti
pulatus fuerit.x.in melle.ff.de ſol.qui proprie loquitur qñ vnuꝫ eſt
in obligatione ⁊ aliud in ſolutione.facit etiā text.in.d.c.abbate.cuꝫ
ibi no.⁊ in.l.fi.cū ibi no.de anna.excep.⁊ in.l.j.ff.de eden.⁊ in.l.edi
ta.C.eo.titu.de eden.ita Ange.de are.in.§.appellantur.inſti.de ex-
33 cep.ante pe.co.do.Abb.in prin.c.ij.de lib.obla.† Aduertatis tamē
modo cū diligentia qꝛ iſta que de nouo ꝓxime dixi intelligo ꝓſup-
ponēdo ꝙ in iſto.c.aliqua fuit ineptitudo libelli vt ſimpliciter do-
ctores credunt.Sed ſi tenere volumus quod hic nulla fuerit libel-
li ineptitudo nullum eſſet inconueniens.⁊ tunc defendi poſſet alio
capite opi.docto.volentiū ꝙ ꝓpterea in iſto.c.fuerit vitiū in ſnīa:
quia decanus ꝓnunciauit vt res reſtitueretur eaꝫ ſtatim canonicis
adiudicando non obſtantibꝰ in ꝯ̃rium ſuperius per me adductis.ꝓ
cuius intelligentia preſuppono ꝙ qñ vnū eſt in obligatione.⁊ aliud
in ſolutione ex legis diſpoſitione prout eſt in cap.noſtro.vt clare in
fi.demōſtrabo:tunc durat facultas ſoluendi etiā poſt ſententiā do-
nec fuerit victus cōuentus ſuper actione iudicati vt in.l.miles.in.§.
decē.ff.de re iu.⁊ in.l.item veniūt.§.cum prediximus.ff.de peti.he-
re.⁊ voluit Bar.ſingu.in.l.ſtipulationes nō diuidūtur.vlti.fo.ver.
nono reſtat videre ibi iuxta predicta.de verbo.obli.⁊ iſtud credas
nō ratione ineptitudinis libelli:ſed ex natura cauſe.qꝛ illa facultas
ſoluendi durat donec exactus fuerit.vnde in iſto.c.qꝛ adiudicata
fuit poſſeſſio ſilue canonicis mittendo eos in poſſeſſionē ⁊ per cō-
ſequens fratres fuerunt priuati poteſtate ſupplendi precium fuit
ſententia irritata mediante eorū appellatione aľs tranſiuiſſet in rē
iudicatā.per ea que.ṡ.dixi in exceptione remiſſibili per partes ſe-
cus quādo vnum eſſet in obligatione ⁊ aliud in ſolutione ex diſpo-
ſitione hominis:vtputa debes mihi.x.⁊ promittis ea mihi dare in
mele vel in frumēto:certe.x.ſunt in obligatione ⁊ mel vel frumentū
in ꝓtāte ſoluēdi nā tūc illa facultas ſoluēdi durat vſq; ad litis cōte.
vt in.l.ſi quis ſtipulatus fuerit.x.in melle.ff.de ſol.⁊ in.l.ſi inſulā.ff.
de v̇.obli.ita firmat Bar.in.d.l.ſtipulationes non diuiduneẗ.quē cō
mendat Matheſil.ſuis no.in vlti.fo.⁊ ſm iſtum vltimū caſum ꝓ-
cedere poſſent que in ꝯ̃rium ſuperius adduxi.⁊ iſta dico perpetuo
menti tenēda ꝓ declaratione.c.noſtri.quia aperte demōſtrant ſen-
tentiā hic non fuiſſe nullam:immo nec fuiſſet irritata iſto capite.ſi
ſimpľr dixiſſet rem reſtitui:ſed qꝛ pronunciādo negabat in faculta
te fratrū eſſe ſupplere iuſtū preciū.nec eſt hoc diuinare ſi ratio pon
tificis aduertaẗ dum dicitur hic in tex.qꝛ in arbitrio ⁊c.nec alio mo
34 do poſſet iſte intellectus defendi.¶ † Ultimo not.Abb.ꝙ in cau-
ſa appellationis vel iudicio nullitatis ſuperior iudex nō reformat
ſnīam inferioris.ſed ſimpľr eam pronūciat nullam conſtito de nul
litate nō reformādo illam dādo emptori arbitriū ſupplēdi iuſtum
ꝓciū vel rē reſtituere.qð dicit eſſe contra ea que ipſe dixit in.c.cum
ioānes.de fi.inſtr.⁊ ꝯ ea que Bar.in.l.ſi expreſſum.ff.de ap.Sꝫ di-
cit iſtū tex.ꝓcedere qñ ꝓceſſus ex toto eſt nullꝰ ſicut hic erat ꝓpter
ineptitudinē libelli dum petebaẗ alterū ꝓciſe ex duobus alternati-
ue obligatis:ſecus vbi proceſſus valuiſſet ⁊ ſnīa fuiſſet tamē nulla
vel iniuſta qð dicit bene notandum et infert prout hic per eum vi-
deas infero ex eius dictis talē cōcluſionē.ſentētiā nullā ex proceſſu
nullo ſuperior nō reformat:ſecus in ſentētia nulla ꝓceſſu tamē ali-
quo exiſtēte.ex iſta cōcluſione manifeſte colligiẗ intētio Abb.affir-
mantis proceſſum nullum ⁊ iudicium nullum in.c.noſtro.⁊ ita oēs
firmant poſt Jo.and.Sed vt dixi in ſuperioribus falſum eſt.⁊ no-
tabile Abb.ſuper falſo fundamēto formatum eſt.Quapropter eiꝰ
difficultatē facillime reſoluo qð hic propterea papa nō reformauit
ſentētiam Decani:quia nec reformaſſet dato ꝙ canonici alternati-
ue petijſſent.quod eſt de directo contra illationē Abbatis.probo
aſſumptū

aſſumptum quia reformatio fuiſſet inanis ⁊ vacua poſtq̄ fratres
petebant rem reſtitui qua fuerant ſpoliati. conſtabat enim de eorū
intentione ꝙ volebant rem preciſe ⁊ per cōſequens nolebant eā re-
trodare ⁊ recuperare preciū qḋ dederāt: ſed immo potius ſupplere
iuſtum preciū. ergo fruſtra papa feciſſet illam reformationē. nō er-
go non reformauit: qꝛ nullus fuit proceſſus. ſed qꝛ fuiſſet inutilis re
formatio poſtq̄ cōſtabat de intētione partis vnam ex alternatiuis
eligentis qḋ tene menti: qꝛ iſta eſt veritas cui nihil repugnat immo
concordat tex. noſter dū circa finē reſeruat canonicis ius circa dece
ptionē precij: qꝛ ipſi neceſſario petent ſuppleri iuſtum preciū neqꝫ
35 in alio ſenſu bene illa clauſula ſonaret qḋ menti eſt tenēdū. ¶ † La
pio glo. primā quā ſatis expediui in prima ratione dubitādi. ex vlti
ma tamē ſolutione Abb. in qōne quare hic papa nō pronunciauit
3ctum nullū ex defectu cōſenſus capituli elicio vnū qḋ non ſufficit
aliquid allegare niſi allegatū probetur: vt eſt tex. iuncta gl. in. c. j. de
preſcrip. lib. vj. ⁊ bona glo. fi. in cle. j. de reſti. in inte. ⁊ in. l. j. ff. ſi qua-
dru. pau. fe. di. ⁊ in. l. ij. in fi. C. qḋ me. cau. optima glo. in. c. poſt ele-
ctionē. de cōceſ. prebē. Jo. de ana. in. c. cū dilectus. de accu. do. Alex.
pe. fo. j. col. in. l. ſi prius. poſt gloſ. ff. de no. ope. nun. Adduco ꝓ hoc
meliorē tex. de iure cum glo. ſua. in. c. non eſt. de conſue. lib. vj. vbi di
cit domi. Domi. in tantū hoc eſt verū ꝙ etiam ſi ſtatutū diceret ꝙ
ſtaretur allegationi alicuius deberet intelligi ⁊ probatione. ar. tex.
ibi quod eſt bene notandū circa que videndus eſt And. poſt Bal.
in. c. que in eccleſiarū. ꝫ. de conſtitu. arg. tex. ibi. ⁊ Ange. de are. in. §.
eadē. inſti. qui. ex can. ma. non licet. aduertendū tamē pro intelligē-
tia quia multotiens in iure facta allegatione concurrit iuris pſum
ptio: qua mediāte non eſt opus alia probatione poſtq̄ ipſa eſt cer-
ta probatio. l. licet. de leg. j. l. de tutela. de in integ. reſti. mino. exem-
pli gratia. probato dominio vel poſſeſſione de preterito facta alle-
gatione de preſenti ſine alia probatione ſufficit. legitur ⁊ no. in. l. ſi-
ue poſſidetis. C. de proba. ⁊ in. l. certū. poſt glo. ibi no. in. j. ff. de con.
per Abb. poſt Anto. in. c. cū ad ſedem. de reſtitu. ſpo. ⁊ in. c. olim. el
ij. eo. ti. vel pone exemplū ſcḋo in bona fide quam allegare ſufficit
regulariter loquendo ſm Bal. in. l. ſi ſuper. C. de longi tempo. pre.
⁊ exclamat Fely. in. c. cū ordinē. de preſcri. in antepe. col. ⁊ in. c. affer
te de preſump. col. ij. Tertio patet in legiſlatore aliquid allegante:
qꝛ ſine alia probatione ſtatur tali allegationi. Bar. in. l. admonen-
di. ff. de iureiur. Ang. de are. in fi. inſti. de legi. paren. tu. ⁊ do. Fran.
v. col. in. c. ij. de proba. Et ſm iſtā aduertentiā intelligendam puta
glo. no. licet vulgatā in cle. appellanti. de appel. ⁊ tex. in. l. ſi adulte-
rium cum inceſtu. §. idē pollioni. ff. de adul. dū dicunt ſatis eſſe alle
36 gare notoriū licet non probetur. ¶ † Capio modo ſcḋam gl. in or-
dine que lꝫ per Abb. ⁊ alios cōmuniter non legatur tamen notan-
da eſt: qꝛ probat qḋ ad cognoſcenduꝫ verum valorem alicuius rei
attenditur tempus 3ctus ita probat tex. noſter hic ibi dū dicit tūc.
tex. in. l. ij. C. de reſcin. ven. ⁊ tex. in. l. ſi ea lege. de vſur. C. ⁊ in. l. ſanci-
mus. in. §. fi. de dona. ⁊ tex. quem ibi Abb. cōmendat in ciuitate. de
vſu. ⁊ in. c. cū cauſa. ꝫ. de teſti. ibi do. Fran. de are. in prin. dicit nō ſo
lum tp̄s 3ctus conſiderandū. ſed aliqḋ tp̄s ante ⁊ poſt ſm Bar. in
l. precia rerū. ad. l. falc. nec ſufficeret probare valorē de preterito niſi
eam probaret tempore 3ctus. Jo. de imol. multū no. in. c. cū cauſa.
pe. fo. ꝫ. eo. Limitat tamen ſing. Ab. iſtum tex. in iſta parte per text.
no. in. d. c. in ciuitate. vcꝫ qn̄ dilatata fuiſſet ſolutio precij ⁊ dubium
eſſet ſolutionis tēpore plus minuſue res valitura eſſet et venditor
alꝰ tēpore 3ctus non erat venditurus pro valore tunc currēte. iſtis
ergo duobꝰ cōcurrētibꝰ vt ibi habet ⁊ in. c. fi. de vſu. nō attendit va
37 lor currens tp̄e 3ctus qḋ Abb. ibi dicit ſin. notādū. † cōſiderandū
tn̄ in hoc eſt ꝙ lꝫ in vēditore pdicta duo cōſiderent. ſ. dubius euen-
tus ⁊ ꝙ aliter venditurus nō erat in emptore tamē ſolū petit vnū
ſcꝫ dubiū an plus minuſue valebunt res tp̄e traditionis quas cōſi-
derato tēpore preſenti pro minori precio emit. ita ꝓbat tex. in. d. c.
fi. de vſu. in. §. j. in quo pulchrū eſſet intelligere rationem diuerſita-
tis quare diuerſum in emptore qui emit minꝰ debito de pſenti q̄ in
venditore qui vendit plus debito de preſenti cū quo vt 3ctus ſit li-
citus cōcurrere debent duo ſupradicta. in emptore vero vnū tantū
nemo ponit rationē qḋ viderim: ſed cogitabā pulchrā eſſe rationē:
qꝛ venditor qui alꝰ erat vēditurus pro iuſto precio tempore 3ctus
qn̄ precium de preſenti oblatuꝫ fuiſſet nullo ſe ſubijcit periculo ſeu
dāno carius vendēdo. ideo nō immerito ſi dubietas rei plus minuſ
ue valitura ſibi ſolū nō debeat capitulari: ſed in emptore q alꝰ erat
empturus de pſenti qui minus ſoluit q̄ de preſenti res valeat pro-
pter dubium veriſimile ꝙ plus vel minus res valebit tēpore future
38 traditionis dicimus ꝙ excuſatur: † qꝛ ſemper eſt verū dicere ꝙ em
ptor ſe exponit periculo: qꝛ ſi tēpore traditionis rerū minus valeāt
q̄ a principio fuerunt empte periculū erit ipſius emptoris. ⁊ ideo
nō immerito ſi in iſto non curamus illam qualitatē qḋ alꝰ nō eſſet
empturus. vel ſubtilius cōſiderādo poſſemus dicere ꝙ propterea
papa in vēditore ⁊ nō in emptore expreſſit duas qualitates de qui-
bus. ꝫ. qꝛ in venditore poterat eſſe vna ſine altera. in emptore vero
poſuit vnā que a cōmuniter accidentibus cōprehendit aliam: quia
quotiens aliquis offert preciū de preſenti pro rebus in futurū tra-
dendis non eſt veriſimile eū obtuliſſe de preſenti niſi ob illam com
moditatē quā ſentit: qꝛ minus q̄ res valet ſoluit quaſi alꝰ nō fuiſ-
ſet empturus poſtq̄ ipſe de preſenti exburſat pecunias ſuas. et ſi
caſus daretur ꝙ iſte talis emptor alꝰ fuiſſet empturus ſufficit pri-
ma ratio que ſatis cōcludens eſt. Poſtq̄ vidimus valorē alicuius
ſpeciei cōſiderandū tēpore 3ctus ſi poſtea mutatus fuerit pulchrū
eſt videre qḋ tempus ſit in cōſideratione in debito 3cto in quātita-
te ſi poſtea valor quātitatis mutatus fuerit in quo dico mēti eſſe te
nendū qḋ debitū 3ctum in quātitate dꝫ ſolui ſm monetā que erat
tēpore cōtracti debiti ⁊ ſi non reperitur ſoluenda eſt ipſius eſtima-
tio. tex. eſt no. in. c. olim cauſaꝫ. ꝫ. de cēſi. qḋ ibi reputat. Abb. multū
notandū ⁊ mēti tenendū dicēdo procedere generaliter ex quacūqꝫ
diſpoſitione 3ctum fuerit debitum ſiue in ſentētijs ſiue ratione ſta
tuti ſiue arbitri ratione quis fuiſſet condēnatus in certa quātitate:
qꝛ data mutatione valoris tenerentur ad quantitatē ſm tp̄s cōtra-
cti debiti qḋ etiā firmat do. Abb. in. c. quanto. de iureiu. in pen. col.
ex quo infert ipſe domi. Abb. in. d. c. olim cauſam Old. queꝫ ita di-
cit cōſuluiſſe ꝙ ſi teſtator legauit puta centū florenos demū ſuper-
uixit ⁊ mutata eſt iterū moneta ꝙ ſoluendū eſt legatū ad eſtimatio
nē q erat tp̄e teſtamēti: qꝛ ita teſtator ſentijt. pro hoc adducit bonū
tex. in. l. vxorē. §. teſtamēto. de leg. iij. adduco meliorē in. l. fi. ff. de au
ro ⁊ ar. leg. contra quod multū facit tex. in. l. cum certum. de auro et
39 ar. leg. ff. vbi ꝓpter illū tex. † Bar. dicit ꝙ ille ꝓmiſit quinquagin-
ta ducatos iam ſunt duo anni ſoluet ſm pſentē eſtimationē ſi valor
mutatus eſt. ⁊ ita illum tex. vt ſing. no. Ro. ſing. ſuo. cccccxxiij. q vi-
detur de directo cōtra illū tex. in. d. c. olim ⁊ ibi no. ꝓpter eū poſtq̄
ibi nō ſm pſentē eſtimationē: ſed ſm eſtimationē tempore cōtracti
debiti. pro cōcordia puto diſtinguendū: quia aut moneta ſoluenda
nō reperit qui erat tp̄e contractus: vtputa quia fuit mutatio facta
in aliam vel perpetuo eſt illius valor mutatus. ⁊ tūc ꝓcedat text. in
d. c. olim. ⁊ ibi no. per Abba. qꝛ ſolū debebitur eſtimatio ſm tēpus
cōtracti debiti vel facti teſtamēti. arg. illius. l. vxorem. §. teſtamēto.
cum. d. l. fi. ff. de au. ⁊ ar. le. aut moneta ſoluēda reperit. cuius valor
perpetuo mutatus nō fuit: ſed potius ad tēpus vt cōmuniter con-
tingere ſolet. ⁊ tūc ꝓcedat qḋ dicit Bart. in. d. l. cum certū. per illū
tex. ff. de au. ⁊ ar. lega. ad iſtam cōcordiā me inclinat do. Abb. in. c.
q̄to. de iureiur. in pe. col. vbi meliꝰ intellexit ⁊ declarauit. d. c. olim.
⁊ lꝫ de ſupradicto cōtrario per me formato nullā fecerit mentionē:
ſatis tamē ex eius dictis iſta cōcordia elicit poſt not. per Bar. in. l.
pau. ff. de ſol. Quid autē in impetratione beneficiorū an valor enū-
ciatus per ipſum impetrantem ſi mutatus fuerit debeat cōſiderari
tēpore date. vel tēpore aſſecutionis ipſius beneficij. Dico ꝙ attēdit
valor ſm tempus date literarū. ita Jo. de imo. poſt Ant. de but. in
cle. fi. de reſcrip. pe. folio. poſt. ⁊ cōtra glo. ibi qḋ teneas menti per-
petuo. Et in iſtis beneficialibus no. vnū aliū caſum ſingularē. in
40 c. literis. de reſcrip. † qḋ diſpoſitio q poteſt attribui principio vel
fini potius principio eſt tribuēda licet principiū nō ſit finis neceſſi
tatiuum qḋ ſibi magnifacit. d. Abb. ⁊ facile intelligere poteris hoc
dictū ſi cōſideres pro ibi no. effectū literarū monitariarū precepto
riarū ⁊ executoriarū que diuerſitas literarū lꝫ hodie non ſit in vſu.
pulchra tamē eſt earū intelligentia propter notabile ſupradictum.
41 † Quid aūt in delictis in quibus poſſet conſiderari principium ⁊
finis. vtrum vnū vel aliud debet eſſe in conſideratione videas tex.
no. in. c. fi. ⁊ ibi do. Abb. de ſen. excō. vbi cōſiderat qualitas exiſtēs
tempore delicti cōmiſſi nō autem exiſtens tēpore pene iniungēde.
⁊ in dictis delictis addo tex. valde notabilē in. l. qḋ ait. in. §. qḋ ait
ff. de adul. ⁊ qḋ ibi Bar. vbi probatur qḋ quādo principium eſt li-
citum in delictis. illud ſolū eſt in cōſideratione. nō autē finis q alꝰ
illicitus fuiſſet qḋ intelligo data paritate terminorū hoc eſt idētita
te territorij alꝰ potius finis eſſet in cōſideratione. vnde bānitus ab
iſta ciuitate ſi inuadat in iſto territorio et interficiatur in alio non
impune interficit. ſentit Bar. in. l. ſi cui. in. §. fi. ff. de accu. Bal. in. l.
id qḋ pauperibus. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in. l. quicūqꝫ. C. de ſer. fu. ⁊ Ang.
de are. in libro maleficiorū. fo. lxj. col. j. vbi Ange. in addi. ibi ſentit
cōtrariū ⁊ male iudicio meo: qꝛ extra territoriū ius dicenti non da-
retur impune. ex quo ſoleo inferre ad iudicē ſecularē volentē male-
factorem capere in loco licito. nam ſi malefactor fugiendo eccleſiā
intrauerit nō poterit ibi capi licet principium fuerit habile ratione
mutati territorij ſi eccleſia dicat habere territoriū quod voluit glo.
in aut. item nulla cōmunitas. C. de epi. ⁊ cle. vel ea ratione qꝛ violen
ter trahendo aliquem ab eccleſia ſatis cōcluditur eius iuriſditio lꝫ
territorium non habeat quod voluit Abb. in. c. cum ſit generale. de
fo. cōpe. in. x. col. rep̄hendendo glo. in. d. aut. item nulla cōmunitas.
42 ¶ † Capio gloſ. in ver. queſtionē ſuper qua querit do. Abb. quid
poterant petere canonici de nouo: reſpondet ꝙ poterāt petere re-
ſtitutionē in integrū pretextu enormis leſionis: vt in. c. ad noſtraꝫ.
ꝫ. de reb. eccle. ⁊ putat qḋ licet competat remediū de iure communi
nihilominus iſto caſu poſſunt eccleſia vel minor petere reſtitutio-
nem. Ex dictis cuius elicitur prima concluſio quando eccleſia enor
miter leditur poteſt petere in integ. reſti. beneficio ſpeciali etiam ſi
ſibi competat aliqḋ remediū cōmune. Scḋa cōcluſio. Eccleſia dece

pta in contractu reſtituitur beneficio ſpeciali licet nõ probet ſe eſſe
vltra dimidiã deceptam. Ex prima cõcluſione elicitur vna declara
tio ad.l.in cauſe.la.ij.ff.de mino.quia licet ſm eam nõ ſoleant con
currere remediũ ordinariũ ꝛ extraordinariũ:quia extraordinariũ
dicitur ſubſidiariũ tamẽ fallit vbi pinguius ſuccurritur per extra
ordinarium iuxta no.in.c.ij.de in integ.reſti.lib.vj.vbi glo.facit gl.
in.l.fi.C.ſi aduer.rem iudi.quã no.d.Alex.in.l.j.C.de carbo.edi.fa
cit qđ no.Abb.in.c.ex literis.ꝛ in.c.cum ex literis.de in inte.reſt.vj.
col.in fi.melius tamẽ ꝛ ſingularius ipſe do.Abb.locutus eſt in.c.ex
parte.ij.de reſcrip.vbi iſtã ꝛ multas alias poſuit declarationes.ad
d.l.in cauſe.inter quas perpetuo teneas menti vnam qđ nõ cõcur
runt remediũ ordinarium ꝛ extraordinariũ quãdo extraordinariũ
eſt remedium cõtra ius:vt eſt reſtitutio in integrũ:ſecus in officio
extraordinario ſm ius:quia tũc bene cõcurrant inſimul ponit exẽ
plum in eo qui petit reuocari attẽtata poſt appellationẽ qđ officiũ
iudicis extraordinariũ:quia poteſt licet ſibi cõpetat remediũ ordi
nariũ.vnde vt alt.Jo.and.ſingulariter probantẽ in.c.nõ ſolum.de
appel.lib.vj.ꝛ iſto modo credo intelligẽdum qđ dicit Bart.in.l.in
prouinciali.in prin.ff.de ope.no.nun.ꝛ qđ Alex.in.l.j.§.nunciatio.
ff.eo.tit.dum dicũt ꝙ remediũ nũciationis noui operis qđ eſt ſub
ſidiarium ꝛ per cõſequens extraordinariũ cõcurrit cum ordinario
remedio quo mediante quis ſua autoritate propria poterat impe
dire nũciationem per iactum lapilli qđ nõ eſt alia ratione niſi quia
illud remediũ nũciationis licet ſit extraordinariũ nõ tamẽ contra
ius.ideo merito cõcurrit cum iure cõmuni.argumento illius dicti
Jo.and.† Et ideo iſto modo cõſiderando illud dictum.d.Alexã.
43 nõ reſoluit ponderatio Cy.ꝛ Bald.in.l.ſed etſi per pretorem.ff.ex
qui.cau.ma.vbi per illũ tex.dicunt poſtꝙ datur reſtitutio ei.q pro
pter iudicis defectũ agere nõ potuit.ergo nõ eſt verum ſimpliciter
qđ quis poſſit propria autoritate in defectum iudicis ius ſibi dice
re vt cõiter dicit propter.l.ait pretor.§.ſi debitorẽ male intellectum
ff.de his que in frau.cre.quia debent cõcurrere qualitates dicti.§.
alias nõ poteſt capere.defendebat.d.Alex.in.d.§.nunciatio.cõem
opi.probando per ibi no.ꝙ remedium ius dicendi propria autori
tate cõcurrit cum nunciatione que eſt ſubſidiaria.ꝛ per cõſequens
extraordinaria. Sed cũ ſupportatione nõ animaduertit ipſe ꝙ nõ
eſt extraordinarium cõtra ius ſicut eſt reſtitutio in integ.de qua lo
quitur tex.in.d.l.ſed ꝛ ſi per pretorẽ ex qua ſe fundant Cy.ꝛ Bald.
Alias limitationes ad illam.l.in cauſe videas per Abb.in.d.c.ex
parte.vbi do.Fely.in fi.ꝛ vide vnam per eundẽ Ab.in.c.cum ex li
teris.in.vj.col.circa fi.de in inte.reſti.vbi in perſonis priuilegiatis
loquẽdo dicit ꝙ qñ ipſo iure ſunt tute vigore remedij ordinarij nõ
poſſunt intentare extraordinariũ.ſecus quando ipſo iure non ſunt
tute:vt quia debeant intentare aliud remediũ.ſ.appellationis:quia tunc
poſſunt intentare remediũ extraordinariũ qđ tamen ſi recte cõſi
44 deretur cõcurrit cũ prima limitatione.¶ † Uenio ad ſecũdã cõ
cluſionẽ ex qua videtur qđ eccleſia intra dimidiã iuſti precij dece
pta poteſt petere reſtitutionẽ in integrũ ex beneficio ſpeciali.quod
expreſſe non legi.nec ſimpliciter credo eſſe verũ poſtꝙ eccleſia non
reſtituit niſi qñ enormiter leditur.c.ad noſtrã.de re.eccle.c.j.cũ ibi
no.de in inte.reſti.vnde eſſet conſiderandũ.vtrum intra dimidiaꝫ
enormiter eſſet leſa. In quo videret dicendũ ꝙ nõ:vt ſentit Pau.
de ca.in prin.l.ſi quis cũ aliter.de ver.obli.ꝛ do.Abb.ĩ.c.cũ cauſa.
in.j.oppoſitione.facit.l.quiſquis.de reſcin.ven.ꝛ.§.fi.de here.q ab
inte.deſe.ver.paulo.iuncta gl.nihilominus tñ cũ in iure repertum
nõ inueniatur qđ dicat enorme damnũ.ideo de iure ꝛ ex ſñia docto
rũ relinquit arbitrariũ:vt in.d.c.ad noſtrã.per do.Abb.poſt alios
ꝛ in.c.j.de in inte.reſti.ꝛ in.c.fi.de dona.ꝛ ideo cõcludendũ eſt ꝙ in
arbitrio ipſius iudicis erit.vtrũ ꝛ qñ intra dimidiã iuſti precij ſit
eccl'ia reſtituẽda. In quo arbitrio aĩaduertere multũ dꝫ ipſe iudex
quia aliqñ dãnũ cõtingens quinquageſimã vel centeſimã partẽ bono
rũ diceret eſſe enorme:vt eſt tex.valde notab.in.c.apl'ice.de dona.vbi
etiaꝫ do.Abb. Item etiã animadnertere debet quia damnũ quod
pateretur ipſa eccleſia pateretur mediante imprudẽtia alterius ſcꝫ
prelati vel ipſorum clericorũ quo caſu minor leſio ſufficit ad reſtitu
tionẽ habendã:vt voluit Bar.ſing.lꝫ ſub dubio forte in.l.ſi ſocieta
tẽ.§.arbitrorũ.ff.pro ſocio.de quo Abb.facit mentionẽ in.c.cũ cau
ſa.ĩ.eo.ꝛ in.c.quintauallis.in.xvj.co.de iureiu.lꝫ Bart.in ſua gene
ralitate reprehẽdat reſpectu tñ ipſius eccleſie vel minoris qñ ledun
tur mediantibꝰ procuratoribꝰ ſatis aſſentit ꝛ ſm intellectũ quem
ipſe de nouo cõcepit in.d.c.quintauallis ad.l.vnde ſi nerue.cum.l.
ſeq.ff.pro ſo.ſatis diceretur eccleſia enormiter leſa.qñ in tertia par
te eſſet leſa.quo caſu ſatis poſſet petere reſtitutionẽ vtputa ſi res va
leret.xxx.ꝛ eam venderet pro.xx.lꝫ ſi diſtãtes a dimidia iuſti precij
per.v.in minori aũt damno iudicis arbitriũ erit cõſiderata pauper
45 tate ipſius eccleſie per ſupradicta.¶ † Capio modo vltimã gloſ.ꝛ
in fine eiuſdem dum dixit ꝙ non valet cõtus.eam no.Abb.in eo ꝙ
ponit differentiã inter cõtus bonefidei ꝛ ſtricti iuris vt ſi dolus de
derit cauſam contractui bonefidei ſit ipſo iure nullus:ſecus ſi de
dit cauſam cõtractui ſtricti iuris ſi antẽ viderit in cõtractu bonefi
dei valebit cõtractus:ſed agetur ad ſupplementum reſidui.l.iulia
nus.ff.de actio.empt.iſtam eandem opi.firmat gloſ.apud legiſtas
in.l.ij.C.de reſcin.vend.ꝛ in.l.elegãter.ff.de doli.ꝛ iſta eſt cõmunis
opi.vt hic refert Jo.de imo.in.iij.col.circa fi.quem ſequitur dom.
Abb.ex fundamẽtis Barto.in.d.l.eleganter.fidelius tamen recita
tis per Ange.de are.in.§.actionum.in.ij.col.inſti.de actio.probat
enim iſtam concluſionẽ Bar.inter alia vno ſingulari fundamento
dicendo ꝙ ſi cõtractus bonefidei teneret dolo dante cauſam con
tractui ſequeretur ꝙ actio deſcendens ex eodem cõtractu median
te qua dolus purgatur daretur contra heredes:vt.l.ſi hominẽ.in
§.datur.ff.depoſi. Sed iſtud conſequens eſt falſum:quia tali caſu
contra heredes non datur actio:vt in.§.aliquando.inſtitu.de per
pe.ꝛ tempo.act.ergo clare demonſtratur contractum eſſe nullum
ꝛ iſtam etiam firmat do.Alexan.in.l.ſi quis cum aliter.ff.de verb.
oblig.poſt gl.ibi.contrariã tamen opi.firmauerunt vltramontani:
maxime Pe.de bellapertica:vt refert Cyn.in.l.ij.C.de reſcin.ven
di.dicentes ꝙ falſe ſunt glo.que faciunt iſtam differentiã:quia do
lus nunꝙ annullat contractũ ſiue bonefidei ſiue ſtricti iuris mouẽ
tur inter cetera:quia ex quo cõtractus habet ſua ſubſtantialia:puta
cõſenſum cõtrahentiũ ꝛ precium debet tenere.l.dolo.C.de inuti.ſti
46 pu.l.ſi quis cum aliter.ff.de verbo.obliga.† Nec verum eſſe dicũt
ꝙ hoc caſu dolus impediat conſenſum:quia ſi hoc eſſet veruꝫ neqꝫ
valeret cõtractus ſtricti iuris.l.inter ſtipulantẽ.in princi.ff.de ver
bo.obli.cuius contrariũ eſt expreſſum in iuribus preallegatis.pro
quibꝰ etiam facit.l.ſi dolo.de reſcin.ven.C.ꝛ.l.iulianus.§.ꝛ per cõ
trariũ.ꝛ.§.ex vendito.ff.de act.emp.vbi in contractibus bonefidei
dolo dante cauſam cõtractui ſatis idẽ probatur poſtꝙ in illis legi
47 bus cõtractus reſcindit. Tertio pro iſta opi.facit.l.metum.§.vo
lenti.ff.qđ me.cau.vbi tenet cõtractus initus per metũ licet veniat
reſcindendus actione qđ metus cauſa:vt le.ꝛ no.in.c.abbas.quod
met.cau.ꝛ iſtam opi.vltramõtanorũ apud nos ſequitur Joã.and.
qui etiam ſuaderi poſſet elegãti fundamẽto. Si enim cõtractus bo
nefidei eſſet nullus dolo dante cauſam cõtractui ſequeret ꝙ ex eo
dem cõtu dominiũ nõ trãſferretur.l.non dubium.C.de legi.Bart.
in.l.j.§.ſi vir.ff.de acquir.poſ.vbi etiam do.Alexan.ſed cõſequens
eſt falſum:quia immo transfertur dominiũ etiam dolo dante cauſam
contractui:vt in.d.l.eleganter.in princ.ff.de do.ergo ꝛ antecedens.
Quibus tamẽ non obſtantibꝰ tenenda eſt cõis opi.nec aliter dici
poteſt poſtꝙ iura aperte hoc dicunt:vt probatur in.d.l.eleganter.
in prin.ꝛ aperte in.l.iij.ff.pro ſo.ꝛ probatur ſingulari fundamento
ꝛ incõuincibili preſupponẽdo ꝙ liberatio regulat ſm naturã con
tractus cui adijcit:quia ſi adijciatur cõtui bonefidei dicitur cõtractus
liberationis bonefidei ſi cõtractui ſtricti iuris liberatio erit ſtricti
iuris.legi.ꝛ no.in.l.de tutela.ff.de in integ.reſtit.mino.probat text.
in.l.ab emptione.ff.de pact.ꝛ ita Barto.in dicta.l.eleganter.poſt
48 prin.quem omnes doc.ſequuntur.† Modo dico ꝙ liberatio ad
iecta cõtractui bonefidei dolo dante cauſam cõtractui eſt ipſo iure
nulla:ſecus ſi cõtractui ſtricti iuris:quia nihilominus valebit ipſo
iure:ex quo manifeſta apparet differentia inter contractum vel di
ſtractũ bonefidei ꝛ ſtricti iuris.primum probat text.in.l.eleganter.
§.non ſolum.ff.de dolo.ſcđm probat tex.in.d.l.eleganter.ſed meliꝰ
in.l.cum poſtea.C.de pac.ꝛ iſtam conductionem no.quia cõfirmat
multum quod dicit Bar.in.l.eleganter.dum dicit ſi liberatio dolo
dante cauſam annullatur.ergo multofortius obligatio.argumen.
l.arrianus.ff.de act.ꝛ obli.ff.ꝛ iſtud voluit hic Abb.dicere qñ dicit
de dolo dante cauſam cõtractui manumiſſionis:quia voluit dicere
liberationis.ꝛ aliter ſm ꝙ ipſe loquitur male diceret nec probaret
in.d.l.eleganter.immo probaret contrariũ in princip.dum de ma
numiſſione tex.loquitur ſm ꝙ communiter ſolet intelligi per Bar
to.ꝛ Alexan.in.l.j.§.ſi vir.ff.de acquiren.poſſeſ.de quo.ĩ.in vltimi
contrarij reſolutione. Non obſtat modo in contrarium adducta.
49 † Primũ dum dicebat Pet.ꝙ propter dolum nõ impedit cõſen
ſus:quia cõſtat qđ falſum dicit:quia cum error ſit in cauſa cõſenſus
videtur cõſenſus adhibitus ſub cõditione ſi verũ ſit illud ꝑpter qđ
inductus fuit ad cõtrahendũ quod cũ ſit falſum cõſtat defuiſſe cõ
ſenſum ꝛ ſic ſubſtantiale:ꝛ ſi dicas modo eadẽ oĩmoda ratione idẽ
in cõtractibus ſtricti iuris dicendũ:quia cum error ſit in cauſa cõ
ſenſus videatur ſub cõditione adhibitus. Barto.reſpondet in.d.l.
elegãter.iiij.col.dicẽdo ꝙ ibi adeſt cõſenſus licet adhibitus fuerit
per cauſam in qua errauit:quia tamẽ illa cauſa eſt extra contractũ.
ideo nõ attenditur in cõtractibus ſtricti iuris de iuris rigore licet
de equitate ſecus:vt in.d.l.ſi dolo.de inuti.ſtip.ſecus in cõtractibꝰ
bonefidei:quia in eis habetur ratio de eo quod eſt equũ licet in cõ
tractu nõ veniret.ſed iſta ratio nõ ſatiſfacit ꝙ ſit vel nõ ſit cauſa er
roris extra cõtractũ:quia ſi ꝓſupponimus propter errorẽ qui eſt in
cauſa conſenſus ꝙ dicatur conſenſus conditionalis.eodem modo
videtur dicendũ in cõtractu ſtricti iuris.ꝛ ita hic Jo.de imo.in.v.
col.reprehẽdit Bar.ꝛ ſic vr ꝙ illa cauſa cõſenſus ſit ipſius contra
ctus non aũt extra.propter qđ neqꝫ placet ratio Abb.nec Jmol.h
v.col.que cõis eſt dum dicunt ꝙ ideo eſt iſta dr̃ia:quia cõtus ſtricti
iuris iudicantur ſtricte ꝛ bonefidei ſm maximã equitatẽ.in quibꝰ
multa veniunt de quibus expreſſe non eſt actum:quia dico ꝙ licet ſint
ſtricte

ſtricte interpretãda cõſenſum tamen petunt.d.l.inter ſtipulantẽ.⁊
vbi adeſt cõditionalis ceſſante cõditione ceſſat conſenſus.⁊ per cõ
50 ſequens ꝯctus non deberet valere.† Quapropter pro ratione ſin-
gulari ⁊ al's non guſtata videndus eſt. Bal.in fi.c.i.de plus peti.vbi
dicit multũ no.ꝙ ꝯctus boneſidei ſunt iuriſgentiũ ⁊ in eis attendi
tur principaliter cõſenſus. Sed in cõtractibus ſtricti iuris cũ pro-
cedãt a iure ciuili a quo habent fomentũ ideo mero iure valent qđ
declaro ideo non immerito poſtꝙ cõſiſtit ex ſuo principali ſubſtan
tiali.ſ.verborũ: ſi dicamus ꝙ dolus qui dat cauſam ꝯctui ſtricti iu-
ris non annullet cõtractum de ſubtilitate iuris poſtꝙ principalius
verba ꝙ cõſenſus in eo cõſiderãtur vt aperte demonſtrat tex.in.l.j.
ff.de ver.obli.in prin.vbi plus verba ꝙ cõſenſus operantur per qđ
ſatis ſingulariter declarãtur leges inducte per glo.⁊ vltramõtanos
que loquunt̃ ſolum in contractu ſtricti iuris.ſ.ſtipulationis: vt pa-
tet in.l.ſi quis cum aliter.ff.de ver.obli.⁊ in.l.dolo.C.de inutil.ſtip.
⁊ in.l.cum poſtea.C.de pac.de quibus in glo.noſtra hoc dico vt cõ-
ſideres in alijs ꝯctibus ſtricti iuris a ſtipulatione de qua vt dixi ſo-
lum loquunt̃ leges preallegate: qꝛ iſta ratio formalitatis verborʒ
non cõcluderet: ⁊ per cõſequens non eſſet abſurdũ: in alijs idẽ pre-
cludere qđ in ꝯctibus boneſidei.quicquid gloſ.dixerint ſimpliciter
differentiã faciẽdo inter ꝯctus boneſidei et ſtricti iuris.qđ eſſet di
51 ctũ nouum ⁊ inauditũ.in quo relinquo cogitandũ.† Qui aũt ſint
alij ꝯctus ſtricti iuris vltra ſtipulationeʒ patent ex preallegato ſin-
gulari dicto Bal.⁊ aliquid vide per glo.in.c.cũ venerabilis.de ex-
cep.⁊ per Jaſ.in.d.l.cum poſtea.de pact.C.ar.tex.ibi.vbi inuenies
exemplũ in actione.ex mutuo ⁊ iudicato ⁊ in arbitrio.qđ tñ dixi de
ſtipulatione intelligo niſi eſſet adiecta cõtractui boneſidei: qꝛ tunc
dolus dans ei cauſam eam annullaret ipſo iure.ita do.Alexã.poſt
glo.⁊ alios in.d.l.ſi quis cum aliter.in prin.Non obſt.modo id qđ
ſcđo loco pro vltramõtanis adductũ fuit.l.ſi dolo.⁊.d.l.iulianus.§.
per ꝯtrium.⁊.§.ex vendito de quibus.ſ.quia dico inquantũ in eis
probatur ꝙ dolus dabat cauſam cõtractui boneſidei ⁊ ꝙ reſcindit
cõtractus dʒ intelligi de facto ſicut de facto ꝓceſſit poſtꝙ per alia
iura conſtat contractũ nullum: vt iura iuribus cõcordentur.ita ſen
tijt glo.in.d.l.ſi dolo.facit in ſimili gl.in.l.ſi minor.ff.de euict.et in
cle.ij.vt li.pẽ.⁊ videas multa in ſimili recollecta per Fely.in.c.qua
liter ⁊ qñ.el.j.de accu.in.iij.folio.iij.⁊.iiij.colũ.bonus eſt text.et ibi
52 Fran.in.c.j.de ſup.neg.prela.li.vj.† Non ob.ꝙ tertio loco dictũ eſt
de cõtractu metu inito: qꝛ ibi ſatis adeſt ꝯſenſus: qꝛ volũtas coacta
voluntas eſt: vt ſatis per doc.hoc declaratur.Nec ob.ꝙ vltimo lo-
co dicebam pro vltramontanorũ cõprobatione dum dixi ꝙ ſi con-
tractus eſſet nullus dominiũ non transferretur ⁊c.qꝛ reſpondeo ne
gãdo in.d.l.eleganter.in prin.fuiſſe cõtractum nullum: qꝛ imo fuit
aliquis: qꝛ ibi fuit adhibitus dolus per tertiũ non per ipſos cõtra
hentes quo caſu certũ eſt qđ cõtractus valet vt hic voluit glo.fi.pro
hoc adducẽs tex.in.d.l.elegãter.qđ Jmo.magnifacit hic in.iiij.co.
in fi.vnde mirandũ eſt de Bar.⁊ de Alexã.in.d.l.j.in.§.ſi vir.ff.de
acq.poſ.dum dicunt reſpondendo.d.l.elegãter.propter illud quod
ibi dicit̃ ꝙ ex cõtractu nullo non transfertur dominiũ.ꝙ tex.in.d.l.
elegãter vltra proceſſit.licet in prin.l.ſi quis aliter.idem Alex.dixit
ꝙ fuit dolus incidẽs in.d.l.ideo cõtractus valuit.† Ego aũt dico
53 vt.ſ.dixi ꝙ ibi contractus fuit validus: qꝛ dolus qui dedit cauſam
fuit adhibitus per tertiũ ⁊ non per contrahẽtes.modo dico etiam
fortius preſuppoſito ꝙ in.d.l.eleganter.in princi.cõtractus fuiſſet
nullus adhuc facilis eſſet reſponſio: qꝛ ſi.d.l.eleganter dʒ intelligi
opponente eo qui dolum paſſus eſt vt ibi voluit glo.⁊ Bar.in.iiij.
col.⁊ ſentit hic Abb.fi.col.tunc conſtat contractũ nullũ eſſe ſub cõ-
ditione ſi opponat ⁊ non ſimpliciter ⁊ tali caſu trãſfertur dominiũ
ex cõtractu nullo ſub cõditione.ita voluit Barto.in.d.§.ſi vir.circa
finẽ allegãdo tex.in.l.ſub cõditione.ff.de dona.⁊.l.dotis fructus.ff.
de in.do.⁊ iſto modo tollitur cõtrariũ.d.l.eleganter. preſuppoſito
vt dixi contractũ eſſe nullum ⁊ ꝙ ex eo transfertur dominiũ.ꝑter
ea nõ in iſtis contractibus boneſidei ⁊ ſtricti iuris omittendũ vnũ
ſingulare dictum Bal.in.d.c.de plus petitio.in fi.vbi dicit omnes
cõtractus de iure canonico eſſe boneſidei aut ſortiuntur naturam
boneſidei quantũ ad effectũ.⁊ ideo dolus dans cauſam cuicũqʒ cõ
tractui eſſet nullus ⁊ ibi dicit ꝙ non recordatur legiſſe de iure cano
nico differentiã inter contractus boneſidei ⁊ ſtricti iuris cuius di-
ctũ Jaſ.magnifacit in.l.cum poſtea.C.de pact.in.j.col.⁊ in.l.quod
te.ſi cer.pet.in penul.col.vtrobiqʒ tamen dãnat: lʒ vt ſolitariũ nota
uerit: qꝛ dicit ꝙ ſatis eſt ꝙ de iure ciuili note˜ differentia poſtꝙ nõ
eſt materia peccati ſeu ſpiritualis: per tex.⁊ ibi no.in.c.j.de ope.no
54 ui nun.† Sed ab iſta impugnatione Bal.poſſet facile defendi: qꝛ
quotiens lex ciuilis fouet rigorẽ quendam lʒ expreſſe nõ reprobet̃
per canonẽ: tamen talis rigor nõ ſeruatur in foro canonico.ita pro-
bat tex.⁊ ibi Abb.no.in.c.filius noſter.de teſta.in prin.facit tex.i.c.
dilecti de iudi.ſed in caſu noſtro eſt huiuſmodi: quia in hoc lex fo-
uet rigorem: vt probat tex.in.l.ſi quis cum aliter.ff.de ver.oblig.ibi
de iuris ſubtilitate.idem voluit Bar.in.d.l.elegãter.in.iiij.co.⁊ iſta
defenſio iudicio meo ſatiſfaceret vnicuiqʒ legẽti.Sed idem Jaſon
in.d.l.qđ te.alio modo reprehendit Bal.dicendo caſum eſſe de iu-
re canonico in.c.cum venerabilis.de excep.ibi dũ dicit tex.permu-
tationẽ inter cõtractus boneſidei cõputari.Sed cũ ſupportatione
hoc ille tex.non probat: quia illa fuerunt verba partis allegãtis nõ
aũt legis diſponentis ⁊ verba narratoria partis non faciunt iuris
diſpoſitionẽ.iuxta no.per glo.in.l.vni.C.quan.non peten.par.et in
c.oblate.de re iudi.lib.vj.cũ ſi.⁊ ſic videtur dictũ Bal.ſuſtentabile
ex quo feci al's magnũ capitale pro ſingulari ⁊ incognita defenſio-
ne.tex.cõiter difficilis in.c.ſuam.de penis.propter text.in.l.v.in.§.
fi.ff.de ver.ob.cũ alijs adductis in cõtrariũ per gloſ.⁊ doct.in eo.c.
Sed modo vehemẽter dubito dictũ Bal.de iure non poſſe ſuſtine
ri: qꝛ videtur mihi eſſe text.apertum in contrariũ de iure canonico
in.c.cũ eccleſia ſutrina.de cau.poſſ.⁊ ꝓprie.iuncta ſua glo.ibi enim
papa approbat expreſſe ius ciuile quo cauetur omnia venire in iu-
dicio.de quibus nominatim dictũ non eſt ne veniãt quam regulaʒ
ius ciuile intelligit in boneſidei iudicijs ſeu contractibus: ſecus in
contractibꝰ ſtricti iuris: vt in.l.quicquid aſtringende.ff.de ver.ob.
facit.c.cũ dilectus.de arbi.⁊ ita glo.in.d.c.cum eccleſia.in ver.id ve
nire.facit bona gl.in.c.inter corporalia.in ver.nõ inuenitur.de trãſ-
la.prela.per qđ videtur aperte cõfundi dictũ Bal.ſi ab iſto morſu
55 aliquis eũ non defendat.¶ † Jtem no.ꝙ omnis cõtractus factus
coram principe dꝛ habere naturã boneſidei.ita dicit Bal.in.c.j.de
pa.conſtã.in vſi.feu.quod no.Fran.de crema in ſing.ſuis.in.ij.fol.
vnũ aliud non omitto qđ lʒ vltima voluntas ſit ſtricti iuris habet
tamen inſtar boneſidei.ita Ang.de are.in.§.loca.inſti.de ver.obli.
in.j.col.per.l.alias.ff.de in li.iu.iuncta.l.in minorẽ.C.de in integ.re
ſti.Redeundo modo ad Abb.circa inductũ dolo ad contrahendũ
excipit do.Abb.inductũ doloſe ad ingreſſum religionis: qꝛ iſte ta-
lis cõtractus ratione doli non reſcindatur per tex.in.c.dudũ.de cõ-
uer.coniu.qđ tu intelligas quando eſſet dolus q non caderet in pru
dentẽ virum.⁊ hoc modo intelligatur.d.c.dudũ.ſecus ſi dolus ca-
deret etiam in prudentem viruʒ: qꝛ tunc non teneret monachatus.
ita Jmo.in.c.cum dilectus.qđ me.cau.Fely.in.c.iij.de appel.quod
eſt famoſum: ⁊ vnũ etiam nota.in iſto paſſu ꝙ bona inducti per do
lum ad religionẽ qñ propter bona fuit inductus reſeruãtur ſuis he
redibus lʒ monachatus teneat.ita probat tex.in.c.cõſtituit.xx.q.iij.
quem cõmendat Abb.in.c.preterea.de offi.dele.⁊ in.c.in preſentia.
56 de proba.⁊ in.c.in noſtra.de ſepul.⁊ in.d.c.dudum.¶ † Jtem limi
tat ſcđo ipſe dom̃.Abb.non habere locũ predicta etiã in matrimo
nio carnali in quo licet dolus det cauſam cõtractui non vitiatur cõ
tractus.all'.glo.in.l.a diuo pio.ff.de ritu nupt.⁊ eũ ſequitur Alexã.
in.d.l.elegãter.in ſuis apoſtil.addo glo.in.c.cum dilectus.qđ met.
cau.que hoc vult.⁊ eſt ſimilis in.c.ex parte.de reſtitu.ſpo.⁊ in.c.per
tuas.de cond.appo.vbi cõmuniter doc.ita tenent.⁊ Bal.in.l.cum
archimedorã.C.vt in poſ.leg.⁊ ſolũ adducit hic Abb.ſimilitudinẽ
matrimonij ſpiritualis que cũ multis differant: vt per.R.d.Alex.
in.c.tue.de ſpon.alio vtor fundamẽto ⁊ adduco.§.j.xxix.q.j.q ſingu
lariter diſtinguit inter errorẽ perſone fortune conditionis vel qua-
litatis: quibꝰ mediantibꝰ quis inducatur ad matrimoniũ contra-
hendũ: qꝛ ſi eſt error fortune vel qualitatis: vt qꝛ diues qui pauper
eſt.vel bonus qui malus eſt doloſe affirmatur non vitiat matrimo
niũ.facit quod do.Alex.in fi.c.ſi.de cõiu.lepro.Hoſt.in ſumma de
commo.ſecus ſi eſſet error perſone vel cõditionis: vt quia Uirgiliũ
pro Platone capiebat vel ſeruũ pro libero: quo caſu matrimoniũ
non teneret.pro quo adduci poſſet quod ſing.cõſuluit Pe.de anc.
conſi.ccxxviij.patet etiã in ti.de coniu.ſer.per que conſtat doctrinã
57 Ab.ſimpliciter nõ eſſe veram.† Et ſi quiſpiam diceret vbi erratur
ibi nõ eſt cõſenſus.l.ſi per errorem.ff.de iuriſdi.om.iudi.reſpõdeo
poſt Arch.in.d.§.j.ꝙ non eſt cõſenſus in eo in quo erratur ſcilʒ in
qualitate: vel in fortuna.ſecus ſi in pſona vel in cõditione eſſet error
qꝛ tunc talis error impediret cõſenſum: qꝛ talis cõſenſus neceſſariꝰ
eſt ad matrimoniũ ⁊ nõ alius.ſ.qualitatis vel fortune: ⁊ hoc eſt qđ
voluit Bar.in.d.l.cũ archimedorã.dũ dicit qđ talis dolus non re-
ſpicit eſſentialia matrimonij ⁊ lʒ ab iſtis nõ eſſet recedendũ nec re-
cedo.multũ tamen repugnãt que ſuperius dixi poſt Bar.in.d.l.ele
ganter.iuncto.c.d.illis.de condi.appo.dixit enim Bar.vbi.ſ.com
muniter approbatus qđ vbi error eſt in cauſa cõſenſus ibi eſt idem
ac ſi ꝯctus fuiſſet cõditionalis: ſed ſi cõditionaliter matrimoniũ cõ
traxiſſet.ſi vxor mille ducatos haberet vel ſibi donaret non valeret
niſi exiſtente cõditione.d.c.de illis.ergo idẽ ſi dolo ab altero ꝯhen-
te inducatur.in hoc cogitabis: qꝛ diſtinctio de qua.ſ.non eſt neceſ-
58 ſaria.ſed ſolũ ꝓbabilis vtpote ꝗ a Gratiano fuit inuẽta.¶ † Non
omitto famoſum dictũ Bal.in.l.j.in vlti.col.C.ſi quis ali.teſta.pro
hi.vbi dicit quod dolus bonus dans cauſam inſtitutioni nõ vitiat
inſtitutionẽ: ponit exemplũ in eo qui volebat turpem perſonã inſti
tuere cuius frater ſibi perſuaſit ꝙ illa turpis perſona mortua erat
vt ipſum inſtitueret dicit enim dolum iſtũ eſſe irreprehenſibilem.
quid aũt de inducto per dolum malũ ad heredẽ inſtituendũ cauſa
ꝑiudicio deſcendentiũ vel trãſuerſalium.vide in.d.l.j.ſin.pꝰ Bal.in
col.fi.vbi not.gl.in.l.quotiens.ff.de heredi.inſtitu.que de Jacob et
Eſau facit mentionẽ.Jnquantũ Abb.hic ante vltimã oppo.dicit
ꝙ ꝯctus dolo initus non eſt nullus volente ⁊ valente dolum paſſo

poſtq̄ in eius fauorem hoc introductū eſt, addas in ſimili qđ ipſe dicit in.c.queadmodum.de iureiur.iiij.notabi.vbi vult quod licet adulteriū diſſoluat ſponſalia de futuro etiam iurata hoc tamē verum eſt ſponſo volente nō alias.facit glo.magna.in fi.in.c.j.de cō in.ſeruo.⁊ in.c.ſi quis acceperit.xxxiij.q.ij.facit bene gloſ.in.l.ij.C.teſti.in fi.que teſtem domeſticū volente aduerſario admittendū cōcludit.facit gloſ.fin.in ver.biennium.in.c.potuit.de loca.vbi Abb.in vlti.not.vult qđ volente dño non cadet emphiteoti carius a iure ſuo:licet non ſoluerit canonem per biēnium vel licet alienauerit irrequiſito dño ⁊ poſſet dici concluſiue qđ generalis cōceſſio in fauorem alicuius nō operatur ſi priuilegiatus velit vnde deponēs poteſt ſi vult admittere cōpenſationem licet depoſitarius non poſſit poſtq̄ in fauorem deponētis introductū eſt.Ita Jo.an.⁊ poſt euz Abb.in.d.c.queadmodum.de iureiur.ſuper glo.in ver.fortius.vide etiam multa alia que in ſimili poſuit.d.Fely.in.c.ſi.de iudi.in fi.vj.colū.inter alia no.dictū Joan.and.in.c.ſeries.de teſti.refert qđ in cauſa matrimoniali publicatis teſtibus poſſunt alij produci niſi teſtes producantur contra matrimoniū.itē refert ſingulare dictuz Pau.de caſt.cōſi.ccvj.vbi dicit ꝙ iudeus nō poteſt cogere quē ad vſuras poſt tempus quo pignus poni potuit in ſortem ⁊ ſi iudeus excipiat ꝙ nō poſuit:quia nō fuit ſeruata ſolita ſolēnitas dicet debitor ꝙ non curat:quia fuit in fauorem eius inducta que bene no.
59 ¶†Capio modo vltimā oppoſitionem Abb.de.l.miles.in.§.decem.de re iudi.vbi patet cōtra dñm ſerui qui dānū intulit poſſum agere preciſe petendo reſtitutionē dāni.⁊ ſic poteſt dñs ſimpliciter condēnari.Sed tamē ipſe habet poteſtatē reſarciendi damnū:vel dare ſeruū pro noxa.Ita ergo in propoſito debuit dici. Reſpōdet do.Abb.ꝙ argumentū procederet tenēdo opi.quorūdam.qui tenuerūt rem reſtitui eſſe in obligatione ⁊ ſuppletio.iuſti precij in facultate.Sed tenēdo contrariū ꝙ eſt veriuz:vt colligit ſatis in hoc c.⁊ in.d.l.ij.de reſcin.vendi.procedit iſte tex.quaſi vtrūq3 ſit in obligatione.Ex cuius dictis habetur iſta concluſio.venditor deceptus vltra dimidiā iuſti precij habet obligatum emptorē alternatiue ad rem reſtituendā:vel iuſtum precium ſupplendū.Ex qua ſcđm eū ſequitur alia concluſio magis ſingularis.Quod perempta ſpecie.in qua fuit deceptus vltra dimidiam iuſti precij agere poſſum ad ſupplementū iuſti precij.quod no.Fr n.de crema tāq̄ dictum ſingulare ⁊ valoris centum ducatorum in ſingularibus ſuis fi.col.qđ eſſet ſecus ſi res fuiſſet ſoluz in obligatione.Et ſuppletio precij.in
60 facultate:quia re perempta nō poſſet agi ad ſupplemētū.¶†Videamus modo que iſtaruz opi.ſit verior:⁊ primo dum dicit Abb.opi.fuiſſe quorūdam quod ſolū rei reſtitutio eſt in obligatione dicas ꝙ ita tenuit gloſ.in.d.l.ij.C.de reſcin.vend.quam ſequitur Cy.Bal.⁊ cōmuniter legiſte vt dicit Jmo.in.c.cum cauſa.ī.eo.pe.fol.ij.colū.vbi etiam dicit per.c.noſtrum cōmunē opinionē canoniſtarum eſſe in contrariū ſcilicet qđ vtrūq3 ſit in obligatione:ideo ibi dicit ꝙ quecūq3 iſtarum.opi.ſeruaretur in foro ſuo opinio canoniſtarum in foro canonico.legiſtarum vero in foro ciuili.⁊ ita eſt repoſita inter differentias inter ius canonicum et ciuile differentia.ccxxvj.de quibus in rub.feci mentionem ⁊ ſic de iure ciuili.¶Secunda concluſio Abb.de qua.ſ.non procederet.⁊ ita firmat Sal.in dicta.l.ij.Joan.and.vero hic ⁊ communiter canoniſte dicunt qđ tex.noſter venit ad declarationez illius difficultatis que fuit apud legiſtas in dicta.l.ij.quia cuz ibi dubitaretur per aliquos an vtrūq3 eſt in obligatione hic determinatur vna illarum opin.videlicet ꝙ vtrūq3 eſt in obligatione ⁊ certe ſi vera eſſet iſta cōmunis opin.canoniſtarū quam firmat Jmo.vbi.ſ.idem deberet dici de iure ciuili per tex.⁊ ibi not.in.c.raynutius.de teſta.ſi aperte contrarium de iure ciuili non cauetur:aut ſi non probatur hoc aperte de iure canonico firmare idem debemus quod firmat cōmunis opi.legiſtarū.non enim differentia inter ius canonicum ⁊ ciuile debet fieri ex doctorum opi.ſed potius ex autoritatibus neceſſarijs:vt conſtat ⁊ no.in.c.j.de no.ope.nun.Quapropter videamus ſi iſte text.noſter
61 probet † ꝙ vtrūq3 debeat eſſe in obligatione.vel ꝙ libellus fuerit nullus eo ꝙ fuerit p̄ciſe res petita.⁊ ſic quia donatio fuit facta ad rem reſtituendam.domi.And.dicit ꝙ ſic probat ex ſententia iudicis:quia talis preſumitur petitio.c.dudum.de conuer.cōiu.poſtq̄ ergo iudex ita condemnauit ad reſtitutionez.ergo ita petitum fuit preciſe rem reſtitui.in.c.vero cum cauſa.ī.eod.in antepe.colū.Do.And.per iura ciuilia ⁊ communē opi.legiſtarum nititur defendere ſententiā Decani in iſto.c.inquantū condemnauit ad rei reſtitutionē a qua condēnatione dicit ꝙ fuit appellatū ⁊ tempore appellationis fuit facta promulgatio iſtius.c.in quo certe inconſiderate loquitur:q2 cōſtitutio non extenditur ad pendentia per appellationē niſi quando conſtitutio dat modum p̄cedēdi: tunc trahitur ad pendentia quo ad facienda:vt no.in cle.ij.de iudi.in glo.fina.communiter approbata.cum ergo hic non dabatur modus procedendi:ſed iudicabitur de valore ſententie ⁊ proceſſus non ſm ius de nouo editum pronunciari debuit:ſed ſm iura ante edita.quando enim papa reſpondet cōſultationi vt hic fecit reſpondet de iure gl.in.c.conſultationi.de tempo.ordi.⁊ in.c.conſultationi.de tempo.ordi.⁊ in.c.ex tua.de fi.preſby.⁊ facit quod Abb.in ſimili.in.c.ſeq.⁊ licet poſſit reſpōdendo ius nouum condere.hoc non facit ad preiudicium litis pendentis.ita Abb.in prin.de excep.vbi Fely.in pn.
62 no.Igitur dicta domi.And.non ſunt vera.†Quapropter dixi.ſ.in princi.iſtius.c.in pe.no.ꝙ alia fuit ineptitudo in iſto.c.quam docto.crediderint:quia non ea ratione ꝙ rem preciſe petierunt canonici:ſed quia petierunt pronunciari contractum nullum:⁊ ita pronunciatū fuit ⁊ propterea ſententia irritata eſt.⁊ ita debet intelligi iſte tex.prout ſolus Anto.de bu.intellexit videns hanc difficultatē vt ita iſtum tex.euaderet qui al's ſm eum obſtaret cōmuni opinioni legiſtarum poſtq̄ ſolum fundamentū canoniſtarū eſt de iſto.c.quem Anto.ſatis ſequitur hic.Joan.de imo.viij.colum.in fi.Ego autem plus tibi dico qđ dato quod iſte tex.loqueretur prout communiter docto.dicunt ſcilicet quod agebatur ad rei reſtitutionez ⁊ ſententia talis fuit:adhuc dico nihil probari per iſtum tex.ſed communis opi.legiſtarū.hoc non obſtāte debet teneri:quia conſtat ꝙ fuit hic ſententiatū ad rei reſtitutionē cum effectu negādo parti facultatē ſupplendi iuſtum precium:vt ſuperius declaraui defendendo iſtam cōmunē opinio.eo modo quo defendi poteſt.tali modo enim procedere nō licuit iudici ſm opi.omnium.bene enim potuiſſet condemnare ad rei reſtitutionē ſimpliciter ⁊ ſententia valuiſſet quia optionē nihilominus habuiſſent fratres ſupplendi iuſtū precium.donec actione iudicati conuenirentur ſm Bart.in.d.l.ſtipulationes non diuiduntur.⁊ dixi ſuperius:ſed quia preciſe coegit rē
63 reſtituere eo modo:vt.ſ.dixi ſententia fuit irritata.†Et iſto modo intelligendo.c.noſtrum vel etiam ſm intellectum Ant.de butr.qui mihi ſemper plus placuit.prout eſt neceſſariū intelligere,nihil affert pontifex ad deciſionem antique altercationis.bene fateor tibi vnum ꝙ ſi hic Decanus ſimpliciter pronunciaſſet rem reſtituendam ⁊ eius ſententia fuiſſet irrita prout fuit tunc bene fuiſſet hic tex.apertus pro opi.cōmuni canoniſtarū.tollendo omnem altercationem:quia ſi non poterat pronunciari ſimpliciter rem reſtitui.ergo nec peti:⁊ per conſequens non ſola res fuiſſet in obligatione ſ3 vtrunq3 quod tene perpetuo menti.ſed poſtq̄ ſic non fecit ſed aliter vt.ſ.dixi conſtat iſtud.c.non poſſe adduci ad aliquā nouam cōſiderationem in preſenti articulo.Et ideo tenenda eſt communis
64 opi.legiſtarum poſtq̄ nihil eſt quod ei repugnet.†Eſt verum ꝙ colorate pro opinione canoniſtarum potuiſſet adduci tex.in.c.cum cauſa.ī.eodem.vbi papa in conſideratione ſua vtrūq3 ponit dicendo quod emptoris aut rem reſtituant precio recepto aut ſuppleāt iuſtum precium.ergo videtur quod vtrūq3 eſt in obligatione:quia ſi ſolum res fuiſſet in obligatione ⁊ ſuppletio precij in facultate nō erat opus ꝙ papa vtrūq3 alternatiue poneret:ſed ſatis fuiſſet condemnare ad rei reſtitutionē ⁊ poſtea cōdemnatus habuiſſet facultatem ſupplendi iuſtum precium ſm nota.in dicto.c.miles in.§.decem.Coadiuuatur iſta inductio:quia papa ibi in ſentētia vtitur verbo decernimus.quod eſt verbum ſui natura non iuris editiuū.Abba.in.c.paſtoralis.in princip.de excep.quibus tamen non obſtantibus adhuc adhereo communi opinioni ipſorum legiſtaruz poſtq̄ neceſſario nihil eſt in iure noſtro quod me cogat contrarium dice-
65 re.†Non ob.inductio de.d.c.cum cauſa.q2 reſpondeo ꝙ quando vnum tantum eſt in obligatione ⁊ aliud in facultate procedere poteſt libellus alternatiuus ⁊ eodē modo ſententia.tex.eſt nota.⁊ ibi do.Abb.iij.notabili.⁊ Jo.de imo.in prin.in.c.ex literis.ī.de pign.quaſi illud fiat ad abundantem cautelam.qđ teneas menti:quia ſeruit ſingulariter.Non obſtat illa inductio verbi decernimus:quia ſm ſubiectam materiam conſiderando non ſolet inducere ius nouum.facit tex.⁊ ibi no.c.decernimus.ſ.de iudi,vnde ex iſtis in puncto iuris concluſiones do.Abb.ſ.poſite ſubſiſtere non poſſunt:q2 immo res ſola erit in obligatione.Et ſuppletio precij in facultate.⁊ per conſequens re perempta non poterit agi ad ſupplementum.⁊ ſic.l.ſtichum aut pamphilum.ff.de ſolu.⁊.l.plerūq3.ff.de iure do.per quas ſe fundat do.Abb.nihil faciunt poſtq̄ in eis vtrūq3 erat in obligatione.

¶Sequitur famoſum.c.peruenit.

1 ☞Maritus ſi vendiderit rem donatam vxori propter nuptias eo mortuo vxor non poterit inquietare emptorē ſuper tali re.⁊.18.
2 Bona mariti ſpecialius obligantur p̄ donatione p̄pter nuptias q̄ pro dote.
3 Maritus non pōt alienare rem quā dedit vxori propter nuptias:etiā cōſentiente vxore frequēter.nu.4.
5 Donatio propter nuptias ſol.ma.reuertitur ad virū.
6 Jus aliqđ vbicūq3 eſt deductum in iudicio cōpetit parti:⁊ l3 pars ignoret d3 iudex ex officio ſupplere.
7 Solennitas extrinſeca preſumitur ex curſu magni temporis.⁊ nu.9.⁊.17.
8 Contradicere non valens an poſſit conſentire.
10 Diſtractio pretij dotalis valet quādo fit propter alendos vel redimendos parentes.

Uxor non

11 Uxoꝛ non agit ſuper rebus ꝓpter nuptias donatis conſtante ma-
trimonio.
12 Maritus nunq̄ lucreť fructus donationis ꝓpter nuptias.
13 Donatio propter nuptias dať ad tutelaꝫ dotis. Et an debeat gau-
dere eodem priuilegio cum dote.nu.14.
15 Uendere ⁊ vendẽti cõſentire an eq̄parentur: ⁊ nu.16.
19 Erroꝛ iuris non excuſat a mala fide.⁊ nu.20.⁊.21.
22 Preſcriptione: an ſit opus in his in quibus omnis ſolẽnitas iu-
ris interuenit.
23 Hypotecarie actioni inter preſentes ꝑſcribiť decem an.per tertiuꝫ
poſſidentem cum titulo.⁊ nu.24.

Quod eſt intricatum valde

ſm do.Cardi.⁊ Abb.nec al's declaratur.⁊ ſꝫ do.And.
1 caret ſpiritu.hꝫ duos intellectus principales.† Unus
quem poſuit hic glo.ꝙ nõ interuenit pactum de lucrãda donatiõe
propter nuptias. Alius eſt ꝙ interuenit pactũ de lucrãda dicta do
natione.⁊ iſtũ ẽt glo.tetigit.ſm primũ intellectũ põt ſic ſummari.ſi
vir vendiderit rem donatam vxori ꝓpter nuptias eo moꝛtuo vxoꝛ
emptoꝛẽ ſup iſta re inquietare nõ põt.ſed ſm aliũ intellectũ poteſt
ſic ſummari. Si vir habet alia bona vnde vxoꝛ ſibi cõſulere poſſit ⁊
cõſentiente vxoꝛe rem eidẽ donatam ꝓpter nuptias vẽdiderit ⁊ in
vſus ſuos ⁊ vxoꝛis ꝑtiũ cõuerterit emptoꝛẽ qui rem triginta annis
poſſederit ſuper illa vxoꝛ inquietare non põt.h.d. ſꝫ intellectũ quẽ
ſequitur Jo.and.ſm vero.Cardi.⁊ Abb.poniť dictio maxime.ibi
dum dixit ⁊ in vſus ſuos.⁊ vxoꝛis pretiũ cõuerterit qḋ Joã.an.ne-
gat: qꝛ vult ꝙ oĩa concurrant que in iſto.c.poſita ſunt.ego autẽ ſm
intellectũ quẽ intẽdo dare ſic ſummo.ſi vir habebat alia bona vnde
vxoꝛ ſibi conſulere potuiſſet tpe ꝯtus emptoꝛem rei donate ꝓpter
nuptias vxori qui ſpacio legitimo bonafide ⁊ iuſto titulo poſſedit
nõ põt vxoꝛ inquietare ẽt ſi tempoꝛe quo agit nõ ſit in bonis mariti
vnde vxori conſuli valeat: maxime qñ pretiũ in amboꝝ vtilitatẽ cõ-
2 uerſum fuit. ¶ † Pro introductione notãdũ eſt ꝙ lꝫ oĩa bona ma
riti ſint hypotecata ꝓ dote ipſius vxoris ſpecialius tñ obligant pro
his que donata ſunt ꝓpter nuptias: vt hic dicit. Abb.ſi. col.⁊ Car.
in pria qꝛ lꝫ mulier poſſit renũciare iuri hypotece qḋ habet in aliis
bonis: vt in.l.etiã.C.ad velleya.non tñ põt in rebus donatis ꝓpter
nuptias in qbus non valet viri alienatio ẽt de ꝯſenſu mulieris ſine
ſolennitate.auť.ſiue a me.C.ad vell.de qua.ĩ. Ueniamus modo ad
rõnem dubitãdi que ſatis patet vt ea mediãte cum ratione decidẽ-
di nobis pateat iſtius.c.verus intellectus quẽ ſcio huc uſq; doct.nõ
3 habuerunt. ¶ † Pro ratione igiť dubitãdi capio primũ no. Abb.
hic dum dicit ꝙ res donata ꝓpter nuptias a viro vxori nõ põt alie
nari per maritũ ẽt cõſentiẽte vxoꝛe: vt in.d.auť.ſiue a me.niſi duo-
bus cõcurrentibus.primo ꝙ vxoꝛ cõſentiat ſcḋa vice poſt biẽniuꝫ.
Jtẽ ꝙ tñ ſit in viri facultatibus vt idẽnitati vxoꝛis poſſit conſuli.⁊
requiritur ꝙ facultas ſit in bonis mariti nõ ſolũ tpe ꝯtus vt qdã
dixerunt inter quos And.hic.v.col.ſed etiã tempoꝛe quo vxoꝛ agit
vel agere poteſt: vt no.hic cõiter per doc.⁊ in.d.auť.ſiue a me.⁊ ſen-
ſit hic glo.noſtra poſt mediũ.ad qḋ allegat hic do.Car.ſi.colũ.tex.
4 clarum ſm eum in auť.vnde ſumiť.⁊ in auť.ſiue a me.† immo dicit
colligi ex dicto coꝛpoꝛe nõ ſolũ ſi bis cõſentiat ipſa mulier vex etiã
ſi frequẽter niſi tempoꝛe quo agit ſit in bonis mariti.vnde ſibi con-
ſuli poſſit nõ ꝑiudicat mulieri cõſenſus ſuus ex quo ipſa leſionẽ in-
currit: al's ſi ſic nõ diceret nõ eſſet ſufficiẽter conſultũ vxori.circa qḋ
aliqd dicam pro veritate in ſi.c.iſta igiť fuit ratio dubitãdi: qꝛ non
interuenit ſcḋs cõſenſus poſt biẽniũ in iſta alienatione.⁊ rõnes al-
legate in text.nõ ſunt vere de per ſe nec ſimiliter iuncte ſm Abb.in
ii.col.ideo dicit difficilẽ videri rõnem decidendi. Addo ꝓ maioꝛi
ratione dubitandi ꝙ tempoꝛe quo agebať per vxoꝛẽ nõ erat in bo-
nis viri.vnde ſibi cõſuli potuiſſet ꝙ per ſupꝛadicta etiam ſi binus
cõſenſus interueniſſet ipſa vxoꝛ ꝯ vẽditionem venire potuiſſet qua
propter daņ plures intellectus ad iſtũ text.in quo nõ ob.ſupꝛadi-
ctis papa voluit emptricem nõ moleſtari lꝫ ſcḋs cõſenſus nõ inter-
5 uenerit.† Primus intellectus eſt ꝙ hic bene fuit iudicatũ emptri-
cem nõ moleſtandã poſtꝙ̃ iſta donatio ꝓpter nuptias ſol.mat.ad
virũ reuertiť.c.j.⁊.ii.ḋ do.inter vi.⁊ vxo.quaſi per hoc nõ intererat
mulieris nunc agere ꝓ re donata ꝓpter nuptias.iſta ſolu. ſm oẽs
doc.nõ hꝫ ſcrupulũ: qꝛ in ſe veriſſima eſt ſed tñ nõ conuenit huic li-
tere.fruſtra enim allegarenť rationes hic poſite ſi ille fuiſſet intelle-
ctus Abba.tamen antiquus cui placet hec lectu.no.ex tex.iudicem
poſſe ad decidendum ex ratione non allegata per parteꝫ: quaſi vel-
let dicere ꝙ papa nõ fuit motus pꝛincipaliter propter allegationes
de quibus in tex.ſed propter rõnẽ quã dixi.qḋ no. Abb.modernus
tanꝙ̃ verum in ſe: lꝫ nõ congruat.c.noſtro in quo papa vt dixi de-
cidendo habuit reſpectum ad contenta in tex.ego incidenter ꝓ iſto
dicto Abb.antiqui adduco tex.que etiam hic in.ii.col.And. addu
xit.⁊ qḋ ibi Abb.ii.col.poſt Jnno.in.c.raynutius de teſta.vbi dixit
6 generaliter ꝙ † vbicũq; aliquod ius eſt deductum in iudicio com-
petit parti: lꝫ pars ignoꝛet põt ⁊ dꝫ iudex ex officio ſupplere: qꝛ il-
lud eſt ſibi notum vt notoꝛiũ in iudicio de quo dicto feci mentionẽ
in.c.ĩ.pꝛoxi.etiam in rõne dubitandi ex quo ſoleo ſingu.inferre ad
pꝛobantem dñium vel poſſeſſionem de ꝑterito: lꝫ de pꝛeſenti ꝑ ꝑtẽ
nõ allegeť ſuppoſito ꝙ allegari debẽt de pꝛeſenti: vt cõiter tenetur
in.l.ſine poſſideris.C.de pꝛoba.⁊ in.l.certum.vbi glo. ⁊ Bart.ff.de
confeſ.§.j.⁊ Abb.in.c.cum ad ſedem.⁊ in.c.oliꝫ.iii.de reſti.ſpo.iu-
dex tamen poſſet allegare ẽt ita pꝛonunciare.ꝙ pꝛobat.c.ꝑterea.de
trãſac.ii.vbi ſing.Anto.⁊ Jmo.quicquid ſentit glo. in pꝛeallega.l.
certum.⁊ docto.vbi.ĩ.idem volentes: qꝛ per ſupꝛadicta ſine partis
allegatione iudex ex officio ſuo poteſt ſe in eo fundare ⁊ ſentẽtiare
qḋ teneas perpetuo menti: qꝛ eſt noua conſideratio incidenter ha-
bita ex iſto intellectu Abb.antiqui ad declarationem ⁊ intelligen-
tiam pꝛealleg.c.pꝛeterea.de tranſac.⁊ eoꝛuꝫ que Fely.dixit circa in-
telligentiam glo.in.d.l.certum.propter illud.c.ꝑterea in.c.ſcribam.
de pꝛeſump.in vlti.col.vbi reſpõdet alio modo vulgate.l.ſi adulte
rium cum inceſtu.§.idẽ pollioni.ff.de adul.vbi pꝛobatur exceptio-
nem etiã notoꝛiã pꝛoponendam per ipſam partem: qꝛ pꝛocedit qñ
pꝛeſumptio vel exceptio oꝛitur ex facto ꝓponẽtis: qꝛ tũc per eadeꝫ
eſt allegãda: ſecus al's per not.per Bar.in.l.cum quid.ff.ſi cer.pet.
de quo Abba.⁊ Fely.in.c.afferte.de pꝛeſump.qḋ etiam not.pꝛo in-
telligentia glo.vulga.in cle.appellanti.de app.⁊ propter iſtud vlti-
mum dictũ manet dubiũ dictum Bald.l.ſi certis annis.C.de pac.
dum voluit ꝙ diuturnitas ꝑſtationis facit ꝑſumere cãm.ſi tñ alle-
gata fuerit nõ al's: de quo ẽt dicto dubitauit Fely.in.c.de quarta.de
pꝛeſcrip.in penul.col.que dicta ſufficiãt incidẽter circa pꝛimũ intel
7 lectũ. ¶ † Scḋs intellectus ẽt glo.fuit ꝙ vxoꝛ hic ex ſpeciali pacto
debebat lucrari donationẽ ꝓpter nuptias.⁊ põderať curſus tanti
tẽpoꝛis nõ ad ꝑſcriptionẽ complendã: ſed ad cõſenſum legitimum
ipſius mulieris ꝑſumenduꝫ ex moꝛa tanti tpis.⁊ hoc dictum dicit
Abb.ꝙ cõiter nõ valet repꝛobari.⁊ eſt ſing. Et miro modo limita
pꝛeall.auť.ſiue a me.⁊ facit generaliter ꝙ ex curſu magni tempoꝛis
pꝛeſumať ſolẽnitas extrinſeca.⁊ in hoc eſt ſemp mẽti tenendum ſꝫ
eum ꝙ ſatis ſequunť canoniſte ⁊ legiſte in.l.ſciendũ.ff.de vbo.ſig.
⁊ in.l.ſi filius.de peti.here. Faciunt multa copioſe poſita per Fely.
circa pꝛeſumptionẽ iſtius diuturnitatis in.c.ſicut.de re iudi.in.iiii.
⁊.v.col.⁊ aliquid hic per do Anto.⁊ ꝙ ſi qſpiam diceret in oĩb⁹ in
quibus ſolẽnitas extrinſeca requiriť qñ ꝑſumiť ex diuturnitate tẽ-
poꝛis ſufficiunt decẽ anni pꝛo iſta diuturnitate: vt no.in.d.l.ſi fili⁹.
per ſcriben.in.d.l.ſciendum.hic vero tex.vult.xxx.annos igiť male.
Dicas cũ Jmo.hic ſing.v.col.pꝛo limitatiõe.l.ſi filius.⁊.l.q in alie-
na.§.qḋ ſi nõ adierit.ff.de acq.here.ꝙ illa iura ⁊ ſimilia intelligun-
tur quotiens agiť de iure querendo: qꝛ tunc ſolẽnitas extrinſeca ex
diuturnitate.x.anno.ſecus quotiẽs agiť de ſolẽnitate ꝑſumẽda ꝑn-
cipaliter ad ꝑiudiciũ alterius: qꝛ tũc nõ ſufficerẽt.x.anni.⁊ iſto caſu
intelligiť tex.noſter qḋ magnifacit do.Fely.in.d.c.ſicut.poſt domi.
Alex.cõſulentem ſm ꝙ ipſe eum ibi refert.ſed vt videbitis in vera
intelligẽtia.c.iſta limitatio que trahitur ex falſo intellectu rediget
ad ſomniũ ſeu fabulã. Cõtra iſtã ſcḋam lectu.inſtat multũ.d.Abb.
lꝫ eã pꝛimo magnifecerit.dicit enim ipſe ꝙ cũ ipſa vxoꝛ cõſtãte ma
trimonio nõ potuit agere.l.in rebus.C.de iure do.⁊ ſic ꝯdictio ſua
pꝛodeſſe nõ poterat: ergo patiẽtia eius nõ debuit operari tacitũ ⁊
cõſenſum cũ eius ẽ nolle cuius ẽ velle ⁊ eꝯ.ſed vxoꝛ cõſtãte mrĩmo-
nio nõ potuit ꝯdicere: qꝛ nõ potuit agere: ergo tacẽdo nõ vř acqe-
uiſſe. Pꝛeterea dicit circa fin.c.ꝙ auť.vt immobilia ante nuptias
dona.col.v.requirit ſcḋm cõſenſum poſt biẽniũ vt mulier interim
poſſit mature cogitare: ⁊ vt cautioꝛ veniat ad ſcḋm conſenſuꝫ poſt
biennium.que quidẽ ratio ſm Abb.omnino ceſſat muliere tacẽte.
Tertio ⁊ vltimo dicit ꝙ vbi agitur de re oneroſa tacens nõ habeť
pꝛo cõſentiẽte.immo pꝛo cõtradicente.l.filiusfamilias.§.inuicti.ff.
de pꝛocura.in.c.in geneſi.de ele.poſt gloſ.in reg.xxviii.qui tacet.de
reg.iur.ꝓpter que oĩa dicit ꝙ videtur ſibi ꝙ intellectus huius.c.ſit
difficilimus.tum etiã quia tex.nõ cõtentatur ſola diuturnitate.ſed
petit tria de quibus in tex.quapꝛopter ipſe Abb.dicit ꝙ poteſt te-
8 neri abſq; ſcrupulo pꝛima lectu. ¶ † Aduertas rogo modo: quia
pꝛimũ fundamentũ Abb.propter quod ipſe magis dubitat mihi
nullo modo videť cõcludere dum dicit nõ poteſt cõtradicere: ergo
nõ poteſt cõſentire: qꝛ ſua argumẽtatio in terminis noſtris eſt fal-
ſa.patet in.d.auť.ſiue a me.põt cõſentire bino tamẽ cõſenſu inter-
ueniẽte ſed cõtradicere vel agere nullo modo põt conſtante matri-
monio regulariter loquẽdo.d.l.in rebus.de iure do.procederet eñ
ſua argumẽtatio qñ vxoꝛ nullo modo cõſentire poſſet.vnde poſtꝙ̃
põt cõſentire lꝫ agere ſeu ꝯtradicere nõ valeat.nõ mirũ ſi ex diutur
nitate tẽpoꝛis ꝑſumať ille cõſenſus q al's interuenire potuit eodem
modo.nõ obſtãt alia duo fundamẽta Abb.in ſi.c.poſita: qꝛ lꝫ in ſe
ſimpliciter vera ſint tñ ꝓpter tẽpoꝛis diuturnitatẽ nõ eſt abſonum
qḋ ꝑſumať illa maturitas cõſilii ⁊ conſenſus in re oneroſa ſicut alie
ſolẽnitates extrinſece ꝑſumunť: intellectus tñ iſte cõfutatis rationi
bus Abb.lꝫ in ſe poſſet eſſe verus.c.tñ noſtro nullo modo applica-
ri põt poſtꝙ̃ vltra diuturnitatẽ tẽpoꝛis multa alia requirunť in tex.
vnde eſſet opus in oĩb⁹ aliis ſupplere maxime ꝙ nõ decet.vñ poſt
glo.ſuperuenit Hoſti.qui nititur defendere ꝙ quelibet ratio poſi-
ta in tex.fuit ſufficiẽs ad ſic iudicandum. Pꝛima dum loquitur de

ꝯſenſu intelligendo ꝙ conſenſit poſt biennium viro tunc habēte
9 vnde ei cōſulere poſſet.¶ † Scđa rō qꝛ lapſi dicebanẜ.xxx.anni in-
telligendo taliter ꝙ computarenẜ a tpe quo maritus cepit ſua ſub-
ſtantia male vti ſm no.in.c.per veſtras.de dona.inter virū ⁊ vxo.⁊
tunc qđ dicit in tex.cōſtante matrimonio dicit ꝙ non erit ꝫ ipſum
allegantes ꝙ al's videreẜ niſi dicamus iſto modo ꝙ cepit vti male
10 ſubſtātia ſua ſm Hoſti.¶ † Tertia rō ſm eūdē dum dicitur ꝙ in
cōes vſus ⁊c.intelligiẜ ꝓpter alendos vel redimendos cōes parē-
tes quos viuos habebat:qꝛ tunc bene valeret diſtractio ēt ptij do-
talis.ff.ſol.matri.l.quis.⁊ idē ſi faceret vt redimeret predia dota-
lia maiora habētia redditus.ff.de iure do.l.ſi.do.Abb.tū ⁊ bñ non
placet iſte intellectus:qꝛ ꝓcedit cū ſuppletione diuinatione ⁊ extor
ſione.ideo cōiter nō recipiẜ ⁊ qꝛ laborat eodē morbo:qꝛ ſi alterum
iſtoꝝ ſufficiebat fruſtra oīa ſimilia papa requiſiuit do.Jo.an.⁊ pro
quarto intellectu dicit de directo contra Hoſtien. ꝙ immo omnes
ille tres cauſe poſite in tex.cōcurrere debēt qbus cōcurrentibus di-
cit tex.noſtrū ponere ſpecialē caſum.⁊ auẜ.ſiue a me.recipiet iſtam
nouam limitationē qđ nō placet do.Car.nec do.Abb.qꝛ papa nō
intendit hic inducere ius nouū qđ pꝫ ex eo.qꝛ reſpondit conſulta-
tioni.c.ex tua.de tēpo.ordi. ⁊ inter laycos nō induxiſſet ius nouū.
dicunt ipſi ad diminutionē iuris mulieris.facit qđ dixi.ꝫ.c.proxi.
poſſet defendi Joā.and.in ſua generalitate:qꝛ non eſſet in hoc ius
nouū cōdere ſed potius antiquū declarare:vt patebit ex.ī.dicēdis
in meo nouo intellectu.Prudens enim fuit do.Jo.an. ita genera-
liter loquendo lꝫ referendo ſe ad tria que Hoſti.⁊ cōiter doc.dicūt
male ſenſit:vt.ī.patebit do.Anto.de but.quinto loco dicit pro in-
telligentia.c.ꝙ hic curſus tanti tpis poteſt dupliciter conſiderari.
Primo ad pſumēdū ſcđm cōſenſum vt glo.dixit. Scđo ad cōplē-
dam pſcriptionē:lꝫ enim pſcriptio ſm eū nō currat in rebus dota-
libus conſtante mrīmonio:ſecus in rebus donatis ꝓpter nuptias:
qꝛ illarū rerū etiā cōſtāte matrimonio vxor eſt dña.qđ dictū ſi verū
11 eſſet dicit do.Abb.eſſe valde ſing.ſed tū nō credit verū.† Primū
propter malāfidē ipſius emptricis;qꝛ ſciebat rē eſſe donatā ꝓpter
nuptias.iſta impugnatio iudicio meo nihil vꝫ vt videbis.ī.i nouo
intellectu:qꝛ tex.pſupponit bonafide.Scđo cōtra dictū do.Anto.
adducit glo.in auẜ.vt immobilia.ante nup.do.col.v.vbi ꝓbatur ꝙ
nō agit mulier ſup rebus propter nuptias donatis conſtante ma-
trimonio ſic nec ſuper rebus dotalibus qđ probat optima ratione
ipſe do.Abb.qꝛ eodē modo vtiẜ ipſe maritus fructibus donatiōis
propter nuptias ſic dotis:al's maritꝰ nō diceręẜ habere priuilegiū
in fructibus rei dotalis cū tantūdē ipſe datꝫ ꝓpter nuptias vxori ſi-
cut in dotē recepit:vt voluit glo.ſing.in auẜ.de non eli.ſcđo nuben.
in ver.perceperit.quā ipſe dicit ſemꝑ notandā:qꝛ non credit ꝙ de
hoc ſit tex.expſſus:immo dicas ꝙ eſt tex.in auẜ.dos data.C.de do-
na.ante nup.ſm Jmo.hic ſi.col.mihi tū non ꝓbat ſed iudicio meo
12 probat tex.in auẜ.equalitas.C.de pac.conuen.† Et qđ lucreẜ fructꝰ
donationis ꝓpter nuptias.firmat glo.in.§.eſt ⁊ aliud.inſti.de do-
na.quā hic multū not.ij.⁊.vij.col.Jo.de imo.de quo vide Abb.in
c.ſi.de dona.inter virū ⁊ vxo.ī.iij.⁊ penul.col.⁊ per iſta cōcluditur
ꝙ iudicenẜ a pari dos ⁊ donatio ꝓpter nuptias.qđ ꝓbat text.in.l.
cum multe.C.de dona.ante nup.⁊ glo.in auẜ.dos data.qđ etiā con-
tra do.Anto.clarius firmat do.And.hic.vj.col.in ſi.arguendo ꝫ
eum incōuincibiliter vbicūqꝫ non cadit negligentia ibi non poteſt
eſſe preſcriptio.c.nos quidem.de teſta.c.qꝛ diuerſitatem.de conceſ.
preben.ſed cōſtāte matrimonio mulier non poteſt agere pro rebus
ſibi donatis:ergo ſequitur ꝙ non patitur preſcriptionē in illis re-
bus.qđ aūt non poſſit agere pro illis conſtante matrimonio ꝓbat.
13 ⁊.ꝫ.dictum fuit.¶ † Scđo adducit pſupponēdo ꝙ donatio añ nu-
ptias datur ad tutelaꝫ dotis:vt in prin.dictū fuit.qđ ſicut doti pre-
ſcribi nō poteſt.ergo nec donationi ꝓpter nuptias:qꝛ ſicut eſt priui
legiata dos ita erit priuilegiatū id qđ eſt introductū ad tutelā do-
tis.adducit ſolēnē glo.in.c.ex literis.de pig.que voluit ꝙ patrimo-
nialia clericoꝝ gaudent eodē premio quo eccleſiarū bona:qꝛ patri-
monialia extant pro ſubſidio bonoꝝ eccleſie ſi rector male admini-
ſtrauit.Certe lꝫ iſta dicta Abb.⁊ And.prima facie auditoribꝰ mul
tum applaudere videanẜ.audeo tū dicere ꝙ do.Anto.veritati fuit
proximior lꝫ in ꝯſenſu preſumēdo ratione diuturnitatis cū cōmuni
errore trāſiuerit.Nec obſtant iſta dicta Abb.⁊ And.dum reprehē
dunt do.Anto.qꝛ lꝫ in multis equiparenẜ vt ipſi dicunt in vno ta-
men valde ſunt diſſimilia:qꝛ conſtante matrimonio nullo mō pōt
dos alienari.qđ nota tu canoniſta ne erres.quod probat text.no.in
§.⁊ cum.l.iulia.in.l.vnde.C.de rei vxo.actio.quod intelligo quādo
fuit datus fundus dotalis ineſtimatus.al's idem eſſet qđ in dona-
tione ꝓpter nuptias qui poteſt vt dixi matrimonio conſtante alie-
nari hino exiſtēte cōſenſu ipſius mulieris ſm formaꝫ prealleg.auẜ.
ſiue a me.videas hic Jmo.ſi.col.multū no.vbi limitat predictā cō-
cluſionem de rebus dotalibus ineſtimatis niſi iuramentū interue-
niat per tex.vulgatū in.c.cū cōtingat.de iureiu.vnde ad propoſitū
modo poſtq̄ cōſenſus ipſius mulieris alienari pōt donatio ꝓpter
nuptias dos vero nō p ſupradicta:nō immerito ſic dicere valeamꝰ
cū Anto.de but.vt inferius latius dico ꝙ in donatione ꝓpter nu-
ptias currat pſcriptio ⁊ nō in dote.vnde merito text.in.l.in rebꝰ.C.
de iure do.vbi ꝓhibuit preſcriptionē quācūqꝫ in rebus ſolū dota-
libus loquutus fuit de rebus donatis ꝓpter nuptias nullū verbū
14 fecit. † Non obſtāt modo que And.dixit primo dum fundat ſe in
negligentia:qꝛ.ī.in vero intellectu demonſtrabiẜ negligentia. Nec
ob.qđ dixit ꝙ donatio ꝓpter nuptias datur ad tutelam dotis.⁊ iđ
debet eodem priuilegio gaudere cuꝫ dote:qꝛ per ſupradicta mani-
feſtam videmus in hoc differentiā poſtq̄ donatio pōt alienari cō-
ſtante matrimonio:dos autem non eſt verum tū ꝙ iſte intellectus
Anto.de but.poſſit euitari quaſi videatur laborare eodem morbo
cum alijs cum papa ſe fundet in tribus de quibus.ꝫ.non autem in
preſcriptione.Uel ſcđo ⁊ melius qꝛ in illis.xxx.annis ſm intellectū
ipſius Anto.duplex cōcurreret ſpecialitas.ſ.preſumptionis cōſen-
ſus ⁊ cōplemētū preſcriptionis.ꝫ not.in.l.j.C.de dotis promiſ.do.
vero Cardi.hic poſt longam inueſtigationē firmat q̄tuꝫ ad preſu-
mendū cōſenſum ſufficere curſum predicti tēporis.in alijs ſupplet
maxime in tex.niſi tempore quo agit mulier in bonis mariti nō eēt
vnde ſibi conſuli poſſit:qꝛ tunc omnia contenta in text.debent con-
currere quo caſu tenet opinionē Jo.an.de qua.ꝫ.do.And.vltimo
loco poſtq̄ in intelligentia iſtius.c.dixit omnes doctores febricitā-
tes ⁊ etiam corpore carere ſpiritu admiratur de pontifice quod ad
allegationes cuiuſdam mulieris voluit facere iſtam deciſioneꝫ:ni-
hilominus tū dat nouam intelligentiā ad iſtum text.dicendo ꝙ in
iſtis allegationibus ſupplēduꝫ eſt:maxime ꝓpter tex.ſing.in.l.ſi cū
15 iure.ff.de vſucap.† preſupponendo ꝙ idē ſit vendere vel vendenti
cōſentire ſeu alienare vel alienāti cōſentire:vt in.c.ſi quis preſbyte-
rorum.de reb.eccl.⁊.l.ij.ſi aduerſus dona.C.modo allegat tex.ſing.
in.l.cum vir.ff.de vſucap.que ꝓbat ꝙ obligatur maritus ſtare vē-
ditioni rei dotalis conſtante matrimonio qū ipſe manſit in matri-
monio muliere precedēte cuius cauſa lucratus fuit doteꝫ:ergo pre-
ſuppoſito.ꝫ.habito.idem dicendū eſt in muliere que conſenſit alie
nationi poſtq̄ ſoluto matrimonio donatio ꝓpter nuptias ad eam
ex pacto reuertebaẜ.que inductio prima facie ſing.videẜ nihilomi-
nus ꝓcedere nullo modo poteſt q̄tuꝫ ad intelligentiā.c.noſtri.pri-
mo qꝛ non conſtat ꝙ hic iſta mulier lucrabaẜ donationeꝫ ex pacto:
immo eſt diuinare iſtud dicere vt demonſtrabo ſtatim in vera intel
ligentia.c.dum declarabo quare ipſa mulier agebat poſt morteꝫ ad
illam rem donatam ꝓpter nuptias.⁊ ſic ex iſto capite illa.l.cum vir
16 nō mereẜ allegari.† Uel ſcđo dic dato ꝙ cōſtaret ꝙ hoc lucraretur
mulier donationem ꝓpter nuptias adhuc duabus rationibus nō
ſtaret.Prima qꝛ nō eſt verū ſimpliciter ꝙ ſit idem vendere vel vē-
denti cōſentire qđ probant multa iura iſta ponētia vt diuerſa:vt.l.
iubemus.C.de ſacroſanc.eccle.§.iconomos.⁊.c.nō licet.xxij.q.ij.⁊
facit tex.not.in.l.ſi pater.in ſi.ff.de manu.vindic.que probat quod
aliud eſt actum facere:aliud facienti conſentire.de qua in materia
emptionis ⁊ venditionis.feſtum fecit Bal.in.l.ij.de reſcin.vendi.
in ſi.ix.colū.Secunda ratio contra andreā eſt dato ꝙ inductio ſua
d.l.cum vir.vera eſſet:quia ſicut primus intellectus glo.ad iſtud.c.
qui in ſe verus eſt tanq̄ non congruens.c.poſtq̄ in alijs ſe fundat
pontifex ab oībus reijcitur:ita eadē omnimoda ratione reijcietur
17 iſte poſtq̄ papa ſe fundat in allegatis rationibꝰ in text.¶ † Quid
ergo in tanta varietate dicendū eſt certe ceſpitaret quilibet etiam
magni ingenij qui vellet ponere falcem ſuā inter tot excellētes doc.
quaſi ipſi nō bene dixerint ſeu ſenſerint nihilominus cōfiſus dictis
imperatoris in.l.ij.§.contra.C.de vete.iur.enucle.vbi dixit qđ ali-
qua ſunt in iure occulte oppoſita vel de nouo inuēta que diſcordie
fines effugiunt.Dicam cum ſupportatione tamē dictoꝝ patrū qđ
in vero intellectu huc uſqꝫ oēs muſſitauerunt:alij plus deuiantes a
veritate:alij minus.⁊ maxime intellectus cōmunis immo omniuꝫ
qđ diuturnitas temporis faciat preſumere ſolēnitatem interfuiſſe
extrinſecam minus conuenit veritati ⁊ intelligentie iſtius capituli
vt ſtatim probabo per quod reſultabit quod fruſtratorie in hoc de-
inceps allegabitur iſte tex.quia nihil iſta diuturnitas tēporis facit
pſumere ſolēnitatē:ſed ipſa cū alijs reqſitis in tex.facit ꝙ iſta vxor
18 excludaẜ ne emptricē moleſtare valeat.¶ † Primo eñ pro princi-
pio vere intelligētie.dico ꝙ iſta vxor nō agebat ad iſtā rem dona-
tam propter nuptias vigore pacti de lucrāda donatione:vt cōmu-
niter doct.dicunt:quia nō conſtat.⁊ eſt diuinare vt dixi.ſed agebaẜ
per ipſam vxorem hypotecaria actione:vt ſenſit ſolus do.Cardi.
titubando tū qđ tamē incōuincibiliter probaẜ ex vltima allegatio-
ne emptricis in.c.noſtro dum dixit ꝙ tēpore cōtractus erat in bo-
nis mariti.vnde vxori cōſuli potuiſſet:que allegatio al's nihil ope-
raretur ⁊ ſuperflue poſita eſſet ſi intellectus doct.⁊ gloſ.diuinato-
rius dum de pacto precedente de ſuperlucrāda donatione loquunẜ
eſſet verus.ipſi eñ docto.de iſta vlti.allegatione emptricis nullam
faciunt mentionē:nec eam cōſiderāt.Ego autē magnifacio eam qꝛ
ex eius intelligētia magna pars conſiſtit intellectus capituli vt ſta-
19 tim demonſtrabo.† Jtem dico ⁊ ſecūdo ⁊ in hoc eſt bene aduertē
dum quod in iſto.c.nullus fuit defectus conſenſus in alienatione
dicte rei donate propter nuptias:immo ſicut cōſentire debuit ipſa
mulier:ita conſenſit.⁊ in hoc cōſiſtit error ſcribētiū.⁊ qđ ipſa con-
ſenſerit vt

ſenſerit vt debuit.probo per tex.apertum hic dum dicit mulier qđ
bonafide iuſtoqꝫ titulo poſſedit.xxx.an.ad qđ papa ſe in deciſione
refert vt iuxta dictũ qui iuſtus titulus aliter nõ potuit eſſe niſi pri-
mo ⁊ ſcđo conſenſu interpoſito ſm formam predicte aut.ſiue a me.
cõſtat enim ſi intercesſiſſet primus cõſenſus ⁊ nõ ſecundus ꝙ non
habuiſſet iuſtum titulũ.immo eſſet iniuſtus:qꝛ ꝯ ius poſtꝙ̃ ſciebat
rem datam vxori in donatione ꝓpter nuptias niſi ſolẽnitas illius
aut.fuiſſet ſeruata.poſſeſſio enĩ ꝯ ius iniuſta preſumit ⁊ poſſeſſor
malefidei.l.quẽadmodum.de agri.⁊ cenſi.lib.xj. immo etiã dico ſi
in iure erraſſet credẽdo ſufficere vnum cõſenſum nõ diceret habere
iuſtũ titulũ:nec diceret habere bonãfidem.Pau.de caſt.cõſi.lxxij.
Fely.xiij.col.in.c.de quarta de preſcrip.intantũ ꝙ talis error iuris
non ꝓficeret in lõgiſſima ꝑſcriptione.c.dudũ.de deci.facit gl.ordi.
in.c.apoſtolice.de dona.⁊ in.c.cura.de iurepa.⁊ in.c.ij.de his q̃ fiũt
20 a prela.† que oẽs volunt errorẽ iuris non excuſare a malafide:imo
ꝙ impedit preſcriptionẽ etiam lõgiſſimã qđ omnes canones affir
mant in.d.c.de quarta.⁊ legiſte in.l.celſus.ff.de vſucap.nec ꝓdeſſet
dicere de errore iuris dubij q non ſolet impedire bonãfidem:vt co-
pioſe per do.Fely.in.d.c.de quarta.ix.colũ.poſt Abb.ibi:qꝛ in caſu
noſtro nulla eſt dubietas poſtꝙ̃ apertiſſime ⁊ clare loquit aut.ſiue
a me.nec ꝓdeſſet dicere ꝙ emptrix erat mulier que ſolet excuſari ab
ignorãtia iuris qđ lꝫ verũ ſit nõ tñ reſpectu preſcriptionis que cum
ſit introducta ad iuris rigorem ſeruandũ in eadem non iuuat etiã
mulierẽ errare ſm glo.no.xxviij.diſtin.in.c.j. ⁊ in.§. notandũ.j.q.
iiij.quas no.Alex.in.l.iuris ignorantia.C.qui admit.⁊ iſta ſi doct.
animaduertiſſent tex.nõ fuiſſet ita ſcabroſus ꝓut ipſi faciunt eum.
non enim ſe refert papa in iſto.c.ad tria que ipſi opinant.ſ.ꝙ vxor
conſenſerit vẽditioni ⁊ tempus.xxx.anno.lapſum fuerit.⁊ ꝙ in cõ-
munes vſus verſum pretiũ fuerit.ſed potius ad illud qđ allegabat
mulier.videlꝫ ꝙ bonafide ⁊ iuſto tit.per.xxx.annos poſſederat do-
mum emptam.⁊ ꝙ tẽpore emptionis erat in bonis mariti.vñ con-
ſuli poterat vxori qbus cõſideratis ⁊ bene ruminatis reſultat intel
lectus verus iſtius.c.qꝛ defendit mulier emptrix preſcriptionis vi-
gore.cõſtat enim ex allegatis per eam cõiũcta pape deciſione reſul-
tare vnam completã preſcriptionẽ cõſiſtentẽ in ſuis ſubſtãtialibus
ex tẽpore.ſ.bonafide ⁊ titulo que oĩa ſunt neceſſaria in preſcriptiõe
qñ preſcribit ꝯ ius etiã de iure canonico per.c.ſi diligẽti.de ꝑſcrip.
ſ.⁊.c.j.de preſcrip.lib.vj.⁊ illud quartũ de quo dixi ꝙ tempore cõ-
tractus erat in viri facultatibus ⁊c.arguit dictã bonãfidẽ:qꝛ ſi tũc
temporis nõ fuiſſet in bonis mariti.vnde vxor ſibi cõſulere potuiſ-
ſet nõ potuiſſet dicta emptrix bo.fi.allegare:qꝛ eẽt ꝯ not.in illa aut.
ſiue a me.qđ etiaꝫ magis confirmatur ex illa allegatione dum dicit
ꝙ in communes vſus pecunia verſa fuerat.quis enim iam in capi-
tulo iſto dicere poterit ꝙ tẽporis diuturnitas faciat preſumere con
ſenſum ſcđm:certe nullus niſi qui nõ intellexit ſuperius dicta:quia
ſtatiꝫ ex tali dicto eliceretur ꝙ illo medio tempore ipſa emptrix cũ
bonafide ⁊ iuſto titulo nõ preſcripſiſſet cuius contra.ipſamet alle-
gabat.vnde merito dixi tibi ꝙ Ant.de but.proximior fuit huic ve-
ritati dum dixit ꝙ tp̃s hic operabat complementũ ꝑſcriptionis.ſꝫ
inquãtum voluit ꝙ diuturnitas operaretur preſumptionẽ conſen-
ſus male dixit per ea que.ſ.dicta ſunt.⁊ qꝛ repugnat ꝓximo dicto
per eum.de preſcrip:vt antea dixi.credebant forte docto.dum text.
hic facit mentionẽ de titulo iuſto ꝙ faceret mẽtionẽ de titulo vẽdi-
tionis tñ dicte domus qđ eſt falſum:qꝛ ille nõ fuiſſet iuſtus titulus
non concurrentibus alijs.de qbus.in.d.aut.ſiue a me.† Et volo ꝙ
21 notes ⁊ conſideres ꝙ alicubi in iſto.c.nõ ꝓbatur ꝙ mulier q̃ eme-
rit allegauerit vxorem cõſenſiſſe expreſſe:ſed ipſamet vxor dicebat
ſe cõſenſiſſe.emptrix vero ſoluꝫ dixit ꝙ bonafide ⁊ iuſto titulo.xxx.
annis poſſedit ⁊c.qđ perpetuo teneas menti:qꝛ ꝑ hoc manifeſtius
elicitur ꝙ romanus pontifex non habuit relationẽ ad allegationeꝫ
conſenſus vt omnes doctores opinant:poſtꝙ̃ illa allegatio cõſen-
ſus non fuit facta ab emptrice:ſed ab vxore.emptrix vero cuius alle
gationes papa ſequitur ſe fundauit in bonafide ⁊ iuſto titulo ⁊c.q
iuſtus titulus vt audiuiſti aliter conſiſtere non poteſt niſi mediãti-
bus duobus conſenſibus ſm formam dicte aut.ſiue a me.⁊ dũ dico
de duobus cõſenſibus intelligo vere interpoſitis:qꝛ huic dicto ni-
hil repugnat:vt.j.videbis ⁊ ſi vis ꝙ ſint conſenſus putatiui:vt qꝛ
mulier emptrix putaret iſtos duos cõſenſus interueniſſe errore cõ-
ſiſtente in facto non curo:qꝛ talis error nõ impediret bonafide:nec
per conſequens impediret preſcriptioneꝫ ſm no.in.d.c.de quarta.
cum glo.ſuperius alleg.dum de errore iuris impediẽte preſcriptio-
22 nem locutus ſum.† Et ſi tu dicas modo ⁊ ſapienter ſi interuenit
omnis ſolẽnitas de qua in aut.ſiue a me.quid opus eſt preſcriptio-
ne:qꝛ verius titu.de ſe dat ius in preſcriptione autem petitur puta-
tiuus:vt glo.in.c.j.de preſcrip.lib.vj.⁊ glo.magna in.c.ſi diligenti.
ſ.eo.Iſtud dico intelligendo ꝙ vere ſecundus conſenſus interue-
nit.iterum ⁊.ij.ſi dicas impedito non currit preſcriptio:vt ꝑ And.
hic contra Anto.de but.iſta vxor fuit impedita igitur ⁊c.Iteꝫ ter-
tio doti non preſcribitur:ergo nec donationi ſm Abb.hic.Quarto
qꝛ cum malafide non procedit preſcriptio.c.fi.de preſcrip.ſed iſta
emptrix ſciebat iſtam domum eſſe donatam vxori propter nuptias
qđ patet ex eo qđ allegabat mulierem conſenſiſſe vt contra Anto.
de but.Abb.inſurgit in iſto.c.fi.col.in prin.Ad que omnia cũ dili-
gentia aduertas:qꝛ in eorũ reſolutione conſiſtit claritas.Dico ad
primum ꝙ adhuc opus fuit auxilio dicte emptrici nec ſolẽnitates
de quibus in.d.aut.ſiue a me.de quibus doc.hic faciunt mentioneꝫ
ſufficientes fuiſſent pro iure emptricis cõſeruando ſine iſta preſcri
ptione:quia conſtat aperte ex allegatione eiuſdem emptricis dum
dixit quod tempore emptionis erat in bonis mariti.vnde conſuli
poterat vxori quod tempore quo agebatur non erat in bonis ma-
riti vnde ſi non fuiſſet iſtud tempus quod compleuit preſcriptio-
nem ipſa vxor potuiſſet agere hypotecaria contra emptricem ad
dictam domum ſibi in donationem datam propter nuptias:ſed
qꝛ bonafide ⁊ iuſto titulo per.xxx.annos poſſedit emptrix dictam
domum vxor que nunc vult agere hypotecaria pro tuitione dotis
excludit ꝙ ſolus iuſtus titu.non fuiſſet potens poſtꝙ̃ vt ſuperius
dixi requiritur ſolũ ꝙ tempore contractus ſit in bonis mariti vnde
conſuli poſſit vxori.ſꝫ etiam tempore quo ipſa vxor agit.⁊ iſta fuit
ratio dubitandi in iſto notando.c.poſtꝙ̃ tempore contractus erat
in bonis mariti:tempore vero quo agebat non.an haberet hypote
cariam ipſa vxor videbat dicendũ ꝙ ſic ex not.in.d.aut.ſiue a me.⁊
in corpore vnde ſumit.hic vero concurrentibus iſtis de qbus ꝑ me
determinat ꝯtrarium ꝓpter bonãfidẽ ⁊ iuſtum titulũ cũ fomẽto tẽpo
ris.qđ perpetuo no.qꝛ vides ꝙ nõ fuit ratio dubitandi defectꝰ cõ-
ſenſus vt oẽs opinant.⁊ ſic reſoluta eſt prima difficultas.non obſt.
qđ ſcđo dixi poſt And.de impedito vel non valente agere cui non
23 currit preſcriptio.† Ad qđ reſpondeo ꝙ q̃ primum vidit non eſſe
in facultatibus viri vnde ſibi conſuli potuiſſet debuit agere ꝙ non
faciendo conſtat negligentẽ fuiſſe.⁊ ſi dicas eſt diuinare dicere qđ
vidit ꝙ non erat in facultatibus viri ⁊c.qꝛ reſpondeo ꝙ immo ꝓ-
batur ex tex.dum dicit ꝙ tempore ꝯtractus erat vnde vxori conſuli po
terat.a ꝯtrario ergo negatur poſt ꝯtractum fuiſſe in bonis mariti:⁊ ma-
xime tempore quo agebat.⁊ ſi dicas modo fateor ꝙ non fuit negli-
gens non tñ cõſtat ꝙ toto tp̃e requiſito ad preſcriptionẽ fuerit ne-
gligens.Ad qđ aduertas ꝓ ſatiſfactione:qꝛ debes ſcire ꝙ inter ꝑ-
ſentes ꝑſcribit hypotecarie actioni.x.annis per tertium poſſidentẽ
cum ti.tex.eſt in.l.j.⁊.ij.C.ſi aduerſus creditores eſt in lib.vij.C.glo.
eſt.ij.in.l.cum notiſſimi.de preſcrip.xxx.vel.xl.anno.facit gloſ.⁊ qđ
ibi Ang.de are.penul.col.in.§.iteꝫ ſeruiana.inſti.de actio.vnde re-
ſpondeo ꝙ ex relatione.xxx.annoꝝ cõſtante matrimonio quibꝰ di-
xit emptrix ſe poſſediſſe veriſimiliter ad minus decem vltimis an-
nis vxor negligens fuit ꝙ demonſtrat deciſio pontificis que vt ſe-
pius dictum eſt in ſola ꝑſcriptiõe fundat que neceſſario preſuppo-
nit negligentiaꝫ:ex quo nouiſſime vnum audeo dicere ꝙ alleg.xxx.
annoꝝ.de qua in text.ad quem pontifex ſe etiã refert ⁊ eam appro-
bat nõ ea intẽtione fuit allegata ⁊ approbata vt peteret neceſſario
24 in caſu iſto mora.xxx.ann.† Sed ad hoc:qꝛ ex mora tanti tp̃is ad
minus negligẽtia tp̃is reqſiti ad ꝑſcriptionẽ hypotecarie eliceret:
aľs repugnarẽt multũ.l.j.⁊.ij.prealleg.que in tertio poſſeſſore cum
titu.ver.inter preſentes.decem annis cõtentant qđ puto cũ diligẽ-
tia cõſiderãdũ:qꝛ propterea poſui in ſummario meo ſpacio legiti-
mo.non obſtat qđ tertio dr̃ ꝙ ſicut non ꝑſcribit doti:ita nec dona-
tioni.ad qđ reſpondeo negãdo aſſumptum:qꝛ diuerſa ratio eſt in
iſto caſu donationis ꝓpter nuptias ad ipſam dotem:qꝛ dos nullo
modo poteſt alienari cõſtante matrimonio:vt ꝓbat tex.in.l. videt
C.de rei vxo.actio.in.§.cũ.l.donationes aũt ꝓpter nuptias ſolẽni-
tate interueniẽte poteſt alienari.ex qua differẽtia reſultat iſta ꝯclu-
ſio ꝙ donationi ꝓpter nuptias poteſt preſcribi.nam res prohibita
alienari ſine certa ſolẽnitate ſi ſolẽnitate interueniẽte poteſt aliena-
ri:ergo ⁊ poteſt preſcribi.ita Bar.in.l.fi.C.in qb.cau.in integ.reſti.
nõ eſt neceſ.Bal.in.l.pe.C.de ſer.fugi.Bar.⁊ Alexã.in.l.filiuſfa.§.
diui.de leg.j.do.Abb.in.c.cũ nõ liceat.de preſcrip.vnde cuꝫ dona.
propter nuptias ſolẽnitate interueniẽte aut.ſiue a me poteſt aliena
ri.ergo ⁊ preſcribi per ſupradicta.quicquid cõmuniter dixerint re-
prehendẽdo Anto.de but.qui hoc voluit per iſtũ text.⁊ But.ꝑ qđ
etiã tollit qđ de rebus datis tuitionis cauſa do.And.dixe.qꝛ vt vi-
des diuerſo iure cõſiderant cũ rebus quas tuent.nec obſtat qđ vlti
mo dixi ſm Abb.qꝛ cũ ſupportatione eius dixerim dicit cõtra tex.
noſtrũ qui ꝑſupponit bonafide ⁊ iuſtũ tit.per qđ tollit fundamẽtũ
ſuũ ẽt dum dicit ꝙ ſciebat emptrix rem eſſe donatã ꝓpter nuptias
lꝫ in ꝓbatione deficiat do.Abb.dũ dicit pro ratione qđ pꝫ:qꝛ alle-
gabat mulierẽ cõſenſiſſe:qꝛ vt ſuperius dixi emptrix nunꝙ̃ iſtud al-
legauit ſed qđ bonafide ⁊ iuſto tit.poſſederat illã domũ ⁊c.Ex ſu-
pradictis quatuor ſing.inferunt.primũ ꝙ in rebus donatis ꝓpter
nuptias currit ꝑſcriptio lꝫ nõ in dote ⁊ conſtante matrimonio.ſcđo
ꝙ q allegat iſtũ tex.qꝛ ex diuturnitate tẽporis ꝑſumit ſolẽnitas ex-
trinſeca.male allat:qꝛ vt vides nihil iſte text.ꝓbat.Tertio qđ dico
notãdũ ꝙ fruſtratoria fuit dubitatio.do.Fely.in.c.ſicut.de re iudi.
in.xx.colũ.dum dicit ꝙ in iſto.c.erat impoſſibile ꝙ eſſent.xxx.anni:
lꝫ pars ita allegauerit.ſed.xxviij.tñ:poſtꝙ̃ duo primi anni non cõ-
putant ſm aut.ſiue a me.qꝛ expꝛſſe cõſentiẽdo infra duos non fieret
cõputatio:ergo nec tacite:qꝛ dico ꝙ qñ dixit ꝙ.xxx.anni bonafide

⁊ iuſto titulo poſſedit itellexit poſt duos annos poſtq̄ ille vt. ſ. declaratum eſt etiam iuſtus titu. ⁊ nō al's qd̄ infert̄ cōſiderato iſto intellectu hypotecarie actionis eſt ꝙ vera eſt illa opinio que tȝ tā de iure ciuili q̄ de iure canonico: lȝ iure aperto non probaret̄ ꝙ etiam temporis quo agit mulier opȝ ꝙ in bonis viri ſit vnde ſibi conſuli valeat: nec al's excluderetur etiam ſeruata ſolēnitate aut̄. ſiue a me. q2 al's fruſtratorie requiſita in iſto tex. poſita fuiſſent ſi alia opinio vera fuiſſet que tenebat ſufficere ꝙ tēpore contractus fuiſſet in bonis mariti vnde vxori conſuli potuiſſet quē ſequutus fuit hic And. ⁊ male propter iſtum tex. in quo id preſupponit pontifex ſcilicet ꝙ tempore contractus erat in bonis mariti vnde vxori cōſuli potuit: vt patet in vlti. alleg. tex.

¶ Sequitur notabile. c. Ad noſtram.

1 ☞ Pactum de recuperanda re poſt certum tempus ſi apponat̄ in venditione ⁊ modicum ſit cōſtitutum pretium pignus preſumit̄ ⁊ non venditio. ⁊ nu. 4. ⁊ nu. 50.
2 Delictum non eſt preſumendum in dubio.
3 Legis autoritate aliquid faciens non peccat.
5 Preſumptio fortis an ſuperet aliquando inſtrumētalē ꝓbationeȝ.
6 Conſtitutio penalis habet locum non ſolum contra directe veniētem contra iuris diſpoſitionem: ſed etiam contra ficte ⁊ indirecte venientem. ⁊ nu. 8. ⁊ 11.
7 Teſtamētum illius qui rem vendidit ꝓ pluri in termino q̄ ſi de p̄ſenti eſſet pecuniam recepturus eſt nullum ſi hoc ſit publicum.
9 Reſcriptum ↄ vſurariū trahitur ad eius filium vel heredem.
10 Diſpoſitio penalis ſeu correctoria quecunq; ⁊ qualiſcunq; extenditur fauore anime.
12 Uendens rem carius ꝓpter dilationē nunquid dicatur vſurarius. ⁊ nu. 18. 20. 21. ⁊ 22.
13 Uſurarius an dicatur ille cui facta eſt ꝓmiſſio de vſur. ſol. ⁊ nu. 15.
14 Libellus ſubſtentari dȝ q̄ñocunq; ⁊ qualitercunq; fieri poteſt.
16 Agens ad reſtitutionem vſurarum ⁊ nō probans ſolutionem: ſed ſolum ꝓbans ꝙ ille erat ſolitus publice vſuras exercere: nihil aget ⁊ ſuccumbet. ⁊ nu. 17.
19 Intentio aliq̄ñ magis conſideratur q̄ natura rei.
Uſurarius manifeſtus quis dicatur. ⁊ nu. 27. Et an iura loquētia
23 in materia manifeſtarum vſurarum requirant facti neceſſitatem vel qualitatem manifeſtationis. nu. 24. Et quot eſſe debent teſtes ad probandū quem manifeſtum vſurariū. nu. 28.
25 Qualitas manifeſtationis vſurarum dȝ eſſe cōcomitatiua delicti.
26 Uſurarium publicuȝ ſe eſſe non cōfitetur qui dicit ſe a multis vſuras extorſiſſe niſi dicat publice.
29 Iuramentum non firmat contractum ſimulatum.
30 Debitoris heres an poſſit allegare ↄctum factum per defunctū feneratitium: ⁊ probare per preſumptiones. ⁊ nu. 31.
32 Uſurarius conuincitur per ſolas preſumptiones euidentes.
33 Uenditio ſi fiat iuſto pretio ⁊ ſolum apponatur pactū de retrouēdendo nunq̄d emptor lucretur fructus donec retrouendatur.
34 Titulus reuocabilis an reuocetur cum fructibus. ⁊ nu. 36.
35 Fructus percepti an includantur in priuatione a tempore quo potuit quis priuari. ⁊ nu. 38.
37 Clericus ſi priuetur beneficio propter non reſidētiam an cogi poſſit ad reſtitutionem fructuum.
39 Pactum de retrouendendo pro modico pretio ſi interuenerit in contractu: an ob id contractus preſumatur feneratitius. ⁊ numero. 40. ⁊ 41.
42 Res minus valet in ſecunda venditione propter onus annexum de retrouendendo.
43 Maioritas pretij cum pacto de retrouendendo an faciat preſumi contractum vſurarium. ⁊ nu. 44.
45 Pretium legitimum cōſiderat̄ in retrouenditione. ⁊ nu. 59.
46 Contractus in dubio non preſumitur vſurarius.
47 Uſura eſt quicquid eſtimabile accedit ſorti.
48 Uſurarius ad hoc vt quis eſſe dicatur an requiratur pactio vel tātum intentio.
49 Dolus ⁊ fraus non poſſunt probari niſi per coniecturas.
51 Contractus aliquis q̄ñ dicatur locationis vel emphyteoticus.
52 Contractus an dicatur emptionis vel permutationis q̄ñ in eo interuenit pecunia ⁊ ſpecies.
53 Qualitas deceptionis in p̄tio facit iudicare de exceptione reipſa.
54 Pactum de retrouendendo quādo fit non ſimpliciter ſed vſq; ad certum tempus ante quod non poteſt fieri retrouenditio: tunc contractus preſumitur feneratitius.
55 Contractus preſumitur feneratitius q̄ñ in eo fuit appoſituȝ pactū de retrouendendo cariori pretio cum pacto ꝙ fructus in ſorteȝ debeant cōputari. ⁊ nu. 56. 57. ⁊ 61. ⁊ 62.
58 Uſura eſſe non dr̄ vbi nihil datur vltra ſortem.
60 Pactum de retrouendendo non habet tranſlationeȝ dominij niſi a tempore oblationis.
63 Simulatio an preſumatur in contractu in quo quis dicit non intēdere ſe aliquid ſimulate agere.
64 Contractus preſumitur pignoratitius probata certa mutui petitione ſecuta pro eodem pretio venditione.
65 Contractus ſimulati per quas cōiecturas probari debeant.

Uod hoc intendit in ſumma. Si in venditione apponitur pactum de recuperāda re poſt certū tempus modico conſtituto pretio preſumitur pignus ⁊ nō vēdi. eſt ſingu. caſus ſm Abb. diuidit̄ in duas
1 partes. Prima narrat factū. ſcd̄a dat iudices. ibi: q2 igit̄. † Condeſcendo ad rōnē dubitādi more ſolito vt ea ēt mediāte cū rōne decidendi veritas illius notandi. c. pateat. videbat̄ enim dicendum qd̄ contractus nō deberet iudicari pignoratitius. ⁊ ſic ſimulatus: ſȝ potius emptionis ⁊ venditionis vt verba inſtrumēti cantabāt. in dubio enim ↄctus nō eſt p̄ſumēdus ſimulatus ſȝ Bal. in. c. j. de notis feudo. in vſi. feu. immo dicēs ↄctū ſimulatū ⁊ nō ꝓbās ſpeciē ſimulationis nō audit̄. Bar. in ſuo cōſilio incipiēte: Pet. Nicola. Bal.
2 in. l. ab anaſtaſio. C. māda. Fely. i. c. ſi cautio. de fide inſtrumē. vj. fol. fi. col. And. in. c. raynuti⁹. de teſta. xix. fol. † qd̄ ēt ſuadet̄: q2 delictū in dubio p̄ſumēdū non eſt vulgata. l. meuio. ff. pro ſoc. ⁊ in. l. ij. C. de peti. here. vbi glo. no. delictū enim eſſet facere ↄctū ſimulatū: maxime vſurarū: vt p Abb. in cōſi. cxiij. ſi. volu. pȝ ex. c. imperiali. §. ſcribat. de ꝓhi. feu. alie. per Fede. ⁊ per Hoſti. in ſum. de vſur. §. in aliquo. ver. quid de notarijs. vbi notarius talē ↄctū conficiens remouet̄ vt infamis ⁊ periurus ab officio. ⁊ aliq̄ñ amputat̄ ſibi manus. d. §. ſcriba. ⁊ aliq̄ñ criminaliter accuſat̄ per Fely. i. c. ſi aduerſus. de hereti. ⁊ p Ludo. ſuo ſingu. ccclxxxij. ⁊ iſta fortius ꝓbant̄ poſtq̄ inſtrumentū cōfectū eſt de ↄctu emptionis ⁊ venditionis. vnde talis oīno p̄ſumēdus eſt: q2 cōſtat inſtrumētalē ꝓbationē eſſe ꝓbationē probatā: vt voluit Imo. ij. col. in prin. in cle. j. de ꝓcu. ⁊ glo. in. c. pe. de fo. cōpe. li. vj. vbi Domi. antepe. no. clarius Bal. in fi. l. quotiēs. de iudi. ⁊ in. l. j. C. vbi fiſcus vel priua. ⁊ in. l. pupillus. C. de vſu. pup. ⁊ l. imperator. ff. de ſta. homi. aliq̄d per Fely. in. c. ſignificauerūt. de teſti. in. ij. col. ⁊ in ſimili dicimus de cōfeſſione qd̄ eſt ꝓbatio ꝓbata ſm Bal. in. l. deo nobis. C. de epiſ. ⁊ cleri. ⁊ Ange. in. §. penul. inſti.
3 de excep. pe. fol. ij. colū. † Ultimo pro eadē p̄te adducit̄ vulgata regula nō peccat. qui. l. autoritate aliq̄d facit iura ſunt vulgaria. c. qui peccat. xxiij. q. iiij. c. de viduis. xvij. diſtin. Sed deducta hic ad ꝓbādum ↄctū ſimulatū ſunt a. l. permiſſa. ergo ↄctus dȝ eſſe permiſſus: q2 ex veris non ſequit̄ niſi verū ſm phyloſo. qd̄ aūt ſint permiſſa ꝓbatur. hic enim interuenit pactū de retrouendēdo qd̄ lȝ apponere in ↄctibus. l. ij. C. d pac. inter emp. ⁊ vēdi. Itē interuenit minoritas in pretio. ⁊ ſic deceptio que poteſt interuenire vſq; ad dimidiā iuſti pretij vt diximus in. c. cū dilecti. ſ. eo. ⁊ ſi vltra dimidiā iuſti pretij fuit deceptio: q2 dictio vix poſita in tex. hoc etiā modo pōt intelligi ſm Imo. hic. j. col. adhuc tali caſu ↄct⁹ teneret in forma ſua emptionis. ſ. ⁊ venditionis lȝ reſcindi poſſent ſm formam. c. cuȝ dilecti. ſ.
4 eo. cum ſimili. † Iſtis tū nō obſtan. hic determinat̄ cōtrariū ꝙ imo ex deductis ↄctus preſumat̄ ſimulatus ⁊ in ſpecie in fraudē vſurarum. ⁊ pro ratione decidēdi dici pōt ꝙ vnū adiunctuȝ vel ſubintellectū vt inferius declarabo iſtis duobus licitis de per ſe fecit preſumere vtrūq; licitū ⁊ tertiū adiunctum fuit. in ea parte dū voluit ꝙ de ſeptēnio vſq; ad nouēniū poſſet pro eodem p̄tio emere quaſi illo intermedio t̄pe volebat fructus lucrari. vñ ꝙ iſte tacite potuit percipere ſine metu ↄctus illiciti: vt not. in. d. l. ij. de pac. inter empto. ⁊ vendi. tū in pacto vel cōditione ponendo ꝙ certo t̄pe ↄctum reuocare nō lȝ induxit vſurarij ↄctus preſumptioneȝ pacto vero nō appoſito emptor lucraret̄ fructus q̄diu vēditor in cui⁹ poteſtate erat cōtractū reuocare eum non reuocauerit. Iſta ratio decidendi clare concludit ſm intellectū cōem. ⁊ Abb. de quo per eum fi. col. ibi tertius caſus. ſed ſm intellectū quē. j. firmabo dico illud tertiū illicitū ſubintelligendū ſemper duobus illis cōcurrētibus. vnde veruȝ erit dicere ſemper ſm cōem opinio. de qua. j. qd̄ lȝ de per ſe illa duo de quibus. ſ. liceant diſiunctim in ↄctu tū emptionis ⁊ venditionis ſimul iuncta faciunt vnū tertiū oriri ⁊ ſubintelligi: cuius ratione nō contractus emptionis ſed pignoratitius ⁊ vſurarius iudicandus
5 eſt. † Ex quo elicitur reſolutio adducta ſuperius in ↄriū pro ratiōe dubitandi: q2 iſta eſt fortior preſump. ratione illius adiuncti: idō nō immerito ſi ſuperat aliam preſumptionē non ita fortem. argu. l. diuus. de in integ. reſti. ⁊ c. literas. de preſump. Ex quo elicitur notādum ꝙ fortis vna preſumptio ſuperat ꝓbationē inſtrumētalē. ⁊ ſic al's ꝓbationē ꝓbatā: maxime in iſtis ↄctibus vſurarijs. facit quod
6 Abb. ij. col. prealle. cōſi. cxiij. ¶ † No. primo do. Abb. ꝙ cōſtitutio penalis habet locū nō ſolū contra directe veniētē ↄ iuris diſpoſitionem ſed etiā contra ficte ⁊ indirecte veniētē. vnde pena ſtatuta cōtra vſurarios procedit cōtra fictos emptores qui in veritate ſunt vſurarij. facit. l. dubiū. C. de legi. ⁊ regu. fi. de reg. iur. lib. vj. vbi dicit̄ ꝙ is cōmittit in. l. qui verba. l. amplectit̄. ⁊ cōtra. l. nititur volūtatē. Ex quo ⁊ multis alijs. Abb. dicit ſe pridie cōſuluiſſe in no. ⁊ nono arti. an teſtamentū illoꝝ qui vendūt rem carius ꝓpter ſolutionem pretij dilatam ſit ipſo iure nullū per diſpoſitionē. c. q̄q̄. de vſu. li. vj. preſupponendo ꝙ hoc ſit publicuȝ ⁊ indubitatū ⁊ firmat ſe conſuluiſſe

luiſſe ꝙ teſtamētū ſit nullū: qꝛ tales ſunt vſurarij: vt in.c.nauigāti.
de vſu.⁊ publici ſunt ex quo publice exercēt: vt pꝫ in libris eorūdē
7 qđ dicit bene notandū.duo elicio ex iſto notabili Abb.† Primū
ꝙ teſtamētū illius qui remvendit pro pluri in termino ꝗ̄ ſi de pre-
ſenti eſſet pecuniā recepturus eſt nullū ſi hoc publicū ſit. Scđm qđ
elicio eſt ꝙ iura loquentia de publico vſurario verificantur ⁊ intel-
ligunt in eo qui publice ſe exercet in hoc. Circa primū eſt aduertē-
dum qꝛ Fede.de ſenis conſi.lxij.quem refert ⁊ laudat Abb.dubitā-
do tamen in.c.cum in dioceſi.de vſuris.conſuluit contrarium eius
qđ hic dicit ſe conſuluiſſe Abb.ꝙ immo iſte talis nō includatur in
diſpoſitione.c.ꝗꝗ.prealleg.lꝫ bene includat in diſpoſitione penali
c.qꝛ in oībus.de vſur.vt tanꝗ̄ manifeſtus vſurarius arceatur a cō-
munione altaris ⁊ ab eccleſiaſtica ſepultura.⁊ vt ab eo oblationes
nō recipiant: qꝛ hoc expedit aīabus vſurariorum: ⁊ non agitur de
magno preiudicio: ſecus dicet Feder.in.d.conſi.ſi ageret ad irrita-
tionem teſtamēti.nam cum teſtamētuꝫ ſit res fauorabilis.de re iu-
di.in.c.fi.⁊.l.in teſtamētis.de reg.iur.debet longior ⁊ ſtrictior pro-
batio requiri.iſtam tū concluſionem Fede.lꝫ vt dixi laudauerit do.
Abb.in.d.c.cū in dioceſi.tamen in conſi.ſuo.ij.in.ij.volu.in.iij.col.
faciendo de Fede.mentionē dicit ſibi nō placere reſtrictionem ſeu
differentiā.de qua.ſ.per do.Fede.duabus rationibus.qꝛ cum.c.in
oībus.loquitur ſimpliciter de manifeſto vſurario ⁊ reperiꝛ decla-
ratum illud verbum in.d.c.cum in dioceſi.debet trahi ad.c.ꝗꝗ.qđ
eodem modo ſimpliciter loquitur de manifeſto vſurario.arg.eorū
que Bar.dixit in.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.ver.iuxta premiſſa.
vbi voluit ꝙ propria verbi ſignificatio ſumiꝛ ex autoritate iuris: vt
ſi in aliqua iuris parte reperiaꝛ illud vocabulū declaratum: vt per
totum titu.de verbo.ſignifi. Item dicit ꝙ non apparet ſufficiēs rō
inter penas.c.ꝗꝗ.⁊.c.qꝛ in oībus.qꝛ in.c.qꝛ in oībus.agiꝛ de pena
ſpirituali.at in.c.ꝗꝗ.de pena tēporali.⁊ tū magis eſt timēda pena
ſpiritualis ꝗ̄ tēporalis.c.precipimus.xij.q.j.ergo ſi in penis ſpiri-
tualibus ſufficiunt.arg.vt.d.c.qꝛ in oībus.iuncto.c.cum in dioceſi.
idem dicendū eſt a fortiori in temporalibus.⁊ ſic in penis.c.quāꝗ̄.
8 ¶ † Tertio vides modo inductū.c.noſtrū per eundē Abb.pon-
derando ꝙ indirecte veniens contra.c. qꝛ in oībus.punitur penis
ibi contentis.⁊ opinionē Abb.hic refert ipſemet Abb.in.d.c.cum
in dioceſi.quoſdā ſummos viros tenuiſſe ⁊ conſuluiſſe ſm eā lꝫ de
Fede.nullam fecerint mentionē. Aduertas modo: qꝛ rōnes Abb.
in.d.conſi.ij.contra Fede.magis placent ꝗ̄ inductio facta de.c.no-
ſtro que certe parum facit poſtꝗ̄ iſti indirecte committentes vſurā
dicuntur veri vſurarij: vt hic Abb.ſatis declarat in primo notabi.
Unde nō immerito ſi in iſtis habet locum diſpoſitio.c.ꝗꝗ.ſed in
exemplo qđ ponit Abb.in quo dicit ſe cōſuluiſſe ⁊ in quo etiaꝫ cō-
ſuluit Fede.non ſunt vere vſurarij: ſed ficti vt oēs affirmant in.d.c.
cum in dioceſi.qđ patet cū fingimus qñ venditur propter dilationē
cariori pretio qđ ſtatim emptor ſoluit verū pretiū.⁊ ꝙ breui manu
ſibi fuit ſtatim mutuatum cū illo lucro qbus preſuppoſitis conſtat
fictione iuris eſſe vſururios tales venditores nō autem in veritate
propter qđ nō obſtātibus rationibus Abb.de quibus.ſ.redditur
conſiliū ſuū difficilis ſuſtētationis poſtꝗ̄ diſpoſitio penalis cōce-
pta in caſu vero non trahitur ad caſum fictū.c.in noſtra.de iniur.l.
iij.§.hec verba.ff.de nego.ge.ita Abb.poſt Joā.and.in.c.Joānes.
de cleri.coniug.⁊ ſi tu dicas iam reperiuntur parificata in illa pena
c.qꝛ ab oībus per.d.c.cum in dioce.reſpondeo ⁊ no.ꝙ intantuꝫ eſt
verum ꝙ diſpoſitio loquens in caſu vero in penalibus non trahiꝛ
ad fictū.ꝙ etiaꝫ ſi in aliquo al's reperiaꝛ illi caſus equiparati quo
ad certam ſpeciē pene non propter hoc fit extenſio ad aliam penaꝫ
de nouo inuentā.ita ſing.do.Abb.poſt Jo.and.in.d.c.Joānes.in-
ducendo.c.debitū.de biga.coniuncto.c.j.de biga.lib.vj.per quod
tolliꝛ qđ al's ego ꝓ abbate inducebaꝫ ꝙ qñ aliqua ſunt equiparata
de iure cōſti.noua ſuperueniens in vno etiaꝫ penali trahitur ad re-
liquum.l.nō tantū.de ſeruo corrup.iuncta.l.ſi quis ſeruo.C.de fur.
qꝛ illud vt vides nō hꝫ locum in fictione ⁊ veritate de iure antiquo
equiparatis vt ꝓbat illud ſing.dictum Joan.and.certe memoratu
dignū per qđ videnꝛ tolli rationes Abb.in.d.conſi.contra Federi.
9 ⁊ eodem modo tolleretur inducto.c.tua nos.de vſu.† dum probat
ꝙ reſcriptū contra vſurariū trahitur ad eius filiū vel heredē quos
cōſtat iuris fictione idem eſſe: qꝛ quo ad illas penas.c.qꝛ in omni-
bus.admittetur iſta equiparatio fictionis ⁊ veritatis: nō aūt quo
ad nouam penaꝫ reſultantem ex diſpoſitione.d.c.ꝗꝗ. Duabus tū
10 rationibus defendi poteſt conſi.Abb.⁊ impugnari Fede.† prima
anime fauore cuius cauſa quecūqꝫ ⁊ qualiſcūqꝫ diſpoſitio penalis
ſeu correctoria extendiꝛ idem Jo.an.in.c.ex tenore.qui fil.ſint legi.
idem in.c.pro humani.de homi.lib.vj.vtrobiqꝫ Domi.⁊ Philip.
Fran.poſt Bar.in auꝛ.ſacramenta puberū.ſi aduer.vendi.C.ſicut
enim iſta ratione extendiꝛ.c.qꝛ in oībus.per.c.cū in dioceſi.vt ibidē
per ſcribē.eadem ratione extenditur ad.c.ꝗꝗ.prealleg.vbi eadem
militat omnino ratio fauoris anime. ¶ † Scđa ratio eſt: quia al's
redderetur deluſoria diſpoſitio pđicti.c.ꝗꝗ.qꝛ indirecte vſurarij
ſupradicto modo exercendo vſuram euitarent illam cōſtitutionem
ꝙ eſſet contra glo.ibi ſing.in ſimili ab omnibus approbatam que
vult extendi tex.ad codicillos: lꝫ pontifex ſolum de teſtamentis lo-
quutus fuiſſet ſola illa ratione ne reddaꝛ conſti.dcluſoria.facit tex.
not.in.l.ſi fundus qui locatus.cū.l.ſeq.ff.de fun.inſtruc.⁊.c.ſi ciui-
tas.cum alijs ſimilibus.de ſentē.excōi.lib.vj.qñ enim ipſi vſurarij
viderent ꝙ teſtamenta eorū valerent iſto modo vſuras exercendo
propter dilationes magis vendendo.ita ſemper facerent volentes
euitare vt dixi penam illius.c.qđ minime ferendi ſunt iſta que ſu-
perius dixi reducendo difficultatem conſilio Abb.intelligo pſup-
poſita cōi ratione doc.vera dum per fictionem affirmāt iſtos vſu-
rarios eſſe quā tū rōnē.j.in.iij.limitatione reprobo.qua reproba-
tione vera exiſtente dictū.⁊ cōſi.Abb.audacius ⁊ validius redde-
12 retur. ¶ † Iſtam concluſionem Abb.que vera eſt que hꝫ ꝙ vēdēs
rem carius ꝑpter dilationē dicatur vſurarius per.c.fin.de vſu.⁊.c.
in ciuitate.duobus modis hic do.And.limitat.primo in fi.penul.
col.qñ pretiū illud per vendenteꝫ non fuiſſet receptū: qꝛ vt habeat
locum diſpoſitio.c.ꝗꝗ.oportet preſupponere ⁊ articulare ꝙ illud
pretium vltra ſortem fuerit receptū per eum quem vſurarium dici-
mus. Unde dꝫ eſſe cautus aduocatus ꝙ ponat in libello ꝙ p̄tium
ſeu vſuras ille talis vſurarius receperit: al's ſuccumberet agens de-
claro propter iuuenes ꝙ non ſufficit ꝓbare aliquē dediſſe ad vſu-
ras vel vendidiſſe carius ꝑpter dilationem niſi probatum fuerit
ꝙ vſuras receperit mutuans vel vendēs modo de quo.ſ.receperit
incremētum illud qđ poſuerat rōne dilationis.ita firmat ſolēniter
Jo.and.per tex.ibidē in.d.c.ꝗꝗ.in prin.dum dicit de vſuris quas
receperint ⁊c.⁊ ibi do.Jo.an.ita de facto vidiſſe ſeruari de quo fe-
cit feſtum Pet.de ancha.cōſi.cclxxvij.incipi.de titulis.⁊ Domi.in
prealleg.c.ꝗꝗ.⁊ ibi do.Bald.ꝙ in materia illius.c.non hꝫ locum
fictio que dicit ꝙ promiſſio ⁊ ſolu.ſunt paria.l.ſi.ad.l.fal.C.l.iij.ff.
de calū.de iſto dicto Jo.and.fecit mentionē ēt do.Fely.vij.colū.in
c.in p̄ſentia.de ꝓba.⁊ firmauit illud dictū do.Lau.de rodul.in ſuo
13 tracta.de vſur.q.lxxviij.† Modo aduertas: qꝛ do.Joā.de ana.in
c.poſt miſerabilem.de vſur.argu.tex.Ibi probat tex.illū eſſe vſura
rium cui facta eſt ꝓmiſſio.de vſu.ſoluen.dubitat vehemēter de iſto
dicto Joā.an.Scđo cōtra eum adducit: qꝛ ſi in libello fuiſſet dictū
illū manifeſtum vſurariuꝫ certū eſt ꝙ intelligereꝛ nō ſolū mutuaſſe
ſed etiā recepiſſe: vt voluit do.Lau.vbi hic proxi.limitādo illud di-
14 ctum Jo.an.ergo eodē modo dicit ipſe qñ diceretur in libello † ꝙ
mutuauit publice ad vſuras intelligereꝛ ⁊ recepit: qꝛ libellus ſuſtē-
tari debet quomodocunqꝫ ⁊ qualitercūqꝫ fieri pōt.ita Anto.⁊ alij
in.c.cōſtitutꝰ.de relig.domi.⁊ in.c.examinata.de iudi.ita dixit Jo.
de ana.in.c.qꝛ in oībus.de vſu.in.vij.col.eodē modo dubitando de
do.Jo.an.Idem ⁊ tertio loco in eodē.c.qꝛ in oībus.in.vij.fo.⁊.iij.
col.in.xj.q.iterum inſurgit ꝯ Jo.and.de eius dicto dubitando alia
ratione: qꝛ vſurarius hꝫ actiones ad vſuras petendas.⁊ qui actio-
nem hꝫ ad rem ipſaꝫ habere vꝛ vulgata.l.qui actionē.ff.de reg.iur.
iſta ſunt que ego reperio ꝯ illud dictū Jo.an.cōiter tū approbatū.
ideo aduertas rogo pro intelligentia: qꝛ non eſt negandū mutuātē
ad vſuras dici vſurarium ad hoc vt iſte talis compellaꝛ remittere
obligationē quo caſu intelligiꝛ.c.poſt miſerabilem.in quo Joā.de
ana.fecit primū fundamentum: ⁊ eodem modo pōt intelligi.c.j.de
iureiuran.⁊ ꝙ vltimo dixit proxime predictus Joā.de ana.dū di-
xit qui actionē habet ad rem ⁊c.ſed quo ad diſpoſitioneꝫ.c.ꝗꝗ.eſt
impoſſibile ꝙ dicaꝛ vſurarius niſi qui receperit: vt ibi text.in prin.
demonſtrat ⁊ per totū.c.dum de cautione preſtanda loquitur de re-
ſtituendis vſuris.quomodo ergo poſſet applicari reſti.vſurarū in
eo qui non recepit.certe eſt impoſſibile qꝛ qbus verba.l.nō adaptā-
tur: nec eius diſpoſitio adaptari poteſt.c.indēnitatibus.de elec.lib.
vj.circa fi.⁊.l.hos accuſare.in.§.omnibus.ff.de accuſa.facit qđ do.
Fely.in.c.nonnulli.de reſcrip.viij.fo.ij.col.vbi dixit illud.c.indēni-
tatibus melius de corpore iuris ad hoc proban.⁊ iſtud ē qđ voluit
Bal.in.d.c.ꝗꝗ.in apoſtillis.ꝙ ibidem non habet locuꝫ fictio que
vult ꝙ promiſſio ⁊ ſol.ſint idem.vt.ſ.dixi.⁊ eodeꝫ modo dicas cō-
tra Jo.de ana.ꝙ ibidem non habet locum fictio.l.qui actionē ha-
bet ad rem.ff.de regu.iur.nec obſtat qđ ſecundo loco dixerat predi-
ctus Joā.de ana.de libello late interpretando: qꝛ dico ꝙ ꝗ̄uis late
interpreteꝛ niſi tamen probentur que in eo deducta ſunt concludē-
ter proba.ipſius teſtis nō late interpretabitur poſtꝗ̄ neceſſario dꝫ
concludere vulgato.c.in preſentia.de proba.⁊ per hec manet defen
ſatum dictum Joā.melius ꝗ̄ alibi. In vno tamen ſtat iudicio meo
15 difficultas.† circa iſtud dictum Jo.an.propter mutuum factuꝫ ad
vſuras preſumatur vſurarius vſuras recepiſſe: qꝛ quando cōſtaret
ꝙ nō recepit vt dixi queſtio non haberet dubium.pono exemplum
vt intelligatis conſtat aliquem mutuaſſe ad vſuras ille cui mutua-
uit repetit vſuras ab eodē: vſurarius negat ſibi vſuras ſolutas: que-
ritur an iuris preſumptione preſumātur ſolute.ꝙ ſi preſumeretur
dictum Joā.and.eſſet falſum.ſi autem non preſumatur cōſtat eius
dictum eſſe verum.qđ autem preſumatur vſuras recepiſſe.adduco
glo.ſingu.in ſimili in.l.nec natales.C.de proba.que vult in materia
probationum valere.argu.a communiter accidentibus.ſed cōmu-
niter accidit ꝙ mutuantes ad vſuras eas recipiunt ⁊ ſecrete.ergo
ſatis cōcluditur eos eas recepiſſe.contra tamen firmat Bal.poſt

Cy.in.l.j.C.de pꝛobatio.⁊ alleg.in apo.in.l.ij.ff.de fur. vbi firmant
ꝙ vſurarius qui conſueuit certū quid pꝛo centenario accipere niſi
pꝛobetur ꝙ receperit nō pſumit.⁊ ita etiā firmat Ana. in.c.q̃ per-
16 nitioſum.de vſu.in.iiij.col.poſt Caſ.cōſi.vj.dicentes† ꝙ agens ad
reſtitutionē vſurarum non pꝛobans ſolutionez.ſed ſolū ꝙ ille erat
ſolitus publice vſuras exercere nihil aget ⁊ ſuccumbet.ita firmat
Archi.in.c.j.de vſu.in.vj.Bal.tñ ibi in apoſtillis declarat Calde.⁊
Archi.verum dicere in alio contractu q̃ mutui ꝙ non ꝓbet vſura
rius ex illa ꝓbatione:qꝛ cōſuetus eſt fenerari:ſecus in cōtractu mu
tui.arg.notatoꝝ in.l.rogaſti.ff.ad treb.qꝛ tunc non ſoluz in genere
erit vſura ꝓbata:ſed in ſpecie quo ad reſtitutionez quā petit.⁊ iſta
recitat Jo.de ana.in.d.c.q̃ꝫ pernitioſum.in.v.col.aliter non decla-
rando nec appꝛobando.⁊ lꝫ Bal.cōtra dixerit in.d.l.j.de pꝛoba.C.
de quo.ſ.feci mentionē ſemper:tñ mihi placuit dictū eius in.d.c.j.
de vſu.in apoſtil.dum vult ꝙ ſi pꝛobetur aliquē conſuetuz fenerari
⁊ recipere vſuras ex mutuo per eum facto ſi poſtea per aliquē cōue
niatur qui pꝛobet ſolum mutuū ſub vſuris recepiſſe lꝫ non pꝛobet
ſolutionem vſurarū iuris tamen pꝛeſumptione pꝛeſumeretur ſol-
uiſſe ⁊ pꝛo eius compꝛobatione facit illud arg.a communiter acci-
17 dentibus de quo ſuperius dixi ꝙ† modo applico ⁊ reſtringo verū
contra eum cōtra quē agitur ꝙ ipſe conſuetus fuerit recipere pecu-
nias vſurarias:qꝛ contra eundem omnino pꝛeſumet dicta ratione
⁊ etiam alia:qꝛ ſemel malus in eodē genere mali ſemper pꝛeſumit
malus ſm Bar.in.l.caſſius.ff.de ſena.⁊ Dy.in regula ſemel malꝰ.
non autem volo ꝙ ea ratione:qꝛ alij cōiter hoc faciunt arguat cō-
tra iſtum ſi iſte nunq̃ ꝓbaret recepiſſe vſuras quo caſu pꝛocedere
poſſet doctrina Jo.and.⁊ cōmunes que habet ꝙ debeat articulari
ꝙ mutuauit ⁊ recepit ſub vſuris.ſed quando ipſe cōſuetus fuit mu
tuare ⁊ recipere ſub vſuris nō video quare cōtra eum nō pꝛeſumat:
tum qꝛ ſemel malus:tum qꝛ cōſuetꝰ mutuare ⁊ recipere ſub vſuris.
que conſuetudo multum operat.iuxta.l. qui ſemiſſes.ff.de vſuris.
de qua per glo.in.c.illo vos.ſ.de pigno.⁊ maxime iſta concluſio eēt
vera ſi abſiſto qui ab eo repetit tunc als pꝛobaret recepiſſe vſuras.
que cum diligētia notabis:qꝛ ſunt ſingularia iudicio meo:⁊ habēt
maximā iuris conſonantiā ⁊ magnā veriſimilitudinē.⁊ per conſe-
quens imaginē veritatis.arg.eius qꝺ dixit Bal.in.l.j.C. de ſeruis
fugi.quicquid Bal.⁊ Cy.dixerint in.d.l.j.de pꝛoba.⁊ Alex. in pꝛe-
alleg.l.ij.ff. de fur.nihilominus qꝛ caſus ſaltim dubius iudicaret
pꝛopterea que ſupꝛꝰ adducta ſunt ſubmitto me coꝛrectiōi dñi mei.
18 cui hoc opus oblatū eſt.¶ † Scdam dat limitationē hic do.And.
ad illud.c.fi.⁊.c.in ciuitate.de vſur.circa iſtos vēdentes rem carius
pꝛopter dilatam ſolutionē:qꝛ non ꝓcedunt illa iura quādo vende-
retur domus vel pꝛediū.pꝛeſertim ſi interim fructus perciperētur
ex eiſdem quaſi pꝛocedunt illa.c.quando quis vendit granū:vinū:
oleum:⁊ ſimilia que conſiſtunt in pondere:numero:⁊ menſura.ita
voluit Bal.ſing.in rub.C.de vſur.cum quo tranſit hic And.dicēdo
ita temperandū dictum Abb.hic.pꝛo quo allegat etiaz Ancha.in
ſua diſputatione incipiente modernis tēpoꝛibus.⁊ ꝑꝫ cum pꝛobat
tex.foꝛmaliter in.c.fi.de vſur.Saly.vero i aut.ad hec.C. de vſur.de
quo alius mentionē hic non facit repꝛehendit iſtam limitationē.⁊
Laurē.de rodulphis eodē modo in.d.c.fi.in ſua repe.⁊ Jo.de ana.
in.c.in ciuitate.in.ij.col.vbi dicit iſtaz eſſe cōmunem opinionē ſcri-
bentium eadem omnimoda ratione que in mercibus conſiſtētibus
pondere numero ⁊ menſura quicquid Ancha.dixerit defendendo
do.ſuum Bal.de quo etiam idem Ana.in eo.c. in ciuitate.iiij.fol.
fi.col.in conſiſtentibus enim in pōdere numero ⁊ mēſura dicimus
ꝙ fingitur ſtatim ſolu.facta ab ipſo emptoꝛe ⁊ pꝛetium ſibi reſtitu-
tum quaſi contrahatur de nouo mutuum cuz lucro illius exceſſus.
que ratio idem omnino cōcludit in venditione rei immobilis ſm
eos.certe ſi iſta fuit ratio illoꝝ capituloꝛū de qua aliter non conſtat
q̃ ex relatione doctoꝝ aliter dici non poteſt niſi qꝺ Bal.male dixit
arguendo a ratione.ſed ſi conſideramus aliā rationē ad illa capi-
tula que magis veriſimilis videtur.quā foꝛte ſenſit Bal.dictū ſuuz
eſſet verum.⁊ poteſt eſſe talis in.d.c.venduntur res conſiſtentes in
pondere:vel numero:vel menſura:in quibus conſtat mutuū conſi-
ſtere in quo mutuo pꝛopꝛie vſura committitur.merito quando in
iſtis fit venditio pꝛo maioꝛi pꝛetio pꝛopter terminum contractus
eſt vſurarius nō pꝛopter fictionem.de qua.ſ.ſꝫ potius qꝛ pꝛeſumit
contractus ſimulatus:qꝛ volendo mutuum facere fecerunt contra-
ctum emptionis ne conuenirent per canonē contra vſurarios edi-
tum.arg.ſing.iſtius.c.vbi contractus emptionis fuit iudicatus pi-
gnoꝛatitius pꝛopter coniecturas de quibus in tex.ita in pꝛopoſito
qōnis noſtre contractus emptionis iſtarū rerum pꝛopter iſtā pꝛe-
ſumptionem dilationis dicetur ⁊ iudicabit cōtractus mutui lꝫ nō
pꝛopꝛie ſaltem conſiderata intentione ipſoꝛū vſurarioꝛū hoc dico:
qꝛ in iſto caſu ſolu.in alio ꝯſiſtebat declaro:qꝛ intendebat mutuare
res conſiſtentes in pondere:numero:⁊ menſura.⁊ ſolutionem ſolū
recipiebat in pecuniam qꝺ eſt contra naturaz mutui:vt in.l.ij.⁊ qꝺ
19 ibi Bar.ff.ſi cer.pet.† Sed vt dixi in iſtis magis conſideratur in-
tentio q̃ rei natura:vt pꝛobatur in.d.c.in ciuitate.⁊ in.c.noſtro.per
qꝺ cōcludit ꝙ ſiue fiat ſolū exceſſus veri valoꝛis in re mutuata ſiue
in eius valoꝛe a pꝛincipio deſtinato non eſt facienda differētia q̃tū
ad hoc vt vſurarius cōuincatur quo caſu limitandū puto tex.in.d.
l.ij.cum ibi not.ſi cer.peta.Et iſta mea ratione extante que iudicio
meo magis conſona eſt ꝙ fiat tranſitus ad alium contractū veriſi-
milem quā ꝙ faciamus fictionē.de qua.ſ.ab equitate canonica ⁊
eoꝛū ſimplicitate valde alienā:vt.j.tertia limitatione apertius de-
monſtrabo dictum Bal.eſſet ſing.⁊ menti tenendū:qꝛ ille trāſitus
ad alium contractum mutui.ſ.non poſſe fieri poſtq̃ ſubiectum rei
immobilis poſſeſſionis.ſ.vel domus nō eſt bene diſpoſitū:qꝛ in eo
mutuum cōſiſtere non poteſt.ſed ſolum in rebus conſiſtentibus in
pondere:numero:vel mēſura.vt legit ⁊ notat in pꝛealleg.l.ij. ſi cer.
peta.in habētibus enim veriſimilitudinem facilis ē trāſitus de vno
ad aliud.arg.no.in.l.qꝺ nerua.ff.depo.in.c.enim noſtro fuit habi-
tus tranſitus ad cōtractū pignoꝛatitiū:qꝛ talis fuit veriſimilitudo
poſtq̃ cōtractus videbat illicitus.ita in pꝛopoſito.q. noſtre de cō-
tractu emptionis iſtarum mercīū fiet trāſitus ad earū mercīū mu-
tuum qꝺ eſt veriſimile poſtq̃ in eis cōſiſtere poteſt qꝺ qꝛ nullo mō
conſiſtere poteſt in domo poſſeſſiōe vel ſimilibus.merito in eis nō
habebit locum diſpoſitio dictoꝝ.c.qꝺ eſt ſingu.⁊ ſing.notandū pꝛo
Bal.defenſione.⁊ Pe.de ancha.⁊ And.hic qui nude ⁊ ſimpliciter
ſequebatur eoꝛuz dicta de contraria cōi opinione nullam faciendo
20 mentionem.† Tertiaz modo do tibi limitationē ad illud.c.fi.⁊.c.
in ciuitate.de vſur.⁊ dictū Abb.hic qꝛ non pꝛocedunt qñ ſumus in
loco in quo poꝛtantes merces ad vendendū nō inueniunt ementes
niſi ad terminū:qꝛ tunc ſi vendendo ad terminū nō eſt vſura:lꝫ pꝛo
maioꝛi pꝛetio vendant dilationis ratione.ita voluit Saly.ſingu.in
pꝛealleg.aut.ad hec.C.de vſu.qꝛ in iſto caſu ceſſat ratio fictionis.de
qua.ſ.pꝛoxi.limi.dixi.qꝛ pecunia non poteſt videri ab illis tradita
⁊ poſtea illis mutuata poſtq̃ illam pꝛomptā ſolutionem nō habe-
bat qꝺ erat neceſſarium ad illam fictionem conficiendaz.iuxta no-
tata in.l.ſingularia.ff.ſi cer.peta.⁊ iſto modo ipſe Saly.repꝛehēde-
bat etiam Bal.in.d.rub.C.de vſu.qui ſimpliciter in mercibus lite-
ram.c.fi.de vſu.compꝛobat:qꝛ in mercibus hoc caſu nō ꝓcedet illa
diſpoſitio.⁊ cum iſta limitatione tranſit Jo.de ana.in.d.c.in ciuita
te.Aduertas rogo:qꝛ iſta limitatio nunq̃ mihi placuit nec placet:
qꝛ talis conſuetudo loci non poteſt facere contractum licitū qui de
ſe eſt illicitus:maxime in iſto crimine vſurarū:vt legit ⁊ notat in.c.
qꝛ in oībus.de vſur.adeo ꝙ ſi totus mundus peccaret non pꝛopter
hoc magis diceretur contractus licitus.arg.text.in.c.flagitia.xxxij.
q.v.iunctis nota.in rubꝛi.de vſu.dum per omnes dicitur ⁊ no.vſu-
ram eſſe crimen contra naturaz qcquid ad als dixerit Bal. ⁊ male
in.l.quid ſi fugitiuus.§.apud labeonem.ff. de edil.edic. dum argu.
tex.ibi voluit ꝙ excuſaretur faciens cōtractū vſurariū qui cōmuni
opinione licitus reputabatur.pꝛeterea ⁊ ſecundo iſtum ꝙ quis als
non eſſet venditurus niſi cum dilatione non facit contractū licituz
niſi concurrat vnum aliud qꝺ dubitetur plus minuſve tēpoꝛe ſolu-
tionis res ſit valitura.text.eſt in.c.fi.de vſu.ſepius alleg.als ſi illud
ſcdm nō concurrat contractus eſt vſurarius.ergo Saly.cū ſuppoꝛ-
21 tatione male loquit.† Veniamus modo ad rationem ſuam dū di-
cit ꝙ fictio nō poteſt habere locuz:qꝛ pecunia non poteſt videri ab
illis tradita poſtq̃ nō habebant illam pꝛomptā:qꝛ nullo modo ſu-
ſtentabilis eſt iudicio meo.⁊ ex ea enim abſurdum vnū ſequeretur
ꝙ quādo emens ſcdm modū.c.fi.⁊.c.in ciuitate.de vſu. pecuniā nō
haberet pꝛomptam non diceretur committere vſuram poſtq̃ ibidē
fictio locum habere non poteſt qꝺ eſſet deſtruere illa.c.⁊ illa ad ni-
hilum reducere poſtq̃ veriſimile eſt ꝙ qui haberet pecunias pꝛom-
ptas de pꝛeſenti non vellet pꝛopter dilationē rem carius emere.vñ
ſi recte conſidero pꝛopter defectuz pecuniariū de pꝛeſenti in.d.c. is
ille contractus celebꝛatur carioꝛi pꝛetio pꝛopter dilationem.⁊ talis
iudicatur contractus vſurarius:ergo de directo contra Salyce. ⁊
Ana.⁊ nunc diligenter no.qꝛ iſta pꝛobant mirabiliter illam fictio-
nem in qua omnes doctoꝛes faciunt fundamentū vt dixi in pꝛima
limitatione nullo modo eſſe applicabilē.c.noſtris.de quibus.ſ.⁊ ꝑ
conſequēs iuri canonico:qꝛ nota concluſio Bart. communiter ap-
pꝛobata in.l.ſingularia.ſi cer.peta.in antepenulti.col.per.l. ſi pater
ff.de adop.cuz ſimilibus.ꝙ.l.nō fingit ſuper impoſſibili:nec fingit
ſuper re que nō eſt.l.quotiens.ff.de noua.vnde ſi pecunia non eſſet
pꝛompta tempoꝛe iſtius contractus non poſſet fingi data mihi ⁊ a
me ad te pꝛofecta.facit qꝺ idem Bart.in.l.ſub conditione.ij.col.ff.
de ſolu.ergo manifeſte demonſtratur ſi non volumus coꝛrumpere
illa.c.ꝙ in eis illa fictio non eſt applicabilis poſtq̃ eſſet neceſſariuz
pꝛeſupponere ꝙ pecunia ementis eſſet pꝛompta tempoꝛe emptio-
nis:qꝛ aliter fictio non poſſet habere locum ꝙ in ſe nullā habet ve-
riſimilitudinē immo penitus ꝯtꝛiaz.qꝛ ex eo ꝙ pecunias pꝛomptas
non habent emunt ꝓpter dilationē carioꝛi pꝛetio qꝺ perpetuo te-
neas menti qꝛ per hoc conſtat rōnem quā poſui.ſ. pꝛoxima limita
tione ad defenſam Bal.veram eſſe ⁊ rōnē cōem falſaz tāq̃ deuiātē
ab omni veriſimilitudine.ar.eius qꝺ dixit Bal.in.d.l.j.de ſer.fugi.
C.dum voluit ꝙ illud qꝺ deuiat a veriſimili hꝫ imaginē falſitatis.
22 ¶ † Quartam limita.poſuit Saly.in.d.aut.ad hec.dicendo nō ꝓ-
cedere.c.fi.⁊.c.in ciuitate.de vſuris in mercibus vēditis alteri mer-
catoꝛi

catori qui tenet in fundigo ſuo rem mercalē: tum q꞉ talis contractꝰ
carius vendendo ꝓpter dilationē nō eſſet vſurarius: q꞉ in talibus
quotidie creſcit ⁊ decreſcit valor: tum q꞉ ille q̄ recipit dilationē pe
tit cā lucri ſui faciendi eodē modo reprehendēdo Bal. in d. rubri
ca de vſur. qui ſimpliciter in mercibus literā d. c. fi. cōprobabat. Et
ſequit̄ iſtā limitationē An. aň. in d. c. in ciuitate. in iij. colū. mihi tn̄
iſta limitatio nō placet: q꞉ in ratione ſua Saly. dicit contra pealle.
iura maxime contra. c. fi. dum dixit Saly. pro ratione qđ in talibus
quotidie creſcit ⁊ decreſcit qđ ſi eſſet verū fruſtra tex. in d. l. fi. dice
ret niſi ſit dubium plus vel minus ſolutionis tp̄e valebit ⁊c. ⁊ ta
men ſi cōſideras tex. loquitur ibi in mercatore vt cōſtat in prin. c. et
poſtea in aliis ver. repetit per dictionē quoqꝫ. quo preſuppoſito di
co fortius qđ nec illa dubietas ſola ſufficeret mihi ⁊ cōcurrat aliud
qđ vendens al's nō fuiſſet venditurus vt probat ibi tex. aperte q̄ vt
dixi in mercatore loquitur. ergo de directo Saly c. dixit cōtra illum
tex. tertio eodem modo dico cōtra eundē Saly. ꝙ intētio vel lucrū
illius qui recipit ſub vſuris nihil affert vſurario ad eius excuſatio
nem. facit. c. ſuper eo. ⁊. c. cōſuluit. de vſuris. ⁊ text. ⁊ quod ibi Abb.
ſecūdo no. in d. c. fi. de vſur. qui ponderat tex. loquentē in mercato
re eunte ad nundinas lucri cauſa: q꞉ poſſet euenire contrarium qđ
perderet ⁊ vſurarius maneret in tuto quod eſt cōtra vltimā ratio
nem Saly c. de qua. ſ. tenenda ſunt ergo illa capitula vt iacent ⁊ vt
Bal. voluit in d. rubri. de vſur. reiectis limitationibus captioſis et
periculoſis nullū in ſe fundamentū verū habētes. † Expeditus de
23 prima cōcluſione habita ex primo notabili Abb. deuenio ad ſecun
dam in qua dixi ꝙ iura loquētia de publico vſurario intelligantur
⁊ verificantur in eo qui publice exercet vſuras. Pro cuius intelligē
tia videamus cōcluſiue quis dicatur manifeſtus vſurarius poſtꝙ̄
iura canonica circa penas imponēdas afficiunt ipſos manifeſtos
vſurarios: vt in. c. quia in oībus. ⁊ in. c. cum in dioceſi. de vſu. ⁊ in. c.
ꝙꝙ̄. eo. tit. lib. vj. in quo dubio varie canoniſtarū reperiunt̄ opi. vt
videri poſſunt per Abb. in q. vlti. in d. c. q꞉ in oībus. vbi per Jo. de
ana. per quatuor colū. incipiēdo a ſecūda melius tamē ⁊ ſingularīꝰ
per eundē do. Abba. in cōſi. ſuo. ij. in. ij. volu. cōſiliorū: qđ rogo vi
deat quicūqꝫ. q. iſtā attigerit q꞉ ibi refert octo opiniones adaptan
do opiniones glo. c. j. ⁊. c. ꝙꝙ̄. de vſur. lib. vj. in quo cōſi. ipſe Abb.
concluſiue tenet † qđ iura in iſta materia loquentia nō requirunt
24 facti neceſſitatem nec tacitā nec expreſſam ſed exigūt dūtaxat qua
litatem manifeſtationis: vt patet in d. c. ꝙꝙ̄. et ideo. d. qđ ille dicit̄
manifeſtus vſurarius contra quē eſt notoriū iuris vel facti. vel de
quo eſt cōmunis proclamatio ⁊ inſinuatio procedens ex certa ſcie
tia ⁊ certis autoribus ⁊ qui probari poteſt qđ eſt vſurarius ex quo
incidenter videt̄ ꝙ male hic dixerit do. Abb. dum in fi. ſui notabi
lis. j. dixit vt patet in libris eorūdem: quia per predicta nō videtur
qđ ſolū libris cōuinci poſſit vt voluit glo. in. c. ſane. ij. xxiiij. q. ij. in
verbo librorū: quā Bal. no. in. l. j. de ſac. ſanc. eccle. quē ſatis ſequit̄
Abb. in d. cōſi. ſaluari poteſt Abb. hic dum dixit vt patet ex eorum
libris qđ intelligēdo ſcilicet ꝙ publice exercuerūt vſuras al's nō vt
ſed vel potius dixiſſet iſtam cōcluſionē Abb. vbi. ſ. que fuit ꝑ glo.
qđ manifeſtū hic debeat cōſiderari tanꝙ̄ infamia quedā ⁊ nō tāꝙ̄
qualitas cōcomitatiua delicti tenuerūt cōmuniter ſcriben. in locis
ſuperius annotatis licet aliqui cōtrarium ſenſerint dubitando ta
men ⁊ male declarādo † ego vero ſaluo ſemper meliori iudicio di
25 co indubitanter iſtam qualitatē manifeſtationis debere eſſe cōco
mitatiuā delicti ⁊ ſi nō fuerit nullo modo dicetur manifeſtus vſu
rarius vt cōprehendatur in diſpoſitione illorū. cc. iſtā qualitatē pe
tentium. ⁊ per cōſequēs audeo dicere qđ glo. ⁊ doc. que huculqꝫ cō
tra dixerunt male dixerint: quia nō probant artem exercuiſſe vſura
rum manifeſte. ſed probant de preſenti rem manifeſtā vel notoriā
in quo magna eſt differētia ⁊ pro iſta mea cōcluſione adduco text.
apertū in. c. j. de vſu. in. vj. ibi dum tex. dicit publice fenebrem pecu
niam exercētes pondero illa verba publice exercentes ⁊ tex. poſtea
dum dicit huiuſmodi manifeſtos vſurarios: quis enī recti capitis
diceret illa verba aperte nō demonſtrare qualitatem manifeſtatio
nis debere adeſſe tempore perpetrati delicti certe nullus facit in fi.
tex. in. c. inter dilectos de exceſſi. prela. Ubi tex. dicit clericū vnū vſu
rarium manifeſtū vtpote. qui. xj. denarios pro. xij. in ludo mutua
uerat pondero verbum in ludo a cōmuniter accidētibus qđ ſenſit
hic mirabiliter do. Abb. in fi. iſtius. j. notabi. dū dicit publici ſunt
ex quo publice exercent in quo melius hic Abb. ꝙ̄ alibi locutus eſt
licet in fi. dum dixit vt patet ex eorum libris deſtruxerit qđ proxime
dixerat niſi intelligas prout incidenter dixi. ſ. in primo iſtius ſcđe
cōcluſionis. Adduco etiā tex. pro iſta parte in. c. ſuper eo. de rapto.
iuncto. c. ſi quis vſurā. xiiij. q. iiij. ⁊ in. c. j. de poſtu. prela. vbi probat̄
qđ manifeſtū conſtat ex actibus publice ⁊ palam geſtis facit quod
Abb. in. j. q. in d. c. quia in omnibus de vſu. ⁊ qđ Bald. ſing. in. c. in
26 preſentia de probatio. † vbi voluit qđ ille qui fatet̄ ſe a multis vſu
ras extorſiſſe ⁊ nō dixit publice nō dicitur per hoc ſe publicū vſura
rium confiteri ꝙ ibi Fely. vj. col. in fi. magni facit. ⁊ pe. col. in. c. audi
tis. de preſcrip. ⁊ per hoc dicit ꝙ teſtamentum illius non irritabit̄.
iſtud idem voluit Fede. cōſulendo vt refert do. Abb. aliter conſiliū
nō ſpecificādo in fi. d. c. q꞉ in omnibus: immo ſi dixiſſet ſe teneri ad
reſtitutionem vſurarū a multis publice extortarum nō diceret̄ ipſe
publicus vſurarius niſi dixiſſet a ſe extortarum quia potuit teneri
vt heres Bal. in d. c. in p̄ſentia. ⁊ Fely. vtrobiqꝫ. vbi proxime ⁊ cer
te ſi iſta iura ⁊ autoritates nō fuiſſent adhuc hoc ratione probaret̄:
quia quotiēs in iure habetur mētio notorij vel manifeſti intelligi
mus de notorio vel manifeſto qđ cōſiſtit in facto nō aūt qđ cōſiſtit
in iure ſaltem in diſpoſitione reſtringibili tex. eſt not. cum gloſ. ſua.
vbi Do. in. c. romana. §. ſi autē de appel. lib. vj. ⁊ ita formaliter not.
Abb. in. c. dudum primo de electio. ⁊ per hoc tollunt̄ modi probā
di inducti per gl. dū de cōfeſſione vel ſentētia ⁊ ſimilibus loquunt̄
al's certe ſequeretur vnū abſonum qđ dicere deberemus oēs vſura
rios conuictos etiam poſt mortem debere penis puniri de quibus
in. c. quia in omnibus. ⁊ in. c. ꝙꝙ̄. qđ firmauerat Card. in. c. cum in
dioceſi. de vſu. patet cōſequentia. quia per probationem factā in iu
dicio vel confeſſionem poſt cōcluſionem vel ſententiā res diceretur
notoria. gl. in. c. ſignificauerunt in ver. liquere de teſti. ⁊ in. c. ex par
te in. x. colū. de ver. ſigni. ⁊ per cōſequēs talis diceret̄ vſurarius no
torius et manifeſtus quod minime iura voluerūt ſed ſolū manife
ſte vſuras exercentes punire ⁊ caſtigare iura voluerunt magis enī
iura deteſtantur delicta publica ꝙ̄ occulta licet probari poſſint: vt
in. c. veſtra iuncto. c. fina. de cohabita. cle. ⁊ mulie. ſi voluiſſent enim
ſimpliciter vſurarios caſtigare dixiſſent ſimpliciter de vſurariis
argu. c. ad audientiam. de deci. et ideo merito reprehenditur Car
dina. proxime allega. in. c. cum in dioceſi vt refert Ancha. in repe
ti. c. canonum. de conſti. ⁊ Abba. in d. ſuo conſi. ij. in. ij. volu. quorꝫ
autoritas ⁊ reprehenſio multum valet pro iſta mea concluſione. lꝫ
ipſi poſtea aliter teneant pro qua concluſione mea bene facit quod
voluit Bar. in. l. ij. ff. de fur. vbi voluit ꝙ dicitur manifeſtus vſura
rius quando indifferenter quis in camera ſua mutuat ſub vſuris
cuilibet poſtulanti: licet nullum erexerit altare ad fenerandū. arg. l.
palam. ff. de ritu nup. poſtꝙ̄ ergo concluſum eſt qualitatem mani
27 feſtationis cōiunctam eſſe debere exercitio vſurarum. ¶ † Quero
modo quis dicetur notorie vel manifeſte exercere crimen vſurarꝫ
in quo aduertas: q꞉ cognito quod dicatur notorium ⁊ qđ manife
ſtum ſtatim cognoſcetur notorius ⁊ manifeſtus vſurariꝰ. dico igit̄
ꝙ notorium facti de quo loquimur diffinitur iſto modo: q꞉ eſt fa
ctum ſic exhibitum conſpectui hominum ꝙ nulla poteſt tergiuer
ſatione celari: vt in. c. euidentia. de accuſatio. ⁊ in. c. cum dilectus. de
purga. cano. ⁊ ideo dicit ibi text. ꝙ notorium dr̄ qđ fit teſte vicinia
qđ intelligunt doct. vel maiori parte vicinie dūtamen maior pars
non ſit vel conſiſtat ex minori numero. x. ita dꝫ intelligi glo. in. c. de
manifeſta. ij. q. j. que voluit ad inducēdum notorium ſufficere ſcie
tiam. x. ex quo concluditur ꝙ in loco vbi non ſunt. x. non poteſt no
torium oriri. ita voluit Abb. ſing. poſt Inno. in fi. c. veſtra. de coha.
cle. ⁊ mu. ⁊ Specu. in ti. de notorio crimi. §. ſed iam de notorio. ver.
porro notorium. cum pluribus ver. ſeq. ⁊ ſentit do. Alerā. in addi.
poſt Bal. iiij. colum. in. l. ea quidem. C. de accuſa. facit ꝙ Bal. in. l.
ciues. C. de ap. Ex quibus facile iam cognoſcere poteris quis dice
tur notorius vſurarius: manifeſtum autem prout differt a notorio
diffinitur iſto modo: q꞉ eſt publica ſeu clamoſa inſinuatio vel pro
clamatio ⁊ cōmunis ex certa ſcientia certis autoribus proueniens
⁊ qđ probari pōt. ita cōmuniter per omnes diffinit̄ vt ꝑ Jo. and. ⁊
Jo. cal. in d. c. veſtra. ⁊ per Spe. in d. ti. de notorio crimine. in. §. ſe
quitur de manifeſto. ⁊ differt a fama: q꞉ illa procedit ab incerto au
tore ⁊ ſola ſuſpitione: manifeſtum vero ex certa ſcientia ⁊ certis au
toribus. ita Abba. in d. conſi. ſuo. ij. in fi. col. per hoc ſaluans illam
cōem opi. de qua. ſ. dixi. ſed cum ſupportatione nihil ꝓbat pro cōi
opin. ⁊ ſi recte intelligat̄ diffinitio per eū adducta nō repugnat cō
cluſioni mee. pondero enī quod dixit in diffinitione ex certa ſciētia.
et certis autoribus † pro cuius intelligētia quero quot numero de
28 bent eſſe iſti certi autores ad inducendum manifeſtum ⁊ ſi tu dicas
duo vel tres prout ſentiūt docto. cōmuniter. ⁊ Bal. voluit in. l. j. de
ſac. ſanc. eccle. p̄cedente fama cōtra eū certe errares quia ad minus
aut̄. is a quo procedit manifeſtum debēt eſſe ſeptē cōteſtes. ita dicit
ſing. Ange. de are. in. §. ex maleficiis in. ij. col. inſti. de actio. per tex.
in. l. heredes palam. ff. de teſta. ex quo ſequitur clara ⁊ noua conclu
ſio a nemine quem viderim poſita qđ ille dicetur manifeſtus vſura
rius qui. vij. ad minus preſentibus dedit ad vſuras. per cōfeſſionē
vero ⁊ ſententiā bene fateor qđ vnus efficitur notorius vel ſeu ma
nifeſtus: ſed tamē per hoc nō cōſtat eum manifeſte exercuiſſe: vt. c.
voluit. niſi ipſe confiteretur ſe publice exercuiſſe: quo caſu intelligo
glo. de cōfeſſione loquentes. Obſtare tamē videtur tex. in. c. cum in
dioceſi. de vſur. probat enī ille text. ſc̄m oēs qđ argumētis quis pro
bari poteſt vſurarius manifeſtus. ergo nō eſt opus ſeptē teſtibus.
aduertas primo pro intelligentia: quia puto ſaluo meliori iudicio
alius ſit intellectus illius. c. ꝙ̄ doc. crediderint. nō enī dicit ꝙ ꝓbet̄
manifeſtus vſurarius per arg. ſed dicit ꝙ in modo procedendi: q꞉
accuſator nullus apparet propter timorē potentū qui tuentur eos
vſurarios: ideo ſi aliis argumētis cōſtiterit eos vſurarios ⁊c. quorꝫ
verborum dum dicit argu. eſt ſenſus iudicio meo qđ in odiū iſtorū

potentum ⁊ manifeſtorum vſurariorũ teſtes qui recipient̃ ad ꝓ-
bandũ eos manifeſtos recipient̃ ſine partis citatione.ita dixit in
ſimilibus terminis Hoſtiẽ.⁊ poſt eum Domi.in.c.pro humani.de
homi.lib.vj.in pe.col.firmando ꝙ quotiẽs lex.cõtentat̃ ſolis argu-
mentis poſſunt teſtes recipi ſine partis citatione qḋ eſt digito ligã
dum.⁊ iſto modo intelligendo tex.illũ nõ habet difficultatẽ:voluit
enĩ ibi roma.pontifex prouidere circa modũ ꝓcedendi poſtq̃ accu
ſator nullus apparebat propter timorẽ potentũ ⁊ etiã ille text.de-
monſtrat a princi.dum dixit ſunt q̃plurimi vſurarij de quibus mi-
nime dubitat̃ quin ſint manifeſti ⁊c.nõ enĩ eſt veriſimile qḋ ſtatim
voluerit corrigere ſe volẽdo qḋ argumentis probaret̃.de quo dixe-
rat minime dubitari qḋ tamẽ ſm aliã opi.neceſſariũ eſſet dicere qḋ
eſſet abſurdũ.Uel ſecũdo reſpondeo ⁊ dico ꝙ dato qḋ ſuſtineatur
ille intellectus qḋ argumẽtis probet̃ aliquis manifeſtus vſurarius
nõ repugnabit̃ intelligẽtie mee.de qua.ſ.dicã ꝙ argumẽta mediã
tibus quibus manifeſtus vſurarius probatur debẽt eſſe manifeſta
tempore exercitij per ea que.ſ.dixi.pono exemplũ in eo qḋ doc.po
nunt in.c.in ciuitate.⁊.c.cũ in dioceſi.de vſu.⁊ ſm qḋ Abb.hic lo-
quit̃ in primo ſuo no.in vendẽte rem carius ꝑpter dilationẽ iſtud
vocant doc.vbi.ſ.arg.Ego dico ꝙ iſtud arg.vt probet aliquẽ vſu
rarium manifeſtum debet probari cõtra eũ manifeſte hoc eſt quod
iſtum modũ vendẽdi publice ⁊ manifeſte exercebat vt ſenſit ſolus
Abba.hic in fi.ſui.j.no.dum dicit publici ſunt ex quo hoc publice
exercebãt pro quo facit glo.ſing.in.l.cũ ꝓponebat̃.in ver.quereret̃.
de leg.ij.de qua facit feſtũ Fely.in.c.edoceri.de exce.in.v.col.⁊ in.c.
iij.de fide inſtru.in.v.col.facit etiã gloſ.in.l.fi.C.famil.herc.que oĩa
perpetuo teneas menti:quia ſilet omne cõtra ⁊ manet firma cõclu-
ſio.⁊ noua declarata melius q̃ alibi.¶ Secũdum no.Abb.hic ali-
ter nõ expedito poſtq̃ venit examinandũ.j.poſt glo.in verſi.patet
29 ideo ibi me remitto.¶ †Ex tertio not.Abb.notãda eſt illa glo.l.
iij.C.plus valere qḋ agit̃ q̃ vult iuramentũ nõ firmare cõtractũ ſi-
mulatũ nec obligat iurantẽ quaſi ſimulate videat̃ appoſituz quam
no.do.Alexã.poſt alios in.l.ſi donatione.C.de colla.in.iiij.col.quã
etiã cõmendat Abb.poſt Imol.in.c.cũ cõtingat.de iureiu.iiij.ver.
ij.col.vbi oĩno videas ne erres:q2 debet intelligi quãdo iuramẽtũ
fuit ſimpliciter appoſitũ ⁊ nõ apparet quid voluerũt circa iuramẽ
tum cõtrahẽtes quo caſu licet iuramentũ nõ obliget ad totalẽ ob-
ſeruantiã cõtractus ſimulati propter vitandã cõtradictionẽ eoruz
que ipſi tacite egerunt tamẽ obligat tale iuramentũ in foro iudicia
li ad obſeruantiã cõtractus in apparenti donec ſeruetur qḋ tacite
fuit inter cõtrahentes actum ne videat̃ iuramento abuti ⁊ propter
naturam quã habet iuramentum ſi nõ valet qḋ ago vt ago:valet vt
valere poteſt,vulgata.l.cũ pater.de leg.ij.c.quãto de iureiurã.ſed ſi
apparet quod partes voluerũt qḋ iuramentũ intelligeretur inter-
poſitum ſuper tali cõtractu:vt cõtractus ſimulatus ſeruet̃ ⁊ ne de-
tegeretur ſimulatio ⁊ iſto caſu obligat oĩno iuramentũ nõ obtenta
prius abſolutione.ita firmat Fede.cõſi.cclxxix.quẽ ſequitur Abb.
in.d.c.cum cõtingat.d.iiij.folio.vbi etiã videbis quid quãdo iura-
mentum fuerit interpoſitum ex interuallo poſt cõtractũ.de quo vi-
deas do.Fely.vij.folio in.c.ſi cautio.de fi.inſtru.poſt Bart.in.l.ne-
mo põt.ff.de lega.j.vbi cõcludunt tali caſu contractũ ſimulatũ fir-
30 mari iuramento quod eſt notãdum.¶ †Ultimo no.Abb.ex iſto
tex.heredẽ debitoris poſſe allegare contractũ factum per defunctũ
feneratitiũ ⁊ probare per p̃ſumptiones licet defunctus tacuerit in
vita quod ego extendo nõ ſolũ verũ quãdo nulla turpitudo ipſius
defuncti allegaretur vt in caſu noſtro:verũ etiã quãdo eius turpitu
do allegaretur exemplũ de filio qui poteſt impugnare teſta.patris
allegando eum fuiſſe manifeſtũ vſurariũ ſm formã.c.q̃q̃.de vſur.
lib.vj.Ita voluit do.Signo.de homod.in conſi.ſuo.xiij.vbi ſingu.
proſequitur an ⁊ quãdo quis poſſit allegare turpitudinem ſui pre-
deceſſoris meminit Fely.de illo dicto exclamando in.c.lator.de re
iudica.in.ij.col.item dum Abb.in fi.iſtius vlti.not.dicit per illum
tex.qḋ illud dicitur patere quod cõſtat per preſumptiones allegã-
do in ſimili optimũ tex.in.l.licet.de leg.j.qḋ not.propter ſtatuta tu
allega.tex.⁊ ibi do.Abb.in.c.p.de cleri.nõ reſi.⁊ glo.vulgatã in.l.ſi
tutor.C.de peri.tuto.vbi Bal.ſingu.dicit hoc procedere etiã in cri-
minalibus.vbi liquidiſſima ꝓba.requirit̃.alle.caſum ſin.in.l.ſiqui
adulterij.C.de adul.iuncta.l.fi.C.de ꝓba.circa que videas melius
q̃ alibi do.Fely.in rubri.de proba.in.j.col.⁊.ij.concluſio.⁊ vide tex.
in.l.talem cum glo.ff.de here.inſti.⁊c.Domi.in.c.ij.de cogna.ſpũ.
31 lib.vj.†Limita tamẽ iſtud dictũ ⁊ ſimilia ſm.R.Alexã.ſing.in.c.
eccleſiaſticarũ.j.colũ.xj.diſt.quando iſte preſumptiones conſiſtunt
poſt concluſionem in cauſa al's ante nõ diceretur ex eis aliquid pa-
tere cũ poſſint impugnari.allegat glo.in.c.ſignificauerunt.de teſti.
melius allegaſſet glo.fi.in.c.ex parte in chriſto.de ver.ſigni.q̃ illud
in cõfeſſione dixit quã bene no.quia ſingularis ſm Anto.nõ omit-
to vnum in iſto vlti.no.Abb.in fi.verbis quod al's nõ legi.per euz
dum dicit ꝙ facit ad ſtatuta infert̃ ex eius dicto ſing.qḋ appellatio
ne euidẽtis probationis in ſtatutis cõprehẽdit̃ proba.p p̃ſumptio
nes qḋ eſt verbũ ſingulariſſimũ ſi verũ cuius cõtra.probat tex.in.j.
c.forus.de ver.ſigni.qui vult qḋ ꝓprie ⁊ vere illa dicit̃ ꝓbatio que
cõſtat ex teſtibus ⁊ fide tabularũ qḋ reaſſumpſit tanq̃ verũ dictum
Fely.in prin.ti.de proba.ibi inferẽdo ad ſtatuta ⁊ allegãdo ad hoc
Abb.in multis locis:maxime in.c.inſinuatum.de ſimo.⁊.c.inter ſo-
licitudines.de purga.cano.⁊ in.c.atſi clerici.de iudi.do.Abb.tamẽ
Fran.de are.in.d.rub.de proba.in.ij.col.poſt Bal.in.l.filium.ff.de
his qui ſunt ſui vel alie.iur.firmat ꝙ appellatione probationis ve-
nit preſumptiua etiam in materia ſtatuti cuius dictum credo verũ
quãdo aliter ꝓbatio haberi non poſſit quã p̃ſumptiue quo caſu ẽt
procederet doctrina Abb.hic argu.eoꝝ que multũ ſing.dixit Fely.
in.d.rub.de ꝓba.ij.col.in fi.al's quãdo aliter.de proba.fieri poteſt.
ꝯriam opin.puto veram per illud.c.forus.⁊ alia ſuperius inducta.
32 ¶ †Capio glo.iſtius no.c.⁊ glo.in ver.pz exponit.i.preſumitur ex
quo no.Abb.iuncto tex.ꝙ vſurarius cõuincit̃ per ſolas p̃ſumptio-
nes euidẽtes.adducit ad hoc bonum tex.in.c.cũ in dioceſi.de vſur.
de quo dixi in alia lectione.poſtea dicit do.Abb.ꝙ neq3 ex iſta gl.
neq3 ex ſequenti colligitur clare ex quibus papa hic colligit p̃ſum-
ptionem ꝯ ipſum contractum in forma emptionis ſcriptuz.⁊ doc.
hic ſparſim ⁊ vario modo loquunt̃ ⁊ aliqd ponunt in.c.illo vos.de
pigno.vnde q2 materia eſt quotidiana dicit Abb.expedire vellem
intellectum iſtius.c.⁊ quorundam aliorum cum.c.illo vos.enume-
23 rando quinq3 caſus.†Primus eſt quando venditio fit iuſto p̃tio ⁊
ſolũ opponit̃ pactũ de retrouendendo:quo caſu ꝯtus nullo modo
preſumit̃ vſurarius neq3 pignoratitius:⁊ tunc emptor lucret̃ fruct⁹
donec retrouendat̃:nec reſtituendo computabit fructus in ſortem.
iſte eſt tex.in.l.ij.C.de pac.inter emp.⁊ ven.⁊ iſtud procedit nõ ſolũ
iure ciuili ſed etiam iure canonico:vt aperte vult glo.hic ⁊ clarius
Archi.in.c.pleriq3.xiiij.q.iij.⁊ dicit hic tex.per locuz ab epiſcopali
poſtq̃ non ſolum ponderatur pactũ de retrouendendo:ſed ꝙ non
licebat quandocunq3.Itez quia hic interuenit modicitas pretij vt
infra clarius dicetur.ergo ſolum pactum non ſufficeret ad preſu-
mendum contractum vſurarium.ſed ſi contrahentes aliud egerint
tenentur de eis ſatiſfacere.ex iſto primo caſu minus dubitabili fa-
cio duas concluſiones.prima emptor cum pacto de retrouendẽdo
lucretur fructus donec res retrouendat̃ nec tunc computat fructus
in ſortem.ſecunda que elicitur.ſ.dicta non valet conſequentia titu-
lus eſt reuocabilis.ergo cum fructibus inde perceptis deueniendo
ad primã concluſionẽ multum obſtat tex.in.l.ꝙ ſi nolit in fi.cõiun-
cta.l.cum ante in.§.pe.ff.de edil.edic.⁊ text.apertus in.l.imperator
ff.de in diem adiectio.pre.due.ll.probant cõtra proprie in pacto de
retrouendendo.l.ſi vero imperator probat ꝙ facta venditione do-
nec alius meliorem attulerit conditionem reſtituũtur fructus alio
afferente meliorem cõditionem.ergo falſa videtur prima concluſio
pro reſolutione dicas diſtinguẽdo ꝙ aliqñ facultas reſoluendi cõ-
tractum confert̃ in voluntatem venditoris aliqñ emptoris aliquã-
do alicuius tertij primo caſu procedit doctrina Abb.hic in iſto.c.p
tex.apertum in.l.ij.C.de pac.inter emp.⁊ ven.ſcḋo ⁊ tertio caſu ꝓ-
cedunt iura allegata ſuperius in ꝯrium valet qñ facultas reſoluẽdi
cõfert̃ in voluntatem emptoris vel tertij afferentis meliorẽ condi-
tionẽ:q2 tunc facta reſolutione fiet reſtitutio fructuũ vel cõputatio
in ſortem ita probant illa iura ⁊ ratio diuerſitatis iſtoꝝ caſuuz eſt:
q2 qñ poteſtas reſoluẽdi eſt in ptãte emptoris vel tertij nihil eſt ꝙ
imputetur venditori quare nõ fit reſolutio qḋ ſecus eſt quãdo reſi-
det illa facultas in voluntate venditoris:q2 cũ ſit quid ſibi imputet̃
non reſoluendo lucrat̃ ipſe emptor fructus interim perceptos.ita
ſingu.Io.and.in.c.illo vos de pig.vbi etiam Abb.qḋ teneas per-
34 petuo menti ne erres cũ dictis Abb.hic nude prolatis.¶ †Uenio
modo ad ſcḋam cõcluſionẽ quã dixi elici ex.ſ.dictis ꝯ quã multum
facit p̃dicta.l.imperator.⁊.d.l.ꝙ ſi nolit vbi titulus reuocabilis re-
uocat̃ cũ fructibus ⁊ ſi rñdeatur cũ Io.an.in.d.c.illo vos.de culpa
que põt imputari vno caſu ⁊ alio.nõ ob.multũ.l.cũ qs.ff.de condi.
ob cau.de qua fecit feſtum Franc.de camera ſuis ſing.in.j.fol.in fi.
poſt Bal.in.l.fi.C.de vſu.⁊ fructi.lega.vbi p illũ tex.firmat ꝙ quo-
tiens titulus eſt reuocabilis eſt etiã cuz fructibus inde perceptis ⁊
tñ loquit̃ ille tex.in eo cui culpa potuit imputari antea non reuocã-
do:q2 loquit̃ de eo q fecit actualem donationem cauſa mortis quã
potuit qñcunq3 ante mortem reuocare.l.nõ omnis.ff.ſi cer.pe.⁊ tñ
quando reuocat dictã donationẽ reuocat cũ fructib⁹ p̃dic.l.cũ qs.
35 ¶ †Preterea ⁊ ſecundo contra illam concluſionem ꝙ immo va-
leat illa conſequentia facit tex.in.l.j.C.de his qui.vt indi.vbi Ang.
Pau.de cau.⁊ do.Alex.tertio facit.l.predonis.ff.de peti.here.⁊ ꝙ
per eam no.Pau.de caſt.ibi.de quo ⁊ etiam de proximo fundamẽ-
to facit mentionem do.Fely.in.c.de quarta.de preſcrip.in.xij.colũ.
in eleganti arti.clerici beneficiati priuandi beneficio ſuo.aliqua ex
cauſa an in priuatione includantur fructus percepti a tempore quo
priuari potuit in quo videtur dicẽdũ ꝙ ſic p ꝓxime dicta poſtq̃ ti-
tulus erat reuocabilis:⁊ licet ibi Fely.firmat in beneficio contrariũ
propter dictũ Inno.in.c.cũ noſtris de conceſ.preben.vbi voluit ꝙ
talis licite tenet beneficiũ donec priuet̃ ex quo dicit do.Fely.ꝙ ſeq-
tur bona cõſequẽtia põt beneficium licite retinere.ergo fruct⁹ ex eo
percipere qḋ ego al's cõprobabã p.c.inqſitionis.de accuſa.inducẽ-
do eũ p locũ ab ep̃ali in prin.tñ nũc diligẽtius conſiderando video
qḋ licet

quod licet illa cõſequentia ſit bona nõ tamẽ ſequitur ꝙ reuocato
titulo nõ reuocentur illi fructus: licet alˀs licite percepti patẽt in.d.
l.cũ quis.patet in emptore de quo.ſ.dixi in cuius poteſtate erat re-
ſoluere ⁊ in tertio etiã afferẽte meliorẽ conditionẽ: quia anteꝗ̃ fiat
36 reuocatio donationis vel anteꝗ̃ fiat ſecũda venditio vel anteꝗ̃
tertius afferat meliorẽ conditionẽ cõſtat fructus eſſe illius referẽ-
do ſingula ſingulis: ſed tamẽ reſoluto titulo reſoluitᷣ cũ fructibus.
ſemper in iſtis dubitaui: ſed nũc nouiſſime cõcepi ꝓ veritate ⁊ cõ-
cordia predictorum talẽ diſtinctionẽ: qr aut titu.eſt oneroſus prout
eſt titu.emptionis ⁊ venditionis ⁊ tunc data culpa eius in cuius fa
uore reuocatur titulus vera ſit cõcluſio quã feci ex dictis do.Abb.
quia reuocato titu.nõ reuocatᷣ cũ fructibus inde perceptis et huic
caſui poteſt applicari exemplũ illius qui reuocare vult venditionẽ
propter deptionẽ vltra dimidiã iuſti precij: qr dato ꝙ ille qui de-
cepit velit reſcindi cõtractũ hoc eſt rem reſtituere nõ reſtitueret cũ
fructibus modo tpe perceptis: qr eſt imputandũ agẽti q incõtinẽ-
ti nõ egit.vel ſcdo poſſet dici ꝙ ibi titulus non poſſet dici ſimplici-
ter reuocabilis ſed ſm qd eo qui decepit volente.aut titu.eſt lucra-
tiuus vel oneroſus ⁊ nulla culpa datᷣ ex parte eius cuius fauore re-
uocatᷣ ex dicto titulo oneroſo ⁊ iſto caſu ꝓcedũt cõtraria ſuperius
formata: qr reuocato titu.reuocatᷣ cũ fructibus.primo caſu.ſ.lucra-
tiuo procedet ꝑdicta.l.cũ quis ⁊.l.j.de his quibus vt indi.et quod
ibi Ange.⁊ alij nec repugnat dictũ Inno.in.d.c.cum noſtris vt ſu-
perius ſing.declaraui: quia licet fateor fructus eſſe ſuos anteꝗ̃ pri-
uetur ſunt tamẽ ſub cõditione ſi titulus reſolutus nõ fuerit ⁊ ſicut
in iſto titulo lucratiuo nõ video ꝙ aliquid repugnet quicquid dixe
rit do.Fely.in.d.c.de quarta.xij.col.quia nullo modo cõcludũt eius
dicta niſi dum allegat vnã deciſionem rote.de reſti.ſpol.quarta in
nouis cũ ſeq.vbi volunt ꝙ priuatus beneficio reſtituat ſolũ fructꝰ
perceptos qñ fuit inuaſor beneficij eodẽ modo allegat vnã aliam
37 determinationẽ.Abb.circa fi.in.c.j.de cele.miſ.vbi dixit † ꝙ pro-
pter nõ reſidentiã priuatᷣ clericus beneficio nõ tñ reperitᷣ dicit Ab.
ꝙ arctetur ad fructuũ reſtitutionem.vnde in.c.ex parte de cler.nõ
reſi.ille qui nõ reſidebat ꝑ decẽniũ fuit priuatꝰ nõ tñ fuit cõpulſus
ad fructuũ reſtitutionẽ.facit ꝙ idẽ Ab.in.c.cũ dilectus de iurepa.
in vlti.no.⁊ in.c.cũ ſup.ij.col.ver.ad primũ de cã poſ.⁊ ꝓprie.qui-
bus tñ nõ obſtantibus puto ꝙ proxime dixi de iure ꝓcedere: ⁊ pri
mo nõ obſtat ꝙ dixerũt dñi de rota: qr eorum autoritas nõ eſt ne-
ceſſaria ⁊ dicta ꝑ me nõ cõſiderando poterãt errare eorũ reuerẽtia
ſemꝑ ſalua eodẽ modo dico de do.Abb.nec ob.inductio ſua de.c.
ex parte.de cle.nõ reſi.que prima facie fuit ingenioſa: qr dico ꝙ tpe
abſentie nõ fuit indignus priuatione bñficij: ſed ſolũ poſtꝗ̃ moni-
tus expectatꝰ tpe legitimo noluit venire tũc eñ incepit eſſe dignus
priuatione ideo non immerito ſi ad fructuũ perceptorũ reſtitutio
nem abſentie tpe non fuit cõpulſus: qr intelligitᷣ ꝙ qs dz fructꝰ re-
ſtituere ab eo tpe quo bñficio priuari potuit.ꝙ teneas menti ꝓ ſin
gulari intelligentia illius.c.ex parte.Non ob.ꝙ Abb.vltimo dixit
in.d.c.cum ſuper.qr ibi loquitᷣ in bo.fi.poſſeſſore que in caſu noſtro
nõ preſumitᷣ: ſed potius mala fi.qñ dignus eſt priuatione ſtatim ab
ea hora qua dignus fuit.doc.in.d.l.j.de his quib.vt indig.quo cãu
certũ eſt fructus reſtituere tenetᷣ ſm Abba.iiij.colũ.in.c.grauis.de
reſti.ſpol.poſſet ꝓcedere dictũ Abb.in.d.c.cũ ſup.caſu quo dictus
priuandus beneficio bo.fi.patuiſſet habere alia dicta ⁊ incõueniẽ-
tia.Fely.in.d.c.de quarta.ꝓ cõſeruatione dicti Inno.in.d.c. cũ no-
ſtris.nihil valeret: qr procedũt ab illa ſua falſa cõſequẽtia per quaz
38 credebat ꝙ ex eo ꝙ fructus licite aliqs † percipit eos non obligetᷣ
reſtituere quaſi ꝓpterea obligetᷣ qs reſtituere quaſi eos licite nõ ꝑ-
cepit ꝙ falſum eſt poſtꝗ̃ ẽt ſi fateamur ꝙ licite fructus ꝑcepti fue-
rint poſtꝗ̃ percepti ſunt ex titu.reuocabili declarãdo vt.ſ.dixi cõ-
pellitᷣ cũ reuocatiõe tituli fructus reſtituere ⁊ ſi titulus nõ reuocetᷣ
ſed ipſe ꝑmoriatᷣ añ reuocationẽ nullo modo erit obligatus fructꝰ
reſtituere ꝑ ꝙ ceſſat quintum fundamentũ Fely.in.d.c. de quarta.
d.xij.col.dũ dixit ꝙ horrẽdũ incõueniẽs ſequeretᷣ ex ꝯria opi.in ec-
cleſia dei poſtꝗ̃ multi ꝑlati cõmittũt crimina digna priuatione da-
to ꝙ de ipſis egerint penitentiã: tñ ſi morerentᷣ decederẽt in pecca
to mortali poſtꝗ̃ fructus licite nõ ꝑceperint ſi cõtraria opi.vt dixi
eſſet vera: certe vt vidiſti iſtud incõueniẽs eſt falſum et minime ſe-
quetᷣ ꝙ ipſe credit: qr dixi eos licitos ꝑcipere fructus donec priuetᷣ
ſi nõ priuatᷣ prout nemo priuatᷣ poſt mortẽ ad nihiluz obligatᷣ.tene
mẽti qr eſt defenſio ſing.⁊ vnica.Doc.in ꝑalle.l.j.de his q.vt indi.
quicqd ibi Philip.corneus tenuerit quã ſecutus fuerit Fely.in.d.
c.de quarta.in titulo vero oneroſo qñ nulla cecidit culpa eiꝰ cuius
fauore fit reuocatio tit.ꝓcedit text.in.l.imperator.⁊ in.l.ꝙ ſi nolit.
39 alˀ.in prin.huius ſcde cõcluſionis.¶ † Veniamus modo ad ſcdm
magis dubitabilẽ ſm Abb.videlz qñ interuenit pactũ de retrouẽ-
dendo pro modico precio nũquid ex iſtis duobus debeat preſumi
cõtractus feneratitius in quo relatis opinionibus cõcludit.d.Ab.
ꝙ ſic.cũ glo.licet dicat ꝙ expreſſe hoc iure nõ ꝓbatᷣ nec iſte text.ꝓ-
bat ſm eũ propter aliã preſumptionẽ magis vrgentẽ in eo cõcurrẽ-
tes.⁊ pro ſua cõcluſione ipſe ponderat ꝙ ex modicitate precij preſu
mitur qualitas cõtractus vt eſt gl.no.in.l.j.ſuꝑficie.alle.Bart.in.l.

cotem.in.§.maximus.ff.de publica.facit tex.in.l.cũ hi.in.§.modus
ff.de trãſac.nemo enim ſuũ preſumitᷣ iactare.c.ſup hoc.de renũ.l.
cũ de indebito.ff.de ꝓba.putat tñ ꝙ non ſufficeret quelibet ꝑtij in-
iuſtitia ſz dz eſſe pretiũ valde tenue reſpectu valoris rei duplici re-
ſpectu.primo qr ꝯhentes ſolent ſe in ꝑtio decipere.ſcdo minus va-
let ꝓpter illud onus retrouendendi in venditione poſitum.l.fundi
partẽ.ff.de contrahen.emp.maxime hoc procederet ſm eum ſi em-
40 ptor eſſet vſurarius.ex dictis Abb.facio tres ꝯcluſiones.¶ † Pri
ma tenuitas maxima pretij cum pacto de retrouendẽdo facit pre-
41 ſumi ꝯctum feneratitiũ ex qua ſequitur.¶ † Scda ꝙ propter ꝑtij
42 paruitatem preſumitᷣ qualitas ꝯctus.¶ † Tertia cõcluſio ꝙ pro-
pter onus annexum de retrouendendo minus res valet in ſcda vẽ-
ditione.Anteꝗ̃ examinem primam cõcluſionẽ, oppono circa iſtaz
minoritatẽ pretij vt cognoſcas vnum principiuz in iſta materia ꝙ
per doc.ſcriptũ non legi.videretur enim per ſupradicta dicendum
ꝙ ſi non eſſet pretij minoritas ſed maioritas contractus non dice-
43 retur vſurarius.conſequens tñ eſt falſum per tex.in.c.illo vos.ſ.de
pigno.de quo.ſ.in quarto caſu probatur ibi ꝙ † maioritas pretij
cũ pacto de retrouẽdẽdo facit ꝑſumi ꝯctũ vſurariũ.que videntᷣ re-
pugnare: tñ aduertas cũ diligentia qr nulla eſt repugnantia ſed di-
uerſitas que diuerſis reſpectibus conſideratis minoritas ⁊ maio-
ritas pretij idem cõcludũt quo ad ꝑſumendũ ꝯctũ vſurarium.Di-
uerſitas eſt iſta: qr minoritas ꝑtij conſideratᷣ in venditore in cuius
facultate pendebat ſecundo emere quo caſu procedat ꝯcluſio Abb.
cum iſto tex.de minoritate faciente mentionem: ſecus eſt quãdo fa-
cultas retrouendendi pendebat a poteſtate emptoris: qr tunc peti-
tur maioritas pretij ad contractum vſurarũ preſumẽdũ.⁊ iſto caſu
ꝓcedit capitulũ illo vos.de pigno.ꝙ teneas perpetuo mẽti: lz alˀr
⁊ minus bene hic do.Flori.dixerit quez hic.iij.col.poſt prin.Imo.
retulit.⁊ ratio predicti vltimi caſus eſt: qr cum ipſe emptor vult cõ-
tractum reſcindere lucratur illud plus pretij: ⁊ ſic illam maioritatẽ
ſed qñ vẽditor vellet reſcindere cõſideratur minoritas pretij: qr illa
44 dat ſignũ ꝙ interim emptor fructus lucretᷣ de quo.ſ. latius. † Ad
ipſam igitᷣ.q.deueniendo ex Abb.relatione multi ſunt: qr aliã opi-
nionẽ tenuerũt.videlicet ꝙ iſta duo non ſufficiant ad contractum
preſumendum vſurarium vt latius per Bart.cepol.in ſuo tractatu
ſimulationum in.vj.q.princi.vbi refert multos iſtam firmare opi-
nionẽ inter quos Inno.Jo.an.Ancha.⁊ do.Car.quorum aliqui:
ita aſſerunt ſe conſuluiſſe.⁊ legiſtarum multorum fuit opi.in.d.l.iij.ꝙ
etiã ſi tertiũ cõcurreret.videlz ꝙ eſſet vſurarius nõ ſufficeret ad ꝓ-
bandũ ꝯctũ vſurarium: qr vſurarij ſolent ẽt bonos ꝯctus facere: ita
refert Ang.de are.⁊ ſequitᷣ multũ notãter inſti.de excep.in lec.text.
ix.fol.vlti.colũ.tollendo ibi cõtraria que formari poſſunt ex iſto.c.
⁊ illo.c.illo vos.dicendo ⁊ ꝓbando alia interueniſſe in iſtis.cc.pro-
pter que ꝯctus fuit vſurarius iudicatꝰ quã iſta duo vt in eis patet.
multorũ tamen ⁊ clariſſimorũ virorũ fuit opinio cõtraria quo iſta
duo ſufficiant ſequendo glo.hic ⁊ in.c.conqueſtus.de vſu. quem ſe-
quitur hic Abb.dicendo in ſe eſſe veraz concluſionem: licet aperto
iure ſm eũ non probetᷣ.⁊ iſtam opinionem in iſto arti.vocat in.j.⁊
iij.col.Imo.rationabilem poſt Archydia. in.c.plerique.xiiij.q.iij.⁊
Anto.hic ⁊ eam ſequitur do.And.ponderãdo ſoluz verba tex.illa:
qr fraus ⁊ dolus ⁊c.poſtꝗ̃ iſta eſt ratio pontificis a qua ſm euz ar-
guendum eſt iuribus vulgaribus certe bene loquitur And. ſi pro-
baſſet ꝙ quando iſta duo concurrunt pactum de retrouendendo ⁊
minoritas pretij preſumatur dolus quo non probato petimꝰ prin-
cipium.nec obſt.iſte tex.in quo aliud interuenit ꝗ̃ illa duo: vt.ſ.di-
ctum eſt.Abb.rationes etiam poſſunt facillime cõfundi poſtꝗ̃ di-
cit iſtud iure aperto non probari: facit enim fundamentum in ma-
gna modicitate pretij quaſi per hoc preſumatur qualitas cõtractus
ex cuius dictis ſequeretᷣ ꝙ vẽditio facta in qua quis deceptus eſſet
vltra dimidiam iuſti pretij preſumeretur ſimulata.⁊ per conſequẽs
nulla ratione modicitatis pretij cõſequens tamen eſt falſum ꝑ text.
⁊ ibi not.ſ.in.c.cum dilecti.⁊ ſi dicas ꝙ abb.intelligit modicitatez
pretij ſimul cũ pacto de directo vendẽdo dico ꝙ referendo eius di-
cta capitulo noſtro per eum confunduntur poſtꝗ̃ hic erat minori-
tas cõſiſtens in deceptione venditionis que ⁊ iuxta dimidiaz iuſti
pretij tangebat cum pacco de retrouendendo: ⁊ tamen per hoc ſo-
lum non iudicatᷣ: nõ probatᷣ in iſto tex.cõtractum vſurarium ſz eũ:
nec obſtat quod ipſe dixit preſumi qualitatem contractus ratione
paruitatis pretij: qr fateor alio tamen reſpectu ꝗ̃ ſimulationis vſu-
rarum: vt.ſ.in ſcda concluſione declarabo.nõ obſtat ꝙ dicit ꝙ ra-
tione oneris de retrouendẽdo res minus valet: qr fateor in prima
venditione ipſi ementi res minus valet: ita intelligantᷣ nota.in.d.l.
fundi partem.⁊ per Abb.in.c.cuz Joannes.de fide inſtrumẽ.in.j.
colũ.ſecus in retrouenditione hoc eſt in ſecunda venditione: quia
tunc nullo modo minus valet ſecundo ementi poſtꝗ̃ tunc non dici-
tur onus habere aliquod ſed immo potius liberatᷣ ab onere impo-
ſito in prima venditione ꝙ de ſe patet ⁊ habet rationem lz Abb.
idem ꝙ hic dixit in.c.j.aliquibus.ſ.de deci.j.colũ.dicendo: ita plu-
45 ries in facto reſpondiſſe. † Et ꝙ multi in hoc errant.dubito tamẽ
ne ipſe erret in hoc ſalua ſemper eius pace dixerim pono exẽplum

vt melius intelligatis quis iuſtius loquaẗ.vẽdis mihi rem pro de-
cem cũ pacto qđ tibi debeam iterũ vendere ad voluntatẽ tuã infra
annũ aliter precio nõ ſtatuto in ſecũda venditione.Dico ꝙ intelli-
getur de legitimo nõ aũt de decem ſi plus tunc valebat: qꝛ propter
illud onus de retrouendẽdo minus valuit qđ tene mẽti:qꝛ puto di-
cere veritatẽ plus in hoc incidenter dico ꝙ quãdo poteſtas retro-
uendendi reſidet in poteſtate emptoris tunc adhuc in prima vẽdi-
tione nõ dicitur res minus valere quaſi ibi nullũ ſit onus poſtq̃ in
eius poteſtate cõſiſtit retro emere iſtud aperte probat text.quẽ ego
ſolus induxi in.c.illo vos.de pig.vbi res fuit vẽdita pro.xx.tribus
libris cũ pacto de retrouendẽdo pro.xxvj.reſidente poteſtate retro
emendi apud ipſum emptorẽ:⁊ tamen iudicatur propter exceſſum
illarũ triũ librarũ cõtractus feneratitius.cõſtat enĩ qđ in prima vẽ
ditione tñ valuit res ſicut ſi al's fuiſſet vẽdita ſine onere poſtq̃ ex-
ceſſus paruus triũ librarũ in retrouẽditione fecit pſumere contra-
ctum vſurariũ.qđ teneas menti:qꝛ eſt verbũ valde ſing.⁊ cõſonãs
rationi ad limitationẽ.d.l.fundi partẽ ⁊ notatorũ per Abb.in.d.c.
in aliquibus.⁊ iterũ dico no.qꝛ per aliũ ante me non inuenies ſcri-
ptum.⁊ per iſta vltima cõcluſio Abb.in iſto ſecũdo caſu manet ex-
46 pedita ⁊ cõfutata.¶Ad rẽ ergo ipſam deueniẽdo dico † ꝙ aliis
rationibus eſt glo.opinio defendenda ſi eam tenere volumus.quã
firmat Albe.in.d.l.iij.C.plus valere qđ agiẗ.vbi dixit iſtam cõclu-
ſionem glo.per iſtũ noſtrũ tex.probari ſi recte cõſideretur aliter nõ
inducendo.quod vt vidiſti Abb.negat licet illã opi.glo.teneat.qđ
etiã tenẽtes cõtrariã opi.negãt vt ſuperius dixi dicẽtes plura alia
hic cõcurriſſe q̃ minoritas precij ⁊ pactũ de retrouendẽdo vt eſt vi
dere in petitione mutui de q̃ in prin.c.fit mẽtio:⁊ ꝙ retrouenditio
nõ poterat fieri niſi a ſeptẽnio vſqꝫ ad nouẽniũ.Ego aũt dico vo-
bis pro certo quod ſi iſte tex.nihil probaret ego tenerẽ contra glo.
predictas quod multi excellentes vt audiuiſtis tenuerunt referẽte
Cepola vbi.ſ.maxime poſtq̃ ex forma contractus vſurarius non
apparet neqꝫ in dubio talis debet preſumi vt dixi in ratione dubi-
tandi maxime poſtq̃ vtrunqꝫ licet vt ibi dixi.ergo ex eis niſi licitũ
naſci poſſe nõ videtur ſm philoſo.tamen ego minimus inter iuris
doc.dico glo.opinionẽ veriſſimã eſſe vt ſtatim demonſtrabo.earũ
enĩ opinio omnes vincit autores:vt late dixi in.c.ij.de depoſi.poſt
Bar.in ſuo cõſi.incip.Andriolus.quã opi.ſequitur Jo.de ana.in
d.c.conqueſtus.⁊ Fely.in fin.vj.fol.in.c.ſi cautio.de fide inſtru.ad
Jmo.hic in.c.noſtro ſe remittendo licet contra earum opinionẽ ſit
maxima turba doctorũ adeo qđ non dubitẽ cõmunẽ opinionẽ eſſe
in cõtrarium.⁊ quia fundamentũ glo.maxime in.c.conqueſtus eſt
47 in.c.noſtro.⁊ eodẽ modo fundamẽtũ Albe.in.d.l.iij.† Jdeo co-
nabor totis viribus ex iſto tex.⁊ eius ſpiritu hoc elicere qđ pulchrũ
et valde notãdum erit.pro cuius intelligẽtia ⁊ declaratione primo
preſuppono qđ petitio mutui de qua in principio capituli habetur
mentio nullo modo in iſta.q.habetur in cõſideratione: qꝛ ipſe alle-
gans in ea non perſiſtit:nec per conſequẽs papa qui ſe rettulit ad
partis allegationeꝫ.nam licet a principio allegauerit mutuum pe-
tijſſe:poſtea tamen quãdo allegauit contractum feneratitium ſolũ
fundat in pacto de retrouendẽdo ⁊ in minoritate precij vt patet in
text.ibi dum dixit ꝙ patet ex eo ⁊c.in quo papa poſtea ſe fundat et
per cõſequens ſomniant ſcribẽtes qui iſtam qualitatem ponderãt
in iſto.c.de quibus fecit mentionem Ange.inſtitu.de excep.quẽ in
princ.allegaui poſtq̃ quãdo pars fecit fundamenta ſua de illo mu
tuo nullam habuit mẽtionẽ:licet in ſe poſſet eſſe vera iſta qualitas
petitionis mutui;vt.j.dicam in vltimo caſu:tamẽ capitulo noſtro
nullo modo eſt applicabile:quia vt dixi in eo nõ eſt factum funda-
mentum nec illud fuit probatũ quod tamẽ debet probari quando
petitio mutui eſt in cõſideratione vt voluit Pau.de caſt.ꝯſi.xciiij.
incip.viſis.⁊ Anch.in reg.peccatũ.quos ſequitur Fely.in.vij.fol.j.
col.in.c.ſi cautio.de fi.inſtr.vnde quia hoc forte probare nõ potuit
pars in eo nõ ſe fundauit quod patet dũ dixit tex.ꝙ patet ex eo ⁊c.
ad quod vt dixi papa ſe refert dum dixit ſi res ita ſe habet.⁊ ſi mo-
do tu dicas prout cõmuniter doc.dicũt ⁊ etiã Abb.ꝙ nõ poteſt ne-
gari hic interueniſſe tertiuꝫ.ſ.quod liceret a ſeptẽnio vſqꝫ ad nouẽ-
nium quaſi non liceret.an retroemere.ergo impoſſibile eſt qđ text.
probet.de duobus tantũmodo aduertas:quia in hoc cõſiſtit diffi-
cultas:quia hoc nõ obſtante dico text.probare vt dixi cõcluſionem
glo.pro cuius cognitione ⁊ intelligentia preſuppono quod ita eſt
vſurarius recipiens multum vltra ſortem ſicut parũ recipiens cer-
tum ſic incertum ſperans per autoritatem euangelicã mutuũ dan-
tes nihil inde ſperantes vnde quicquid accedit ſorti qđ eſtimabile
ſit:licet a principio incertũ fuerit conſtat vſurã eſſe.c.ij.⁊.iij.⁊.xiiij.
q.iij.c.conſuluit.de vſu.licet magis peccet plus extollens q̃ minus
48 vterqꝫ tamen vſurarius eſt.† Jtem nota quod ad hoc vt vnũ di-
camus vſurarium nõ curamus pactionem ſed ſatis eſt habuiſſe in-
tentionem.d.c.cõſuluit.ibi inde ſperãtes.⁊ iſtã nos vocamus vſu-
ram mẽtalẽ in qua ita quis peccat ſicut ſi pactũ fuiſſet appoſitũ et
obligaẗ ad reſtitutionẽ obtẽtoꝝ ea mediãte notatur in.d.c.ſi.de ſy.
⁊ in.d.c.cõſuluit.quibus habitis preſuppoſitis modo ꝙ hic pactũ
partiũ fecit mentionẽ de ſeptẽnio ad nouẽniũ ad hoc vt iſte vſura-
rium nomine plus ⁊ certius extorquere poſſet nec ꝓpterea ſequitur
ꝙ ſi de vno anno dixiſſet immo de vno menſe ꝙ non fuiſſet idẽ:qꝛ
immo fuiſſet dũ tamen aliqua vtilitas ex dicto menſe illi peruenire
poſſet cũ ergo iſta ſpe iſtius lucri nullo etiam termino adiecto ha-
bere dicaẗ emptor cũ pacto de retrouendendo pro modico ꝑtio vt
interim dũ nõ retrouenditur lucreẗ fructus neqꝫ alia ſua fuit ſpes
ſeu intẽtio emẽdo:qꝛ ſi in pignus accepiſſet nõ fuiſſet lucratꝰ ergo
concludendum eſt iſtũ text.virtualiter hoc ꝓbare ꝙ iſta duo ſuffi-
ciant expreſſe.ſ.pactuꝫ de retrouendendo cum minoritate pretij qꝛ
tertiũ neceſſariũ habẽt ſubintellectũ.ſ.ſpẽ illius lucri medio tẽpore
habendi dũ non retroemitur que ſpes fuit illa que iudicauit ꝯtcuꝫ
vſurariũ in.c.noſtro ſm ſcriben.dũ declarant illud pactũ de ſeptẽ-
nio vſqꝫ ad nouenniuꝫ.licet in.c.noſtro fuit ſpes certa in mea vero
intelligentia ⁊ declaratione eſt incerta que non differunt vt dixi in
preſuppoſitis:qꝛ vterqꝫ dicitur vſurarius.ergo merito inconuinci-
biliter dici poteſt tex.iſtũ virtualiter ꝓbare opinioneꝫ glo.qꝛ ſemp
verũ eſt dicere tria concurrere:licet ſolum pactũ de retrouendendo
cũ minoritate pretij pateat ⁊ iſtud eſt modo qđ voluit papa:in ſua
ratione dũ dixit:qꝛ fraus ⁊ dolꝰ alicui patrocinari nõ debẽt a qua
arguendo vt licet per iura vulgaria demonſtrata intentione frau-
duloſa vt modo dixi conſtat iterum glo.bene dixiſſe neqꝫ obſtat il-
lud de ſeptẽnio ad nouẽnium:qꝛ vt dixi illud demonſtrat certitudi-
nem ⁊ magnam exactionem ipſius vſurarij que vt dixi nõ ſunt ne-
ceſſaria ad eum conuincẽdum:ſed ſatis eſt probare exactionẽ qua-
lemcũqꝫ a principio certam vel incertam ſiue pactum interpoſituꝫ
fuerit ſiue ex ſola preſumpta intentione obtentum per ea que iã ſu-
perius dixi:⁊ ſi aliquis negare velit que dico in facto eſſe vera dicẽ-
do ꝙ ille q emit cum pacto de retrouendendo cũ paruo pretio non
ſit huius intentionis prout ego dixi:ego dicerẽ ꝙ ipſe negaret ſen-
ſum qꝛ aliud dicere ſeu preſumere non poſſumus ſi a veriſimili ar-
49 guere licet † prout licet ſm.c.qꝛ veriſimile.de preſump.⁊.l.ſi.ff.qđ
metus cauſa.poſt Bal.in.l.j.de ſer.fugi.C.de quo.ſ.iſto.c.feci mẽ-
tionem:quando enim vnius emit rem cum pacto de retrouenden-
do pro paruo ꝑtio poſtq̃ oĩs veriſimilitudo ẽ ꝙ quis potiꝰ pigno
raret rem ſuam q̃ vendat pro paruo pretio ⁊ eodẽ modo vẽdẽdo
pro dicto paruo pretio eſt veriſimile ꝙ nõ dimittet rem propriam
perdere immo eã recuperabit ꝙ cum ſcit veriſimiliter aut ſcire de-
buit ipſe emptor rem.ſ.apud ipſum nõ permanſuram.ergo neceſſa
rio cõuinciẗ ex iſtius cõiecturis ea ſola intẽtione feciſſe ſimilẽ con-
tractũ vt interim fructus lucraretur donec retro emaẗ que intẽtio
doloſa ⁊ fraudulẽta eſt.⁊ ideo per iſtum tex.ei patrocinari non dꝫ:
ſcis enim ꝙ dolus aut fraus non poſſunt probari aliter q̃ per con-
iecturas vt in.c.ij.de renun.li.vj.quarum alie ſunt euidentiores cla
riores ſeu apertiores vt in exemplo.c.noſtri.alie nõ ita aperte:ſꝫ tñ
ſatis cõcludentes vt in caſu.q.noſtre poſtq̃ vt dixi plus aut minus
certum vel incertum lucrum a principio nõ faciunt differre vnum
vſurarium ab alio niſi ꝙ vnus altero improbior eſt igitur conſtat
glo.bene dicere.⁊ pro clariori intelligẽtia ne ſimus in ambiguo cõ-
cludendo:dico circa paruitatẽ pretij.ꝙ debet eſſe talis ex qua veri-
ſimiliter credatur rem venditam eſſe redimendam vt ꝯſonent que
proxime dixi ⁊ vt ꝑ hoc peſſima intentio ementis eliciatur reiectis
50 aliis conſiderationibus † Abb.⁊ pondero tex.noſtrũ dum de ꝑtio
loquitur vix tangente dimidium valoris rei:⁊ per conſequens iſta
paruitate pretij iſto modo conſiderata ꝯtcus potius pignoratitius
in veritate q̃ emptionis ⁊ venditionis iudicabitur:⁊ per hoc tolli-
tur difficultas que formari poſſit ex.c.illo vos.de pigno.vbi illa duo
tantum ſcilicet maioritas pretij cum pacto de retrouendendo non
fuerunt ſufficientia ad cõtractum preſumẽdum vſurarium niſi ter-
tium ibi concurriſſet illius conditionis de fructibus in ſortem cõ-
putandis:⁊ tamen eadẽ ratione que hic diceret ꝯtriuꝫ:qꝛ dico ibi ex
maioritate pretij nõ potuit iudicari pignoratitius contractus ꝓut
iudicatur in.c.noſtro.ideo opus fuit ibi expectare tertium ꝙ face-
ret pignus preſumi quo mediante ſtatim contractus reputaẗ vſu-
rarius al's ex hoc ſolo ꝙ plus debito ſoluit:licet iudicetur deceptio
in pretio non tamen iudicatur vſura poſtq̃ non eſt qualitas aliqua
51 que id faciat preſumere tene menti. ¶ † Capio ſecundam conclu-
ſionem ex dictis Abb. in iſto ſcđo caſu dum dixi ꝙ propter pretij
paruitatem preſumiẗ paruitas contractus ex qua infero ſing.ad ea
que doc.dicunt.j.de loca.in.c.potuit.dubitando an contractus ali
quis dicatur locationis vel emphyteoticus:qꝛ ſm quantitatem pẽ-
ſionis ſoluende in dubio iudicatur vnde ſi parum ſoluitur potius
contractus emphyteoticus dicitur q̃ locationis ſi multum hoc eſt
ad fructuum compenſationem iudicaẗ locatio ⁊ multum intereſt
hoc ſcire propter ſterilitatem ſuperueniẽtem ꝓpter quã cõductori
fit remiſſio non aũt emphyteote niſi emphyteota ſolueret etiaꝫ ad
recompenſationem fructuum quo caſu ꝯtcus potius locationis iu
dicareẗ ex ꝑtij magnitudine ſm Bal.in rub.⁊ in.l.j.iij.oppo.C.de
iure emphy.per Anch.⁊ Jmo.in.d.c.potuit.per do.And.in vl.q.
in rub.de loca.ꝑ do.Fely.ij.colũ.in medio in.c.intãtũ.de ſymo.poſt
Bal.in.c.litere.de dilatio.facit gl.in auẗ.ꝑpetua.de ſacroſan.eccle.
52 ¶ † Jtem ⁊ ſecundo infero ad dubium quando in aliquo contra-
ctu interuenit

etu interuenit pecunia ⁊ ſpecies an dicatur contractus emptionis
an permutationis.nam ſm quantitatem pretij hoc determinat ſʒ
Bar.in.l.ariſto.ff.de dona.per Abb.in.c.ad queſtiones.de rerum
permuta.arg.tex.ibi niſi apparet de animo contrahentium vnū vel
aliud facere volentium:q2 illud tenentur vt p doc.vbi.ſ.circa quod
vide que Ang.de are.in.§.item pretium.inſtitu.de emp.⁊ vendi.⁊
eodem in.§.item queritur.inſti.loca.⁊ in.§.ſi tamen aliena.de rerū
diuiſio.qui pro illa diſtin.hic in dubio de pretio allegat Bar.in.l.ſi
in emptione.ff.de ꝯtrahen.emp.tertiam habes illationeʒ de dictis.ſ.
proxime poſt glo.in.c.conqueſtus.de vſur.q2 paruitas pretij cū pa-
53 cto de retrouendendo facit preſumi ꝯtractum vſurariū. ¶ † Quarto
inferas ad ea que dixi.ſ.in.c.cum dilecti.in.ij.no.dum dixi ꝙ qua-
litas deceptionis in pretio facit iudicare de exceptione reipſa.⁊ ex
propoſito eiuſdem nature propter.l.ſi quis cum aliter.de verb.ob.
ff.facit.c.⁊ ſi queſtiones.cum ibi nota.de ſymo.c.ſtatutum.§.inſup
54 de reſcrip.lib.vj. ¶ † Uenio modo ad tertium caſuʒ Abb.quādo
pactum de retrouendendo ſit non ſimpliciter,ſed vſqʒ ad certū tē-
pus ante qd non poteſt fieri retrouenditio.⁊ iſto caſu dicit Abb.ꝙ
talis contractus preſumit feneratitius.⁊ iſtum dicit Abb.proprie
caſum iſtius.c.cuʒ preſumptio ſit ꝙ interim voluit fructus lucrari:
ego dico vobis vt dixi in ſecundo caſu aliter non repetēdo ꝙ ſi ve-
rum eſſet nunc Abb.dicit ⁊ al's dixit in iſto.c.certe nō eſſet vera ſua
ſecunda concluſio que nullum aliud habet fundamentum ꝗ iſtius
c.vt ſatis abunde ſuperius declaraui.ideo ad ibi dicta me remitto.
55 ¶ † Quartus caſus eſt non parum dubitabilis qñ fuit appoſituʒ
pactū de retrouendendo cariori pretio cū pacto ꝙ fructus in ſortē
deberent cōputari q2 talis ꝯtractus preſumit feneratitius:iſtum dicit
Abb.ꝓprium caſuʒ.c.illo vos de pigno.⁊ dicit ꝙ oritur iſta ꝑſum-
ptio ex pacto appoſito contra naturam contractus q2 ſi erat vera
venditio debebat emptor fructus lucrari:illud ergo pactum cōpe-
tit magis nature contractus feneratitij ꝗ emptionis ⁊ vēditionis
⁊ illud qd voluit vltra primum pretium preſumitur extortum vſu-
56 rarum cā. ¶ † Aduertas modo diligenter pro intelligentia iſtius
quarti caſus ⁊ reuoco in dubium quare in illo.c.illo vos fuit cōtra-
ctus preſumptus vſurarius reſpondet cōmuniter vſqʒ ad tempus
Abb.ꝙ q2 fuit appoſitum pactum de fructibus in ſortem cōputā-
dis ꝯ naturā emptionis ⁊ venditionis ex vulgata.l.ij.de pac.inter
emp.⁊ ven.C.contra qd inſtatur fortiter ꝙ nō poſſet ſtare. ¶ Pri-
mo q2 ſi hoc eſſet verum illud ſolum debuiſſet ſufficere ad contra-
57 ctum feneratitium preſumendū ſine illo. ¶ † Scdo ꝙ Papa ibi
ponderat de maioritate pretij qd etiam voluit Ant.de but.in.c.illo
vos.⁊ ibi Abb.in fi.quando iſta ratio doc.eſſet vera ꝙ iſtud pactū
eſſet contra naturam potius enim debemus conſiderare pacta ap-
poſita ad cognitionem contractus ꝗ nomen contractus vt probat
text.ſing.in.c.conſtitutus de religio.do.quē ad hoc exclamat Imo.
ij.col.in.c.ad audientiam.de re.ec.facit.l.inſulam.de preſcrip.verb.
⁊.l.ſi vno.ff.loc.cū ergo iſtud pactū ſit ꝯ naturā ꝯtus emptionis ⁊
ſm naturam cōtractus pignoratitij.ergo iudicabitur ſm naturam
ſuā.ſ.pignoris igitur p conſequens videtur qd per ſe ſolum ſufficit
iſta qualitas ad ꝓbandum ꝯtum feneratitiū qd videtur ꝯ illud.c.
illo vos quo nō obſtāte dicendū eſt ꝙ lʒ verū ſit ꝙ dicat pignorati-
tius preſuppoſito ꝙ ſit ꝯ naturā emptionis tū per hoc nō ſequitur
ergo ꝯtus eſt vſurarius niſi aliqd vltra ſortē in eodē ꝯtu recipiat
ꝙ hic cōputando in ſorteʒ nihil vltra percipiebat ⁊ iſtud eſt qd ille
tex.voluit dū maioritatem pretij cōſiderauit qd teneas ſemp mēti
58 contra Anto.⁊ Abb.ibi:q2 † vbi non damus aliquid vltra ſortem
eſt impoſſibile vſuram nominari.vocetur quomodo velis contra-
ctus poſtꝗ notum eſt recipere aliqd vltra ſorteʒ eſſe vſuram.aliud
eſt qd multum obſtat huic concluſioni qd nouiſſime concepit do.
Abb.in.d.c.illo vos.vbi demonſtrat contra ſententiaʒ omniū ſcri-
bentiū vſqʒ ad eum ꝙ pactum de quo in illo.c.non fuit ꝯ naturam
ꝯtus immo ſm naturam poſtꝗ ibi poteſtas reſoluendi contractū
non in poteſtate vēditoris ſed emptoris erat quo caſu vt dixi.ſ.in
prin.glo.emptor non lucratur fructus igitur illud pactū de fructi-
bus in ſortem cōputandis non contra naturam:ſed immo ſm na-
turam erat ꝙ certe reddit difficillimū intellectū illius.c.pro cuius
declaratione ⁊ intelligentia incidenter dico animaduertendū circa
tria pacta que in contractibus emptionis ⁊ venditionis ſolent ap-
poni que ipſis emptoribus impediunt fructuum acquiſitionē.pri-
59 mum pactum adiectionis in diem.Scdm legis cōmiſſorie.† Ter
tium pactū de retrouendendo ad volūtatē emptoris.de primo eſt
tex.in.l.ij.⁊ in.l.imperator.ff.de in diem adiec.de ſcdo in.l.ſi fund9
cū.l.ſe.ff.de.l.cōmi.de tertio habetur in.l.ꝙ ſi nolit in fi.iuncta.l.cū
autem.§.pe.ff.de edil.edic.exemplum primi ſi vendo fundum pro
decem niſi alius attulerit meliorem conditionem infra menſeʒ tūc
intelligitur actum ꝙ ſi alius maius pretium dederit infra menſem
res ſit inempta quo ad primū emptorē.⁊ ſic reſoluitur titulus ipſo
iure.exemplum ſecundi quando vēdo fundum pro decem hoc acto
ꝙ ſi pretium non ſoluat infra menſem res ſit inempta.⁊ ſic reſolui-
tur titu.ipſo iure ⁊ iſtud pactum ſcdm legis commiſſorie in pigno
ribus non hʒ locum regulariter.j.de pigno.c.ſignificante.Bart.⁊
alij in.l.ꝗuis.ff.de ſol.declaro ꝙ ſi aliqua res fuerit pignorata pro
certo pretio non poteſt tempus apponi redemptioni cum hac con-
ditione ſi redempta non fuerit illo tpe maneat res empta pro eodē
pretio exemplum tertij pacti de quo.ſ.eſt in.l.ꝙ ſi nolit in fi.coniū-
cta.l.in aut.§.pe.ff.de edil.edic.⁊ aliquos.⁊ no.bene in.c.illo vos.j.
de pigno.vbi videbis Imol.v.col.iſta latius explicantem vū iura
que volunt ꝙ emptor cum pacto de retrouēdendo lucretur fructus
debent intelligi quando pactum reſpicit fauorem venditoris:quo
60 caſu differt ab alijs pactis de quibus.ſ. ¶ † Iteʒ in alio quia illa
ſtatim habent tranſlationeʒ dominij directi:ac ſi venditio facta nō
fuiſſet:pactum autem de retrouendendo quēcūqʒ reſpiciat hoc nō
habet niſi a tempore oblationis pretij:⁊ tunc non habet tranſlatio
nem directi ſed vtilis tātum dominij.tex.eſt ſing.⁊ ibi Pau.de ca.
ſolus exclamat in.l.ſi cum venderet.ff.de pigno.act.qd eſt ſingu.⁊
ſingu.notandum ad declarationē glo.in.d.l.ij.C.de pac.inter emp.
⁊ vendi.⁊ eorum qui Imo.v.col.in.d.c.illo vos.⁊ eorum que cōiter
doc.in prealle.l.ij.qui ſimpl'r tenebant non transferri dominiuʒ in
iſto pacto de retrouendendo niſi ſoluʒ facta retrouenditione:quia
vides modo ſm Pau.de caſt.ꝙ immo facta oblatione pretij trāſ-
fertur ſaltem vtile dominium.per illum tex.in.d.l.ſi cum vēdat quē
multum not.Ang.de are.in.§.item ſi.in.xxviij.colū.inſti.de excep.
61 ¶ † Ad propoſitū iam redeundo ex ſupradictis patet ꝙ illud pa-
ctum de fructibus in ſortem computandis appoſitum in.d.c.illo.
non fuit contra naturam contractus vt ſibi ſolus Abb.inuehit cō-
tra omnes:licet contra hic voluerit ſequendo antiquorum opinio-
nem difficile eſt ergo videre rationeʒ deciſionis illius.c.volentis ex
illis duobus contractum iudicari feneratitium poſtꝗ pactum de
computandis fructibus in ſortem fuit ſm naturaʒ contractus em-
ptionis nec ſatiſfacit qd Abb.ibi dicit pro defenſione ꝙ papa ibi
coniunxit vnam preſumptionem cum alia.ſ.ꝙ aliquis vltra ſortem
capiebat cum pacto de computandis fructibus in ſorteʒ q2 dico ꝙ
expreſſio eorum que tacite inſunt ſi exprimatur nihil operat vul-
gata.l.iij.ff.de lega.j.ſed iſtud de fructibus computandis in ſorteʒ
tacite inheret ⁊ ſi non fuiſſet expreſſum conſtat ꝙ contractus vſu-
62 rarius non fuiſſet.ergo nec reputandus eſt ſi exprimat. ¶ † Adeo
mihi iſtud fuit viſum difficile ꝙ aliquādo credidi codicem eſſe de-
prauatum ibi dum tex.dicit fructibus nō computatis qd debuiſſet
dicere fructibus non computatis quaſi tunc diceretur contra natu
ram contractus:ſed neqʒ iſtud mihi ſatiſfaciebat:q2 per hoc nullo
modo adherebat contractui pignoratitio:contra cuius naturā tale
pactum fuiſſet ideo vſurarius dici non poterat quapropter poſtea
aliquando credidi ꝙ licet in veritate ſit ſicut Abb.dicit in.d.c.illo
vos.ꝙ illud pactum ſit ſm naturam contractus tamen partes cō-
tra credebāt poſtꝗ vſqʒ ad tempus ipſius Abb.ita per omnes fuit
tex.ipſe intellectus:ſed q2 iſtud eſt diuinare:⁊ q2 iura ſunt interpre-
tanda non ſm partium opi.ſed ſm aliam iuris diſpoſitionē.argu.
c.cum cauſam.de elec.vbi non qd factum ſit:ſed quid faciendūʒ ſit
attendere debemus maxime cum de intentione contrahentiū non
63 conſiſtit.ideo nec iſte intellectus placet.† Iteruʒ ductus anxietate
intelligētie illius tex.credebam ꝙ in iſtis contractibus ⁊ ſimilibus
illud quod tacite ineſt ſi exprimatur.facit preſumptionem ſimula-
tionis contractus multoties.vt patet in eo qui dixit vendidi ⁊ tra-
didi non in fraudem vſurarum.⁊ idem de eo qui diceret in contra-
ctu ſe nihil intendere ſimulate agere:q2 in iſtis caſibus preſumitur
ſimulatio ſm Bal.in.l.iij.C.plus valere qd agitur.de quo Fely.vij.
fol'.ij.col.in.c.ſi cautio.de fide inſtru.⁊ tamen iſta tacite inerant ex
argu.l.merito.ff.pro ſocio.⁊.c.fi.de preſump.facit in ſimili qd dixit
Bal.in.l.j.de collu.detegen.de confitente ad iſtaʒ creditoris quod
eſt inſtrumentum de vera ſorte:q2 potius feneratitius propter hoc
preſumitur facit ꝙ Ancha.conſil.cclij.⁊ gloſ.vulgata in.l.que ſub
conditione.ff.de cōdi.inſti.de qua per Fely.vbi proxime.Ita ergo
in propoſito illius.c.illo vos.eſſet dicendum ꝙ eſſet verbum mira-
bile:⁊ ita neceſſario dicendum putarem ſi Abb.ꝯſultatio vera eēt
nec aliter difficultas reſolui poſſet ſed tamen poſt longam inueſti-
gationem deo duce reperi veritatem ⁊ inueni opinionem ſcriben-
tium ante Abb.veram fuiſſe ⁊ eſſe ⁊ do.Abb.deceptuʒ fuiſſe:licet
inductio ſua ingenioſa fuerit.dico igitur ꝙ cōſiderans tex.in.c.illo
vos.prout ego ſtatim cōſiderabo ⁊ videbis ꝙ illud pactum de fru-
ctibus in ſortem computandis fuit contra naturam cōtractus pro
euidentia cuius preſuppono ꝙ text.ille dicit ꝙ fuit adiecta cōditio
inter contrahentes ꝙ ſi a tempore contractus vſqʒ ad duos proxi-
mos annos diſpliceret emptio.hoc eſt emptori tūc venditor abin-
de vſqʒ ad annum.xxv.libras fructibus computatis in ſortem ⁊c.
pondero modo ab illa dictione abinde.vbi venditori infra annum
poſt denunciationem emptoris datur facultas redimendi an ſoluʒ
clauſula de fructibus in ſortem computandis coniungitur:⁊ ſicut
illo caſu redemptio ſeu retrouenditio ſtat in libertate ipſius vendi-
toris.ideo per conſequens quādiu infra illum annum res nō redi-
mebatur ſm communem vel pretium non afferebatur ſm Pau.de
caſt.emptor debuit fructus lucrari argu.tex.in.d.l.ij.C.de pac.inter
emp.⁊ vendi.dominio penes eum manente altero predictorū non

facto ⁊ merito:quia in culpa erat ipſe venditor in non redimendo poſtq̄ potuit igitur luce clarius demõſtratur ꝙ pactum quod fuit appoſitum in illo.c.intelligitur infra illum annum poſt denunciationem emptoris ad quẽ omnino habẽda eſt relatio poſtq̄ vt dixi eidem annectit pactum ⁊ non ad duos primos infra quos emptio diſplicere potuit ad quos Abb.⁊ male habuit relationem:quia ad illum vt dixi annum poſt denunciationem emptoris debet referri ad quem referendo vt iura iuribus concordentur ⁊ abſurditates vitentur conſtat ꝙ pactum de fructibus computandis in ſortẽ fuit contra naturam cõtractus:quia debuit in illo anno emptor lucrari fructus ⁊ dictum fuit ꝙ deberet computare in ſortem merito fuit iudicatuꝫ potius pignus poſtq̄ iſtud competit pignori ⁊ propter incrementum maioris pretij vſura iudicatur:⁊ per hoc communis opi.antiquorum ſalua manet ⁊ iura iuribus concordantur ⁊ vitantur abſurditates quod tanq̄ nouiſſimum not.⁊ nunq̄ exeat mentẽ
64 tuam.¶ † Quintus ⁊ vltimus caſus eſt quãdo quis petebat mutuum offerendo rerum ſuarum hypotecam ⁊ alter dixit nolle mutuare ſed emere:⁊ ſic ſecutus fuit contractus emptionis ⁊ iſto caſu Hoſti.dicit ex hoc ſolo noſtri vſurarij Moderni conuincuntur qđ credit Abb. procedere quando eſſet emptor vſurarius alias non niſi quando venditio fuiſſet ſecuta pro illa pecunia quam mutuo petebat quaſi tunc modicitas pretij cum preſumpta volũtate que colligitur ex pre.requiſitione faceret quod p̄ſumeretur contractus pignoratitius quod indubie dicit Abba.procederet quando cum his concurreret pactum de retrouendendo.habetur ergo ex dictis Abb.talis cõcluſio probata certa mutui petititione ſecuta pro eodem precio venditione preſumitur cõtractus pignoratitius maxime appoſito pacto de retrouendendo et iſtam concluſionem ſatis ſequitur Pau.de caſt.cõſulendo conſi.xc.iiij.inci.viſis his que ſuperius.⁊ cõſi.ccxxvj.incip.in cauſam motã per dominã Dorotheã et in conſi.cccxxix.incip.viſa petitione vbi dixit ꝙ quidam egebat pecunia mutuata ⁊ fuit probatum quod requiſierat illum cui poſtea vendidit rem pro paruo pretio ibi determinat quod eſt cõtractꝰ vſurarius:ita firmat Fely.in.d.c.ſi cautio in.vij.fol.in.j.colũ.Dicẽdo poſt Laur.in trac.de vſu.in.ij.parte.q.lx.qđ cum hodie ſit diffi-
65 cillimũ probare † cõtractus ſimulatos nõ ſufficiunt cõiecture iuris que iam ſunt note ⁊ per callidos cõtrahentes fraudate.ideo recurrendum eſt ad alias coniecturas illis ſimiles qualis videt̃ iſta ſm eos.mihi tñ nũq̄ placuit qđ iſta ↄiectura ſit ſimilis alijs a iure introductis vt facile iſte tex.demonſtrat cuꝫ.c.illi vos.de pig.iũcto c.cũ dilecti.§.eo.quãdo eñ vnus decipitur vltra dimidiã iuſti pretij habet remedium.de qua in.d.c.cum dilecti.⁊ in.l.ij.C.de reſcin.ven.⁊ ſi dolo dante cauſam vel incidente in cõtractu fuit inductus dantur remedia de quibus in.d.c.cum dilecti per gloſ.⁊ nullibi tamen iſtud remediũ dicendi cõtractum vſurariũ datur:et tamen ex iſto dicto doc.deberet dari iſtud remediũ poſtq̄ virtualiter cõcurrunt oĩa que petunt doc.in iſto caſu dixi virtualiter:quia veriſimiliter quis potius pignoraſſet rem ſuã mutuũ accipiendo q̄ vendere pro tam vili pretio:ſed quia nõ potuit obtinere mutuũ ideo taliter vendidit ⁊ tamẽ nõ datur iſtud remediũ de quo hic per doc.ſed remedia alia de quibus.§.⁊ iterum ad probandũ falſitatẽ huius cõcluſionis.Adduco predictũ capitulum cũ dilecti.cũ.c.cum cauſa.j.ſeq.iuncta aut.hoc ius porrectuꝫ.x.q.ij.probatur in.d.aut.hoc ius porrectũ:qđ eccleſia potius debet pignorare ⁊ hoc primo inueſtigare ſi poterit q̄ veniat ad rerum diſtractionem.Et tamẽ hoc nõ obſtante vendendo rem ſi decipiatur vltra dimidiam iuſti pretij agit eccleſia cõmuni remedio.d.l.ij.de reſcin.ven.⁊.d.c.cuꝫ dilecti:nõ autem dicitur propterea contractus vſurarius niſi defundatur iſtorum opinio.in eo qui cõſueuit vſuras exercere quo caſu ceſſaret contra ipſius.c.cum dilecti:licet multi etiã iſtam qualitatem qđ cõſueuerit vſuras exercere nõ admittant in.l.iij.C.plus valere quod agitur dicẽtes vſurarios facere etiam bonos contractus ⁊ licitos.vnde vera defenſio iſtius dicti ⁊ ſine dubio eſſet quãdo dictio maxime poſita in cõcluſione extet improprie pro tanto per iſtum text.ſm qđ eam declaraui tene menti ⁊ conſidera quia ex iſtis redduntur difficilis ſuſtẽtationis dicta que ſuperius poſui in.§.proximo.iiij.caſu.circa clauſulas inſolitas ⁊ maxime que inſunt ſui natura:quia nullibi probat̃ iure ꝙ illa ſufficiant ad contractum vſurariuꝫ preſumendũ in quo cogitabis. Antonius burgos.J.V.doc.

¶ Sequitur.Capi.cum cauſa.

1 ☞ Superfluum eſſe an dicatur id qđ repetitur.
2 Lectio repetita probat.
3 Deceptio vltra dimidiã iuſti p̄tij quõ ſit determinanda in libello.
4 Probatio incerta an ⁊ qñ releuet probantem.
5 De minimis non eſt curandum.
6 Teſtis deponẽs de valore rei ſi dicat res valebat decem ⁊ nihil vltra quid importent iſta verba.⁊ nihil vltra.
7 Contractus omnes iuriſgentium ſunt contractus bonefidei.
8 Contractus permutationis eſt contractus bo.fi.innominatus.
9 Priuilegium competens prime actioni nouate intelligitur repetitum in ſtipulatione nouante.
10 Priuilegium prelationis ita eſt proportionabile ſtipulationi ſicut alteri contractui bonefidei.
11 Contractus bonefidei et contractus ſtricti iuris an ⁊ quãdo differant.⁊ numero.12.
13 Dictio venditio largo modo comprehendit omnem contractum per quem dominium transfertur.
14 Remiſſio ꝑpter ſterilitatem qñ detur in cõtractu emphyteotico.
15 Remediũ iſtius.c.cum cauſa.an ⁊ qñ habeat locum in cõtractibus ſtricti iuris.⁊ nu.16.
17 Renunciatio generalis non ſufficit vbi ratione ignorantie prouidetur.⁊ nu.22.⁊.23.
18 Beneficiũ qđ habet̃ a lege an perdatur per lapſum temporis.
19 Procurator generalis ſi fuerit deceptus vltra dimidiaꝫ iuſti pretij nunquid habebit remedia iuris.
20 Deceptus vltra dimidiã iuſti p̄tij dꝫ in libello aſſerere ſe ignoraſſe pretium rei vendite ad hoc vt libellus concludat.
21 Vendens ſi dicat ſe dare id quod res valet vltra ꝙ recipit an hẽat remedia iuris.⁊ numero.53.Et quid in contractu qui perficit̃ cõſenſu vnius tantum.nu.54.
24 Decepto etiam citra dimidiam iuſti pretij an ſuccurratur per tertiam perſonam.⁊ nu.26.Et quid ſi ſtatutum diceret ꝙ res debeat ſubhaſtari.nu.28.
25 Argumentum de arbitratore ad procuratorem non valet.
27 Decretum iudicis excludit omnem preſumptionem fraudis.
29 Capitulum cum cauſam.an habeat locum in trãſactione.⁊ numero.30.31.32.⁊.33.
34 Statutum loquens de trãſactione non comprehendit amicabilem compoſitionem.
35 Minor iurans non contrauenire excludit̃ vigore iuramenti a beneficio etatis:non auteꝫ a beneficio cõi.Et quid de maiore.numero.36.⁊.41.⁊.42.
37 Renunciatio generalis caſuum cũ iuramento non valet.
38 Ius ſpeciale facilius tollitur q̄ ius commune.
39 Iuramentum non extenditur ad incogitata.
40 Conſenſus non preſumitur in enormi iactura.
43 Iuramentum appoſitum in cõtractu ſemper obligat perſonaliter ipſum iurantem.
44 Iuramentum firmat contractum.
45 Adiudicatio inſolutũ facta creditori per iudicẽ hꝫ viꝫ trãſactiõis.
46 Vẽditio ſi fuit facta minus dimidia iuſti pretij:cum hoc ꝙ ſi p̄tiũ conuentum non ſolueretur in paſchate ſuppleretur iuſtum pretiuꝫ:non habet auxilia iuris.
47 Grauatus a teſtatore de vendendo funduꝫ ſempronio certo p̄tio non habet auxilia iuris.
48 Mulieri decepte in eſtimatione rei dotalis etiam infra dimidiã ſuccurritur.
49 Deceptio non toleratur in vitijs niſi minima.
50 Deceptio in quantitate rei non eſt ita perceptibilis ſicut deceptio in valore.
51 Taxatiuum quid dicatur.⁊ quid demonſtratiuum.
52 Venditio medico facta minus debito in infirmitate reſcinditur officio iudicis.
55 Venditioni conſentiens ſi fuerit deceptus non habet auxilia iuris licet pretium participauerit.
56 Venditor ſi tãdiu agere abſtinuerit donec cura ⁊ ſolicitudine emptorum res eſt longe melior effecta non habebit remedia iuris niſi offerat ſumptus ⁊ pretium operarum.
57 Deceptus vltra dimidiam non p̄õt agere poſt triginta annos.
58 Minorum adminiſtratores nõ habent poteſtatem donandi.
59 Beneficiatis deceptis in permutatione beneficiorum nõ ſuccurrit ius quod datur deceptis vltra dimidiaꝫ iuſti pretij.Et quid in minore renunciante beneficio:60.
61 Deceptus in induſtria negatiua an habeat remedia iuris.
62 Theſauri poſt venditionem inuenti non habetur ratio.
63 Tempus conſideratur in contractibus emp.⁊ vendi.quando in eis conſiſtit deceptio.

SVmma vt in.ca.cum dilecti.§.e.Et eſt pars.c.cũ cã.de teſti.§.j.rõne dubitandi in iſto.c.op.de ſuperfluitate:q: illud idem qđ hic diſponit iaꝫ diſpoſitũ erat in.c.cũ dilecti.qđ eſt ↄ no.§.in ꝓhe.vbi fuerunt multa reſecata ꝑpter nimiã ſĩilitudinẽ facit ꝓhemiũ.vj.li.ibi ſuperfluis reſecatis.⁊ ſi tu dicas nõ eſt mirandũ q: idẽ reperit̃ in.c.ſignificantibus.de libe.obla.⁊ in.c.ſignificãtibus de ap.vbi de verbo ad verbũ oĩa repetunt̃.⁊ in.l.ſi quis in cõſcribẽdo.de epiſ.⁊ cleri.iuncta eadem.l.C.de pac.rñdere poſſum ꝙ multiplicare inconueniens non eſt ſoluere.Vel ſecundo quod ibi conſeruatur

alli

illa ſuperfluitas ratione diuerſoꝝ tituloꝝ vt doct. ibi dicũt maxi-
me Abb. in dictis capitulis ſignificantibus. pro reſolutione iſtius
difficultatis neceſſario dicendũ eſt qḋ hic altero de tribus modis
ſaluetur ſuperfluitatis. primo clarius exprimitur in iſto. c. q̄ expreſ
ſum fuerit in. c. cum dilecti: quo caſu certum eſt excuſari ſuperfluita
tem: ita voluit glo. ⁊ Do. in. c. licet canon. de elec. in. vj. idẽ in prohe-
mio grego. vbi domi. Fely. poſt Domi. ibi ponit ſex modos tollen-
di ſuperfluitatem text. eſt de hoc. et ibi Franc. de aretio. in. l. gallus.
§. nũc de lege velleya. ff. de libe. ⁊ poſth. qḋ aũt clarius hic exprimat
q̄ ibi conſtat: quia hic habemus modum quẽ habere debet iuxta in
ſententiãdo quẽ ibi nõ expreſſit: ſed ſolũ caſſauit ſententiã: quia in
arbitrio emptoris ⁊c. ſecundo tollitur iſta ſuperfluitas ratione di-
uerſitatis facti: licet ſit in iure idẽtitatis: ita voluit Domi. poſt Jo.
mona. in. c. ſtatutũ. in prin. de hereti. lib. vj. in. j. colũ. ſenſit Abb. in
prin. c. fi. de homi. facit glo. in. c. ſi apoſtolice. de preben. lib. vj. ⁊ iſtũ
modum multum no. ⁊ addas Fely. in. s. dicto loco tertio poſſit ſin-
gularius dici attenta cõmuni opinione canoniſtarũ. de qua dixi in
fi. repetitionis. c. cum dilecti. qḋ hic repetijt qḋ ibi dixit vt adderet
quo caſum eſt ſuperfluitatẽ tolli vt probatur in. c. ſuper queſtionũ.
iuncto. c. cum te conſulente. de offic. deleg. eſt opti. glo. in. l. librorũ.
§. quod ſi in codicibus. ff. de le. iij. ibi dum dicit repetit vt addat: ita
etiam voluit Ange. inſti. de his qui ſunt ſui vel alie. iu. j. colum. et ſi
dicas quid addatur in iſto. c. dico quod prima facie videtur velle
conſiderata pape ſententia quod vtrumqꝫ ſit in obligatione. ſ. rem
reſtitui vel iuſtum pretium ſuppleri ſuadetur: quia ſufficiebat con-
demnare ad rei reſtitutionem ſm opinio. legiſtarum. per text. in. l.
miles. in. §. decẽ. de re iudi. ff. ⁊ poſtea in electione condemnati erat
ſupplere iuſtũ pretiũ ꝙ etiã conſiderato verbo decernimus ibi po-
ſito qḋ eſt noui iuris editiuũ ſm not. per Abba. in. c. poſtoralis. de
except. in princ. idem ſaluari poteſt nec iudicio meo aliquis tex. eſt
de iure noſtro qui magis faciat pro opi. canoniſtarũ: ſed quia con-
trarium firmaui in fi. repe. ad. c. cum dilecti. nõ ibi me remitto ⁊ ſuf
ficiant proximi alij modi ad ſaluandã ſuperfluitatẽ de qua poſui.
1 Et no. † ꝙ nunq̄ dicitur aliquid ſuperfluũ, ſi reputatur: quia prius
nõ obſeruabatur. tex. eſt ⁊ ibi Domi. in. c. j. de relig. do. lib. vj. iij. no:
de quo nõ fecit mentionẽ Fely. vbi. s. ¶ Item vltimo circa hoc nõ
omitto qḋ nemini venit in dubiũ excuſata ſuperfluitate id ſatis eſſe
2 validũ ſatiſqꝫ famoſum † qḋ repetita lectio probat: vt eſt text. in. l.
vnde. C. de emen. iuſti. co. Joan. and. in princ. arbo. cõſangui. aliter
rationem dubitandi non pono: quia ſatis ac ſatis poſita fuit in ſi-
3 mili in. d. c. cũ dilecti. ¶ † Not. primo Abb. ex iſto. c. caſum in quo
procedit libellus incertus ⁊ alternatiuus. nã ſufficit in libello pone-
re ꝙ res valebat longe plus ⁊ qḋ venditor fuit deceptus vltra dimi
diã iuſti pretij nec eſt opus aliter deceptionẽ determinare. Item ſa
tis eſt cõcludere alternatiue vt peto rem reſtitui vel iuſtũ pretium
ſuppleri. ⁊ hoc eſt. d. Abb. quia incertitudo nõ reddit rẽ dubiam: ſed
habet pro certa iſto caſu alias regulariter nõ procedit libellus alter-
natiuus: vt no. in. c. cõſtitutus. de reſti. in inte. ⁊ ex iſtis verbis Ab.
elicitur talis concluſio ꝓcedit libellus alternatiuus vel incertus qñ
iſta in qualibet ſui parte verificantur. facit qḋ Ab. j. colum. in. c. ex
parte. b. de fo. cõpe. ⁊ per hoc ſing. limitãtur no. per Joan. an. in re-
gu. in alternatiuis. de reg. iu. in. vj. ⁊ no. per Bar. in. l. j. de flumi. ff.
⁊ in. l. titie. vbi Jmo. ⁊ alij. ff. de lega. j. dũ volunt alternatiuã parere
obſcuritatẽ ⁊ eodẽ modo de incertitudine dicentes: cuius ratione
ſcꝫ obſcuritatis exceptio vel actio nõ procedũt. d. l. j. de flumi. l. j. et
ibi Bar. ff. de except. l. iij. §. ibidem. ff. ad exhiben. glo. in. l. veteribꝰ.
ff. de pac. procedunt enĩ omnia iſta quãdo in qualibet ſui parte iſta
nõ verificarentur: quia tunc ſurgeret dicta obſcuritas. ſecus quan-
do verificantur: vt hic. ⁊ iſtud eſt qḋ Anto. de bu. dixit in. c. tertio lo
co. de proba. per tex. ibi qḋ admittitur alternatiua exceptio quãdo
in aliqua eius parte cõcluditur intentio excipiẽtis. facit tex. in. c. ex
parte. de reſcrip. ⁊ in. c. raynaldus. de teſta. ⁊. c. ex parte. B. de foro
cõpe. ⁊ iſtud qḋ concludat intentio ex qualibet eius parte procedit
generaliter qñ natura obligationis eſt alternatiua ſiue hoc ſurgat
ex hominis diſpoſitione vt in. c. j. de plus pet. ſiue ex. l. diſpoſitione.
vt in. c. noſtro. ⁊. l. ij. de reſcin. ven. Item ⁊ alio modo põt procedere
libellus alternatiuus qñ de duobus alternatiue poſitis vnũ alteri
ineſt: ⁊ iſto modo ſaluatur ſm quã communiter videmus accumu-
lari in eodẽ libello nullitatẽ ⁊ iniuſtitiã ineſt enim nullitas iniuſti-
tie. c. cũ contingat. de offi. deleg. que no. pro practica. l. pen. quando
pro uo. nõ eſt neceſ. ⁊. l. ſi expreſſim. ff. de appel. ⁊. c. dilecto. j. de app.
item procedit libellus alternatiuus generaliter vbi quis probabili-
ter dubitat de actione ſibi cõpetenti tunc poteſt accumulare plura
remedia alternatiue qḋ procedit ſiue quis dubitet ex facto proprio
vel ex facto alieno: ita probat tex. ⁊ ibi Jnno. in. c. cõſtitutus. de re-
ſti. in integ. vbi Abb. ⁊ Jmo. facit. l. j. ff. quorũ leg. ſi vero eſt certus
de remedio cõpetenti tenetur eligere alterũ ex quo ambo ſe nõ cõ-
patiuntur. no. in. d. l. j. quorũ leg. ⁊ per. s. dicta. vt dixit Jnnoc. in. d.
c. cõſtitutus. qḋ procedit iſte libellus dico rem pertinere ad me iure
dominij. vel quaſi qḋ bene no. quia ſentit ꝙ iſte libellus ꝓcedit de iu-
re propter incertitudinẽ glo. tamen ſingu. in. c. abbate. de re iudi. li.
vj. in ver. dominij: dicit ꝙ procedit talis libellus de cõſuetudine. et
illam glo. no. Abb. in. c. ij. de libel. obla. iij. col. ⁊. iiij. col. in. c. cũ con-
tingat. de offi. deleg. iſta ſufficiãt quantũ ad alternatiuã. videamus
modo ad aliqua circa incertitudinẽ de qua. s. in iſto no. feci mẽtio-
nẽ ⁊ reuoco in dubio pro intelligentia. c. an dicẽs ſe deceptum vltra
dimidiã iuſti pretij aliter non declarãs per probationes illud vltra
dicat cõcludenter probare per. s. dicta videretur dicẽdũ ꝙ ſi poſtq̄
iſta incertitudo verificanda venit in quocunqꝫ minimo exceſſu qui
ſub illa clauſula ⁊ vltra poteſt intellige: vt etiã colligitur ex primo ⁊
ſecundo no. Abb. ⁊ Jo. imo. hic coniuncta. l. hec adiectio. de v. ſig.
pro qua opi. ego adduco duas glo. ſing. prima in. c. pia. de excep. li.
vj. ſcḋa in. c. ex parte. in prin. de offic. deleg. quã ibi cõmendat. dom.
Abba. ꝑ. vult ꝙ diſpoſitio nunq̄ dicitur generalis ſeu incerta que
cõcludit in qualibet ſpecie ſub genere contenta ꝙ propoſito noſtro
bene eſt applicabile poſtq̄ in quolibet exceſſu vltrã dimidiã verifi-
catur diſpoſitio. ſecunda gl. vult ꝙ diſpoſitio non eſt generalis, ſed
ſpecialis: licet verbis generalibus concepta dũtamen veniat verifi
canda in vna re tantũ qḋ ibi Abb. magnifacit ⁊ inducit in ſimile. l.
ſi heres. ff. de act. lega. Ad propoſitum igitur cum iſta deceptio ve-
rificetur in quacunqꝫ particula dicendum eſt ꝙ concludat libellus
cum illa dictione: ⁊ vltra iſtud eſt quod hic voluit Joan. de imo. ij.
4 nota. dum dixit ꝙ † probatio incerta releuat probantẽ quando eſt
certa ſaltẽ reſpectu ꝯcluſionis intentionis agẽtis: licet in aliquo par-
ticulari non ſit certa. Ex qua cõcludit ipſe Jmo. ꝙ aliquando valet
ſententia incerta pro parte qñ eſt certa ſaltem reſpectu illius quod
requiritur ad concludendũ. ¶ Aduertas modo ⁊ ſis attẽtus quia
quod iſte libellus vel iſta probatio non concludat. firmat Bal. in. l.
ij. de reſcin. ven. in penul. colũ. idem in. c. cum cauſa. de teſti. per tex.
ibi que ad hoc exclamat ꝓ ſingu. ꝙ etiam hic viſus fuit ſentire An
to. de bu. dum dixit ſine alia declaratione ꝙ contra practicam qua
dicitur ⁊ probatur quem eſſe deceptum vltra dimidiam iuſti pretij.
facit tex. in dicto. c. cum cauſa. ⁊ iſtam opi. Bal. in dicta. l. ij. hic ap-
probat Jmol. in pen. col. licet in fi. prime col. reprehenderit Anto.
de but. qḋ dixerat dictum. c. cum cauſa obſtare practice de qua. s. ſic
aperta eſt Jmo. contrarietas domi. And. hic. j. ⁊. ij. colũ. firmat di-
ctum Bal. in dicta. l. ij. Saly. ibi firmat contrariũ ꝙ immo ſufficiat
probare ꝙ deceptus eſt vltra dimidiam quem ſequitur domi. Fely.
in dicto. c. cum cauſa. de teſti. attento ſm eos qḋ ſufficit vnus dena-
rius vltra dimidiam iuſti pretij: vt ſit locus remedio. dicte. l. ij. Et
ad iſtam partem inclinat Fely. in dicto. c. cum cauſa. Anto. ⁊ Abb.
licet Anto. hic dubitauerit propter illud capitulum. qḋ in veritate
nihil facit quia ibi volebat emptor iuſtum pretium ſupplere quo ca
ſu certum eſt ꝙ illa probatio nihil cõcludebat. ſed quo ad reſcinden
dam venditionem emptore nolente ſupplere iuſtum pretium ſatis
concludenter diceretur probatum per. s. dicta. nec tex. in dicto. c. cũ
cauſa. probat contra. Eſt verum tamen qḋ do. Fely. in. c. licet cauſam.
de proba. in. v. col. in fi. firmat do. Jo. imo. hic dũ in penul. col. com
probauit Bal. in dicta. l. ij. vnde negari non poteſt confuſio ſcriben
5 tium in iſto arti. ¶ † Pro prima opi. faciunt rationes mee. s. poſi
te dum allegaui illas duas gloſ. pro ſecunda opi. ſcilicet Bald. facit
illud vulgatum de minimis non curandũ ſm glo. in prohe. grego.
ver. iudicijs. ⁊ glo. in. §. neceſſarie. lxxvj. diſt. cum dicit propter vnũ
diem neqꝫ plus neqꝫ minus: eodem modo in propoſito poſſet dici
ꝓpter vnum in quo poteſt verificari illa dictio vltra neqꝫ plus neqꝫ
minus hoc eſt nõ eſſet curãdum. huic rationi bene ⁊ optime poteſt
ſatiſfieri poſtq̄ de minimo ad maximũ nõ ſit differentia quãdo eſt
eadem ratio. c. de appel. s. de appel. ſed in propoſito noſtro eſt ea-
dem ratio quia propter illud minimũ preponderat vitiũ deceptio-
nis ⁊ efficit potẽtius q̄ ratio fauens cõtractui: ideo actus denomi-
nari debet a potẽtiori ar. l. queritur. ff. de ſta. ho. nõ poteſt enim nega-
ri ꝓpter illud minimũ exceſſum dimidij iuſti pretij ꝙ res ꝓ ea par
te efficiatur potentior ſicut ſi multũ fuiſſet in deceptione. ergo eadem
debet eſſe iuris diſpoſitio. vnũ tñ eſt ſing. valde ⁊ non vulgatũ nec co-
gnitum canoniſtis licet valde notũ theologiſtis qḋ defendit ſing.
Bal. opi. ⁊ ſequaciũ: preſupponitur enim per theologos ꝙ per ca-
noniſtas ſcriptum non vidi ꝙ valor alicuius rei nõ dicitur nec po
teſt aliquo modo conſiſtere in puncto indiuiſibili: ſed habet in ſe
aliquam latitudinẽ declaro qḋ res non poteſt valere decem preciſe
ſed aliquod minus a parte ante ſeu plus a parte poſt: vt ſi dicere-
mus rem aliquã valere nouẽ ⁊ etiã decẽ ⁊ aliquid vltra. verus ergo
valor diceretur qui cõſiſteret ex iſta latitudine in qua latitudine vt
aſſerunt theologi cõtrahẽtes poſſunt ſe decipere. ita dixit Scotus
quem vt audio ſequuntur moder. iiij. ſentẽtiarum. di. xviij. q. j. arti.
iij. qḋ eſt pulchrum propter not. in. c. cũ dilecti. s. eo. ⁊ aliqua in ſi-
mili dixi in. c. §. s. eo. dum dixi pena debita pro peccatis qḋ non eſt
in puncto diuiſibilis ſed habet ſuam latitudinẽ qua opinione theo
logorum pro vera habita neceſſario concluditur qḋ per illã dictio-
nem ⁊ vltra verificabile in minimo nõ concludat intentio ꝓponẽ-
tis nec teſtiũ probatio poſtq̄ verificari poteſt illud vltra in illa lati
tudine in qua vt dixi etiam cõſiſtit verus valor. pono exemplũ pro
intelligẽtia eſt aliqua res vt dixi que valet decẽ. ⁊ aliquid vltra ſeu

minus ꝑ latitudine poſtq̃ vt dixi nõ eſt dare punctũ indiuiſibilem
vnde ſi teſtis diceret ꝙ res valebat decẽ ⁊ eam vendidit pro.xv.et
vltra illud vltra:certe nihil operaretur:q꞉ poſſet illud minimuꝫ ꝙ
per illã dictionẽ vltra poſſet intelligi ⁊ verificari in valoris latitu-
dine de qua dixi dictũ neceſſario nõ cõcludere ⁊ ſic nõ eſſet verũ ꝙ
eſſet deceptus vltra dimidiã iuſti p̃cij merito illa ꝓbatio tanq̃ in-
certa ⁊ nihil concludens reijceret᷑.qđ rogo in eternũ nõ exeat mẽ-
tem tuã.pro defenſione Bal.nouiſſima al's per aliũ non conſidera
ta q̃ defenſio tollit oĩa fundamẽta partis cõtrarie ſi diligenter ani-
6 maduertat᷑.ꝑ conſeruatione tñ cõis opinio.guſtabis † nunc nouã
practicã qñ teſtis q dicit de valore rei aſſerẽdo fuiſſe ⁊ eſſe rẽ valo-
ris.x.facias qđ ſubiũgat ⁊ nihil vltra:et poſtea dicat:⁊ vẽdita fuit
ꝓ.xv.⁊ vltra tunc probatio eſſet certa ⁊ ſatis cõcluderet quaſi lati-
tudo valoris manſerit a parte ante poſtq̃ ipſe dixit ꝙ valebat.x.et
nihil vltra qđ liga digito ꝓ ſing.⁊ noua practica:q꞉ ſatis cõſtat tũc
vltra dimidiã iuſti precij deceptũ eſſe pro introductione dicẽdorũ
⁊ faciliori expeditione notatorũ in iſto.c.facio talem concluſioneꝫ
deceptus citra dimidiã iuſti precij nullũ habet remediũ.deceptus
vero vltra dimidiã iuſti precij habet remediũ deceptus vero vltra
dimidiã iuſti precij habet remediũ iſtius.c.⁊.ſ.eo.cum dilecti.⁊.l.
ij.de reſcin.vend.quo remedio mediante poteſt agere deceptus ad
reſcindendã venditionẽ in qua actione ineſt qđ aduerſarius hꝫ fa-
cultatẽ ſupplendi iuſtũ preciũ ſm verã ⁊ cõmunẽ opi.in prealle.iu-
ribus.iſtã cõcluſionẽ ordinabo declarãdo per multas extenſiones:
⁊ etiã per multas limitationes ſequẽdo per ordinẽ Abb.vt mate-
ria iſta que quotidiana eſt facilius iſto modo percipi ⁊ intelligi va
leat.p̃ſuppono tñ vnũ pro intelligẽtia ꝙ iſta cõcluſio hꝫ duo capi-
ta.vnũ eſt deceptionis citra dimidiã.⁊ iſtud eſt primũ.aliud eſt de-
ceptionis vltra dimidiã ⁊ iſtud eſt ſcđm.iſtud dico q꞉ inferius dicẽ
da:maxime in limitationibꝰ aliquãdo directe tangũt primũ caput
7 aliqñ ſcđm.¶ † Prima igitur ſit extenſio ꝙ cõcluſio ⁊ iura per q̃
fundatur lꝫ loquant᷑ in ꝯctu emptionis ⁊ venditionis: nihilominꝰ
vendicãt ſibi locũ in oĩbus ꝯctibus bo.fi.quos habes numeratos.
inſti.de act.§.actionũ.quos melius declaraui.ſ.in.c.cum dilecti.ſu
per glo.fi.vbi poſt Bal.in.c.j.in fi.de plus peti.Concluſum eſt oẽs
ꝯctus iuriſgentiũ eſſe ꝯctus bo.fi.in quibus in iſta extenſione habe
bit locũ diſpoſitio prehabite cõcluſionis.ita voluit Bal.in.v.colũ.
in dicta.l.ij.de reſcin.ven.poſtq̃ omniũ cõtractuũ bo.fi.eadem eſt
equitas.ergo idẽ ius debet eſſe.l.ſciendũ.§.deinde.ff.de edi.edi.fa-
cit.l.item ſi precio.§.fi.ff.loc.facit glo.in.l.in venditione.§.j.de bo.
auto.iud.poſ.ff.que de cõtractu locationis loquitur in quo ita fir-
mat Ang.de are.inſti.loca.in.j.colum.allegando glo.in.l.ſi olei.C.
locati.firmat idem Pau.de caſt.penul.co.⁊ in.d.l.ij.⁊ hic Jo.imo.
in pe.col.⁊ do.Abb.eodẽ modo hic in pen.col.dicendo ꝙ cõcluſio
habet locũ in omnibus contractibꝰ bo.fi.qđ cõmune eſt omnium
ſcriben.licet ratio Abb.non placeat dum dixit.nam verbum vendi
tio largo modo ſumendo cõp̃hendit omnẽ contractũ per quẽ trãſ-
fertur dominiũ per tex.in.l.ſtatuliberi.ff.de ſtatulibe.q꞉ ſm iſtã ra-
tionẽ contractus locationis non cõprehenderetur qđ eſt contra cõ
munẽ ⁊ cõtra id quod ipſemet Abb.dixerat in eadem pe.colũ.lo-
quendo in cõtractu locationis.¶ † Secũdo extendo dictã conclu-
8 ſionem veram intelligendo nõ ſolum in cõtractibus bo.fidei nomi
natis:ſed etiam in innominatis:vt in cõtractu permutationis qui
eſt cõtractus bone fi.innominatus.ita firmat Bal.in dicta.l.ij.in.v.
colũ.qđ firmat etiã Joan.de imo.in cle.j.de reb.eccle.vij.col.dicen-
do ꝙ.l.ij.de reſcind.ven.habet locũ in omnibus que ſunt loco em-
ptionis.vt.ff.ex qui.cau.in poſſ.ea.in.l.fi.⁊ talis eſt cõtractus loca-
tionis ⁊ permutationis ſm eum.allegat.l.qui autẽ.ff.de his qui in
frau.patro.idem firmat Jmo.antepe.colũ.in.c.cum dilecti.ſ.eod.
⁊ incidenter no.in iſto cõtractu permutationis ꝙ in eodem habet
locũ actio redhibitoria ⁊ quanti minoris.ita probat text.forte ſin-
gu.in.l.ſciendũ.j.in.§.deinde.ver.ſi emptor.ff.de edi.edi.quod cõ-
mendauit Fran.de cre.ſuis ſingu.in fi.pe.fol.¶ † Tertio extendo
9 ⁊ intelligo concluſionem procedere in cõtractibus ſtricti iuris in-
terpoſitis ſuper contractibus bo.fidei ſm glo.ſingu.in.l.ſi quis cũ
aliter.de verbo.obliga.quem cõmendat Joan.imo.pe.colum.ſ.in
c.cum dilecti.⁊ Ange.de are.inſti.loca.in.j.colum.⁊ Alexan.et alij
in dicta.l.ſi quis cum aliter.⁊ ita cõmuniter per omnes tenetur qđ
tunc demũ habeat locũ remediũ dicte.l.ij.in contractu ſtricti iuris
quando fuit interpoſitũ ſuper contractu bone fi.vt in ſtipulatione
interpoſita ſuper cõtractu bo.fi.immo fortius concludunt ſcriben.
in dicta.l.ſi quis cum aliter.poſt Bar.ibi ꝙ ſi fuerit interpoſita ſti
pulatio animo nouãdi ipſum cõtractum bo.fi.adhuc habebit locuꝫ
remediũ.dicta.l.ij.quia priuilegium competens prime actioni no-
uate intelligitur repetitũ in ſtipulatione nouãte per id qđ habet᷑ in
l.aliã.ff.de noua.Jo.de imo.tamẽ in.c.cũ dilecti.ſ.eo.in pe.col.re-
prehendit Bar.in hoc vltimo.in.d.l.ſi quis cum aliter.dicendo ꝙ
l.aliam.ex qua ſe fundat Barto.loquitur in priuilegio prelationis
10 qđ priuilegium † ita eſt proportionabile ſtipulationi ſicut alteri cõ
tractui bo.fi.ideſt qđ mediãte ſtipulatione quis preferat᷑ alijs cre-
ditoribus:ſed in.q.noſtra qñ nouatus eſt cõtractus bo.fi.remanẽte
ſtipulatione:⁊ ſic remanẽte contractu ſtricti iuris videt᷑ impoſſibile
qđ videat᷑ repetitũ beneficiũ.l.ij.quia tale priuilegiũ nõ eſt propor-
tionabile ſtipulationi cũ ſit ſtricti iuris in quo nõ habet locum be-
neficiũ.l.ij.defendit᷑ tamẽ Bart.ab iſta impugnatione per Alex.in
d.l.ſi qs cũ aliter.vbi etiã nouiſſimi dicẽtes ꝙ licet cõtractus bo.fi.
ſit nouatus ꝑ ſtipulationẽ:tñ cũ ſtipulatio ſubroget᷑ loco cõtractus
bo.fi.aſſumit eiꝰ naturã:ideo proportionat᷑ remediũ.l.ij.qđ et for-
tius defendetur Bar.vera exiſtẽte mea opi.de qua ſtatim.j.in qua
firmo remediũ.d.l.ij.⁊.c.noſtri.habere locũ in cõtractibꝰ ſtricti iu-
ris:q꞉ tunc verũ erit dicere ꝙ proportionabiliter iſtud remediũ ſti
pulationi ex.ſ.dictis.facile elicit᷑ ſm cõmunẽ opi.qđ remediũ.l.ij.
⁊.c.noſtrũ.nõ vendicãt ſibi locũ in cõtractibus ſtricti iuris:ita do.
Jmo.in.c.noſtro.in pe.col.ita Jaſ.in.d.l.ſi quis cũ aliter.etiam in
pe.col.⁊ ſic in omnibus cõtractibus introductis a iure ciuili poſtq̃
illi dicunt᷑ cõtractus ſtricti iuris ex doctrina bal.de qua.ſ.in princ.
cõcluſionis nõ poterit intentari remediũ iſtorũ iuriũ : ſed intenta-
bitur remediũ predicte.l.ſi quis cum aliter.ex quo infertur ad con-
tractum emphyteoticũ:quia ſi in eodẽ detur deceptio vltra dimi-
diam iuſti precij nõ erit locus remedio iſtorũ iurium ⁊ eodẽ modo
in cõtractu feudali poſtq̃ iſti cõtractus nõ iuriſgentium : ſed iuris
ciuilis.⁊ ſic ſtricti iuris iudicant᷑.⁊ eodẽ modo in ſimilibus eſt dicẽ
dum eadẽ ratione:ita firmat Spec.in ti.de empt.⁊ vend.§.nũc di-
cendum.⁊ ver.nũquid.⁊ ver.ibi ſeq.⁊ ita in iſtis cõtractibus proxi
me dictis firmat Joã.imol.in.c.cũ dilecti.antepe.col.ſ.eo.licet hic
in.c.noſtro.pe.col.titubat in iſtis cõtractibus.ſ.emphyteoſis ⁊ feu
di quãdo vnum quãdo aliud dicẽdo.cõtrariũ tamẽ opi.qđ immo
in iſtis cõtractibus habet locũ remediũ.l.ij.⁊.c.noſtri.firmat idem
Spec.in titu.de loca.in.§.nunc vero aliqua.ver.xc.⁊ ſic eſt ſibi con-
trarius:⁊ iſtã vltimã partẽ tenet Anto.de but.in.d.c.cum dilecti.⁊
apertius Pau.de caſt.in.d.l.ij.de reſcin.ven.⁊ Jo.de imol.in.c.ad
noſtram.de reb.eccle.pe.col.⁊ hic Abb.eodẽ modo peñ.col.in em-
phyteoſi loquẽdo:licet in cõtractibus ſtricti iuris dubitet:et tamẽ
conſtat emphyteoſim talẽ eſſe ⁊ iſtorum opinio cõprobatur : q꞉ iſti
cõtractus ſunt ſimiles venditioni ⁊ locationi:vt colligit᷑ ex.§.adeo
inſti.loca.⁊ propter iſtã rationẽ Bal.in dicta.l.ij.de reſcin.vend.in
vj.col.in prin.reprehendit Spec.in.d.titu.de emp.⁊ vendi.vbi cõ-
trarium tenuerat:⁊ iſtam rationem ſatis hic ſenſit Joã.de imo.pe.
colũ.⁊ ita pars mihi de iure videtur verior ⁊ ſuſtentabilior ex eadẽ
iſtorum cõtractuũ ad alios bo.fi.ratione ex qua elicio latiorem cõ-
cluſionem qđ in contractibus ſtricti iuris in quibus eſt eadem ra-
11 tio † ſicut in contractibus bo.fi.deceptus vltra dimidiã iuſti precij
12 poſſit † intentare remediũ.l.ij.⁊ iſtius.c.poſtq̃ nullibi contrariuꝫ
reperitur ꝙ in hoc differant contractus bo.fi.⁊ ſtricti iuris.vbi enĩ
inter iſtos cõtractus non datur ratio diuerſitatis debet idẽ ius eſſe.
arg.c.ij.de tranſla.prela.⁊.l.illud.ad.l.aqui.ff.vidiſtis enim quanta
fuit difficultas in.c.cum dilecti.ſ.eodẽ.in danda ratione diuerſita-
tis ⁊ quare in dolo dante cauſam contractui diuerſuꝫ ius ſtatuitur
in cõtractibus bo.fi.⁊ ſtricti iuris quaſi vbi nulla fuiſſet ratio diuer
ſitatis eadẽ deberet dici iuris diſpoſitio:vt ibi ſcripſi.probari poſ-
ſet etiam iſta concluſio ponderando tex.in.l.ſtatuliberi.§.quoniaꝫ
lex.ibi dum dicit text.nec intereſt quo genere dominus fuerit.ff.de
13 ſta.liber.vbi probatur † ꝙ verbum venditio comprehendit largo
modo omnẽ contractũ per quẽ dominiũ transfertur cõiuncto mo-
do illo ver.nec intereſt quo genere dñs ſit cũ.c.noſtro.⁊.l.ij.loquen
tibus de emp.⁊ vendi.probari videtur ꝙ habeãt locum illa iura in
quocũqꝫ cõtractu ex quo dominiũ qualecũqꝫ transfertur maxime
poſtq̃ materia eſt fauorabilis quo caſu domini appellatione quod
cũqꝫ cõprehenditur:vt per ſcribẽ.in.c.nulli.de rebus eccle.poſt gl.
ibi que dum de alienatione loquuntur ſatis de dominio:loquun-
tur ſm.l.j.C.de fun.dota.⁊ late dixi iſto anno in rub.de rebus eccle.
iſta dixi:quia conſtat ꝙ in emphyteoticarium ⁊ feudatariũ tran-
ſit vtile dominiũ directo apud dñm manente vt per Abba.in rub.
de feu.⁊ ꝑ gl.iiij.in.c.fi.de pigno.⁊ per Pau.de caſt.cõſi.ccclxxvij.
in.ij.volu.per Fely.vij.fol.iij.colũ.in.c.que in eccleſiarum.⁊ per cõ-
ſequens eadem ratione vt dixi idem erit dicendum in alijs contra-
ctibus ſtricti iuris quod etiam patebit inferius in limitationibus
dum glo.exponunt de tranſactione loquente:licet contrarium vo-
luerit cõmunis opi.in.d.l.ſi quis cum aliter.et aduertas dum dixi
quãdo eſt eadẽ ratio in iſtis cõtractibus emphyteoſis ⁊ feudi.mul
totiens:immo vt plurimũ videbis quod eſt diuerſa ratio ab alijs
contractibus.neqꝫ tunc mirandum ſi non habeat in eis locũ reme-
dium.l.ij.propter diuerſam rationem:pono exemplum in feudum
franco.vel feudo libero de quo per Joan.and.in addi.ad Spe.in
rub.de preſcriptio.circa fi.quia in eo non procederet aliquo pacto
remediũ.l.ij.ſeu iſtius.c.poſtq̃ nihil.ibi ſoluitur.quia magis pre-
ſtatur gratia ⁊ amore q̃ precio.⁊ eſt quedã remuneratio ineſtima-
bilis fidei:quia tenetur dominũ adiuuare ſm Bal.in.d.l.ij.in.vj.
colũ.pro quo facit capitulum primũ de feudo dato in vicem.l.cõ-
miſſo.⁊ capitulum primũ.de forma fidelitatis:et iſto caſu bene lo-
quitur Spec.in.d.titu.de emp.⁊ vend.ſi ante certũ preciũ feudata-
rius deberet ſoluere ſeu certuꝫ ſeruitium quolibet anno eſſet:ſecus
quia tunc

quia tūc eadem rōne poſſit idē conſiderari ſicut in alijs contracti-
bus:qꝛ cōſiderato qđ reperiri potuiſſent alia ſeruitia quoꝝ eſtima
tio excederet eſtimationē iſtius ſeruitij preſtādi vltra dimidiā iuſti
pretij nō video quare non habeat locū remedium.d.l.ij.ita firmat
Jmo.in.d.c.ad noſtrā.de rebus eccleſie.Dico clarius ⁊ melius ꝙ
in iſtis cōtractibus emphiteoſis vel feudi vel ſimilib⁹ aliqñ preſta
tur ſeruitiū vel penſio ſolū ad recognitionem dominij:vt regulari
ter fit:aliqñ preſtatur vel ſoluit̄ ſolū ad cōpenſationē fructuū per-
cipiendo.primo caſu dico vobis verā eſſe doctrinā Spe.in.d.ti.de
emp.⁊ vendi.de qua.s. qꝛ ibi nullo modo poſſumus dicere ꝙ de-
beat eſſe eadē ratio ſicut in alijs cōtractibus poſtq̄ pretiū ibi non
ſoluitur in recōpenſationem valoris rei:qđ tñ in alijs cōtractibus
14 bo.ſi.cōſtat pretiū ſolui.¶†Secūdo vero caſu pcedit qđ dixit ſe-
cūdo loco Spe.in tit.de loca.cū tunc penitus ſit eadē ratio ſicut in
locatione ⁊ cōductione ⁊ in emptione ⁊ venditione qđ teneas per
petuo mēti:qꝛ diſtinctio iſta habet ſaporē ⁊ intelligentiā quā facio
in ſimili eorū que Bal.ſenſit in.l.j.iiij.oppo.⁊ in rubri.de iure em-
phy.⁊ eorū que Jmo.⁊ Anch.in.c.potuit. de loca.⁊ eorū que do.
And.in rubri.de loc.in vlti.q.dū ſentiunt ad habendā remiſſionē
propter ſterilitatē in cōtractu emphyteotico vel affictus habendā
cōſiderationē penſionis:qꝛ ſi ſoluitur ad recōpenſationē fructuum
eadeꝫ omnimoda ratione qua in locatione firmandum eſſet ꝙ ſic
in dubio:tamen quando aliter non appareret de intentione cōtra-
hentium iſte contractus potius iudicaretur locationis propter ta
lem penſionem quā emphyteoticus. Bal.in.c.litere. de dila.quem
j.proxime allego:ſecus autem ſi ſolueretur modica penſio ad reco
gnitionem dominij.ſ.quia tunc nō fieret remiſſio ex diuerſa rōne
facit in ſimili quod Bal.ſing.dixit in.c.litere.de dila.in.iij.colū.de
quo habui mentionem.s.c.proximo poſt Felyn. in.c.intantum.de
ſymo.ij.col.¶†Unum tñ dico tibi ꝙ dato qđ in iſtis contractib⁹
15 ſtricti iuris non haberet locum remedium iſtius.c.⁊ illius.l.ij.ſm
oēs:tñ habet locū remedium.l.ſi quis cū aliter.de verb.obli.quod
in effectu in nullo vel minimo differt a remedio.d.l.ij.⁊ ca. noſtri.
poſtq̄ ante traditionē deceptus vltra dimidiam habet exceptio-
nem doli contra agentē:vt in.d.l.ſi quis cū aliter.legitur ⁊ notatur
etſi rem iam tradiderit habet condictionem indebiti vel incerti ad
rem traditam recuperandam ⁊ eam retinebit donec ſibi ſupplea-
tur iuſtum pretium:ita voluit Bart.in.d.l.ſi quis cum aliter.vnde
ſi quis promiſit animo donandi rem valentem decem putans ſo-
lum valere quatuor ⁊ hoc cōſtat poterit rē retinere donec ſibi ſup-
pleatur pretiū vltra quatuor:vel cōdicere ſi tradidit ad eundē effe-
ctum:⁊ ſi dicat̄ tutus doli exceptione ante traditionem.vt iſte dece
ptus erat poſt traditionē non poteſt repetere per ea que habentur
in.l.qui exceptionē.ff.de cōdi.inde.vbi ſi aliquis eſt tutus exceptio
ne odioſa ⁊ ſoluit licet per ignorantiā non repetit.qđ etiam tenuit
Azo in ſum.de reſciād.vendi.⁊ videntur ſenſiſſe glo. in.d.l.ſi quis
cum aliter.⁊ in.d.l.nihilominus hoc nō obſtante tenenda eſt prece
dens cōcluſio.nec obſtent que pmie dicta ſunt:qꝛ lꝫ iſte deceptus
ſit tutus exceptione odioſa:nō tñ eſt odioſa ſui prin.vel in ipſo mi-
nor cōtractus quo caſu loquit̄.d.l.qui exceptionē.ſecus qñ ex poſt-
facto oritur ſicut in caſu noſtro in quo ſolū cenſet̄ dolus cōmitti tē
pore quo petit̄ res in qua qs eſt deceptus vltra dimidiā. ideo tunc
nō habet locū.d.l.qui exceptionē.p id qđ not.glo.valde not.in.l.q
ſe debere.ff.de cōdi.ob cām. facit qđ habet̄ in.l.indebiti.⁊ in.l.ſed
⁊ ſi me.§.ſi.ff.de cōdi.inde.ita ſing.Alex.in.d.l.ſi quis cū aliter.ij.
col.poſt Bar.ibi.⁊ idem Pau.de caſt.iiij.col. in.d.l.ij. ⁊ Joan.de
imo.hic pe.col.per que vides vt dixi non multum intereſſe compe
tat vnum remedium vel aliud maxime attenta cōi opin.que tenet
vtroqꝫ iure quem nō cōpelli actionem vel remediū proponere.ſed
ſatis eſt factum proponere ex quo actio elicitur:vt per Joā.and.⁊
Abb.in vulga.c.dilecti.s.de iudi. licet aliqui voluerunt ⁊ male in
16 eo:c.poſt glo.ibi ꝙ hoc ſolū de iure cano.ſit ſpeciale. ¶†Quinta
ſit extenſio quia procedet cōcluſio regule etiā decreto ſuperioris in
teruueniente in contractu emptionis.item eodē modo facta vendi-
tione in ſubhaſtatione : quia etiam ſi iſtis caſibus datur deceptis
vltra dimidiā iuſti pretij competeret remediuꝫ.d.l.ij.⁊.c.noſtri.de
quo remitto me ad latius dicenda per me circa hoc.j.in.vj.limita.
¶†Sexta ſit ⁊ notabilis extenſio: qꝛ procederet concluſio regule
etiam ſi deceptus renūtiaret omnibus beneficijs : qꝛ per iſtam ge-
neralem renūtiationē nō videt̄ renūtiatū beneficio.l.ij.⁊ hoc.c.ita
Bald.voluit ſingn.poſt Nico.de matarelis.in.d.l.ij.de reſcin.in.v.
colū.⁊.v.q.ratio eſt quia generalis renuntiatio non ſufficit vbi ra-
tione ignorantie prouidetur:vt in.l.cum aquiliana.ff.de trāſactio.
Jſtam concluſionē ſequit̄ Pau. de caſt. in.d.l.ij.in.v.concluſione.
18 ¶†Septimo extendo dictā regulam etiam ſi venditor feciſſet pa
ctum emptori ꝙ reddendo precium vſqꝫ ad certum terminum res
ſibi redderetur:quia dato ꝙ venditor non reddat preciū infra ter-
minū poſt terminū pōt vti beneficio iſtius.l.quia per lapſum tēpo
ris remiſit ſpeciale auxiliū qđ habebat ex pacto non tamen benefi-
cium qđ habebat a lege.ita firmat ſing. Bal.poſt Odof.⁊ Nico.de
mata.in.d.l.ij.in.viij.q.in princip.vj.col.¶Item octuuo extendo
concluſionē regule verā eſſe etiam in ſpe vendita:quia quando em
ptor dediſſet vltra dimidiū eius quod cōmuniter fuiſſet datum ha
beret remediū.l.huius.c.ita voluit Pe.de anch.hic quem ſequitur
Joan.de imol.in ſi.quod no.pro.l.ſi iactum retis.ff.de actio.empt.
¶Nono extendo cōcluſionē regule nō ſolum habere locū in priua-
tis perſonis:ſed etiā in eccleſijs ⁊ pijs locis ſibi adinuicem venden
tibus:vt patet in.c.noſtri.⁊ in.c.cum dilecti.s.eo.intelligēdo ſerua-
ta forma:pront ibi in ratione dubitandi intellexi.iſtam extenſioneꝫ
poſuit etiā Bald.in dicta.l.ij.in.xiiij.q.¶Decimo extendo conclu
ſionem regule verā eſſe non ſolum in domino vendente decepto vl
tra dimidiā verū etiā in nō domino vendente.quia talis deceptus
habebit remedia ſuperius allegata:ita ſing.voluit Bal.in princi.l.
ij.in.xviij.q.¶Undecimo extendo concluſionē regule intantū eſſe
verā qđ etiam ſi iuramentū interpoſitū fuerit de ſeruando contra-
ctum adhuc pōt reſcindi ratione enormis leſionis per ea que ſing.
no.Alex.cōſi.xxviij.j.vo.licet in iſto.c.contrariū cōmuniter teneat̄
niſi petita fuerit abſolutio ⁊ eodem modo Pau.de caſt.dixit in ſe-
ptima cōcluſione.in.d.l.ij.tamen qđ proxime dixi defendere inten-
19 do.j.in expoſitione glo.que de iuramento loquitur.¶†Duodeci-
mo ⁊ vltimo extendo concluſionē regule veram eſſe ſiue venditio fa
cta fuerit per ſeipſum ſiue procuratorē generalem:quia ſi deceptus
fuerit citra dimidiā nullum habebit remediū ſi vltra dimidiaꝫ ha-
bebit remedia preallegata.ita clare domi.Ab.hic in ſecūda oppo.
qđ in eadem latius declarabo.⁊ voluit do.Alexan.pen.col.in dicta
l.ſi quis cum aliter cōtra Bartol.in.l.ſi ſocietatē.§.arbitrorum.ff.
pro ſocio.qui tenebat primū caput cōcluſionis regule prehabite nō
habere locum in eo qui per procuratorē generalem deceptus eſſet.
Pro principio limitationū.j.dicendarum intro primo ordinē Ab
ba.⁊ capio primaꝫ oppo.ex reſolutione cuius alique limitationes
elicientur.Opponit igitur primo contra tex.dicte.l.quiſquis.C.de
reſcin.ven.coniuncta.l.campanus.ff.de ope.libe.⁊.l.cum donatio-
nis.ff.de contrahen.emp.pre.l.probat ꝙ quis preſumitur ſcire va-
lorem rei ſue ex quo elicitur cū.ij.l.ꝙ vendendo pro minori precio
videtur donaſſe reſiduum.ergo concluditur cum tertio qđ nō eſſet
audiendus veniens contra venditionē:ſoluit ⁊ bene ipſe do.Abb.
ex dictis cuius reſultant tres cōcluſiones.prima ſciens verū valorē
rei ſue ⁊ vendens minus iuſti precij eoipſo intelligitur renunciare
iuri ſuo.Secunda cōcluſio in dubio vendens minus dimidiā iuſti
precij preſumitur ignoraſſe verū valorē rei ſue:ideo ei ſuccurritur.
Tertia concluſio ignorans veruꝫ valorem rei ſue vendens minus
dimidia iuſti precij excluditur a iure ſuo ſi adiecit in venditione ꝙ
donabat qđ plus valebat ſiue in magna ſiue in parua quantitate ſe-
cus ſi ſolum dixiſſet ꝙ donabat qđ plus valebat:qꝛ tunc non exclu-
deretur.vides iam ex.s.dictis duas limi.ad regulā ſupra poſitam.
pria.quādo conſtat venditorē ſciuiſſe valorē rei ſue qꝛ tali caſu dece
ptus nullum habet remedium.ſcda quando adieciſſet qđ donabat
pſus valebat etiā in magna quātitate.quas declaro j ſtatim ſm or-
20 dinē iſtarum concluſionū Abb.¶†Primā concluſionē.⁊ ſic pri-
mā limitationē approbant cōmuniter doc.in.d.l.ſi quis cū aliter.
⁊ in preal.l.ij.de reſcin.ven.⁊ eam firmat Spe.in ti.de empt.⁊ ven.
§.nunc reſtat.verſi.quid ſi aliquis ſciens facit.l.venditor.C.de re-
ſcinden.venditio.⁊ ideo dicunt Bar.⁊ Bal.in preal.l.ij.qđ agens
remedio eiuſdem.l.debet in formatione libelli aſſerere ſe fuiſſe de-
ceptum ⁊ ignoraſſe verum pretiū rei vendite ad hoc vt libellus cō
cludat:quia al's non cōcluderet.ita Pau.de caſt.in dicta.l.ij.in.ij.
concluſione.ſed cum ſupportatione ipſorum videtur qđ male di-
cant poſtq̄ ex ſecunda concluſione.s.poſita communiter approba-
ta preſumitur ignoraſſe precium rei.ergo ſatis eſt libellum conclu-
dere preſumptiue per tex.⁊ ibi not.i.l.omnes.in.§.lucius.ff.de his
qui in frau.credi.poſſet defendi eorum dictum ex ſingul.doctrina
Barto.in.l.cum quid.ff.ſi certum peta.dum vult pro intelligentia
l.ſi adulterium.ꝙ notorietas ſeu iuris preſumptio que ſurgit ex
facto agentis vel excipientis debet allegari per eum.al's non preſu
metur de quo Fely.⁊ Abb.exclamant in.c.afferte.de preſumpt.qđ
ſatis eſt.q.noſtre applicabile.quia iſta preſumptio ignorantie ori-
tur ex facto agentis cum non preſumatur vendendo velle ſuum ia-
ctare:ideo non immerito ſi per eum debeat allegari.Uenio ad ſe-
cundam concluſionem ex dictis Abba.que vera eſt ⁊ communiter
approbata pro qua.iij.gloſ.valde no.in dicta.l.ſi quis.de reſcindē.
ven.⁊ Jmo.hic antepen.ver.preal.colum.al's ſi vera nō eſſet cōclu-
ſio raro aut nunq̄ haberet locum prealle.l.ij.nec.c.noſtrum. poſtq̄
ſi vendens rem ſuam preſumetetur ſcire ſemper preſumeretur do-
nare.ar.l.illius.l.quiſqs.qđ nō eſt dicēdū ne ludibrio iura illa facta
eſſe dicantur:aliquid dixi circa hoc.in.c.cum dilecti.in.ij.no.in pri-
mo caſu ibi me remitto quando autem non fuiſſet tanta leſio:quia
non vltra dimidiam ſed citra aliquis eſſet deceptus procederet
preal.l.quiſquis.quia pſumeretur ſcire valorem rei ſue.⁊ ideo tāq̄
donaſſe videatur reſiduum ei nō ſuccurritur quod voluit Cy.in.d.
21 l.quiſquis.¶†Circa vltimā cōcluſionē ab.in qua ſubintro ſecūdā
limitationem regule pro qua videas Bal.in.d.l.ij.C.de reſcin.ven.
in.vij.qđ.qui eodē modo firmat j qđ per illam adiectionē j quod do-

nabat qꝺ res vltra valebat ſiue in parua ſiue magna quantitate ex-
cluditur a beneficio.ꝺ.l.ij.dicit tamē ibi Bald.ꝙ cautela eſſet vt in
inſtrumēto ponātur ⁊ ſubiungātur iſta verba nō per errorē:ſed ex
certa ſciētia ita qꝺ hoc cōfiteatur venditor:ego etiam puto pro ma
iori cautela ſubiungendū etiā ſi excederet dimidiā iuſti precij vel ꝙ
dicatur renūciādo beneficio.l.ij.ita moderniores in.ꝺ.l.ſi quis cū
aliter.ita Bar.⁊ Pau.de caſt.in.l.ſi quis donationis.C.de cōtra-
hen.emp.⁊ Saly.in.ꝺ.l.ij.⁊ Ange.de are.xij.co.in.§.actionū.inſti.
de act.que bene cū diligētia no.qꝛ dicēdo ſolū prout Ab.dixit poſ
ſet merito dubitari an rōne enormiſſime leſionis poſſit contractus
reſcindi nō obſtantibꝰ illis verbis.argu.eorum que in ſimili paul.
de ca.dixit in.l.precia rerū.ad.l.fal.ff.quem Alex.pe.col.in princip.
refert in.ꝺ.l.ſi quis cū aliter.lꝫ eū nō ſequatur.⁊ arg.eorū que in ſi-
mili Jo.de imo.dixit de eo qui iurauit nō cōtrauenire ratione enor
mis leſionis:qꝛ poterit rōne enormiſſime.Jta dixit in.c.cū contin-
gat.xxviij.col.de iureiur.quē ſequit Philip.frā.iiij.col.in.c.quam
uis.de pact.lib.vj.facit qꝺ Ab.in fine iſtius.c.dū loquit de maiore
enormiſſime leſo cui ſuccurritur habita abſolutione a iuramēto qñ
iurauit nō cōtrauenire nō omitto vnū circa tertiā cōcluſionē Ab.
pro eius declaratione:qꝛ non procedet eius cautela in minore ven-
dēte aſſerēte ſe velle donare ꝙ plus res valebat etiā in magna quā-
titate:qꝛ in minore preſumit decep.argu.l.ſi quis cū ſciret.ff.ꝓ em
pto.ita voluit ſing.domi.Ab.circa fi.iſtius.c.qꝺ no.cū diligētia ꝓ
22 limitatione iſtius concluſionis.¶ † Ex.ſ.dictis in iſta.iij.conclu-
ſione ſatis reſultat tertia limi.cōcluſionis regule primo habite:qꝛ
nō habēt locū remedia predicta quotiēs quis cōtrahēdo renunciat
beneficio.ꝺ.l.ij.pōt enī quis expreſſe renunciare vel tacite dicendo
prout Ab.hic dixit maxime cū additione.ſ.poſita.arg.ſi qs in cō-
ſcribendo.C.de pact.⁊.c.ad apoſtolicā.de regu.ita firmat Bald.et
Pau.de caſt.in preal.l.ij.in.ij.co.in prima cōcluſione.per.l.querit.
§.ſi venditor.ff.de edil.edic.cōſideres modo qꝺ in calce dixi iſtius.
iij.cōcluſionis Abb.dū dixi:ſecus ſi dixiſſet ſimplr qꝺ donabat qꝺ
plus valebat:qꝛ alterius nō adijciēdo in parua vel magna quanti-
tate nō excludētur a beneficio.ꝺ.l.ij.qꝛ lꝫ iſta fuerit cōcluſio bart.in
ꝺ.l.ſi quis cū aliter.quē ibi cōmuniter doct.ſequūtur Lud.tñ ro.in
eadē.l.ſi quis cū aliter.ex quibuſdā fundamētis qui alꝭ fuerūt Jo.
imo.in eadē.l.⁊ etiā in.c.noſtro.inſurgit cōtra Bart.eū reprehen-
dendo dicendo ꝙ immo ſola illa clauſula dicendo ꝙ donabat qꝺ
plus valebat importat de ſe magnā leſionē etiā ſi nō exprimatur:qꝛ
alꝭ clauſula illa videret ſuperflue poſita poſtꝙ ſine illa potuit vſqꝫ
ad dimidiā decipere intelligetur ergo ꝙ clauſula eſſet ſuperflue po
ſita eſt contra.l.ſi quando.de leg.j.⁊ cōtra.c.ſi papa.de priui.lib.vj.
immo.⁊.ij.intelligēda ẜm qꝺ Bart.intelligit videret clauſula illa
poſita potius in fauorē venditoris ꝙ̄ emptoris cuius tantū cōſtat
fauore poſita erat cōtra.l.legata inutiliter.de leg.j.⁊.ff.de adimen.
leg.quibꝰ tñ ⁊ alijs nō obſtan.Alex.⁊ alij moderniores defendunt
bar.ab his impugnationibꝰ dicēdo quo ad primū qꝺ ſatis eſt clau
ſulā aliquid operari in fauorē emptoris ſine eo qꝺ ad magnū dam
nū trahat:qꝛ hꝫ in illo modico qꝺ plus valet voluntatē venditoris
qꝺ multū valet in foro cōſcientie ẜm Are.in.ꝺ.l.ſi quis cum aliter.
qꝛ alꝭ in foro cōſcientie teneretur de deceptione etiā citra dimidiā
ꝗ ſo.mihi nō placet.qꝛ etiā ſine iſta voluntate venditoris in foro cō
ſcientie potuit eſſe totus ẜm ea que dixi in.c.cū dilecti.ſ.eod.in.ij.
no.⁊ in.iij.caſu prin.vnde pro vera ſolutione iſtius primi contrarij
reſponde melius ẜm Alex.i.ꝺ.l.ſi quis cū aliter.ꝙ illa clauſula ope
rabitur:qꝛ iſtud modicū donatū poterit impedire remediū.ꝺ.l.ij.
qꝛ ad hoc vt habeat locū dictū remediū requiritur ꝙ illud modicū
ſit vltra dimidiā iuſti precij:nō obſtat modo ſcða opp.ꝗ fortior vi-
debatur dū dixit qꝺ inducta ad vnū finē operabant contra effectū
poſtꝙ ſi nō eſſet appoſita licet venditori decipere emptorē vſqꝫ ad
dimidiā.⁊ cū illa clauſula nō lꝫ niſi in modica quātitate ad qꝺ rñ-
deo lꝫ p doc.nō reſoluat:⁊ dico ꝙ ꝑ prouiſionē hoīs nō tollit iu-
ris ꝓuiſio hoc eſt ꝙ nō obſtāte illa clauſula pōt ipſe vti.l.diſpōne
in decipiēdo vſqꝫ ad dimidiā.ita in ſimili ſing.dixit Jnno.in.c.po
tuit.de loca.in.iij.fo.iij.col.in prin.dicēdo ꝙ.l.fi.C.de pac.cōuen.
que ſentit contra.dꝫ intelligi in iure ſpāli.ita ꝙ per ꝓuiſionē hoīs
tollat ius ſpāle:ſecus aūt de iure cōi pro rōne eſt qꝛ facilꝰ tollitur
ius ſpāle ꝙ̄ ius cōe.l.eius militis.in.§.ſi militia miſſus.ff.de mili.
teſta.qꝺ teneas mēti:qꝛ ſatis fuit de mēte Bar.in.ꝺ.l.fi.de pac.cō-
23 uen.¶ † Ex.ſ.dictis in tertia extēſione reſultat quarta limi.ad cō
cluſionē regule.ſ.poſite:qꝛ procedet niſi in cōtractibꝰ ſtricti iuris
ẜm cōmunē opi.quia in eis non haberet locū remediū.ꝺ.l.ij.ſeu.c.
noſtri.quod tu declarabis limitādo dupliciter:vt in ꝑdicta.iij.extē
ſione videbis ẜm aūt aliā opi.quā ibi firmaui non eſſet limi.ſꝫ po-
24 tius extenſio.¶ † Capio ſecundā op.Abb.⁊ videtur ẜm eū ꝙ mi
nor deceptio citra dimidiā iuſti precij ſufficeret.arg.l.ſi libertus.ff.
de ope.libe.vbi ſi arbitrator qui eſt cōpoſitor inter partes ledit ni-
miū aliā partē pōt peti reductio ad arbitriū boni viri.c.veniēs.et
c.quintauallis.de iureiuran.ſoluit ipſe Abb.ex cuius ſolutione ta-
lis elicitur cōcluſio.decepto etiam citra dimidiā iuſti precij per ter-
tiam perſonā ſi non eſt quid decepto imputetur ſuccurritur:nō ob
ſtante.l.ij.de reſcin.ven.ex quo eliciūtur tria.primū ꝙ decepto me-
diāte arbitratore in quo quis confidit tanꝙ̄ in bono viro ſuccurri-
tur ⁊ citra dimidiā iuſti precij.argu.text.in.l.vnde ſi nerue.cum.l.
ſequen.ff.pro ſocio.de cuius intellectu Abb.ſingu.in.c.quintaual-
lis.de iureiurā.in.xvj.colū.Secundo elicitur ꝙ decepto mediante
ſpeciali procuratore qui exceſſit fines mandati ſuccurrritur etiam
citra dimidiā iuſti precij propter.l.diligenter.ff.man.quia ſibi non
eſt quid imputetur.Tertio elicitur ꝙ decepto mediante procura-
tore generali circa dimidiam iuſti precij non ſuccurritur:quia eſſet
quid ſibi imputetur negligentē procuratorē conſtituēdo quicquid
aliter ⁊ male Bar.ſenſerit in.l.ſi ſocietatē.§.arbitrorū.ff.pro ſocio.
licet eum ſecutus fuerit Pau.de caſt.in prin.ij.colū.in.ꝺ.l.ij.de re-
25 ſcin.ven.arguendo de arbitratore ad procuratorē † quos cōmuni-
ter ſcriben.reprehendunt:vt per Alex.poſt Ro.⁊ alios in.ꝺ.l.ſi qs
cum aliter.in pen.colū.per tex.in.l.ſi voluntate.C.de reſcin.ven.per
quem etiam idem tenuit Jmo.in.c.quintauallis.vj.q.de iureiurā.
nec argumentatio arbitratoris ad procuratorē valet qꝛ ꝓcuratorē
potuit inſtruere:vt ſic faceret nō aūt ipſum arbitratorē.ideo ex di-
26 uerſis male infert.l.age cū geminiano.C.de trāſac.¶ † Ex ſupra-
dictis reſultat quinta limitatio ad regulā.ſ.poſitā in primo eiꝰ ca
pite dū citra dimidiā iuſti precij non dabatur remediū decepto:qꝛ
nō ꝓcederet in eo q mediāte tertia perſona eſſet deceptꝰ:⁊ decepto
27 nihil poſſet imputari.¶ † Sextam limitationē ponit hic Ab.poſt
oppoſi.quā dicit ſing.Bart.in.l.j.C.de pred.decu.libr.x.vbi.ꝺ.ꝙ ſi
in ꝯtu interuenit decretum iudicis nō auditur pars pretextu leſio
nis quaſi decretū iudicis excludit omnē ꝑſumptionē fraudis.iſtaꝫ
tamē limitationē non putat verā.do.Ab.qꝛ licet ſit preſumptio ꝙ
nō interuenit deceptio nō tñ eſt ſufficiēs ad repellandam probatio
nē in cōtrariū.ita videmus in minore qui vendit cum decreto iudi
cis ⁊ tutoris autoritate qui auditur petēs beneficiuꝫ reſtitutionis:
vt in.l.j.⁊.ij.⁊.l.magis puto.de rebus eorū in.§.pe.⁊ in.c.j.de rebꝰ
eccleſie non alienā.li.vj.Jſta ratio reprehēſionis que videt eſſe cōis
ſcribentiū in.ꝺ.l.ſi quis cū aliter.nunꝙ̄ mihi placuit:immo per eā
ſi recte cōſideretur ⁊ aliud nō adducatur ꝓbaretur doctrina Bar.
qꝛ poſtꝙ̄ minor audit per viā reſtitutionis.⁊ ſic beneficio ſpeciali
demōſtratur ꝙ de iure cōi nō audiretur.arg.l.iij.ff.rem ra.ha.per
quā ſatis dicit ratā haberi de iure cōmuni per minorē qꝺ factuꝫ eſt
per tutorē qñ petit reſtitutionē beneficio ſpāli.eſto tñ dicte repre-
henſioni non tā dictis autoritatibꝰ ꝙ̄ ꝓpter.c.noſtrū.⁊.c.cū dilecti.
ſ.eo.in quibus ꝓbatur ꝙ lꝫ in rebus alie[illegible].requirat magna ſolen-
nitas cum autoritate ſuperioris.c.abbatibus.⁊.c.ſine exceptione.
xij.q.ij.c.j.de rebus eccleſie.lib.vj.tamen competit remediū iſtoruꝫ
iurium quādo decepta eſt vltra dimidiam iuſti precij ⁊ iſta fuit in-
ductio do.Alex.in.ꝺ.l.ſi quis cum aliter.melior quā inductio Ab.
hic.licet ibi etiam eandē inductionē Abba.cōprobauerit ⁊ videas
eundem Alexan.in.l.precia rerum.ad.l.falci.in.iij.colū.vbi idē fir-
mat contra Barto.⁊ adducitur bonus tex.cōtra eum in.l.ij.de fide
inſtru.⁊ iure haſte fiſca.lib.x.nec obſtat text.inductus per Bart.in
preal.l.j.que in veritate nō probat id quod ipſe dicit:ſed bene pro-
bat qꝺ quādo facta eſt vēditio cum decreto iudicis propter neceſſi
tatem rei familiaris de qua conſtat non poteſt venditor allegare ſe
dolo inductum ad vendendum nec oppreſſum per potentiam em-
ptoris:ita Ange.de are.in.§.ſi quis agens inſtit.de act.in.iij.colū.
poſt Joan.de imo.in preal.l.precia rerum.⁊ iſta eadem inductione
de qua.ſ.iſtorum capitulorum iuncta aut.hoc ius porrectū.de ſac.
ſanc.eccle.dum de ſubbaſtatione rerum eccleſie alienandarum lo-
quitur domi.And.in.c.cum dilecti.ſ.eodē.in princip.reprehendit
Ange.in repetitione.l.ſciendum.ff.de verborum obliga.qui in.vj.
colū.dixerat quod non haberet locum.l.ij.ſeu.c.noſtri.in re vendi-
ta in ſubbaſtatione.⁊ idem firmauerat in dicta.l.precia rerum.per
text.in dicta.l.j.de predijs decur.lib.x.que in veritate nihil probat.
et licet Angel.ſententia falſa ſit vt communiter docto.in dicta.l.ſi
quis cum aliter.volunt vbi do.Alexand.iiij.colum.poſt Barto.in
l.j.de preſcrip.xxx.vel.xl.anno.non tamen ex inductione And.fal-
ſa eſt:quia conſtat ẜm nota.in ca.nulli.ſ.de rebus eccle.⁊ in.c.j.eo.
titu.lib.vj.in gloſ.quod ſolēnitas aut.ius porrectum.cum non ſer-
uatur de iure canonico probatur tantū falſitas concluſionis Ang.
per tex.in.l.ſi quos.C.de reſcin.ven.literam nō violādo:immo for-
tius dicunt ſcriben.in.ꝺ.l.ſi quis cum aliter.qꝺ etiā ſi ſtatuto caue-
retur quod res deberet ſubbaſtari ⁊ dari plus offerenti quod etiaꝫ
tunc nō ceſſaret remedium.ꝺ.l.ij.ita firmat ſin.Alex.in.ꝺ.l.ſi quis
28 cū aliter reprehendēdo Paul.de caſt.in.l.precia rerū ad.l.fal.† q
volebat qꝺ tūc vt ſtatutū aliquid operaret ceſſaret remediū.ꝺ.l.ij.
quia dato qꝺ ſtatutū nihil operaret erit tolerabilius quā vt operet
⁊ quis indebite dāno afficiat vt voluit glo.quam ipſemet.Pau.cō
mendauit in.l.fi.§.in cōputatione.de iure delibe.C.facit qꝺ ſingu.
dixit Bald.in.l.terminato.C.de fruc.⁊ lit.expen.idem ſentiens in
in ſtatuto quo cauetur victus victori cōdemnetur in expenſis:quia
intelligetur niſi iuſtam habuerit cauſam litigandi ex dicta ratione
ne victor indebite dāno afficeret que teneas mēti:qꝛ ſing.⁊ ſi indu-
ctio And.de qua.ſ.proxi.dixi cōtra Ang.vera fuiſſet optima eſſet
ad cōuincendū

ad conuincendum iſtud dictum Pau. de caſt. poſtq̄ ſubſthaſtatio
neceſſario requirebatur in rebus eccleſie alienādis ſm̄ aut. hoc ius
porrectum. vnū tamē dico tibi pro ſaluādis doctrinis proxime re-
probatis maxime pro doctrina Barto. ⁊ Ang. de quibus. ſ. poſſet
attentari vno ſing. caſu eos verum dixiſſe: videlicet quotiens ſupe-
rioris autoritas interueniſſet magna cū ſolēnitate ⁊ cū magna in-
dagatione valoris rei vendite: quia tūc puto nō eſſe locū remedio.
l. ij. preal. nec. c. noſtrorū. hoc probo arg. glo. ſin. ⁊ vnice. inſti. de iu-
re perſona. in ver. maior. ibi dum dicit glo. ſed nūquid habet in in-
tegrū reſtitutionē cum ſit minor. xxv. an. licet maior. xx. reſpōdit ꝙ
nō quia nō eſt mutanda tanta ſolēnitas. ⁊ ibi do. Ange. no. glo. ꝙ
quādo contrahitur cum minore cū magna ſolēnitate nō eſt reſtituē
dus. facit ꝙ in ſimili Bar. de filio cōtrahēte cum patre in. l. frater
a fratre. ff. de cōdi. inde. ver. tertio quero quid in cōtractibus. Se-
cundo adduco gloſ. no. in. §. ſemel. inſtit. qui ⁊ ex qui. cauſis manu.
nō licet. ver. retractetur. vbi dicit gloſ. nihil facile mutandum eſt ex
ſolēnibus. Tertio ⁊ melius adduco glo. ſing. in cle. ſi. de appella. in
verſi. diffinitiua ꝙ illud ꝙ ſui natura eſt reuocabile vt ſentētia in-
terlocutoria efficitur irreuocabile quando ſolēniter diſcuſſum eſt
de qua glo. Ab. ⁊ Peruſinus faciunt feſtum. iij. col. in. c. cū ceſſan-
te. ſ. de appella. vbi Fely. vj. colū. ex quo ſatis ſentiunt ex iſta ſolēni
diſcuſſione oriri preſumptionem iuris ⁊ de iure poſtq̄ interlocuto
riam tranſire in rem iudicatam aſſerunt ex dicta diſcuſſione. ergo
nō erit admittenda probatio in cōtrarium iuribus vulgaribus. li-
cet aliqui contra voluerint: vt videbitis per Fely. in fin. iiij. fo. in. c.
qualiter ⁊ quādo primo in ſi. de accuſa. ⁊ volo ſcias in iſta ſolēni in-
dagatione ꝙ interuenire debet ſuperioris autoritas. vel pſone pu-
blice in valore perquirendo ipſius rei vendēde ſeu ſubbaſtāde per
quod ceſſant omnia que ſuperius cōtra Barto. adducta ſunt: quia
licet interueniat autoritas ſuperioris in re vendenda eccleſie vel in
re minoris: non tamē reperitur alicubi quod in decernendo valore
rei interuenire debuiſſet dicta autori. ⁊ quod tūc daretur remediū
l. ij. igitur nō repugnant huic opinioni ſuperius adducte ⁊ conclu-
ſiue ductus ſum ad ita firmandum iſta ratione: quia ille qui al's ra
tione officij tenetur ex mala venditione facta de re minoris: vt pu-
ta quia minori precio vendidit excuſat quādo res vendita eſt eſti-
mata publica autoritate. tex. eſt ſing. quem ibi barto. dicit his per-
petuo menti tenēdū in. l. ſi. C. de magiſ. cōue. eſt vltimus titu. quin-
ti li. C. exclamat etiam Ludo. Roma. ſingu. lxxxj. quod pro prelatis
et ſimilibus perſonis ⁊ pro limitatione. l. cum mandato. §. fin. ff. de
29 mino. eſt verbum ſi. ⁊ cordi figendum. ¶ † Capio nunc gloſ. et ex
principio glo. ſi. colligitur alia ⁊ eſt ſeptima limitatio regule. ſ. po-
ſite: quia nō habet locū in tranſactione cuius ratione capio ipſam
glo. ſi. quā diuido in tres partes. In prima querit an in tranſactio-
ne habeat locum. c. noſtrū. In ſecunda quo iure agitur ad reſciſſio
nem iſtius contractus. In tertia querit quid quādo maior iurauit
nō contrauenire ⁊ quid etiam de minore an agant remedio iſtorū
iurium. Secūda pars ibi. ſed quo iure agitur tertia. ibi. Sed quid
30 dices ſi maior. † Venio ad primā ptē cuius ꝓ introductione que-
ro an habeat locum tex. in tranſactione. ⁊. d. gloſ. quod nō ibi dum
dicit: ſecus in tranſactione. idem tenuerūt Vincē. ⁊ Tancr. ⁊ Ioā.
and. ⁊ aliqui legiſte in. l. lucius. ff. ad trebel. ſed gloſ. in. d. l. lucius. et
Bart. in. d. l. ij. ⁊. l. ſi quis cum aliter firmant cōtrarium dicētes ꝙ
etiam in tranſactione habebit locū remedium iſtorum iuriū. dicit
tamē Bar. quod in cōſideranda deceptione vltra dimidiam iuſti
precij. nō debemus conſiderare tantū verum valorem rei petite ſi-
cut in alijs rebus: ſed dubium euētum litis. ⁊ ita reſpondit. l. lucius
preal. Bal. vero in. d. l. ij. ſequutus fuit glo. c. noſtri. dicens quod in
actu liberatorio vt eſt tranſactio non habet locum remedium. l. ij.
arg. l. ſi inter. ff. de pactis. Item quia nō dicitur leſus is qui renuit
cōtractum incertum in conditionis euentum. nam forte iſte ſuccu-
buiſſet. Abb. tamē placet opi. glo. l. lucius ⁊ Barto. vbi. ſ. quā vo-
cat primā opinionem ꝙ intellige reſpectu opinionis Bal. quam
proxime recitaui: vel conſiderata origine ipſarum opi. quia conſtat
31 primā fuiſſe. l. lucius q̄ glo. noſtre. † Et quod iſta ſit veritas: patet
ex dictis ſequentibus eiuſdem Abba. dum dixit nam ſatis eſt hūc
eſſe deceptum vltra dimidiam habito reſpectu ad dubiū litis euē-
tum. item is qui eſt ita enormiter deceptus nō videt habuiſſe ani-
mum liberandi. arg. l. tres fratres. ff. de pactis. Item quia ex parte
rei cōuenti nō procederet opi. Bal. quia reus deceptus non liberat
actorem ſed ab eo liberatur iſta oīa manifeſtant intētionem ipſius
Abb. quia fuit firmare glo. in. d. l. lucius. hec dico quia aliqui incō-
ſiderate loquentes dicunt Abb. in. c. noſtro. tenere cōtra opi. inter
quos Iaſ. vij. col. in dicta. l. ſi qs cū aliter. vbi audacter dicit Alex.
male intellexiſſe Abb. dum ad aliud propoſitum allegauit firmā-
do eum tenere glo. in. d. l. lucius. ſed certe vt audiuiſti longe melius
intellexit Abb. do. Alex. q̄ Iaſ. ⁊ iſta difficultas intelligētie Ab.
proceſſit forte: quia vbi in ſi. Abb. facit mentionem Bal. in. d. l. ij.
voluit allegare Bal. in ea. l. ij. vel proceſſit dicta mala intelligentia.
quia Abb. dixit ⁊ mihi plus placet prima opi. ⁊ nō legentes ſequē
tia verba Abb. putauerunt eum habuiſſe relationem ad opinionē
noſtre glo. que fuit in relatione prima. ſed vt ſuperius dixi in veri-
tate alia fuit eius relatio ⁊ eius intētio: quod patet etiam ex dictis
eiuſdem. in. c. ij. de aliena. iudi. mu. cau. fac. in. iiij. col. vbi iſtud aper
te firmat idem etiam dicendo in actione vendita quia debet conſi-
derari in eadem dubius euentus litis et labor expenſarum. et ſic ex
32 ſupradictis facio † iſtam concluſionē ex mente Abb. in tranſactio
ne habito etiam reſpectu dubij euētus litis ſi quis fuerit deceptus
vltra dimidiam iuſti precij aget remedio. l. ij. prealleg. ⁊. c. noſtri. eſt
verum tamē quod idem Abb. conſulendo tenuit cōtrariam opi. in
conſilio. xij. j. colū. in ſi. ij. volu. conſi. ꝙ immo in tranſactione non
habeat locum remedium dicta. l. ij. quaſi ſit magnum commodum:
eo ipſo quod a lite receditur. et ſic firmat opi. gloſ. c. noſtri. que hoc
voluit: et iſtam opi. dicunt ſcriben. in dicta. l. ſi quis cum aliter. eſſe
cōmunem. ⁊ per conſequens veriorem: vt ibi Fran. Alexan. ⁊ Iaſ.
vltimo loco. vij. colū. vbi dicit incōuincibiliter facere contra Bart.
d. l. lucius. §. ſi. ad trebel. ff. poſtq̄ ibi tex. abſolute et ſimpliciter vult
tranſactionem non poſſe reſcindi pretextu leſionis conſiſtentis. in
quadruplum. ergo videtur probare etiam conſiderato dubio euē-
tu litis ſcdo allegat tex. in. l. ſub pretextu. C. de tranſac. vbi trāſactio
nō reſcinditur pretextu inſtrumētorū nouiter repertorū niſi dolus
interuenerit in occultando inſtrumēta: ⁊ tamen inſtrumenta oſten
dunt ꝙ dolus eſt in toto ⁊ nihilominus propter tranſactionē non
admittitur reſciſſio. facit. iij. l. in ſumma. ff. de condic. indebi. Item
iiij. quia tranſactio ⁊ ſentētia equiparatur. l. ij. ff. de iureiuran. quia
vtrūq; eſt remedium finiendarum litium. l. fratris. C. de tranſac. ſ;
ſententia nō retractatur: licet lata vltra dimidiam iuſti precij. l. ſub
ſpecie. C. de re iudi. ⁊. l. ij. C. quando prouo. non eſt neceſſe. ergo nec
tranſac. iſte etiam fuerunt inductiones domi. Alexā. in. d. l. ſi quis
cum aliter. ⁊ primo Ioan. de imo. ibi ⁊ hic. iiij. ⁊. v. colū. a quo om-
nes habuerunt quod licet videantur multum vigere: tamen ꝓ opi.
glo. in dicta. l. lucius. ⁊ Abb. hic ⁊ Barto. in dicta. l. ſi quis cum ali
ter. eſt tex. apertus iudicio meo in dicta. l. in ſumma. ff. de condi. in-
de. quem licet ipſi allegent pro cōtraria parte ponderando text. in
princip. ego autem adduco pro iſta parte ponderando tex. in exce-
ptione: in prin. poſita ibi ſinautem euidens calumnia ⁊c. coniuncta
l. ſi quis cum aliter. ff. de ver. obli. probat inconuincibiliter iſtā con
cluſionem. dixit enim text. in dicta. l. in ſumma. in princip. ꝙ illud
quod tranſactionis nomine datur non repetitur: nam hoc ipſo ꝙ
a lite diſceditur cauſa eſſe videtur iſtud facit pro cōmuni: poſtea di
cit tex: ſi ante euidens calūnia detegitur ⁊ tranſactio imperfecta eſt
⁊ repetitio dabitur pondero. d. verba iuncta. l. ſi quis cū aliter. qua
probatur re ipſa dolum ineſſe quādo quis decipitur vltra dimidiā
iuſti precij quod conſtat euidēs eſſe poſtq̄. l. preſumptione hoc col
ligitur vulgata. l. licet imperator. de leg. j. ergo ineuitabiliter demō
33 ſtratur ꝙ propter deceptionem vltra dimidiā iuſti precij † reſcin-
detur tranſactio dubio euentu litis computato in dicto iuſto pre-
cio: ⁊ ita firmat hic. Car. j. colū. in ſi. nec obſtent iura in contrarium
ſuperius adducta: quibus primo generaliter poteſt reſponderi ꝙ
procedunt inſpecta ⁊ cōſiderata vera eſtimatione rei ſuper qua fa-
cta eſt tranſactio: ſecus inſpecto dubio euentu. Vel ſecūdo ꝙ predi
cta iura intelligantur ſm̄ terminos. l. ij. de reſcin. ven. ita dixit domi.
Alexan. iij. colum. in dicta. l. ſi quis cum aliter. dicendo ꝙ iſto mo-
do poſſet reſponderi ſi quis vellet Bar. defendere: ⁊ ſic glo. in dicta
l. lucius. licet ipſe contrarium firmauerit ⁊ oīa iſta habuit ab Imo.
hic. iiij. colum. qui eodem modo dixit ad vltimū contrarium. ſ. in-
ductum reſponderi poſſe quod verum eſt ꝙ equiparantur tranſ-
actio ⁊ ſententia data idētitate rationis: ſed in propoſito noſtro eſt
diuerſa: quia a ſententia poteſt appellari ⁊ ſi non appellatur ſibi im-
putet pars ſecus eſt in tranſactione contra quem nullū aliud eſt re
mediū: ideo nō immerito ſi competat iſtud remediū. ita hic Imol.
in preal. iiij. colum. an autem que dicta ſunt in tranſactione habeāt
locum in arbitramento cum videatur quedam trāſactio: vt in aut.
ſi vero. C. de iudi. hoc eſt an in reducendo arbitramentum ad arbi-
trium boni viri vt ad detegendam iniquitatē eius ſit opus conſide
rare dubium euentū. Bar. in. d. l. ſi quis cū aliter. voluit ꝙ ſic: et in
§. arbitrorū. l. ſocietatē. ff. pro ſo. quā multi ſequūtur ⁊ hic imo. i. v.
col. bal. vero in. l. ij. de reſcin. ven. iij. col. firmat contrariū. dicendū
doctrinā bar. erroneā eſſe quā ⁊ multi ſequunt: vt Sal. Ro. Raph.
in. d. l. ſi quis cū aliter. ⁊ Saly. in. d. §. arbitrorū. ⁊ Ioā. de imo. in. c.
quintauallis. de iureiu. cōcluditur tn̄ per moderniores in. d. l. ſi qs
cum aliter. ꝙ preſuppoſita vera doctrina Bart. in caſu tranſactio-
nis. de quo. ſ. idem in arbitramento firmari poſſet propter ſimili-
tudinē quā habet trāſactio cum arbitramento dubito in eorū fun-
34 damento dum dicunt ꝙ eſt quedam tranſactio † quia cōſtat impro-
prie eſſe tranſactionē: vt voluit glo. in. c. ſi quando. de offic. delega-
ti quam ſumme notauit Iaſon in fin. ij. folij in dicta. l. ſi quis cum nu. 16.
aliter. ¶ Adeo ꝙ poſt Abba. ibi ſtatutum loquens de tranſactio-
ne non comprehenderet amicabilem compoſitionem: ⁊ licet Ab-
ba. contrarium firmauit. ij. colum. in prin. c. expoſita. de arbi. argu- nu. 9.
mento cuiuſdam gloſ. ibi dicendo ꝙ ſtatutum loquens in vno ve-
rificaretur in alio: quod multum faceret pro doctrina bar. ſi verum

eſſet:nihilominus firmandũ eſt cõtrariũ:vt voluit Alexã.in.d.l.ſi
qs cũ aliter.poſt bar.in.l.qđ ſi ephesi.in.§.j.ff.de eo qđ certo loco.
⁊ fortius audeo dicere cõtra cõiter ſcriben.ꝙ etiam data vera opi.
Bar.in.q.tranſactionis.de qua.ſ.quã ego.ſ.cõꝓbani.tamẽ di-
co ꝙ eſt impoſſibile qđ idem dicamus in arbitramẽto propter tex.
in.l.vnde ſi nerue.cũ.l.ſe.ff.ꝓ ſo.iuncta.l.lucius.§.fi.ff.ad trebel.
probatur in iſta vltima.l.qđ deceptio conſiſtens in quadruplo in
tranſactione nõ facit vt caſſet͛ trãſactio:⁊ tamẽ in arbitramẽtis ex
leſione ſexte partis ẜm bar.in.d.§.arbitrorũ.de quo hic Abb.fecit
mentionẽ in.ij.oppo.Uel ẜm aliam opinionẽ ex leſione tertie par-
tis reſcindit͛ tranſactio:vt nouiſſime declarat͛ per do.Abb.melius
quã alibi:in.c.quintauallis.ſ.de iureiur.xvj.col.ita declarãdo ⁊ in-
telligendo predictã.l.vnde ſi nerue.ergo impoſſibile eſt cõuenien-
tiam de vno ad aliud poſtꝗ̃ in tranſactione dãnum nõ dico.iij.vel
iiij.partis.ſed quadruplici nõ fuit ſufficiẽs ad eã reſcindẽdũ tene
menti:quia per hoc cõſtat bal.melius dixiſſe in.d.l.ij.dum vocauit
erroneam doctrinã Bar.qđ cõſtat per.ſ.dicta.⁊ per ea que firma-
ta ſunt poſt eũdẽ bart.ſ.in.v.limi.que magis obſtare nõ poſſet di-
35 ctis proxime per bar.⁊ alios ſequaces.¶ †Alia ſol.licet limitatio.
ad regulã.ſ.poſitã dari qđ nõ habeat locũ quotiẽs ſuper cõtractu
appoſitum eſt iuramentũ.quia tunc virtus iuramẽti facit quod nõ
habeat locũ remediũ.d.l.ij.ita firmat Pau.de caſt.in eadem.l.iij.
col.vij.cõclu.poſt Archi.⁊ Joan.an.in.c.ij.de pac.lib.vj.ita firmat
gloſ.noſtra in vlti.ſui parte que facit duas ſin.cõcluſiones.Prima
qđ maior iurans in cõtractu excludit͛ a beneficio.d.l.ij.Secũda qđ
minor iurans nõ cõtrauenire excludit͛ vigore iuramẽti a beneficio
etatis:nõ autẽ a beneficio cõmuni:quia poterit intentare remediũ.
d.l.ij.videamus primã concluſionẽ de maiore ⁊ deinde ſecundã de
minore iurante circa primã cõcluſionem de maiore.Dico ꝙ eandẽ
firmat glo.in.d.l.iij.⁊ in corpore vnde ſumitur.aut͛.ſacramenta pu
berum.C.ſi aduer.vẽdi.⁊ doc.hic cõmuniter vt refert Jmo.xij.col.
pro opi.quorũ optime facit:quia ſicut iuramentũ preſtitum a mi-
nore de nõ contraueniendo ſimpliciter preiudicat ſibi in beneficio
etatis:vt patet in.d.aut͛.ſacramẽta puberum.⁊ voluit hic gl.⁊ in.d.
36 l.ij.Jta videtur ꝙ ſi maior iurat nõ contrauenire p̃iudicet † ſibi in
beneficio qđ ſibi cõpetit ratione deceptionis vltra dimidiã cũ eadẽ
ratio videat͛ ⁊ per cõſequẽs idem inſti.c.ij.de tranſac.pla.⁊ vulg.l.
illud.ad.l.aquil.ff.tetigit ibi But.⁊ facit quod no.in.l.ſi duo patro
ni.§.marcellus.⁊.§.ſiquis iurauerit.ff.de iur eiurã.vbi traditur qđ
vbi quis iurat ſing.ſuper facto de nõ cõtraueniendo:videt͛ ꝙ ꝑ ta-
le iuramentũ excludatur omne remediũ tendẽs ad cõtrauentionẽ:
⁊ ſic per hoc videt͛ ꝙ dictũ iuramẽtũ excludat remedium.d.l.ij.ad
qđ facit qđ do.Alex.conſi.xxvij.in.j.vol.cõſi.preterea ⁊ ſecũdo pro
iſta parte adducit͛:quia iuramentũ vbi ponit͛ habet vim ſpecialis
diſpoſitionis:vt in.l.cũ pater.§.filijs matrẽ.de leg.ij.vbi etiã pro-
batur ꝙ habet naturã iſtã ſi nõ valet qđ ago vt ago:valet quo vale-
re poteſt igit͛ in maiore cõueniens eſt ꝙ excludatur abba.illo reme-
dio:vt diſpoſitio valeat eo modo quo valere poteſt in iſto caſu ſpe-
ciali poſtꝗ̃ habet vim ſpecialis diſpoſitionis ⁊ expſſi cõſenſus ẜm
Bal.in.l.j.C.cõmo.Et vim certiorationis ex reſcripto.de iureiur.
Bar.in.l.ſciendũ.de verb.oblig.Alex.in predicto conſi.xxvij.qui-
bus tamẽ nõ obſtantibus ſemper credidi ⁊ tenui,cõtrariã opi.eſſe
veriorem:que fuit Placẽ.gloſſato.in.d.l.ij.qđ maior iurans non
excludatur a beneficio preelleg.l.pro fundamento allegatur.l.fi.§.
idem queſijt.ff.de cõdi.inde.vbi patet ꝙ quãdo quis ex errore in-
ducitur ad aliquem actum:licet promittat nõ contrauenire:nõ ta-
men propter ea facit ſibi preiudicium:vt eſt ibi caſus ſingu.vnde ſi
quis per ignorantiam ſoluit indebitũ ⁊ promittit nullam contro-
uerſiam mouere:⁊ ſic nõ cõtrauenire nõ preiudicat ſibi quominus
poſſit ſolutũ repetere per cõdictionẽ indebi.⁊ eſt ratio ẜm Barto.
ibi:quia eodẽ errore quo inducit͛ ad ſoluẽdum indebitũ videt͛ in-
duci ad faciendã dictã promiſſionẽ.facit quod no.Bart.in.l.q ro-
me.§.duo fratres.de verb.obli.ff.⁊ qđ idẽ in.d.§.idem queſijt.vbi
voluit idem ſi renũciaret condictioni indebiti ⁊ ſine cauſa:⁊ omni
alteri auxilio:quia nõ preiudicaret talis renunciatio per rationem
predictã quod nõ affirmo nec Jo.de imo.placet hic.hoc vltimum:
quia renunciando cõdictioni indebiti:ſatis patet quod cogitat de
indebiti condictione:⁊ ſic in ſpecie ſibi preiudicare debet:ſed renũ-
ciatione ſimplici quod predictũ eſt valde ſuſtentabile eſt cõtra cõ-
munem:licet Jmo.hic.xiij.col.velit facere differẽtiã promiſſionis
⁊ iuramenti vt ſic euadat tex.in.d.l.fi.§.idẽ queſijt.quod tamẽ mi-
nime placet poſtꝗ̃ eſt eadẽ ratio promiſſionis ⁊ iuramenti.xxij.q.
v.c.iuramẽti.⁊ pro concluſione iſta cõtra cõmunẽ in ſimilibus ter-
minis adduco Bart.Bal.⁊ Ange.in.l.ſed ⁊ ſi.§.queſitũ.ff.ſi quis
cautio.vbi voluit ꝙ renũciatio caſuum fortuitorũ cum adiectione
iuramenti nõ operat͛ in caſu incogitato:quia iuramentũ nõ tradit͛
ad incogitata vt probat͛ in.c.veniẽs.de iureiur.⁊ in.c.cũ inter.p.de
renũ.ſed iſte caſus noſter ex hmõi:q2 cõcluſum eſt per oẽs.ſ.qđ qñ
quis decipitur vltra dimidiã iuſti precij dicit͛ ignorare precium rei
ſue ⁊ credere quod tanti valoris eſt ſicut vendidit igitur iuramen-
tum nõ excedit illum caſum.⁊ ita in ſimilibus terminis proprie cõ-
ſuluit Alex.cõſi.xxvij.j.vol.vbi adducit doctrinã ſing.Jo.an.in.c.
37 vno.de cõmo.† ⁊ ibi omnium cano.⁊ Abb.fi.col.ꝙ renũciatio gene
ralis caſuum cũ iuramẽto nõ valet ex defectu cõſenſus:quia nõ vi-
detur quod ille ſenſit de caſibus nõ expreſſis ⁊ dicunt ꝙ iuramẽtũ
nõ obligat vltra cõſenſum iuribus ſuperius adductis ſi nõ obligat
vltra cõſenſum non video quare velint hic doc.ꝙ iuramentum di-
catur in caſu noſtro afferre cõſenſum poſtꝗ̃ vt dixi oẽs ꝑſupponũt
qđ ſine iuramẽto preſumitur ignorare ⁊ nõ cogitare aliquo pacto
de tanta deceptione:nõ enĩ video rationẽ diuerſitatis in iſtis caſi-
bus.ergo neceſſario dicere debemus eandẽ eſſe iuris diſpoſitionẽ:
aut dicere ꝙ iuramentũ trahatur ad incogitata qđ eſſet contra ſu-
perius dicta:nõ obſtant modo in cõtrariũ ſuperius adducta:⁊ pri-
mo inquãtum dixi ex idẽtitate rationis ſicut minor iurans repellit͛
a beneficio etatis eodẽ modo ⁊ eadem ratione maior a remedio.d.
l.ij.quia reſpondeo.primo qđ nõ eſt ſimpliciter verũ ꝙ ipſe minor
perdat beneficiũ niſi fuerit certioratus vt pleriqꝫ magne autorita-
tis voluerunt:vt videbitis in ſequẽtibus:cõſuluit enĩ Dy.quem ſe-
quitur hic Jo.an.qđ vt perdat beneficiũ etatis eſt opus qđ certio-
retur:minor enĩ ꝑſumitur ignorare beneficiũ ſibi a.l.cõceſſum.l.re-
gula.in princ.ff.de iur.⁊ fac.ign.⁊ iuri qđ quis ignorat in dubio nõ
preſumit͛ renũciare.l.mater.ff.de inoffi.teſta.nec eſt ꝑſumenda cer-
tioratio:quia eſſet preſumere ſolẽnitatẽ extrinſecã cõtra.l.quecũqꝫ.
§.fi.ff.de publi.⁊.l.eũ qui.ff.de ꝓba.⁊ iſta firmat hic in fi.do.Car.ſi
tamẽ volumus tenere cõtrariũ qđ renũciet beneficio etatis minor
iurãs aliter nõ certioratus vt firmat Alexã.iij.col.in.d.cõſi.xxvij.in
j.vo.poſt Ant.de but.⁊ cõmuniter oẽs in.c.ex reſtricto.de iureiur.
vbi tex.ẜm cõmunẽ ꝓbat ꝙ mulier que debuit al's certiorari de be
neficio velleiani ſi iurauit habet͛ perinde ac ſi certiorata fuiſſet:q2
vt.ſ.dixi iuramentũ hꝫ vim certiorationis:tunc ⁊ eo caſu reſpõdet
⁊ dico qđ nec iſtud obſtaret cõcluſioni ſupradicte:q2 facilius tollitur
38 ius ſpeciale quã tollat͛ ius cõmune † vulgata.l.eius militis.§.ſi mi
litia miſſus.ff.de mili.teſta.probat glo.noſtra cõmuniter approba
ta poſtꝗ̃ minor nõ excluditur a beneficio.l.ij.ꝫ propter iuramẽtũ
excludat͛ a beneficio etatis:vt ꝓbat.l.j.cum gloſ.C.ſi minor fac.ẜm
Pau.de caſt.in.d.l.ij.vbi bal.in fi.v.col.⁊ eſt iſte ti.pe.in.v.lib.C.et
ſic vides qđ eſt diuerſa ratio perdere beneficiũ ſpãle vel perdere be
neficiũ cõmune.⁊ ita ſing.poſſit declarari.c.ex reſcripto.de iureiu.
qđ hꝫ vim certiorationis iuramẽtum in beneficijs ſpecialibus que
facilius tollunt͛:ſecus in beneficijs cõpetentibus a iure cõi ꝙ eſt no-
uũ ⁊ per hoc tollitur grandis mea dubitatio al's q2 mihi videbant͛
39 iſta repugnãtia ⁊ cõtraria ꝙ † iuramentũ nõ extendatur ad inco-
gitata per.c.veniẽs.vbi glo.cũ.c.fi.⁊.c.quintauallis.de iureiur.⁊ tñ
per.c.ex reſcripto.de iureiu.cõmuniter dr ꝙ hꝫ vim certiorationis
q̃ vt dixi dicũtur cõtraria vt poſtea inueni Ange.de are.ita dicen-
tẽ.§.itẽ ſi.inſti.de excep.xxj.col.poſt Saly.in.l.fi.§.fi.ff.de exce.pro-
pter qđ auſus fuit dicere dictũ caplm ex reſcripto ꝓbare id qđ cõ-
muniter allegat͛:ego vero nunc melius dico tibi:vt proxime dixi ꝙ
iuramentũ habebit iſtã virtutẽ certiorationis in beneficijs ſpeciali
bus:vt ꝓbat aut͛.ſacra pubex.aliter nõ ſubaudiẽdo.⁊.c.quãuis pa
ctũ.de pac.li.vj.que adduxit bar.in.l.ſciendũ.de v.ob.ff.⁊ Abb.h
fi.col.in pn.poſt Archi.in.d.c.ij.de pac.dicẽtes per iſta iura ꝙ mi-
nor nõ eſt certiorãdus:ſecus aũt qñ eſſet aliqđ beneficiũ cõe ꝙ ali-
quis ignoraret ſibi de facto cõpetere:q2 nullibi reperit͛ in iure qđ
iuramentũ habeat vim iſtius certiorationis:q2 eſſet ꝯ capitulum
quintauallis.⁊ alia iura ſuperius alleg.qđ teneas perpetuo menti:
q2 nouiſſime cõcepi iſtã diſtinctionẽ fretus.ar.eorũ que Paul.de
ca.dixit in pe.col.in.d.l.ij.dũ dixit ꝙ iuramẽtũ in minore tollit au-
xiliũ etatis qđ eſt debile non autem auxiliũ.l.cõis ꝙ per.ſ.dicta ſa
tis patet poſtꝗ̃ facilius vnũ ius ꝙ̃ aliud tollit͛ prealleg.l.eius mili-
tis.facit.c.ſi clericus.§.verũ.de prebẽ.lib.vj.facit qđ Jmol.iiij.fol.
ij.col.dixit in.c.potuit.de loca.limitando.l.fi.de pac.conuen.C.vbi
pacto partiũ recedi videt͛ a iure ſpeciali de quo ibi:quo non obſtã-
te ius cõmune firmũ manet.nõ ob.modo qđ ſuperius dixi iuramẽ
tum hꝫ vim ſpecialis diſpoſitionis q2 dico ꝙ dꝫ intelligi in eo ꝙ cõ
ſentitur nõ aũt al's in.d.§.filius matrẽ.facit.l.fin.C.de nõ nu.pecu.
ita do.Alex.dicto cõſi.xxviij.fi.col.in.j.vol.⁊ do.Fran.de curte con
ſil.lxxv.col.v.cum ergo in propoſito in eo qđ ignorat ſcilicet leſionẽ
nõ cõſentit cõtrahens.ergo in eo nõ habebit vim ſpecialis diſpoſi-
tionis.nõ ob.qđ Jmol.hic dixit.xiij.col.ꝙ iuramentũ hꝫ vires do-
nec abſolutio fiat:q2 licet iuramẽtum ſit per errorẽ preſtitum tamẽ
obligat añ abſolutionẽ ſic ſi ꝑ metũ ꝓſtitũ fuiſſet capitulũ ſi vero.
de iureiur.ad qđ dico cũ ſupportatione ꝙ nulla eſt opus abſolutio
ne iſto caſu:q2 vbi nõ eſt cõſenſus iuramentũ non eſt obligatoriũ.
Jo.an.in.c.vno.de commo.firmat Abb.in.c.cum contingat.de iu-
reiur.ij.col.iij.no.licet hic in fi.capituli noſtri aliter ſenſeri.pro quo
multũ facit glo.fi.⁊ qđ ibi Anto.⁊ Jmol.in.c.veniens.de iureiur.
ſed ſi diligenter conſideretur glo.illa dum dicit obtinebit relaxatio
nẽ iuramenti probat per illud de relaxatione iuramentũ non ligaſ-
ſe ⁊ ſic non fuiſſet obligatoriũ.ita voluit Joã.an.in eodẽ.c.veniẽs.
ponendo differentiã relaxationis ⁊ abſolutionis.qđ cõmendat.d.
Fely.in.c.ij.de teſti.cogẽ.fi.colũ.⁊ pro iſta opi.videas Abba.xiiij.
col.in

40 col.in.d.c.cũ cõtingat.† vbi dicit φ in enormi iactura non pſumit
cõſenſus.ꝛ iſto caſu re ipſa ad minus ineſt dolus ꝛ iura in iuramẽ-
tis ſemp excipiũt dolũ: vt in.d.c.cũ cõtingat ꝛ ĩ.c.ij.de pac.in.vj.vñ
tenẽdũ eſt nõ eſſe obligatoriũ tale iuramẽtũ lꝫ ſecus in preſtito per
metũ diuerſa ratione: qꝛ ibi adeſt obligatio: qꝛ coacta volũtas: vo-
luntas eſt.merito.xv.q.j.p q̃ manet firma cõcluſio φ maior iurans
nõ venire cõtra cõtractũ vẽditionis nõ excludit a remedio.l.ij.ſen
iſtius capituli etiã abſolutione nõ obtenta cõtra cõem ſaluo tñ cõi
opi.vno ſingulari modo ꝛ erit declaratio ſing.mee cõcluſionis vi-
delicet qñ ipſe ageret remedio.d.l.ij.petẽdo rem reſtitui vel ꝓtium
ſuppleri tali caſu dico φ iſte periurus iudicaret eoipſo qd alterna-
tiue ipſe peteret ſicut ſi ꝓciſe peteret cõtractũ reſcindi.arg.text.in.l.
q̃ ſub cõditione.in.§.j.ff.de cõdi.inſtit.quã allegat gl.in.d.l.ij.C.de
reſcin.vendi.ꝛ ibi pau.de caſt.iiij.col.no.declaro.ſcis bñ φ iuramẽ
tũ hꝫ illã naturã ſi nõ valeat qd ago valet vt valere põt dicto.§.fili⁹
matrẽ.d.l.cũ pater.de leg.ij.cũ ergo iſte cõtrahẽs ꝛ iurãs põt obſer
uare cõtractũ ſine eo φ reſcindat ꝯctus.ergo nõ obſeruãdo vel cõ-
trariũ petẽdo erit periurus poſtꝙ iuramẽtũ põt ſeruari ẜm inten
tionẽ ſuã q̃ fuit vẽdere ꝓ iuſto ꝓtio ꝓcedet.ergo cõcluſio mea pri-
me poſita qñ iſte q iurauit nõ venire cõtra cõtractũ ageret ſolũ ad
ſupplemẽtũ iuſti pretij quo caſu excludi nõ põt virtute iuramenti
poſtꝙ nõ cogitauit tñ dãnũ nec efficiat periurus poſtꝙ vult ſerua-
re cõtractũ eo modo quo ipſe põt ꝛ intelligebat vendẽs ſcꝫ rẽ pro
iuſto ꝓtio. Ita dixit Bal.valde ſing.in.l.q̃ ſub cõditione ꝓalleg.qd
dixit in eternũ mẽti tenẽdum.do.Fely.in fi.c.inter cetera.de excep.
aliter nõ declarãdo nec guſtando.ſed eo modo quo vides declarã-
do ꝛ intelligẽdo valde eſt ſing.hoc dictũ.ideo tene mẽti qꝛ erit ca-
ſus ſingu.inſolitus in quo procedit libellus ſine alternatione in iſta
materia petẽdo qd eſt in facultate taceo illud qd erat in obligatio-
ne.ſcꝫ rem reſtitui: ꝛ hoc eſt rõne iuramẽti ſi tñ emptor vellet reſti-
tuere rem poſſet nec tũc q iurauit efficiet periurus poſtꝙ ipſe non
venit cõtra cõtractũ reſcindẽdo nec eũ petẽdo reſcindi quod nũꝙ
41 exeat mentẽ tuã.¶† Ex ſupradictis ſatis reſultat reſolutio ſecun-
de queſtionis gl.noſtre in qua querit quid de minore iurãte nõ cõ-
trauenire cõtractui emptionis ꝛ vẽditionis: qꝛ cõcludendũ eſt glo.
bñ dicere ſcilicet minorẽ excluſum ꝓpter iuramẽtũ a beneficio eta-
tis nõ aũt a beneficio iuris cõis lꝫ Abb.circa iſtã.q.magnifaciens
ſcribẽtiũ recitationẽ aliter ſentiat ex cuius dictis talis elicitur.j.cõ
cluſio. Minor vel maior iurãs ſup cõtractu: lꝫ aliter certiorat⁹ ex-
42 cludit ab oĩ facultate ꝯuenienti.¶† Scdã cõcluſio minor vel ma-
ior iurãtes ſup cõtractu enormiter tñ decepti obtẽta abſolutione a
iuramẽto poſſit cõtra cõtractũ venire.circa iſtas cõcluſio.aliter nõ
inſiſto poſtꝙ ſuperius dũ de maiore locutus ſum cõcluſum fuit φ
nullo modo excludat a remedio.l.ij.ꝓalleg.ꝓpter ignorantiã dece-
ptionis ad quã iura.nõ ſe extẽdunt vt ibi dixi imo de bñficio etatis
nõ abſurde idẽ dici poſſet niſi fuiſſet certioratus: tñ qꝛ in hoc videt
cõis opinio in cõtrariũ qd nõ ſit opus certiorationis.ideo reſideo
cũ diſtinctione quã nouiſſime.ſ.dedi φ lꝫ iuramentũ habeat vim
certiorationis in beneficio ſpecialis qd quis ignorat nõ aũt in be-
neficio cõi φ quis iuſte ignoraret rõne leſionis ſibi facte pro rõne.
vide.ſ.prime dicta.nec obſtat aut.ſacramenta puberũ.C.ſi aduer-
ſus vẽditio.quã alias adducebã ꝓ opinio.Petri de bellaptica.et
Saly.ibidẽ in eadẽ aut.ꝛ ſic ꝓ opinione Abb.hic ponderãdo tex.
dũ dixit talia iuramẽta puberũ inuiolabiliter obſeruãdo: ergo cuꝫ
effectu: qꝛ rñdeo φ reſpectu etatis ꝓcedet inuiolabiliter aut.ſecus
reſpectu alterius remedij cõis ꝛ ſi dicas cũ qd vna via ꝓhibet non
dꝫ alia ꝑmitti: qꝛ rñdeo qd hic ꝓhibet attẽto mõ.ſ.beneficio etatis
quo caſu nõ ꝓcedit.d.regula iuris.ꝓcedit eñ qñ qd ꝓhibet attẽto
effectu ita Dy.in eadẽ regula.ꝛ Abba.in.c.tue.de ꝓcu. Vel ſcdo et
melius reſpondeo ꝛ dico φ inuiolabiliter eſt obſeruãdũ beneficiuꝫ
minoris ſicut ꝛ maioris in eo in quo cõſentit.in eo aũt in quo non
datur cõſenſus nec minor nec maior obligat.d.c.veniẽs.ꝛ.c.quin-
tauallis.de iureiur.cũ ſi.ergo nec vnus nec alius obligat tene mẽti.
43 ¶† Nota tñ ex ſcdã cõcluſione Abb.ꝛ ſemp teneas mẽti qd iura-
mentũ appoſitũ in ꝯctu obligat pſonalr ipm iurãtẽ.nõ aũt firmat
ꝯctũ: vel ſi firmat tandiu durat ꝙdiu iuramẽtũ manet poſtꝙ vide-
mus φ habita abſolutione põt ꝯ cõtractũ venire: ita ſpãliter in ca-
ſu.l.ij.de reſcin.vẽ.voluit Abb.in.c.cũ cõtingat.de iureiur.viij.col.
ꝯtrariũ tñ dixerat idẽ Abb.in.c.j.de iureiurã.in.vj.colũ.poſt Ang.in
cõſi.ſuo.incipiẽ.domina chaterina.φ imo talis ꝯctus firmet iura-
mẽto ꝛ data abſolutione adhuc maneat firmus ꝯctus.operaret tñ
abſolutio φ agẽdo ꝑiurus nõ efficeret.vñ vides magnã ꝯtrietatẽ in
Abb.ſꝫ tñ tenẽdũ eſt eius dictũ in.d.c.cũ cõtingat: qꝛ vltimo ꝛ me-
lius examinatũ vbi fecit mẽtionem de dicto Ang.ꝛ ibi reprehẽdit
44 eũ.ꝛ qd ideo firmet ꝯctus iuramẽto.¶† Adduco glo.q̃ nõ ſolet
allegari in.c.cũ nõ deceat.de elec.lib.vj.ver.effect⁹ ibi tolle inſtãtiã
de.c.cũ cõtingat.ſꝫ qd iuramẽtũ firmet ꝯctũ tenuit Frãc.ꝛ Anch.
ꝛ Do.in.c.lꝫ mulieres.de iureiur.ĩ.vj.ꝓpter tex.ibi.ꝛ Bar.ꝛ Ang.
in.l.ſi qs ꝓ eo.ff.de fideiuſ.ꝛ p Corneũ in repeti.aut.ſacramẽta pu
berũ.C.ſi aduer.vẽdi.ꝛ p Imo.in.c.cũ cõtingat.ꝓalleg.ꝛ p Feli.ij.
fol.iij.col.in.c.j.de iureiur.ex quorũ dictis ſatis colligi: põt qd licet
dicamus ꝯctũ firmari iuramẽto data: tñ abſolutione a iuramento
reſoluit ꝯct⁹ q ſolũ pẽdebat ſeu firmabat virtute iuramẽti.alꝛs ab-
45 ſolutio videret nulli⁹ momẽti φ tene mẽti.¶† Expedit⁹ de dictis
p Abb.in iſto.c.ꝛ ei⁹ limitationib⁹ ꝓ cõplemẽto materie cõdeſcẽ-
do ad alias limitationes p ſcribẽtes hic.vel alibi datas et ſit nona
in ordine: qꝛ cõcluſio regule.in prin.poſite nõ hꝫ locũ.in adiudica-
tione inſolutũ facta creditori p iudicẽ q̃ adiudicatio hꝫ vim tranſ-
actionis.l.a diuo pio.§.ſi pignora.ff.de re iud.ꝛ ita voluit Bal.in
l.ordo.C.de excu.rei iudi.ꝯtrariũ voluit Old.cõſi.xxxvj.icip.primã.q.
vbi voluit φ talis adiudicatio habeat vim vẽditiõis: ꝛ ideo hꝫ lo-
cum.d.l.ij.C.de euic.ꝛ ita voluit Io.an.in tit.de iud.in.§.ſequit in
addi.incip.ſequit.in fi.dicas ꝓ cõcordia ẜm Alex.in.d.l.ſi qs cum
aliter.in pe.col.φ aut loqmur in adiudicatione iudiciali.ꝛ ꝓcedit
doc.bal.qꝛ cũ illa trãſiuerint in rẽ iudicatã nõ videt audiendus cu-
piẽs illã reſcindi.c.φ ad cõſultationẽ.de re iudi.l.ij.C.qñ ꝓuo.non
eſt neceſ.alia vero opinio ꝓcedat in extraiudiciali adiudicatiõe q̃
cũ nõ trãſeat in rẽ iudicatã.c.concertationis.de app.lib.vj.poterit
46 reſcindi: ꝛ ita ꝓcedat ꝓdicta.l.ij.¶† Decimo limita regulam nõ
ꝓcedere qñ vẽditio facta eſt minus dimidia iuſti ꝓtij cuꝫ hoc qd ſi
ꝓtiũ cõuentũ nõ ſolueret in paſchate ſuppleret iuſtũ ꝓtiũ.tunc eñ
nõ haberẽt locũ remedia.ſ.dicta.ita voluit bal.in.c.j.qualr dñs ꝓ-
47 prie.priue.in vſi.feu.ita do.Alex.ĩ dicta.l.ſi qs cũ aliter.¶† Un-
decimo limita regulã ꝓcedere in ſing.dicto bar.in.l.imperator.§.ſi
centũ.de leg.ij.vbi p illũ tex.dicit φ grauat⁹ a teſtatore de vendẽdo
fundũ ſempronio certo ꝓtio nõ hꝫ remediũ.de quo.ſ.ita Imo.in
ea.l.iperator.ꝛ do.Alexã.in.d.l.ſi qs cũ aliter.ꝛ do.And.in rub.de
reb.eccle.xxij.fol.in fi.ꝓ quo allegat ipſe tex.in.l.ſi fideiuſſor.§.fi.ff.
48 de leg.j.lꝫ dubitauerit idẽ ibi in antepeñ.fol.in ꝓnc.¶† Duodeci-
mo limito regulã nõ procedere in primo capite in muliere decepta
in eſtimatione rei dotalis etiã ſi infra dimidiã ſit decepta: qꝛ dotis
fauore ei ſuccurit.tex.eſt in.l.iure ſuccurſum.§.fi.ꝛ in.l.ſi res.in.§.j.
ꝛ ibi not.p gl.ff.de iure do.qd dixit mẽti tenẽdũ Imo.ſ.in.c.cũ di-
49 lecti.in.vj.col.¶† Decimotertio limito regulã ſupradictã in pri-
mo capite non ꝓcedere in deceptione cõſiſtente in vitijs rerũ: qꝛ in
eis nõ eſt tolerãda leſio vel deceptio niſi minima.vt in.l.j.ff.de edil.
edic.§.proinde.ꝛ.ff.loca.§.j.ſꝫ adeſt in.§.j.ff.de act.emp.l.iulian⁹.
§.q tñ.vbi videbis gl.magnã q̃ hoc vult.quã not.bal.in.ij.q.in.d.l.
ij.in.iiij.col.ꝛ Io.de ana.multũ.vj.col.in.c.in ciuitate.de vſu.φ bñ
no.qꝛ ſi res vẽdita cõtineat aliquod vitiũ latẽs nõ toleraret leſio:
lꝫ intra dimidiã iuſti ꝓtij.ꝓcedit ergo regula in deceptione cõſiſtẽ-
50 te in ꝓtijs rerũ vt in iuribus in regula allegatis.¶† Decimoquar
to limito regulã nõ ꝓcedere in ſuo primo capite in deceptione cõ-
ſiſtente.in quãtitate rei: qꝛ ꝙuis citra dimidiã quãtitatis ſuccurrit
leſo: qꝛ põt agere ad ſupplemẽtũ iure cõi.iſte eſt text.ꝛ ibi do.Abb.
pe.col.multũ no.in.c.p tuas.de dona.qd ſecus eſſet ſi decept⁹ eſſet
citra dimidiã iuſti ꝓtij: qꝛ ſcis tũc p regulã nõ daret remediũ aliqd
ꝛ põt eſſe diuerſitatis rõ: qꝛ deceptio in quãtitate rei nõ eſt ita ꝑce-
ptibilis ſicut deceptio in valore.vñ nõ ĩmerito ſi dolus re ipſa vel ex
ꝓpoſito adhibit⁹ in primo caſu plus operet ꝙ in ſcdo.ita Abb.in
dicto.c.p tuas.ꝛ vt intelligas pono exẽplũ.vẽdo tibi fundũ in quo
dixi eſſe decẽ iugera ſi ſunt duodecim erũt etiã vendita ꝛ ſupplebit
ꝓtiũ in illis duob⁹ iugerib⁹ qd tu ſing.intelligas qñ ꝓ quolibet iu-
gere ſtatutũ erat certũ ꝓtiũ ſecus ſi fuiſſet ſimplr ager vẽdit⁹ totus
ꝓ certo ꝓtio nõ impoſito ꝓtio iugerib⁹: qꝛ tũc emptor nõ teneretur
ꝓtium ſupplere.ita voluit Pau.de caſt.in.l.ſi ſeruo.§.j.ff.de actio.
empt.dicẽdo hoc eſſe quotidianũ ꝛ pluries ſe vidiſſe dubitare.qd
extollit Fely.in peñ.col.in.c.ſignificãte.de reſcrip. Abb.vero in.d.c.
p tuas.poſt Old.cõſi.xxxij.aliter vĩ cõcludere nõ faciẽdo vim ꝓtiũ
fuerit ſtatutũ vel nõ ſed ſolũ an iugera terre fuerint appoſita taxa-
tiue vel demonſtratiue.primo caſu ꝓcedit diſpoſitio tex.in.d.c.per
tuas.ſcdo vero caſu nõ ꝓcederet.capias exemplũ taxationis.vẽdo
tibi talẽ fundũ q eſt triũ vel quatuor modiorũ tũc iſto vltimo caſu:
qꝛ numerus fuerit appoſit⁹ demõſtratiue: lꝫ plus ibi eſſet cedit lu-
cro ipſi⁹ emptoris poſtꝙ falſa demõſtratio nõ vitiat vulgata.l.fal-
ſa.ff.de cõdi.ꝛ demon.facit tex.in.l.ſi vẽditor.in ꝓn.ff.de act.empt.
ꝛ gl.in.l.pe.in.§.fi.ff.e.ti.ꝛ qd Old.cõſi.cxcvij.ꝛ ſic videas qd Old.
ꝛ Abb.nõ faciũt vim in ꝓtio ſꝫ ſolũ vt dixi an taxatiue vel demon-
ſtratiue res fuerit poſita ꝛ iſtoꝝ dictũ credo verius qcqd Pau.de
caſt.cũ ſuppor.dixerit: qꝛ ſi taxatiue fuerit numer⁹ poſit⁹: lꝫ de ꝓtio
ꝓ vno quoqꝫ iugere dictũ nõ fuerit aget tñ ad ſupplemẽtũ iudicio
meo ꝓbat hoc tex.in.d.c.p tuas.vbi de ꝓtio nihil fuit dictũ ꝛ tñ fuit
actũ ad ſupplemẽtũ qꝛ taxatiue numerus poſit⁹.facit text.in.l.qdã
teſtõ in ꝓn.ff.de leg.j.allegat⁹ p Oldra.cõſi.cxcvij.de quo Fely.fecit
mẽtionẽ in.d.c.ſignificãte.ĩ pe.col.de quo ẽt vide Alex.cõſi.cxxvij.
in ꝓn.in.ij.vol.ꝓcederet forte determinatio Pau.de caſ.ĩ iugerib⁹
vel modijs terre demõſtratiue poſitis qñ ꝓ vnoqꝫ tertij qd erat ſta
tutũ: qꝛ tũc obligaret ſupplere ꝓtiũ φ eſſet ſingulare alias nõ decla
ratũ ꝛ eſſet valde cõſonũ rõni ad limitationẽ eoꝝ q̃ dixit do.Abb.
poſt Old.in.d.c.p tuas.dũ de iugeribus poſitis demonſtratiue lo-
51 quunt.¶† No.tñ ꝛ ſemp teneas mẽti qd incidẽter ex.ſ.dictis exẽ-
plis colligit qñ qd dicat taxatiue vel demõſtratiue poſitũ: qꝛ taxa-

tiuum dꝛ qȝ vnica oratione cõplectiť.demõſtratiuũ ꝙ diuerſis:ita
iſto anno tibi dixi poſt do.Card.j.col.in.c.ij.de pc̃a.ita dixit ſingu.
Pau.de caſt.cõſi.lj.iiij.col.ꝙ ſing.no.Fely.vj.col.in.c.ad audiẽtiã.
de reſcrip.ꝑ iſtis q ſoluũt pẽſiones de fructibus beneficiorũ ſi non
ꝑcipiũt aliquo anno fruct⁹ an ſint obligati ad ſolutionẽ:ꝛ cõcludit
qȝ nõ ſi bñficiũ ſit taxatiue poſitũ ſecus ſi demonſtratiue ꝙ bñ no.
52 qꝛ quotidie poſſet accidere:ꝛ habebis honorẽ.¶ †Decimoquinto
limito regulã ſing.reſpectu primi capitis.qꝛ nõ ꝓcederet in ĩfirmo
vendente medico aliquã rem minus debito qꝛ dať ſibi officiũ iudi-
cis ad reſcindẽdũ dictã venditionẽ factã durãte infirmitate tex.eſt
valde notandus in.l.ſi medicus.ff.de var.ꝛ extraoꝛ.cogni.quaſi vi-
deať hoc feciſſe ꝓpter ſanitatẽ recuperãdã ꝛ timore vite ꝑdende.et
ꝑ cõſequens illud nõ videť dari ex aliqua liberalitate lȝ regulariter
cõtra dicať in deceptione citra dimidiã vt ſuperius iſto.c.dixi iſtã
limitationẽ ponit ſing.do.Abb.poſt Jnnoc.in.c.pleriqȝ.de ĩmuni.
eccle.pe.col.ꝛ eſt ſcd̃m exẽplũ ad limitationẽ quã dedi.s̃.in.c.cũ di-
lecti.in.ij.no.in p̃mo ex quatuoꝛ caſib⁹ p̃ncipalib⁹ dum dixi qȝ nõ:
nõ ꝓcedebat regula in eo q exactus donabat.¶ †Decimoſexto li-
53 mito p̃dictã regulam in.d.l.capite ꝛ generaliter dico nõ ꝓcedere in
his ꝑſonis in qb⁹ exceſſus p̃tij nõ liberalitati donationis.ſed poti⁹
facilitati ſue attribuereť quo caſu citra dimidiã locus eſt remedio
dictis ꝑſonis niſi certificate fuiſſent de bñficio.d.l.ij.ex quo inferť
ad ruſticũ minorẽ ꝛ mulierẽ:qꝛ iſti haberẽt remediũ nõ obſtãte.d.
l.ij.ita Bal.in ea.l.ij.in.v.col.in.iiij.q.circa q̃ vide q̃ dixi.s̃.in.c.cũ
dile.i.ij.no.dic vt ibi ꝛ addere potes ꝙ ibi dico de ꝓdigo.¶ †De-
54 cimoſeptimo declaro regulã.s̃.dictã in ſcd̃o capite nõ habere locũ
in quaſi ꝯctu q ꝑficiť cõſenſu vni⁹ tñ vt in quaſi ꝯctu aditionis he-
reditatis q ꝑficiť volũtate heredis tñ adeũtis.inſti.de here.qua.ꝛ
diffe.§.ſi.tali.eñ caſu nõ eſſet locus remedio iſtorũ iuriũ q̃ ſolũ ha-
bent locũ in actu q ꝑficiť cõſenſu duorũ.ita dixit hic Pet.de anch.
55 quẽ circa ſi.ſequiť Jmo.qȝ eſt verbũ notãdũ.¶ †Decimo octauo
dico regulã.s̃.dictã nõ militare nec ꝓcedere in eo q cõſentit alteri
vẽdenti rẽ ſuã lȝ p̃tiũ ꝑticipauerit:qꝛ iſte talis ꝯſentiẽs nõ põt age
re remedio iſtorũ iuriũ:qꝛ ſolus vẽditoꝛ eſt q hȝ dictũ remediũ nõ
aũt ille q idẽ cõſentit.arg.tex.no.in.l.ſi pater.ff.de manumiſ.vindi.
et.l.aliud eſt vendere.ff.de reg.iur.iſtã firmat bal.in.d.l.ij.in.xx.qȝ.
56 ¶ †Decimonono dico dictã regulã nõ ꝓcedere qñ vẽditoꝛ tãdiu
abſtinuit agere donec cura ꝛ ſolicitudine emptoꝝ res eſt longe me-
lioꝛ effecta lȝ p̃ſcripta nõ ſit niſi offerat ip̃e vẽditoꝛ ſumptus ꝛ p̃tiũ
operarũ.vt.ff.de mino.in.l.itra vtile in.§.pendẽtib⁹ q eſt tex.ſing.
57 ẜm Bal.q ita dixit in.d.l.ij.in.xij.q.¶ †Vigeſimo dico dictã regu
lã nõ ꝓcedere.xxx.annis elapſis.qꝛ obſtante p̃ſcriptione excludereť
agẽs p̃dictis remedijs.vñ ſiue ꝓpter iura de qb⁹ in regula dicam⁹
cõpetere offiñ iudicis ſiue conditionẽ ex.l.ſiue actionẽ ex eodẽ ꝯctu
poterit ſolũ agere deceptus vſqȝ ad.xxx.annos.qꝛ tñ durat iſtorũ
remediorũ vita ẜm ius ciuile.ita dixit do.Abb.in.c.noſtro in peñ.
col.poſt gl.ſi.ex quo ipſe ſing.infert referẽdo gl.ad tex.qȝ lȝ regul'r
ꝯ eccleſiã nõ currat p̃ſcri.niſi.xl.anno.c.de quarta.de p̃ſcri.tñ ĩ iſtis
actionib⁹ ꝑſonalib⁹ nõ dabiť tñ tp̃s ſed finiũt vitã ſuã ẜm diſpõnẽ
iuris ciuilis a quo cũ limitatiõe illa inuẽta ſunt:ꝛ idẽ dicit de alijs
actionib⁹ quarũ aliqua claudiť ſemeſtri.vel anno.vel biennio vt in
actione quãto minoris.vel redhibitoria ꝛ in actione de dolo ꝛ ſili-
bus p̃torijs actionib⁹ q̃ dicit notãda do.Abb.ꝑ limitatiõe fere to-
tius ti.de p̃ſcrip.qȝ exclamat Fely.ſi.col.in.d.c.de quarta.quẽ oĩno
vide in ſi.fina.col.dũ dicit qñ aũt actiões nõ hñt a.l.ſpãle ꝛ appro-
priatũ tp̃s ſed gñal'r includunť in p̃ſcriptiõe.xxx.ann.tũc in rebus
eccl'iaſticis hñt paſſiue ſolã p̃ſcriptionẽ.xl.anno.ꝑ aut.quas actio-
nes.C.de ſac.ſanc.ec.qꝛ repugnare vř Abb.hic ꝛ gl.nře q̃ ꝓpterea
dat tp̃s.xxx.an.qꝛ actio ꝑſonalis erat.ꝛ ipſe Fely.primo vt dixi ma-
gnifecerat dictũ Abba.ꝑ limitatione titu.de p̃ſcrip.ꝛ.c.de quarta
58 eiuſdẽ ti.cogita.¶ †Vigeſimoprimo nõ ꝓcedet regula ſupra poſi
ta reſpectu primi capitis in adminiſtrationib⁹ minoꝝ vel eccl'ie vel
aliarũ ꝑſonarũ vẽditiõis ꝯctũ celebrãtib⁹ cũ tales nõ hẽant ꝑtãtẽ
donãdi:ꝛ ꝑ ꝯñs ceſſat rõ regule in p̃mo capite vt.s̃.dixi declarãdo
primã limitationem in ſi.poſt Bal.in.d.l.ij.in ſi.xiiij.q.qȝ not.ẜm
Bal.ibi ꝑ tutorib⁹:curatorib⁹:ꝓcuratorib⁹:ꝛ cõmiſſarijs.hec eñ
oĩa officia ſilĩa ſunt ꝛ de ſimilib⁹ idẽ eſt iudiciũ:ita firmãt hic in ſi.
59 Anc.ꝛ Jmo.¶ †Vigeſimoſecũdo nõ ꝓcedit regula ſupra poſita
in ꝑmutatiõe bñficioꝝ:qꝛ q̃uis aliqs ipſorũ decept⁹ fuerit in valo-
re bñficij vltra dimidiã iuſti p̃tij nõ haberet locũ remediũ iſtoꝝ iu
riũ fuit ſolẽnis doctrina Pet.de anch.hic quẽ ſequiť Jo.de imol.
circa.c.ſi.ſuſtẽtať iſta ſpãlitas duab⁹ rõnib⁹.Pria qꝛ titul⁹ habeť a
ſupioꝛe ꝛ nõ a p̃te:iõ nõ ĩmerito ſi nõ hẽat ꝯ p̃tẽ remediũ.ita dixe-
rũt p̃alle.ſ.Anch.ꝛ Jmo.ſcd̃a eſt rõ dñoꝝ de rota deciſione.cxxx.in
antiqs incip.itẽ no.ibi dicũt ꝙ in ſpũalib⁹ ſeu bñficialib⁹ attendiť
ſolus ꝓfectus animarũ ꝛ nõ lucri cupiditas.ꝛ ꝓpterea dicũt ꝙ nõ
vitiať ꝑmutatio nec p̃ſumiť fraudulosa lȝ vnũ bñficiũ ſit maioris
valoris altero:ꝛ lȝ iſte rõnes videanť p̃ma facie vigẽtes nihilomi-
nus iudicio meo nõ cõcludunt.p̃ſupponit eñ p̃mo qȝ titul⁹ habeť
a ſupioꝛe:iõ nõ ẽ locus remedio ꝛc.Negari tñ nõ põt lȝ ti.hẽať a ſu
perioꝛe ꝙ regrať p̃tiũ cõſenſus ꝛ earũdẽ renũci.bñficioꝝ:qb⁹ p̃ce-
dentib⁹ ſupiorũ alteri titulũ dare nõ põt quẽ ꝑmutare volẽti.cle.j.
de renũ.ꝛ in.c.j.e.ti.li.vj.quo habito p̃ſuppoſito nõ video ĩ quo dif-
ferat vẽdi.facta rei eccl'ie cũ autoritate ſupioris ꝛ vẽditio facta rei
minoris cũ autoritate ꝛ decreto p̃toris ĩ qb⁹ cõſtat locũ eſſe reme-
dio p̃dictorũ iuriũ vt pȝ in.c.noſtro.ꝛ in.c.cũ dilecti.Si velis mo-
do dicere in dictis caſib⁹ cõſenſus adeſt tp̃e ſolutiõis ꝯctus in caſu
aũt collatiõis bñficioꝝ ꝯſenſus ſolũ affuit tp̃e renũciatiõis nõ aũt
tp̃e collatiõis bñficioꝝ dicã p̃mo ꝙ ꝑ hoc ꝯſenſus adſit añ vel poſt
nõ refert aliquã rationẽ diuerſitatis maxĩe qꝛ negari nõ põt ſemp
adeſſe ꝯſenſũ ipſoꝝ ꝑmutãtiũ poſtq̃ vt dixi alijs q̃ ipſis ꝑmutare
volẽtib⁹ ipſis inuitis cõferri nõ p̃nt bñficia ex cã ꝑmutatiõis renũ
ciata ſcd̃o.ꝛ forti⁹ ꝑ iſta p̃te quã puto ſubſtẽtabilẽ adduco qȝ dixi
mus.s̃.circa ſi.gl.dũ dixi debilius eſſe ius minoris iurãtis in ꝯctu
volẽtis poſtea petere reſtõnẽ rõne minoris etat̃ q̃ ſit remediũ iſto
60 rũ iuriũ poſtq̃ tale remediũ cõpetit de iure cõi.† Ad ꝓpoſitum
modo videm⁹ qȝ minoꝛ renũciãs bñficio ſuo leſus grauiter petẽs
ꝑſone bñficio reſtõnẽ qꝛ leſus ex renũciatiõe eã obtinet etiã ſi alteri
ſit collatũ:ita voluit Vincẽ.in.c.ex l'ris ꝛ ĩ.c.ꝯſtitut⁹.de in ĩteg.reſt.
quẽ ſequiť Arch.in.c.certũ.xvj.q.vj.ꝛ ſatis hoc ſentit do.Car.in.c.
ex p̃te.de reſtitu.ſpoliato.in rõne ſui ſequẽdo ibi gl.q̃ vult ꝙ ſi be-
neficiũ eſt alteri collatũ nõ põt reſtitutio cõpetere niſi a principio
primo rõne dicit poſtq̃ nõ eſt qd imputeť cui facta fuit colla.ergo
ſi eſſet qd ſibi ĩputareť:vt puta:qꝛ fuiſſet p̃ticeps deceptiõis poſſet
minoꝛ vigore reſtitutionis ꝛ minoꝝ etatis a quocũqȝ iuuari.ergo
multofortius decept⁹ vltra dimidiã fructuũ ſeu valoris bñficiorũ
poſſet agere remedio iſtoꝝ iuriũ cũ ſit fortius q̃ qȝ hȝ minoꝛ rõne
minoris etatis:nullibi eñ cautũ vř ꝙ in iſtis ſpũalibus non ſubue-
niať deceptis immo fortius in ipſis quã in alijs ſubuenendũ eſſet
deceptis:qꝛ eccleſia nõ dȝ fraudes tolerare in iſtis ꝯctib⁹ arg.c.cũ
vniuerſorũ.de rerũ ꝑmu.ꝛ.c.ꝑ tuas.de dona.Jta firmat Abba.vj.
col.in.d.c.ex p̃te.de reſtit.ſpol.in minore tñ loquẽdo:ſed rões ei⁹
bñ cõcludunt etiã in maiore q deceptus fuiſſet ꝛ certe tex.in.d.c.cũ
vniuerſorũ in rõne ſua ſi cõſidereť aperte ꝓbat iſtã cõcluſionẽ dum
dicit poſtq̃ ibi refert dolũ ꝛ fraudẽ ex p̃te vnius ex ꝑmutãtib⁹ bñſi
cia ſua interueniſſe.cũ igiť deceptis ꝛ nõ decipiẽtibus iura ſubue-
niãt ꝛc.ꝓpter quã rõnẽ ibi terti⁹ bñficio renũciato ſibi collato pri-
uatur quẽ nõ cõſtabat fraudẽ participaſſe:multo ergo forti⁹ ille pri
uabiť q fraudẽ fecerit dicẽdo ꝛ affirmãdo ꝙ ſuũ beneficiũ erat va-
loris.cc.aureoꝝ.ꝙ tñ in v̾itate nõ erat qnquaginta.nec obſtat ſcd̃a
rõ dñoꝝ de rota:qꝛ iudicio meo ſalua ſemp eorũ reuerẽtia dicũt cõ
trariũ capl'm queſitũ de rerũ ꝑmuta.vbi ex expediẽtia ꝑſonarũ ſit
etiã ꝑmutatio ꝛ nõ ſolũ ex ꝓfectu animarũ:ita ibi Abb.in.j.col.et
idẽ.vj.col.in.d.c.ex p̃te.in.de reſti.ſpol.cõtra Hoſt.ibi in ſimili ꝛ fa
cit tex.in.c.cũ vniuerſorũ p̃alleg.vbi vtilitatẽ vtriuſqȝ imminere et
cõtra illationẽ quã faciunt p̃dicti Do.de rota.Fely.facit text.in.c.q̃
61 veriſimile de p̃ſumptio.in.ij.col.¶ †Vigeſimotertio dico regulã
ſupra poſitã ꝓcedere in deceptione cõſiſtẽte in induſtria negatiua:
ſecus ſi fuerit induſtria deceptiua hoc eſt doloſa:qꝛ ſuccurriť etiã ci
tra dimidiã iuxta no.in.l.elegãter.in p̃n.ꝛ in.§.j.ff.de dolo.videas
Bal.multũ ſing.declarãtẽ iſtã induſtriã deceptam in p̃alleg.l.ij.de
62 reſcin.vẽdi.in.iij.oppoſi.¶ †Vigeſimoquarto dico dictã regulã
nõ ꝓcedere qñ tp̃e ꝯct⁹ res vẽdita tñ cõiter putareť valere:lȝ ex
poſtfacto habita fuerit notitia alicui⁹ ſeruitutis debite dicte rei ꝓ-
pter quã res plus valet:qꝛ iſtud nõ eſt attẽdendũ:qꝛ nõ vř habitus
reſpect⁹ ad qȝ nõ appebat tp̃e ꝯct⁹.arg.notatorũ in.l.rutilia pola.
ff.de cõtrahẽ.empt.ſicut nec habeť cõſideratio theſauri poſtea inuẽ
ti:ita dixit hic valde ſing.Pet.de anch.quẽ ſequiť Jo.de imo.in ſi.
iſtius.c.allegãt Bal.in.d.l.ij.cõiter tñ in lectura q̃ modo habeť nõ
reperiť ẜm eos qȝ teneas ꝑpetuo mẽti pro ſing.limitatione eorũ q̃
diximus.s̃.in.xiij.limitatiõe ſeruata natura ꝯtractuũ in qb⁹ eſt eadem
diſciplina iurib⁹ vulgarib⁹.ꝛ iſtã limitationẽ admitterẽ ĩ deceptio
ne citra dimidiã ꝛ ſic reſpectu primi capitis:ſed ſi eſſet vltra dimi-
diã nõ video quomodo iure ſuſtenteť poſtq̃ tali caſu re ipſa dece-
ptio ꝛ dol⁹ equiparanť.d.l.ſi qs cũ aliter.de verb.ob.ff.igiť idẽ di-
cendũ iſto caſu ſicut ꝛ no.fuiſſet ſeruitus.nõ obſtat qȝ de theſauro
dixit qꝛ ꝓpterea domus nec plus nec minus valet vt cõſtat qȝ ſec⁹
63 eſt in ſeruitute cogitabis.¶ †Vigeſimoquinto dic dictã regulam
procedere qñ deceptio q̃ cõſiſtit vltra dimidiã hȝ relationẽ ad tp̃s
cõtractus:ſecus aũt ſi referať ad aliqȝ tp̃s.ante vel poſt cõtractum
in quo res plus minuſue valuit:qꝛ tũc nõ diceret deceptio nec per
cõſequẽs remediũ aliquod cõpeteret ꝓbat text.s̃.in.c.cũ dilecti.in
verſi.tunc ꝛ ibi glo.ij.ad quã ꝛ ibi ad per me dicta me remitto.

¶ Sequitur nota.c.Si venditori.

1 ☞ Denũciatio an ſit neceſſario faciẽda venditori in primordio
iudicij.ꝛ nu.3.ꝛ.6.ꝛ quomodo debeat fieri.nu.4.
2 Poſtea dictio ſignificat interuallum temporis.
5 Denũcians mulieri ſe velle eã accuſare de adulterio licet aliud nõ
dicat videtur dixiſſe mulieri ne nubat.
7 Jn facto notorio in quo nulla poteſt defenſio cõpetere proceditur
ſine citatione.
8 Emptor ſi non denunciauerit venditori nunquid onus probandi
transferať in

tranſferatur in ipſum.
9 Jura ciuilia loquentia de euictione ſeruanť in foro eccleſiaſtico.
10 Fiſcus an conſtituat ſuum debitorem in mora re ipſa ſine interpellatione.
11 Debitor đr eſſe in mora ſine interpellatione virtute iuraměti.
12 Argumentū de caſu feudali ad aliū caſum nō feudalē an valeat.
13 Venditor pōt melius rem venditā defendere ꝙ̄ emptor.
14 Emptor pōt vti iure venditoris.
15 Emptor q prorogauit iuriſditionē non ſui iudicis ſi ſuperat⁹ fuerit nō aget de euictione cōtra venditorem.
16 Venditor clericus an teneatur defendere rem venditam laico in foro ſeculari. ꝛ numero. 20. Et an admittatur vt neceſſarius defenſor. numero. 18.
17 Clericus vocatus teſtis coram iudice ſeculari in aliqua cauſa poteſt puniri incidenter per ipſum iudicem ſecularem ſi falſum teſtimoniū dixerit.
19 Clericus an gaudeat priuilegiis fiſci.
21 Clerici cauſa đr ſpiritualis ꝓpter clericū.
22 Donator an teneatur de euictione, qn̄ res data fuit euicta ab ipſo donatario. Et quid in dante dotē. nu. 23.
24 Legatum ſi fuerit euictū a legatario an heres teneatur de euictione ipſi legatario.
25 Euictio an debeatur in contractu permutationis. Et quid de contractu tranſactionis. nu. 26.
27 Contra venditorem regulariter agi nō pōt niſi ſecuta euictione.
28 Vendere volenti rem aliquā, ſi quis malo animo mouerit queſtionē ꝓpter quā emptor ceſſauit ab emptione: ipſe vendens agere poterit ad intereſſe cōtra impedientē.

Quod hoc intendit. Euicta re tenetur venditor de
euictione niſi in caſibus hic expreſſis vel aliter ſic ponit
quatuor caſus in quib⁹ re euicta nō teneť venditor em-
1 ptori de euictione ꝛ eſt gregoriana. ¶ † No. Abb. primo qđ denū-
ciatio nō eſt neceſſario fienda vēditori in primordio iudicii. ſʒ ſatis
eſt qđ fiat poſt inſtitutū iudiciū ꝛ ſic poſt litē cōteſt. de quo dicit la
tius. j. cū gl. in qua certe nihil dicit no. tn̄ in ſe vex ꝛ clarū eſt: qꝛ nec
īmediate poſt inſtitutū iudiciū obligať denūciationē facere empto
2 ri † vt patet ex iſto tex. in diſtinctione poſtea ꝙ̄ ſui natura ſignificat
interuallū tēporis vt volūt Domi. in. c. j. de cōſti. lib. vj. alleg. glo. in
c. cū vintonienſis. de elec. qđ inducit ad teſtes dicētes talē poſſide-
re poſt talē: qꝛ per hoc nō probať immediata poſſeſſio: ꝛ lʒ idē Do
mi. ꝯriū dixerit in. c. j. ij. co. de reſti. ſpol. lib. vj. arg. tex. ibi eōdē mo-
do in ꝯrium inducēdo ad teſtes de quib⁹. ſ. ꝛ ſic ſibi manifeſte con
trarius. Et poſtea idē Domi. cōfuſe. in. c. ij. de cōfeſſis. lib. vj. ꝛ in. c.
nō ſolum. ꝛ in. c. cū appellationibus. de appel. lib. vj. atteſtať iſtā di
ctionē verificari poſſe ꝛ mediate ꝛ immediate nihilomin⁹ tene qđ
primo dixi ſui natura ſcʒ verificari in interuallo vt probat glo. not.
inſti. de auto. tut. in. §. tutor. ꝛ eſt alia ſi. in. l. ſi quis ita ſubſcripſerit.
ff. de manu. teſta. alia in. c. accuſatus. in. §. lʒ de hereti. lib. vj. melior
in. l. cū fundū. ff. de vi ꝛ vi arma. opti. gl. in. l. pacta cōuenta. ff. de cō
trahen. emp. ꝓbat tex. cōiuncta ſua gl. in. l. ab hoſtibus. in. §. ſed qđ
ſimpliciter. ff. ex quib. cau. ma. ꝛ tex. in. l. in bonefidei. C. de pact. me-
lior in. l. illud ad ſi. ff. ad. l. aquil. ꝛ videas etiā de natura iſti⁹ dictio-
nis poſtea Fely. vj. col. in prin. in. c. lʒ cām. de ꝓba. And. xxij. fo. pre.
ꝛ. ij. col. in repe. rub. de reb. eccle. eundē notabiliter pre. ꝛ. ij. col. in. c.
pe. ꝛ de fo. cōpe. ꝛ Alex. in prin. xxvj. diſt. que oēs in iſtā cōueniunt
ſniām ꝙ ſui natura interuallū ſignificat ꝛ ſic ꝙ ſcđo loco Domini.
dixit inferendo conſtat iure nō ſubſiſtere que teneas menti: qꝛ alibi
ante me nō inuenies ita ſimul accumulata. pulchrū erit modo vide
re iſtud interuallū reſpectu. c. noſtri. quātum ſe extendet gl. j. hic te-
tigit. ꝛ vno verbo ſe abſoluit: dicit eñ qđ quolibet tēpore pōt fieri
iſta denūciatio dū tamen nō nimis prope ſniāʒ vt. ff. de euic. l. ſi rē.
§. quolibet per qđ nō ꝯſtat adhuc de certa doctrina. qꝛ peteť ſtatim
qn̄ diceť quis nimis ꝓpe ſniam eſſe: ideo dicas cōcluſiue ꝙ iſta de-
nūci. dʒ fieri tali tēpore ꝙ ius vēditoris ſit ſaluuʒ vcʒ ꝙ ipſe poſſit
facere defenſiones ſuas. vt in. d. l. ſi rem. §. ſi. vbi glo. ꝛ Barto. ff. de
eui. ꝛ plus vult ibi gl. ꝙ poterit fieri dicta denuncia. in cā appel. dū
modo vt dixi iura ſiat ſalua venditori quā Jmo. hic. iij. col. ꝛ And.
vj. cōmendant: nec obſtat. l. qui cōcubinā. §. heres. ff. de lega. iij. qui
vult denūciationē faciendā anteꝙ̄ iudiciū accipiat: qꝛ doct. intelli-
gūt ſm gl. ibi que exponit iudiciū pro ſniā. vel ſcđo ꝙ intelligatur
ille tex. in euictione ꝙ̄ debeť ex cauſa lucratiua tex. aūt noſter. ꝛ ſi in
cauſa oneroſa quaſi nō ſit par ratio amittere debita vel lucra nō ca
pere vulgata. l. ſi. C. de codicil. ita Bart. in dicto. §. heres poſt Dy.
ibi ita Car. hicꝗ ꝛ alii ſcriben. ꝛ no. qđ dʒ fieri denūci. iſto modo ſm
doc. denūcio tibi ꝑ titiū mihi talē litē fuiſſe motam ſuꝑ tali fundo
quē vēdidiſti quare nō venias ad defendēdū me ꝛ dictā cauſam in
iudicio ꝛ ad ſuſcipiēdā in te litē ꝑdictā al's aūt niſi modo ꝑdicto re
nūcieť nō haberet regreſſuʒ de euictiōe cōtra vēditorē. vt no. Bar.
in. l. j. C. de pericu. ꝛ cōmo. rei vēd. ꝛ in. l. nō ſolū. ꝛ ibi doct. ff. de no.
ope. nun. ꝛ lʒ iſta denūciatiōe ipſum vēditorē plenarie inſtruere de
dicta lite qđ fit mittēdo copiā libelli actoris in denūciatione ita di-
xit Bar. Bal. ꝛ Saly. in. l. empti. C. de euictio. lʒ Roma. contra vo-
luerit in. d. l. nō ſolū. §. morte: qđ īmo nō reqrať libelli traditio pro-
pter gl. ſi. in cle. cām. de elec. in ſi. dū dixit tutū eſſe qđ in denūciatio
ne iſta ſeruet practica illi⁹ cle. ꝯ quā Roma. dn̄s Alex. in. d. §. mor-
te in pe. col. ꝓ opinione Bar. ponderat tex. in dicta cle. cām iungē-
do principiū cū ſi. quicqđ gl. ibi ſenſerit dū dixit tutū eſſe ꝛc. qꝛ im-
mo neceſſariū eſt ſm ꝑdictos ꝛ ꝓcedūt ꝑdicta qn̄ denūciať vēdito
ri viuo ſi aūt eo mortuo plurib⁹ heredibus denūciādum eſt: dic ꝙ
vniciꝗ heredū inſolidū denūciādū eſt: vt in. l. in executione in. §.
inſolidū. ff. de ver. obli. nec ſufficeret ꝙ quiſꝗ heredū defendat ptē
ſuā niſi oēs ſimul defendāt qꝛ vno nō defendēte cōtra oēs pena ap-
poſita cōmitteret. vt in. l. cū ex cā ꝛ ibi glo. ꝛ doct. ff. de ver. obli. niſi
aliqs ꝑſens ꝓ abſente ſuſciperet defenſionē. l. pe. ff. ſi ex noxa. cauſa
aga. ita. d. Bar. ꝛ alii ſequunť in. d. l. cū ex cā. ꝛ in. l. iiij. §. ſi. ff. de ver.
obli. ꝛ Ang. de are. multū no. in. §. ſi. inſtit. de emp. ꝛ vēdi. melius ꝑ
eūdē in. §. actionū inſti. de actio. xiiij. ꝛ. xviij. col. aliqđ in. §. pe. īſtit.
mā. ꝛ in. d. §. actionū inſtruit qđ agēdū qn̄ pupillus eſt vēditor vel
ſucceſſor vēditoris: qꝛ ſi tutor eius nō apparet poterit fieri ſibi de-
nūci. ad effectū tm̄ vt ipſe pupillus teneať de euictiōe ꝑ tex. no. ꝛ ibi
gl. ꝛ doc. in. l. ſi dictū. ff. de euic. ꝛ no. doc. in. l. ſi ex legati cā. ff. de vb.
oblig. qđ aūt qn̄ debitor eſt abſens ita ꝙ nō reperiť ꝛ ſine dolo di-
cas ꝙ denūci. fieri debet domui ꝛ familie. vel procuratori ſuo ſi hʒ
Ang. de are. in. d. §. actionū. vel fideiuſſori ꝑſenti glo. eſt ſingu. in. c.
noſtro quē hic do. Andr. vj. exclamauit. facit qđ. j. diceť. in. vj. limi-
tatione. ꝛ oīb⁹ iſtis deficiētibus ſaltē amicis vēditoris denūci. fieri
debet vt emptor de euictione agere poſſit ita Ang. in ꝑalle. §. actio
num. vbi allegat glo. valde no. in. l. aut q aliter. §. ſi forte. ff. qđ vi aut
clam. ꝛ forte iſta obſerueť in caſu. ſ. proxi. dum de pupillo dixi ſaltē
qn̄ nō eſſet doli capax eadē rōne qua in caſu noſtro: qꝛ pupillus ta-
lis ſimilis eſt abſenti. tex. eſt in. l. ſi pupill⁹. ff. qb⁹ ex cauſis in poſſeſ.
eatur. dicit eñ ibi tex. pupillū ſine tutore loco abſentis haberi. facit
etiā tex. in. l. ij. circa ſi. ff. de iure codicil. iuncto. §. pupillus. inſtit. de
inutil. ſtipul. vbi furioſus ꝛ abſens ꝛ pupillus nō doli capax equi-
parantur tene menti ꝛ cogita. Jtem vnum dixit menti tenendum
Angel. in prealleg. §. actionū. ꝙ ſi res vendita tranſiuit ad plures
manus propter plures venditiones. et vltimo emptori et poſſeſſo-
ri moueť. queſtio: vt in. l. j. cuʒ materia. C. vbi in rē act. ꝙ ad hoc vt
primus vēditor teneať de euictione non ſolū vltimus emptor teneť
denūciare ſuo vēditori immediato: ſʒ etiā opus eſt vt ei⁹ auctor ſuo
auctori denūciet vſꝗ in infinitū quouſꝗ ad primū venditorē deue
niať: al's aūt ille venditor cui nō eſſet denunciatū nō teneret lʒ aliis
fuiſſet denunciatū ita dixit gl. ſing. in. l. ſi pro re pupilli. §. j. in glo. in
3 verbo agere. ff. de euict. quā tene perpetuo mēti qꝛ ſing. eſt. † Jtem
no. pro declaratione ꝛ extēſione. ſ. dictorū ꝙ iſta denūci. dʒ fieri vē
ditori vel his quib⁹. ſ. etiā ſi notoriū ſit ius euicē. vt eſt gl. ſing. in. l.
emptorē in prin. ff. de actio. emp. quē ibi ſequiť Bal. vt refert Alex.
in. l. ij. in pe. col. ſo. ma. ꝛ Ang. magnifacit in. §. ſi. inſti. de emptio. ꝛ
vē. ſi. col. in quo multū dubito atteſtāte rōne limitationū iſtius tex.
ꝛ eorū que Abb. declarādo dictas limitationes. j. col. vlti. not. facit
qđ. j. clarius in. ꝑ. limitatione ꝛ facit qđ. j. ſequē. notabi. dico. Jtem
no. vnū aliud circa iſtā materiā ꝙ donec vēditor veniat ad defenſaʒ
neceſſe eſt ꝙ ipſe venditor cōducat ꝓcuratores defenſores ꝛ aduo-
catos pro defendēdo ꝛ nō quēlibet. ſed bonū alias ſi iſta nō faceret
de euictione regreſſum nō hr̄et. ita dixit gl. ſingu. in. l. ꝙ ſi nolit. §. ſi
mācipiū. ff. de edil. edi. ꝙ nō eſt ꝓpter aliud niſi qꝛ imputať negli-
gētia emptoris poti⁹ ꝙ̄ iniuſtitia ipſius vēditoris ꝑ qđ ſatis demō
ſtrať qđ ꝓxime dixi atteſtante rōne ꝙ qn̄ conſtaret notoriū eſſe ius
euincētis ꝙ nō eſſet opus iſta denūciatione de quo videas h' And.
iiij. col. ꝛ dicāt aliqđ. j. not. poſt Jmol. hic ꝛ no. bene ꝙ qn̄ emptori
mouetur lis eo ſe legitime defēdere taliter ꝙ qn̄ nihil eſt ꝙ ſibi im-
puteť repetit ſumptus quos facit ab ipſo vēditore ſi nō pōt eos re-
cuperare ab illo q cōtra eū egit quāuis clariſſimū ſit venditorē ven
diſſe rē propriā. vt. l. vēditores: ꝛ ibi gl. Bar. ꝛ alii. ff. de vb. obli. ita
Ange. de are. ſi. col. in. §. ſi. inſti. de empt. ꝛ ven. ꝛ ita intelligas que
hic in ſi. do. Abb. circa hoc dixit circa qđ melius videas ꝙ̄ īmo hic
ante pe. col. dū querit an ꝛ quādo mota. q. cōtra emptorē poſſit age
4 re ad expēſas poſt gl. in. l. j. C. de euic. ¶ † Not. ſcđo Abb. ex iſto. c.
illud. ꝙ dʒ emptor denūciare vēditori qꝛ nō ſufficit ſimpliciter ſibi
intimare litē inceptā cōtra eū ſed dʒ dicere vt veniat ad eum defen
dendum. iſtā concluſionē firmat Bar. in. l. denunciaſſe. ff. de adul. ꝛ
Bar. ꝛ alii in. l. nō ſolū. in. §. morte. ff. de noui ope. nun. ꝛ Joā. and.
in addi. ad ſpecu. in tit. de emp. ꝛ ven. in ſi. poſt ſpec. ibi facit glo. in
cle. cauſam. de elec. circa ſi. ex dictis in iſto not. infertur ꝙ licet ipſe
venditor ſciat litē eſſe motā: nihilominus adhuc emptor dʒ dictaʒ
denūciationē facere ſi vult cōtra vēditorē de euictiōe agere qđ vo-
luerūt ſupradicti oēs poſtꝙ̄ nō ſolū denūciare ſʒ etiā requirere te-
neť. ꝛ ita firmat hic Abb. ij. colū. in medio glo. tn̄ in. l. emptor. C. de
euictio firmat cōtra opi. ꝙ īmo ſi vēditor ſciuerit litē motā empto-
ri emptor nō debeat ſibi aliter denūciare: qꝛ iſto caſu cū ſolū requi-
rať denunciatio ad finē certiorationis ſatis eſt ꝙ ipſe ſciat. qui eñ

certus eſt certioꝛari nõ debet: vt in reg.eũ qui.de reg.iur.lib.vj.⁊ ſic
videt̃ qꝺ ſola denuncia.in hoc requirat̃ nec cogit̃ dicere qꝺ veniat
ad eũ defendendũ.⁊ iſtã opi.ſequit̃ hic Joã.de imol.in.ij.col.poſt
Pau.de leaza.hic ⁊ idẽ Jmol.in.d.§.moꝛte.⁊ in.§.cũ.m.fer.de cõ
ſti.⁊ do.And.hic fundamẽta.j.partis que eſt cõis ſm Fely.vj.fol.
iij.col.in.d.c.cũ.m.fer.⁊ ſm Alex.in.ij.ſolu.ma.in pe.col.⁊ Car.in
ij.col.eſt de tex.nr̃o inducẽdo vt per Abb.fuit inductus.facit text.
in ſimili.in.l.ſi rem quã.§.fi.ff.de euic.⁊ in.l.ſi empti.⁊ in.l.ſi paren
tes.⁊.l.ſucceſſiones.C.eo.in quibꝰ omnibꝰ.ll.idẽ ꝓbatur qꝺ in.c.no
ſtro.pꝛo alia tñ parte allegat̃ tex.in.l.ſi cũ queſtio.C.de euic.⁊ in re
gula eũ qui.de reg.iur.in.vj.cũ.l.j.C.de actio.emp.aperte enim.d.l.
ſi cũ qꝺ.vult ſatis eſſe ꝙ emptoꝛ denunciet venditoꝛi litẽ ſolũ motã
ſing.alia denũciatione ⁊ ſic vr̃ ꝙ fiat denũciatio ſolũ vt ſciat ꝑpter
qꝺ ꝓcedit diſpoſitio.d.regule eũ qui.⁊ qꝺ ibi Dy.nec ob.l.denun
ciaſſe.ff.de adul.ex qua etiã docto.alterius cõcluſionis fundant̃ in
ſimili dũ ibi pꝛobatur non obſtante ſciẽtia litis mote cõtra adulte
rũ fuit opus intimare mulieri ne cõtraheret al's nõ impediebatur
matrimoniũ per eã cõtrahendũ: qꝛ reſpõdet hic Jmol.qꝺ hoc fuit
fauoꝛe m̃rimonij ne impediret̃ pꝛout multos etiã alios h̃z fauoꝛes
vt ꝓbat̃ in.c.fi.de re iudi.in ſimi.Bal.vero in pꝛe.l.j.C.de peri.⁊ cõ
mo.rei ven.videns iſtã diſſenſionẽ ꝓ cõcoꝛdia dixit qꝺ aut vendi
toꝛ ſciuit litẽ motã ex relatione alicuius tertij.⁊ tunc ꝓcedat pꝛima
opi.aut ex nunciatione met emptoꝛis: ⁊ tunc ſufficit ſimpl'r nũcia
tio litẽ mote ita ꝓcedit tex.in pꝛe.l.ſi cũ queſtio.quã diſtinctionẽ ſe
qui videt̃ Alex.in.d.l.nõ ſolum.§.moꝛte poſt Saly.in pꝛedi.l.j.de
pericu.⁊ cõmo.rei vendi.lʒ idem Alexã.in additio.d.l.j.de pericu.
⁊ cõmo.rei ven.dixerat illam diſtinctionẽ iure nõ pꝛobari.⁊ eodeʒ
modo domi.Fely eã impugnat in.d.c.cum.m.ferra.dicto.vj.folio.
Sed modo bene aduertas qꝛ guſtãdo bene illam doctrinã Bald.
cũ illa diſt.eſt ipſa veritas nec in ſubſtãtia repugnat cõmuni opinio
ni.de qua ſupꝛa intelligẽdo qꝺ ille tertius ex ſeipſo feciſſet denũcia
tionẽ dicẽdo ſibi qꝺ lis erat mota cõtra eũ cui ipſe vendiderat do
mũ vel poſſeſſionẽ: qꝛ ſi nomine emptoꝛis feciſſet idẽ deberet dici
vtroqꝫ caſu ꝑpter regulã qui per aliũ de reg.iu.lib.vj.qñ enim ipſe
emptoꝛ facit denũciationẽ litis mote vel alterius noĩe tacite in iſta
denunciatione videt̃ dixiſſe venias ſi vis ad me defendendum: ita
declarat ipſemet Bal.iſtũ caſum in pꝛeal.l.j.de pericu.⁊ cõmo.rei
vendi.de quo vide ibi Alex.in addi.⁊ pꝛobat in ſimili in pꝛealleg.
5 l.denunciaſſe.de adul.⁊ ibi per Bar.† qꝛ denũciãs mulieri ſe vel
le eã accuſare de adulterio: licet aliud nõ dicat ſatis videtur dixiſſe
mulieri ne nubat: qꝛ cõſtat per denunciationẽ illã nihil aliud voluiſ
ſe.ita ⁊ eodẽ modo dicendũ eſt in emptoꝛe met nũciante per ſe vel
aliũ qꝛ conſtat ꝙ nõ ꝑpter aliud denunciat niſi vt veniat ad defen
dendũ.⁊ ſic cõcoꝛdat.d.l.ſi cũ queſtio.C.de euict.cum iſto.c.⁊ alijs
iuribus in ſimili ſuperius allegatis quaſi nõ differant iſte leges niſi
tanꝗ̃ tacitũ ⁊ expꝛeſſum.l.ſi cũ queſtio.loquitur de requiſitione ta
cita.c.vero.noſtrũ cũ ſimil.de requiſitione expꝛeſſe ſcis eñi de iure
regulariter taciti ⁊ expꝛeſſi nullã eſſe differentiã: vt le.⁊ no.in.l.cuʒ
quid ſi cer.pe.ex quibus manifeſte cõcluditur pꝛimã opinionẽ verã
eſſe dũ dixi ſcienti aliũde debeat denũciari per emptoꝛẽ vel alium
eius nomine qua denũciatione facta litis mote cõtra eũ obligatus
eſt venditoꝛ venire licet aliud ſibi dictũ nõ fuiſſet poſtꝗ̃ ad nullum
aliũ effectũ nunciauit niſi vt veniret ad eũ defendendũ ꝑ qꝺ caſtiga
ri poſſunt docto.volentes hic.⁊.ſ.in pꝛimo not.qꝺ duo expꝛeſſe in
denũciatione deduci debeant: vt fuit hic Abba.⁊ Are.in dicto.§.
actionũ.⁊ Fely.in.d.c.cum.m.ferra.vbi ꝑpterea Bal.repꝛehende
bat in ſua diſtinctione ⁊ male vt vidiſti.⁊ ſic intelligendo dictaʒ.l.ſi
cũ queſtio.vt pꝛoxime dixi nullo modo facit pꝛo opinione glo.in.l.
emptoꝛ.de euictio.nec pꝛo opinione Jo.Jmo.hic poſtꝗ̃ illa denũ
cia.emptoꝛis cõtinet in ſe illud ſcõm qꝺ veniat ad eum defenden
dũ qꝺ ſm Saly.nõ habet ſimpliciter ſciẽtia vẽditoꝛis voco ſimpli
cẽ aliũde habitã quam ab ipſo emptoꝛe per qꝺ etiã cõſtat qꝺ denũ
cia.nõ fit ſimpliciter.vt ſciat quia tunc pꝛocederet qꝺ Dy.⁊ alij di
cunt per regulam eũ qui certus: ſed fit vt ſciat ⁊ veniat ad defendẽ
dum qꝺ aliter ipſe venditoꝛ cũ iſta qualitate non ſcit niſi emptoꝛe
per ſe vel aliũ denunciante qꝺ teneas perpetuo menti: qꝛ ſingul.eſt
pꝛo intelligẽtia ⁊ declaratione iſtius diſceptationis antique quan
doqꝫ pꝛopter iſta pꝛoxime dicta ⁊ pꝛopter dictã.l.denũciaſſe.⁊ ibi
notata ⁊ in regu.eũ qui pꝛealleg.vbi Dy.vocat foꝛmalem ſolennita
tem.l.denunciaſſe cogitaui qꝺ denuncia.que fit venditoꝛi require
retur pꝛo foꝛma item pꝛopter no.in.l.j.ff.de libe.⁊ poſthu.⁊ ꝑ Bal.
in.l.j.C.ne liceat tertio pꝛouocare.qꝺ ſi verũ fuiſſet ꝯſeruaretur illa
glo.ſuperius repꝛehenſa.in.l.emptoꝛem.in pꝛinc.ff.de actio.empt.
argu.eoꝛum que Ange.v.colũ.§.triplici.de actio.inſti.poſt docto.
in.l.j.de libe.⁊ poſthu.pꝛealleg.⁊ Barto.in.l.libelloꝛũ.ff.de accu.et
in.l.foꝛma.ff.de cenſi.ſed iſtis non obſtantibus firmanda eſt cõtra
ria opinio per ea que ſuperius dixi circam illam glo.in dicta.l.em
ptoꝛem.per ea que Barto.in.l.hac qui.§.cum me abſente.ff.de rei
vendi.vbi poſt glo.firmat qꝺ ſi emptoꝛ ſciat rem eſſe agẽtis poteſt
cognoſcere bonã fidem ⁊ illam reſtituere agenti abſqꝫ ſentẽtia gra
nat tamen ſeipſum emptoꝛ ſm Barto.ibi onere pꝛobãdi rem fuiſ
ſe agentis.ita hic firmat penul.col.Jmo.⁊ And.iiij.immo foꝛtius
6 dixit Jmol.† ꝙ ſi venditoꝛ nullam cauſam rationabilẽ oſtendat
contra ius illius cui facta fuit reſtitutio: quia tunc nõ videtur inter
fuiſſe ipſius venditoꝛis denunciationẽ ſibi factaʒ fuiſſe.ideo ſe ex
cuſare nõ poſſet poſtꝗ̃ apparet eum nõ habuiſſe aliquã defenſionẽ
cõtra iura illius cui facta eſt reſtitutio.⁊ ſic ſi excipit de denũciatio
ne non facta poteſt replicari per emptoꝛeʒ qꝺ ſua non intererat ex
quo ille cui facta eſt reſtitutio habebat ius ⁊ venditoꝛ nullam cõtra
eum habebat defenſionẽ.adducit in ſimili Jmo.qꝺ dicitur de diſ
ſcuſſione pꝛius habenda in bonis debitoꝛis quam contra fideiuſ
ſoꝛem agatur: quia ſi conſtat debitoꝛem non eſſe ſoluendo ⁊ fideiuſ
ſoꝛ excipiat nõ eſſe diſcuſſa bona debitoꝛis replicabitur qꝺ ſua non
intereſt: qꝛ debitoꝛ nõ eſt ſoluẽdo.ita Ang.in.l.decẽ.ff.de ver.obli.
iſtud dictũ Jmo.hic magnifacit.do.Alexan.in.l.nõ ſolum.§.moꝛ
te in penulti.colũ.ff.de noui ope.nũcia.ideo menti teneas: quia eſt
maxima limi.c.noſtri.⁊ alioꝛum iurium ſimiliũ quod ſuaderi po
teſt ſingulari ratione: quia quãdo alicui debet fieri intimatio.vt de
iure ſuo doceat ſi conſtat eum ius non habere non curatur de inti
matione ſeu citatione.ita voluit Barto.cõmuniter appꝛobatus in
l.ij.§.ꝙ ſi de frumentaria.ff.de adminiſtra.rerum ad ciui.pertinen
tium.de quo Abb.in.c.ad noſtram tertio.de iureiurando.⁊ in.c.cũ
olim.de re iudicata.quod eſt ſingul.applicabile caſui noſtro: quia ſi
hoc eſt in citatione iudiciali quam certũ eſt de ſubſtãtia iudicij eſſe
vt no.in.c.j.de libe.obl.⁊.c.de cauſis.de offi.delega.eodẽ modo di
cendum eſt in ꝓpoſito noſtro qñ cõſtaret vẽditoꝛi nullũ ius cõpete
re: ex quo ſi bene cõſideras parũ affert tali caſu qꝺ denũcia.de qua
in iſto.c.ſit foꝛmalis vel non poſtꝗ̃ iſto caſu dato qꝺ eſſet foꝛmalis
cõſtito ꝙ ius ſibi nõ cõpeteret nõ eſſet curãdũ poſtꝗ̃ intimatio fit
ad ſolũ effectũ vt de iure ſuo doceat.arg.illius dicti ſing.Barto.de
quo videt̃ tex.in.d.c.cũ olim.⁊ facit tex.in.c.venerabilẽ.de elec.⁊ hñ
7 eo.tit.vbi † ſine citatione ꝓcedit̃ in facto notoꝛio in quo nulla po
terat defenſio competere: ita Abb.in.d.c.cũ olim.in.viij.col.⁊ iſto
modo intelligo q̃ ꝓxime dixi circa citationẽ iudicialẽ ne obſtẽt iu
ra q̃ etiã in notoꝛijs requirũt citationẽ de quibus ꝑ Abb.in.d.c.cũ
olim.⁊ per glo.in.d.c.ad noſtrã.in vno tñ dubito de ꝓalleg.Joã.de
imol.hic dum onerat vẽditoꝛẽ ad pꝛobandũ de iure ſuo cõtra illũ
cui facta fuit reſtitutio cũ nullibi hoc iure ꝓbet̃: immo potius con
trariũ ſuadeat ratio ⁊ ꝓſumptio iſtius tex.⁊ alioꝛũ iuriũ ꝑpter ne
gligentiã emptoꝛis nõ denũciãtis qꝺ in eũ onus trãſferat̃ pꝛoban
di de iure illius cui facta fuit reſtitutio.arg.notatoꝛũ.in.c.vnico.vt
eccleſi.benefi.⁊ ideo teneo cũ bar.in.d.§.cũ me abſente.qꝺ nõ denũ
8 ciando.vel nõ expectãdo † ſententiã onus ꝓbãdi trãſferat̃ in ipm
emptoꝛẽ de iure vincẽtis cõtra vẽditoꝛẽ.nec obſtat ſimile Jmo.fi
deiuſſoꝛis.de quo.ſ.qꝛ dico ꝙ per illud ſimile nõ infert̃ qꝺ Jmol.
vult quia nõ dicit̃ ibi ꝙ fideiuſſoꝛ debeat ꝓbare debitoꝛẽ in bonis
habuiſſe immo potius ad eũ excludendũ pꝛobat̃ debitoꝛẽ in bonis
nõ habuiſſe.ita in pꝛopoſito dicere debemus ſi in ſimili arguere vo
lumus qꝺ ipſe emptoꝛ pꝛobare debeat defectũ iuris ipſius vendito
ris pꝛopter pꝛeſumptionẽ quã habet cõtra ſe emptoꝛ pꝛopter denũ
ciationẽ nõ factam que teneas menti ſi vis intelligere. Ex ſupꝛadi
ctis habemus vnum caſum in quo denun.nõ petitur de neceſſitate
qꝺ fiat venditoꝛi: videlicet quãdo conſtat vel conſtare poteſt illum
nullum ius habuiſſe in re vendita.ita firmat do.Alexã.in.l.nõ ſo
lum.in.§.moꝛte.pꝛealleg.repꝛehẽdendo glo.illã in.l.emptoꝛẽ.ff.de
act.emp.licet idẽ dubitauerit de eius veritate pe.col.poſt medium
in.l.ij.ff.ſolu.matri.eodem modo eam repꝛehendit Ange.de are.
in.§.actionum.inſtit.de actio.in.xvj.col.licet eam vt ſingu.cõmen
dauerat in.§.fi.de emp.⁊ vendi.quẽ in ſuperioꝛibus allegaui. Se
cundus caſus eſt in minoꝛe ⁊ eccleſia q re ipſa conſtituunt ſuos de
bitoꝛes in moꝛa.l.in minoꝛũ.C.in quibus cauſis in integ.reſtitu.nõ
eſt neceſ.ita dicit Bal.in dicta.l.j.C.de pericu.⁊ cõmo.rei vendi.et
Roma.in dicta.l.nõ ſolũ.§.moꝛte.ff.de no.ope.nun.ſed do.And.
nõ placet iſta inductio dicte.l.in minoꝛũ.quia nõ loquitur in eccle
ſia ſed loquitur in minoꝛe: ideo ipſe allegat gloſ.no.in.§.itẽ mixta.
inſtit.de actio.ſm Bal.in.l.j.de ſac.ſanc.eccle.quẽ vt ſing.cõmen
dauit Roma.ſingu.cxviij.repꝛehenſio Andr.fragilis eſt: quia cõ
ſtat eccleſiam iure minoꝛis illeſam ſeruari.vulgato.c.j.de in integ.
reſtitu.nec inductio gloſ.in.§.item mixta.concludit.vt inferius vi
debitis qꝺ foꝛte ipſe And.ſentiens dicit ꝙ iſtud non videtur bene
dictũ: quia iſte tex.ligat eccleſias ⁊ eccleſiaſticas perſonas: ⁊ requi
rit qꝺ emptoꝛ denũciet.ergo includit eccleſiã: aliter nõ pꝛobat ſed
9 pꝛo † iſta ſua opi.bene facit quod Abbas hic dixit ſuo pe.no.dum
dixit ꝙ iura ciuilia loquẽtia de euictione ſeruantur in foꝛo eccleſia
ſtico ⁊ infert Abb.qꝺ ſi eccleſia emerit ⁊ nõ denũciauit venditoꝛi
non habebit regreſſum de euictione.ſed certe iſta illatio Abb.non
trahit̃ neceſſario ex iſto no.quia poſſunt iura ciuilia ſeruari in fo
ro eccleſiaſtico.⁊ qꝺ eccleſia nõ ligetur ſicut in foꝛo ciuili non ligat̃
minoꝛ iſta denunciatione poſtꝗ̃ reipſa conſtituit ſuum debitoꝛem
in moꝛa.ergo idem in eccleſia que eodem iure fungitur: vt pꝛoxi
me dixi.⁊ facit illa glo.in.d.§.item mixta.ad quam non reſpondit
ipſe And. Soleo in hoc dicere qꝺ illa gloſ.non eſt vera ſimpliciter
ſed ſolum

ſed ſolū̃ reſpectu relictoꝝ in teſtamēto. ita no. eā bal. in. d. l. j. p̄realleg. de ſac. ſan. eccle. quaſi in illis relictis cōſtitutis dicatur in mora debitor re ipſa ſine alia interpellatione: ſecus in aliis debitoribus. ita aperte ſenſit Feli. in. c. lȝ bely. de ſimo. in. iij. col. ⁊ qͦ iſtud ſit verū ꝙ regulariter eccleſia nō cōſtituat ſuū debitorē in mora ſine appellatione ſoleo ꝓbare per tex. in. c. potuit. de loca. vbi ꝓpterea fuit debitor cōſtitutus ī mora: qꝛ dies interpellauit. ergo ſatis ꝓbat ille tex. per locū ab ſpeciali. Itē adduco eo modo inducēdo gl. no. in. c. cū homines. de deci. ⁊ in. c. j. in gl. ij. in fi. eo. ti. li. vj. quā no. Abb. in c. peruenit. circa fi. eo. ti. dū vult ꝙ in decimis ſoluēdis ipſa eccleſia cōſtituit debitorē ſuū re ipſa in mora. cōſtat enī decimis multa alia priuilegia cōpetere: vt per Abb. in. c. tua nobis. eo. ti. Poſt ⁊ contra gl. primā ibi tertio induco tex. in. c. breui. de iureiu. vbi in eccl'ia loquēdo ponderatur interpellatio etiam interpoſito iuramento de quo dicetur in ſequenti caſu: ⁊ per iſta videtur ꝙ differāt in iſto caſu eccleſia ⁊ minor lȝ regula minoꝝ ſoleat illeſa ſeruari p̄real. c. j. de in integ. reſti. quicqd dixerit do. Alex. in. l. qͦ te. in. iiij. col. ſi cer. peta. poſt Jo. Jmo. in. c. breui. de iureiurā. notādo ſimpl'r illā gl. in. d. §. ex maleficiis cōprobando in hoc ſimilitudinē minoꝝ ⁊ eccl'ie. qͦ
10 teneas ꝑpetuo menti. † Quid aūt de fiſco an cōſtituat ſuū debitorē in mora re ipſa ſine interpellatione. vide Alexan. in. d. l. qͦ te. in iiij. col. qui idē firmat ꝙ in minore ⁊ in eccleſia proxime dixi. Ter-
11 tius caſus eſt in quo nō † requirit denūci. ſeu interpellatio qñ iuramentū interuenit. nā in virtute iuramēti dicet̃ eſſe in mora ſine interpellatione. ita eſt de mente Joā. an. in. c. breui. de iureiu. ⁊ ita pōderat Jo. de Jmo. in. d. l. ꝙ te. illud dictū tanꝙ valde notandū qͦ tñ ibi nō placet. d. Alex. adducendo per locū a ſpeciali in cōtra. tex. in. c. licet. ſi de feu. fue. contro. inter do. ⁊ agna. in vſi. feu. iuncto. c. j. de for. fide. vbi ſpecialiter in vaſallo eſt prouiſum ꝙ qñ ſcit dño ſuo imminere magnū periculuȝ niſi preſtet ſibi ſubſidiū ad qͦ tenetur ex iuramēto fidelitatis dꝛ eſſe in mora ⁊ nō aliter. vt ibi. ⁊ no. in. c. j. in ver. requiſitus. de noua forma fide. qͦ ſua detur ſm eundē Alex. no. ibi. ſed in. l. ij. pe. col. ff. ſolu. ma. qꝛ iuramētū ſortit̃ naturā ꝯtus cui adiicit̃ vulgata. l. fi. C. de nō nu. pe. ſed natura emptionis ⁊ vēditionis eſt iſta. igit̃ etiā do. Alex. in p̄real. l. j. C. de peri. ⁊ cōmo. rei vēdi. Jaſ. vͦo in. d. l. qͦ te. in. ix. col. aliter nō reſoluēdo rōnes. d. Alex. firmat aliā opi. Jo. an. dicēdo ꝙ iſta ſit virtꝰ iuramēti. lȝ in fi. ſe remittēdo ad bar. de quo. ī. mētionē faciā multū ſe reſtringit. Adduxerat tñ ipſe Jaſ. aliqs rōnes ad iſtā cōcluſionē ꝓbandā quas tu videas inter quas vna magis placet: qꝛ p eā videt̃ cōuinci. d. Alex. ex ſuis met dictis dicit Jaſ. ꝙ iuramētū hȝ vim ⁊ virtutē: qꝛ p eū qs obligat ſe facturū ⁊ curaturū. alle. tex. cū gl. fi. in. c. ex lr̄is. de ſpon. ⁊ c. ex reſcripto de iurein. ⁊ Bal. in. l. fi. de nō nu. pecu. ſed qñ qs ꝓmittit ſe facturū ⁊ curaturū nō reqrit̃ interpellatio: qꝛ intelligit̃ quam primū pōt: vt ſing. voluit Bal. in. c. j. in. §. ad hec. in ti. hic finit̃ lex ī vſi. feu. quē ſequit̃ ſimpl'r Alex. in. d. l. qͦ te. īmediate poſt illud qͦ dixerat de iuramēto. ſȝ pōt ad hoc defendi. d. Alex. qꝛ iuramētū hȝ illā vim qñ interponit̃ ſup facto alterius. ita ꝓcedit tex. cū gl. ī. d. c. ex literis. ſȝ in facto ꝓprio qͦ habeat illā vim nego. ſed īmo potius ad factū cōpellit̃ p̄ciſe: vt dixi. ſ. iſtā rub. ⁊ ꝓbat tex. in. c. ad noſtrā. el. j. ſ. de iurein. vñ p cōcluſione iſtiꝰ no. paſſus putarē dici poſſe ꝙ obligatus iuramēto ad aliqd faciēdū inſtāte neceſſitate ex p̄te eius cui iurauit ꝙ ſcit iurās obligat̃ facere ſine aliqua requiſitione. moueor ar. illius. §. lȝ inducti p do. Alex. qꝛ eadē eſt oīno rō. poſſumus
12 enī arguere † de caſu feudali ad aliū caſum nō feudaleȝ nō deciſum de iure cōi qñ ius feudale fundatū eſt in rōne naturali ⁊ iuſta ꝓut in caſu nr̄o. ita firmat ſing. Rom. ꝯſi. ccxij. de quo meminit do. Jaſ. in. l. j. de iu. emphi. vj. fo. j. col. vbi ī ſil'i multa notā da dicit poſt bar. in. l. ſi mihi ⁊ titio. ff. de v. ob. ⁊ Bal. in. c. j. de inueſt. de reb. alie. fac. in vſi. feu. facit qͦ Ana. in. c. j. de vſu. vlti. fo. j. col. cū ergo eadē ratio eſt in iurāte defēdere emptorē in cauſa euictionis ſicut in iurāte auxiliū preſtare dño ſuo. ergo inſtāte neceſſitate eadē rōne qua conſtituit̃ vnus in mora cōſtituet̃ ⁊ aliꝰ: ⁊ iſtā credo fuiſſe intētionē. Joā. and. Anto. ⁊ Jmo. in. d. c. breui. de iurein. facit qͦ Abb. in fi. c. fi. de feu. ⁊ per hoc tollit̃ iam qͦ primo induxit. d. Alex. per locū a ſpeciali: qꝛ per. ſ. dicta cōſtat nō eſſe ſpālitatē poſtꝗ non dat̃ rō diuerſitatis vniꝰ caſus ad aliū. nec ob. qͦ ſcđo dixit iuramentū intelligendū ſm naturā ꝯtus ⁊c. qꝛ dico qͦ eſt verū cōcurrēte intētione iurātis ita intelligit̃ tex. in. d. l. fi. de nō nu. pec. ſm Jo. de imo. in. c. j. de iud. quā etiā allegaui. ſ. in rub. ſȝ qñ ineſt neceſſitas ex p̄te illiꝰ in cuius fauorē p̄ſtitū eſt iuramētū nō cōcurrit intētio iurātis veriſil'r cū natura ipſiꝰ ꝯtus: qꝛ nō eſt veriſil'e qͦ iurabat defendere eū cōſtitutū in neceſſitate ſi interpellatꝰ fuiſſet ⁊ nō al's hoc dico. ar. illiꝰ. §. lȝ ſecus eſſet qñ talis neceſſitas nō inſtaret: qꝛ tali caſu intelligo ꝯcluſionē. d. Alex. qꝛ nō obligat̃ iurās venire niſi interpellatꝰ. tene mēti qꝛ iſta diſtinctio eſt melior ⁊ rōnabilior ꝙ diſtin. bar. in. l. eū. q. in. §. iurauero. ff. de iureiu. ad quē in totū ſe retulit Jaſ. in. d. l. qͦ te. in. ix. col. qꝛ ſm bar. ⁊ per ꝯñs Jaſ. qñ eſſet iuramētū interpoſitū tēpore ꝯtus nō cōſtitueret̃ qs in mora: qꝛ ſm eos incōueniens eſſet eodeȝ t̄pe quē obligari ⁊ in mora cōſtitui: qꝛ cū ſupportatione eoꝝ dixerī intelligeret̃ in mora rōne iuramēti nō t̄pe ꝯtus: ſȝ ꝙ primū cōmode potuit ar. vulgate gl. in. §. oīs. inſti. de v. obli. qͦ teneas menti. Quartus eſt caſus in quo nō requirit̃ intimatio qñ emptor ⁊ vēditor in eodē iudi. eſſent ſimul cōuēti ab eo: qꝛ rē euincit: qꝛ abſqȝ alia denūciatione poterit emptor ſuperatꝰ agere de euictione ꝯ venditorē vt eſt gl. reputata ſin. in. l. ſi dictū. §. j. q̄ incipit. ſi p̄ſente. ff. de euictione. Quintꝰ eſt caſus qñ venditor eſſet in mala fide eo qͦ habet inſtr̄a p q̄ emptor pōt vincere ⁊ ea nō notificat emptori: qꝛ ſine intimatione ageretur ꝯ eū. ar. l. iulianus. §. idē iulianus. ff. de act. emp. ita firmat Bal. in. l. j. ij. col. de peric. ⁊ cōmo. rei vendi. idem dicēdū vbi ſciēter venditor rē alienā vendiderit. ⁊ iſto vltimo caſu ageret rōne doli. ar. l. ſeruus quoqȝ. §. fi. ſciēs. ff. de act. emp. Sextus poſſet eſſe caſus gñalis in quo non requireret̃ intimatio in oī caſu in quo quis ſine interpellatione cōſtitueret̃ in mora quos videas p ſcribē. in. d. l. qͦ te. ſi cer. pe. ⁊ maxime applicabilis eſſet caſus ille qñ vēditor dixiſſet emptori ſine aliqua interpellatione qͦ nō vult eū defendere in iudicio qͦ intentatū eſt vel intentabit̃ cōtra eū re vendita. qꝛ alia nō facta nūciatione victus poterit agere de euictione: qꝛ iſte caſus equipollet interpellationi vt ꝓbatur in. c. j. §. ad hoc ī ti. hic finitur lex vbi ille qui dixit ſe nolle ad cām venire nō eſt de neceſſitate poſtea citādus vel requirēdus. facit. c. eū qui. de do. ⁊ contu. li. vj. ⁊ gl. in. l. tres denūciationes. C. quō ⁊ qñ iudex. Alexā. in fi. iiij. col. in. d. l. qͦ te. Septimus caſus erit qñ venditor renūciaret iuri denūciādi vt cōiter in inſtr̄is fieri ſolet in quibꝰ venditor releuat emptorē ab iſto onere denūciandi tex. eſt in. l. herennius. ff. de euic. Bal. ⁊ Saly. in. d. l. j. de peric. ⁊ cōmo. rei vendi. do. And. hic. iiij. col. adducēs in ſil'i gl. ſing. c. j. ⁊ gl. de offi. dele. p quē pōt qs renūciare per pactū vt ſing. ferat̃ ſn̄ia in eū: iſto tñ caſu quo vēditor renūciat huic iuri ſi ipſe veniret ſpōte ad cām debēt admitti ad inſtructionē. ꝓ ſuo intereſſe Bal. in. d. l. j. de peri. ⁊ cōmo. rei vendi. Octauus eſt caſus in quo ſine denūciatione agit̃ de euictione qñ p vēditorē ſtetit quo minus ſibi denūciatio fieret eiꝰ culpa latitādo: immo idē ſi ſine eiꝰ culpa: dūtamē fieri nō potuit gl. eſt hic notāda. p. ⁊ ſup ea do. Car. fi. col. poſt Jo. an. hic. facit in. l. ſi ideo. §. p̄ſenti. ff. de euic. ⁊ iſtis caſibus maxime vltimo ſm Jo. an. ſeruabitur practica cle. cām. ꝯ elec. vel denūcia. fiet ad domū in qua conſueuit habitare circa q̄ aliqua
13 ſuperiꝰ dixi dū de vēditore abſente locutꝰ fui. ¶ † Ultimo Abb. no. regulā hic poſitā in textu cū tribꝰ caſibꝰ exceptis. regl'a eſt ꝙ vt emptor habeat regreſſum de euictione ꝯ vēditorē re euicta: qꝛ tenebat̃ rē tradere cū effectu. l. ex empto. ff. de act. emp. qͦ intellige etiā ſi iure ſpāli fuerit euicta vt ſi benefici. reſtitutionis in integ. vel alio quocūqȝ iure ſpāli tex. eſt no. ⁊ ibi bar. in p̄n. in. l. minor. xxv. ann. ff. de euicti. qͦ intellige qͦ aget de euictione quo ad ſimplū ſtipulatio vͦo duple tali caſu nullo mō cōmittit̃ gl. eſt ſing. in v. reſtitui ī eadē l. minor. vbi bar. etiā in p̄n. qͦ bñ no. ꝓpter. l. dudū. de ꝯhen. emp. ⁊ no. in. c. ꝯſtitutꝰ. de in īteg. reſ. ⁊ ꝓpter dñoꝝ hiſpanoꝝ vulgarē. l. q̄ vel tāto portāto nūcupat̃ cū illa ſit via ſpālis euincēdi rem ab alio emptā excipit tres caſus ⁊ cuilibȝ eoꝝ do. Abb. adaptat rōnē. Primi caſus rō eſt: qꝛ vēditor pōt meliꝰ rē vēditā defendere cū magis ſit certus ⁊ inſtructꝰ de iure ſuo. vñ p̄ſumit̃ ꝙ emptor ꝑdiderit cām
14 ꝓpter ignorātiā iuris vēditoris. nā emptor pōt vti iure † vēditoris l. emptor. C. de euic. Rō ſcđi caſus eſt: qꝛ data cōtumacia emptoris ſn̄ia vr̄ data ꝯ eū nō ꝓpter defectū iuris: ſed ꝓpter negligētiā ſuā: ideo imputari ſibi dȝ ⁊ nō vēditori tex. eſt in. l. ⁊ ideo. ff. de euic. quē gl. pe. hic alleg. ad cuiꝰ dicti corroborationē vide rogo que ſingul'r Fely. ī. c. cū bertoldꝰ. de re iud. x. ⁊ xj. col. Rō tertij caſus eſt: qꝛ iniuria facta emptori reputat̃ qdā caſus fortuitꝰ q nō imputat̃ vēditori: īmo ſtatim poſt factā emptionē res vēdita periit emptori. l. neceſſario. ff. de peri. ⁊ cōmo. rei vē. circa iſtū caſum cū diligētia ē aduertēdū: qꝛ gl. in. l. ſi p īprudētiā. ff. de euic. intelligit hoc qñ emptor fuit cā iſtiꝰ iniuſtitie. al's poſſet agere de euictiōe. idē ibi ſeqt̃ Jac. de are. gl. tñ in. l. exceptiōe. ff. de fideiuſ. ⁊ ibi bar. ⁊ idē in p̄alle. l. ſi p īprudētiā. ff. de euic. ⁊ Jmo. vj. col. concludūt cōiter ꝙ ſiue ſit culpa emptoris in ſn̄ia lata p iniuriā iudicis ſiue nō īputet̃ ſibi tāꝗ fuerit caſus fortuitꝰ: nō aūt ipſi vēditori ꝙ eſt ꝯ gl. in p̄alle. l. ſi p īprudentiā. ⁊ ita firmat do. Abb. hic in p̄all'. ſua. q. ſecꝰ dicūt in ſn̄ia lata cōtra fideiuſſorē p iniuriā iudicis ſine culpa fideiuſſoris: qꝛ īputaret̃ dño ⁊ nō fideiuſſori ꝓ rōne principali dicūt: qꝛ in cā euictionis res ꝑtinet p̄ncipal'r ad emptorē. vt in. d. l. neceſſario. nō immerito ſi oē periculū ſibi emptori imputat̃: ſed in alio caſu negotiū ꝑtinet principaliter ad dñm ⁊ non ad fideiuſſorē: ideo iniuria illata ſine culpa eius nō ſibi ſȝ dño imputat̃ qͦ teneas mēti: qꝛ pulchrū. Addo nūc iſtis caſibꝰ vnū aliū ſimilē qñ ſuperatꝰ eſſet emptor p cōpromiſſuȝ vel trāſactionē aut alio ſil'i mō qꝛ ꝯ venditorē regreſſum de euictione nō haberet: vt eſt caſus no. in. l. ſi dictū. ff. de euic. de quo p gl. primā hic. in fi. qͦ tñ intelligas: niſi fuerit in ipm vēditorē cōpromiſſum: qꝛ tūc poſſet ꝯ eū agi ſi ipſemet iudicauit ꝯ emptorē ita ſingu. dixit ſpec. in tit. de arbi. in. §. pōt. ver. ſȝ pone. ⁊ ange. in. d. l. ſi dictū. in. §. ſi cōpromiſero. ⁊ Ro. ſing. ſuo. cccclxvij. Scđo ītelligas iſtud de cōpromiſſo dixi niſi factū ex neceſſitate: vt puta ꝓpter ſtatutuȝ qͦ cōpellit cōſanguineos vel affines ad cōpromittēdū: qꝛ tali caſu nō ꝓcedit diſpō. d. l. ſi dictū. in. §. ſi cōpromiſero. ita dixit hic ſing.

do.Car.fi.col.⁊ ita refert ſe cõſuluiſſe ⁊ eũ ſequit̃ hic Jo.de imo.in
iiij.col.arg.notatorũ.in.c.ab arbitris.de offi.deleg.lib.vj.⁊ iſto ca
ſu venditor citari dꝫ qñ electio ſit arbitrorũ:qꝛ ſua intereſt.ita Bal.
in.l.j.de peri.⁊ cõmo.rei ven.⁊ ange.hic.Itẽ ⁊.iij.limi.no.in.d.§.ſi
cõpromiſero ſi fuerit per venditorẽ dictũ ꝙ vult teneri ad defenſaꝫ
qñocũqꝫ ⁊ qualitercũqꝫ res euincat̃:qꝛ tunc etiã ſi per arbitros fue
rit ſententiatũ tenet̃ venditor de euictione gl.eſt ſing.in.l.cũ pena.
ff.de arbi.⁊ ibi do.Flo.quẽ ang.de are.notat in.§.ſi.inſtituta.de em
ptio.⁊ vendi.in vl.col.qd no.pro declaratione ⁊ limitatione ſequẽ
tium caſuũ addo ⁊ ſcdo loco vnũ aliũ caſum ſimilẽ tribus.c.noſtri
qñ emptor detulit iuramentũ euincenti:qꝛ poterit agere de euictio
ne ꝯ venditorẽ.ita dicit bal.ſing.in.l.manifeſti.ff.iureiu.qd magni
15 facit Crema.vij.fo.ij.col.ſuis ſing.¶ †Addas tertiũ caſuꝫ ſimilẽ
in eo qui ꝓrogauit iuriſditionẽ nõ ſui iudicis:qꝛ ſi ibi ſuperat⁹ fue
rit nõ aget de euictione ꝯ venditorẽ.ita dixit gl.ſing.in.d.§.ſi cõpro
miſero.quã exclamat Ro.ſing.xiij.facit qd hic dicit Anto.de bu.ꝓ
extẽtione notatorũ in.d.§.ſi cõpromiſero.ꝙ cõpromittens in arbi
trũ vt de iure cognoſcat tantũ ſuperatus ibidẽ non ageret de euic.
qd eſt notandũ vt dixi pro extenſione illius.§.quid aũt.ſi de facto
extra iudiciũ emptor rẽ perderet:qꝛ cõpelleret̃ ab eadẽ an haberet
regreſſum ꝯ venditorẽ pſuppoſito ꝙ venditor dixiſſet ꝙ volebat te
neri qñocũqꝫ ⁊ qualitercũqꝫ res euinceret̃ dicas ꝙ non etiã ſi dice
ret ꝙ ſe obligabat ad eũ defendenduꝫ de iure ⁊ de facto:qꝛ illud de
facto dꝫ intelligi qñ lis de facto moueret̃:nõ aũt intelliget̃ de violẽ
tia extraiudiciali:qꝛ illa nõ venit ſm naturã ꝯctus.per tex.in.l.fin.
C.de euic.⁊ qd ibi no.⁊ per Bar.in.l.ſtipulatio iſta.§.de verb.obli.
ita voluit ſing.Jo.de imo.hic.ix.col.quid aũt econtra qñ venditor
dicit in inſtrõ ꝙ nullo modo vult teneri de euictione an ſit aliqd re
mediũ emptori ſi res fuerit euicta legitime.dic ꝙ tenet̃ ſaltẽ ad re
ſtitutionẽ precij recepti.tex.eſt no.in.l.emptorẽ.§.pe.ff.de act.emp.
no.Ang.in.§.in actionũ.xvj.col.inſti.de actio.in.§.ſi.prealle.de em
ptio.⁊ ven.qd declarat ſing.in prealle.§.actionũ.hoc eſſe veruꝫ qñ
in genere eſt factũ pactũ videlicet a quocũqꝫ euinceret̃ ꝙ non vult
teneri.ſecus ſi ſpecificaret̃ certa pſona puta ſi euincat̃ a ſempronio
vel gaio nolo teneri qꝛ tunc ſi ab illo euinceret̃ nec pretiũ obligaret̃
venditor reſtituere.iſte eſt tex.cũ ſua gl.ſingu.in.l.qui libertatis.in
prin.ff.de euict.ita Bal.⁊ Sali.in prealleg.l.j.C.de pericu.⁊ cõmo.
rei ven.exclamat vt pro ſing.Lud.ro.ſingu.ſuo.cclxxxiiij.¶ Quid
autẽ qñ dicit ipſe venditor in inſtrõ venditionis ſolum ſe velle tene
ri de euictione ex ſuo facto ⁊ dato tantũ ꝙ poſtea euincitur ex facto
ſui actoris.vide an teneat̃ ipſe venditor de euictione videt̃ dicendũ
ꝙ nõ propter dictionẽ taxatiuã dico contrariũ:qꝛ tenebit̃ ex facto
ſui autoris qꝛ per illam dictionẽ taxatiuã nõ videt̃ excludi factum
ſui autoris ita ſing.dicit Barto.in.l.ſi ſeruus.ij.ff.de condi.fur.re
fert ⁊ ſequit̃ Roma.in.l.ſtipulatio iſta.in prin.ff.de verbo.obli.⁊ li
cet Bal.videatur vacillando inclinare in partẽ cõtrariã in.c.j.in ti.
qui ſucce.teneant̃.in vſi.feu.tamen dictũ Barto.eſt cõmune vt mo
derniores volunt in.d.l.ſtipulatio.intelligas tñ ſingu.iſtã doctrinã
Bar.verã eſſe in autore vniuerſali:ſecus ſi fuiſſet autor meus par
ticularis:vt qꝛ ipſe mihi vendidiſſet ⁊ poſtea ego tibi vendidi.⁊ di
xi me velle teneri ex meo dato ⁊ facto tantũ:qꝛ tunc nõ ero obliga
tus ſi euincat̃ ex facto mei autoris:puta qꝛ ipſe fuiſſet q alienaſſet
vel ſeruitutẽ impoſuiſſet.iſta eſt gl.ſingu.relata ad tex.in.l.ſi cũ fun
dũ.ff.de verb.obli.ſm Fran.de crema.ſuis ſingu.pe.fo.ad fi.qd te
neas perpetuo menti:qꝛ iſto modo poſſet reduci.ad concordiã do
ctrina Bar.ſuperius relata.¶ Quid aũt qñ monetur queſtio em
ptori poſt rem ſibi traditã ante pretiũ tamẽ ſolutũ an vel qño com
pellat̃ pretiũ ſoluere.dic ꝙ niſi ſibi ſatiſdet̃ de euictione nõ cõpellit̃
pretiũ ſoluere.vt eſt tex.in.l.ſi poſt pfectã.C.de euic.nec ſufficeret ſa
tiſdare ꝓ illa lite q̃ mota eſt tñ:ſed ꝓ quacũqꝫ euictione in futuruꝫ
habẽda tex.eſt no.in.l.fi.ff.de reſcin.ven.⁊ ita tenet ibi Bar.⁊ Joã.
de imo.hic in.iiij.col.lꝫ gl.dubitauerit in.l.pe.§.j.de pericu.⁊ com
16 mo.rei ven.¶ †Supereſt dubiũ nota.ſm Abb.hic nũquid vendi
tor cleric⁹ teneat̃ defendere rem venditã laico in foro ſeculari ⁊ ſm
eũ glo.in.c.clericũ nullus.xj.q.j.bene intellecta tenet ꝙ ſic qd ꝓbat
rõne.iudiciũ eſt inſtitutũ cõtra emptorẽ tanqꝫ poſſeſſorẽ venditor
venit ſolũ ad aſſiſtendũ emptori ⁊ eũ defendendo.vt in.l.j.C.vbi in
rẽ actio.vnde iudiciũ inſtitutũ cõtra emptorẽ nõ transfert̃ in vendi
torẽ.vt in.l.vẽditor.ff.de iudi.nõ ergo dꝫ hoc caſu clericus cõueniri
corã ſeculari:qꝛ ſolum preſtat autoritatẽ ⁊ defenſionẽ ipſi emptori:
⁊ hoc voluit glo.in.d.c.clericum.ſecus dicit vbi laicus poſſeſſor no
mine clerici clericũ nominaret in iudiciũ:quia tunc clericus decli
nat iudiciũ ſeculare ⁊ aduocat eũ ad foruꝫ ſuum:qꝛ hoc caſu verus
eſt reus dñs ⁊ iudiciũ eſt inſtituendũ contra eũ.alleg.que legunt̃ ⁊
notãtur in.c.qm̃.in.§.ꝙ ſi ſuper.vt lit.nõ cõteſt.vlti.ſe remittendo
ad Specu.in titu.de ſecũdo decreto in.§.reſtat.ver.quid ſi dñs eſt
clericus.Iſtã cõcluſionẽ Abb.hic firmauerant antea Saly.⁊ Bal.
in.d.l.j.C.vbi in rem act.⁊ Ang.in.l.nõ ſolũ.§.qd vulgo.ff.de vſu
cap.qui dicebat huic opinioni nõ obſtare.c.ſi diligẽti.de fo.cõpe.
qꝛ dicit ꝙ ibi loquit̃ tex.qñ clericus cõuenitur ad ſui vtilitatẽ vel dã
num principaliter actione perſonali vel reali qñ ipſe poſſidet per ſe
vel per aliũ:ſecus eſt qñ nec poſſidet per ſe nec per aliũ vt ĩ caſu no
ſtro:qꝛ iudiciũ eſt fundatũ ſup poſſeſſiõe emptoris poſſidẽtis ſuo
noĩe ad ſui vtilitatẽ merito nõ dꝫ dictũ iudiciũ iã inceptuꝫ mutari
ex pſona defenſoris etiã neceſſarij.ar.l.vbi ceptũ.ff.de iudi.⁊ ꝓ iſta
17 parte in ſiti adduci põt qd dicit glo.in.l.nullũ.C.de teſti.q̃ vult † ꝙ
clericus adduct⁹ teſtis corã iudice ſeculari in aliqua cã põt puniri
incidẽter p ipſum iudicẽ ſecularẽ ſi vacillat vel falſum teſtimoniuꝫ
dicat.Spe.tñ in ti.de primo ⁊ ſcdo decreto.ad quẽ ſe retulit Abb.
in fi.iſtius qõnis firmare vr̃ ꝯtrium ei⁹ qd Abb.cõcluſit:qꝛ tenet ꝙ
cleric⁹ vel eccl'ia vẽditrix nõ põt cõparere corã iudice ſeculari etiã
volẽs p.c.ſi diligẽti.de fo.cõpe.⁊ in hoc vr̃ inclinare Jo.de imo.in
d.§.ꝙ vulgo.l.nõ ſolũ.ff.de vſuca.dũ dicit ꝙ.l.vẽditor.ff.de iud.lo
quit̃ in eo q poterat ſuo piudicio renũciare:⁊ iſtud dixit Ange.de
are.ꝙ obſeruat̃ in.§.actionũ.inſti.de actio.in.xiiij.colũ.in prin.ꝓ q̃
dicit qd facit ꝙ notãt doc.in.d.l.nullũ.de teſti.dũ reprehẽdũt gl.ibi
ſuperi⁹ alleg.lꝫ ꝓ alia parte dicat ꝙ multũ facit argumẽtatio ang.
de qua.s̃.idẽ tñ.Ang.de are.inſti.de excep.ſup rub.lõge melius re
aſſumpſit iſtã.q.xiiij.⁊.xv.col.vbi refert Fulg.in.d.l.venditor.ff.de
iudi.firmãte ꝙ clericus nõ poteſt iſto caſu vti declaratoria per ean
dẽ.l.venditor.nec obſt.gl.in.c.clericũ nullus quã ſm eũ aliq in con
trariũ adducũt qꝛ ipſe dicit ꝙ gl.nõ dicit ꝯtrium:ſꝫ potius opponẽ
do de.d.l.vẽditor.rñdet nõ ꝓpter hoc clericus efficiat̃ de foro em
ptoris lꝫ defendat:⁊ ita intellexit hic Abb.dũ dixit bene intellecta
18 gl.⁊ etiã dicit ꝙ Spe.in.d.ver.qd ſi dñs voluit ꝙ † eccl'ia ſiue cleri
cus nõ admittunt̃ in foro ſeculari vt neceſſarij defenſores p.l.pla
cet.C.de epi.⁊ cle.ſed dicit qd per hoc nõ dicit ꝙ poſſet reuocare iu
diciũ:qꝛ eſſet iniurioſum petitori.vnde cõcludit Fulgo.ꝙ lꝫ vt prin
cipalis corã laico clericus cõueniri nõ poſſit etiã volẽs tñ vt defen
ſor neceſſarius in iudicio ſtare poterit.allegat.l.filiuſfa.§.veterani.
ff.de ꝓcu.ꝙ vltimũ vr̃ ꝯ illud qd Spec.relatus p eũ ꝓxime dixerat
ideo forte ꝓpter hoc Ang.de are.vbi ꝓxime allegaui dicit attenta
mẽte Ang.ĩ.d.l.§.ꝙ vulgo.⁊ Fulgo.ĩ.d.l.vẽditor ſic diſtingui poſ
ſe pro cõcordia:qꝛ aut iudiciũ nondũ erat inchoatũ ⁊ fundatũ con
tra emptorẽ:quia qꝫ primũ emptor fuit citatus.⁊ ei datus libellus
iux.aut̃.offerat̃.de lit.cõte.⁊ ſic ante litẽ cõteſtatã.⁊ per ꝯñs anteqꝫ
dicat̃ vel dici poſſit iudiciũ iuxta.l.iudiciũ ſoluit̃ cũ gl.de iudi.et.l.
properãdũ.eo.tit.C.in princ.ſtatim ipſe emptor denũciauit clerico
venditori vel cleric⁹ ſciẽs emptorẽ ſuũ eſſe citatũ ⁊ libellũ ꝯ eũ por
rectũ ſine alia notificatione facta p emptorẽ cõparuit iuxta.l.parẽ
tes.⁊.l.emptor.C.de euict.⁊ opponit declinatoriã a.tali caſu credit
Ang.de are.qd poſſit cũ ſimus ante inchoatũ iudiciũ in perſonaꝫ
ipſius emptoris.ergo nõ põt dici clericũ trãſmutaſſe iudiciũ de lai
co in clericũ cũ corã laico iudiciũ nõ eſſet ceptũ aut poſt iudiciũ in
ceptũ cleric⁹ cõparuit p ſe vel p denũciationẽ emptoris:⁊ tũc nullo
modo poterit iudiciũ iam inceptũ corã iudice laico reducere ad iu
diciũ eccleſiaſticũ.ar.d.l.fi.C.vbi in rẽ act.vbi vẽditor erat alterius
ꝓuincie.nec etiã poterit corã iudice laico in dicto iudicio iaꝫ cepto
vt defenſor neceſſari⁹ ſuſcipe in ſe iudiciuꝫ:qꝛ aliquo mõ corã laico
vt inſtãtia dicat̃ ſua cõueniri nõ põt etiã volẽs.d.c.ſi diligenti.nec
obſt.ſm eũ qd dixit Bal.⁊ Ful.in.d.l.vẽditor.per dictũ.§.vetera
ni.qꝛ ibi miles in totũ non erat ꝓhibitus cõparere:vt ꝓcurator:qꝛ
patiẽte aduerſario põt:vt ibi.⁊ etiã qñ agit cauſam ꝓpriã vt ꝓcu
rator in rẽ ſuã vt ibi no.⁊ in.l.ſtipẽdia.C.de ꝓcur.ſꝫ cleric⁹ nec ꝑ ſe
nec ꝓ alio defenſorio noĩe neceſſario ⁊ ſicut ꝓcurator in rẽ ſuã corã
laico cõueniri põt.vt.d.c.ſi diligẽti:poterit tñ dictus cleric⁹ adeſſe
dicto iudicio ⁊ cãm ſolicitare ⁊ ꝓſpicere ne emptor aliquã defenſio
nẽ amittat ⁊ teſtes inducere ⁊ alia facere dũmodo inſtãtia nec no
uet nec alio modo iudiciũ in eo fundet̃ iuxta.l.ſi ſuſcepta ĩ.§.j.⁊ ibi
Ang.de inof.te.ff.⁊.l.ſi perluſorio.in.§.j.⁊ ꝙ ibi Bar.ff.de ap.poſt
ea tñ idẽ Ang.alleg.Anch.in reg.ea q de reg.iur.in.vj.vij.car.vij.
fo.vſi.vij.quero:qꝛ licet tenuerit p.d.l.venditor ꝙ clericus non hꝫ
facultatẽ reuocãdi forũ qꝛ lꝫ ad eũ ſpectet incõmodũ reſpectu effe
ctus:non tñ reſpectu rei principalis in iudicium deducte:tñ primo
ipſe in ꝯtriũ allegauerat tex.no.in.l.iij.⁊ ꝙ ibi gl.magna.in v̉.ſi aũt
ꝯ emptorẽ.C.de iure fiſ.lib.x.vbi fiſcus venditor reuocat cãm ad fo
rũ ſuũ.ergo ⁊ eccleſia poſtqꝫ eqparat̃ fiſcus ⁊ eccl'ia.l.ſi ꝓcurator.cũ
gl.de iure fiſci.⁊ per ꝯñs clericus ⁊ hoc ibi vr̃ ſentire Barto.⁊ huic
motiuo Pe.de anc.nõ rñdet:lꝫ alijs ibi per eũ factis reſpõderit te
nẽdo qd dixi.Ang.tñ verſi.s̃.rñdit huic ſpecialitati dãdo aliquos
intellect⁹ ad dictã.l.iij.pro cõſeruatione ſue opinionis de qua dixi
⁊ multũ laborat.Et iudicio meo in vanũ laborat.quãtũ ad clericũ
vẽditorẽ de quo nos loquimur:qꝛ.d.l.iij.de iure fiſ.nullo modo cle
rico opitulat̃ dato ꝙ de fiſco aperte loqueret̃:qꝛ licet fiſcus ⁊ eccl'ia
equiparentur.vt not.in.d.l.ſi ꝓcurator.⁊ dixi melius qꝫ alibi fuerit
dictũ in.c.ij.de pc̃a.poſt abb.ibi tñ nullibi de clerico cautũ reperit̃
19 ꝙ † gaudeat priuilegijs fiſci ſeu eccleſie niſi in caſibus in iure ex
preſſis.vt legitur ⁊ no.in.c.fin.de vita ⁊ hone.cleri.⁊ in.c.ex literis.
de pigno.⁊ in.c.qꝫqꝫ.de cenſi.lib.vj.poſt gloſ.per Anto.et alios in
c.ſi diligenti.de preſcript.vnde quãtum ad eccleſiã concludamus ſi
eſt aliqua ſpecialitas in fiſco propter dictã.l.iij.idẽ omnino dicen
dũ in eccleſia per gl.in.d.l.ſi procurator.⁊ per ea que dixi in.d.c.ij.

de p̄reca.dixi ſi eſt aliqua ſpecialitas:q2 Bal.in eadem.l.iij.dicit nullā eſſe ſpecialitatē quā refert ⁊ ſequitur Are.in.d.tit.de excep.xvij.colū.
20 ¶ † Veniamus igit̃ ad clericuꝫ in quo fundat̃ queſtio noſtra ⁊ in eo dico ꝙ mihi aliquo pacto nō placet diſtictio Ang.de qua.ſ.dum diſtinguit fuerit inchoatū iudiciū vel nō:q2 qñ ipſe fatet̃ citationē preceſſiſſe quātū ad ꝑueniēdā vel perpetuādā iuriſditionē iudicis a quo emanauit tñ valet ſicut ſi litis cōteſtatio emanaſſet iuxta glo.in cle.j.de iudi.in ver.citationes.⁊ no.in.c.fi.de offi.deleg.⁊ in.c.ꝓpoſuiſti.de fo.cōpe.ꝑ iura falſum dixit ꝑalleg.Ang.dicēdo q̄tū ad hoc ꝑ citationem nō dicat̃ inchoatū corā iudice layco:q2 immo ē ꝑpetuatuꝫ per.ſ.dicta ⁊ per glo.in cle.j.vt lite pen.facit text.in.§.fi.inſti.de pena teme.liti.⁊ ſic per ꝯñs dixit ꝯ.l.ſi vēditor.ff.de iudi.que vult ꝙ vēditor emptoris iudicē ſeq dꝫ poſtq̄ ꝑ citationē conſtat iudicē fuiſſe:nec in hoc credat aliquis diuerſitatē aliquā inter ius canonicū ⁊ ciuile in terminis in qbus.d.Ang.de are.loquit̃ videlꝫ qñ citatio emanauit a iudice ⁊ peruenit ad partē vt legit̃ ⁊ no.in.l.⁊ q2.ff.de iuriſ.om.iud.lꝫ anteq̄ citatio ad ptē perueniat ꝑ aliquos notet̃ differētia inter ius canonicū ⁊ ciuile:q2 lꝫ de iure canonico dicat̃ perpetuata ex eo ſolo ꝙ emanauit citatio.de iure tñ ciuili ſecus:q2 eēt opus vt ad partē citatā peruenire voluerūt aliqui in.d.l.⁊ q2 poſt Jo.an.in.c.fi.de offi.lega.Abb.tñ ibi tꝫ idem eſſe vtroq̄ꝫ iure q̄tum ad perpetuandā iuriſditionē ſufficere emanaſſe citationē ⁊ bñ ꝓbat.vide ꝑ te in re.cū qd.ergo dicēdū in.q.noſtra ꝑſuppoſita diſtinctione Ange.fruſtratoria.dubiū facit contra Abbatē.⁊ alios q2 iſta ſñia iudicis ſecularis effectualiter cōdēnat ipſum clericū igit̃ violaret̃ ꝙ eū declinare poſſit ⁊ debeat cū oīno ꝓhibeat̃ a iure id facere.c.qualiter.de iudi.cū vulg.⁊ qd̕ effectualiter eum cōdēnet cōſtat poſtq̄ ſtatim tenetur de euictione:⁊ ita firmat Ancha.in.d.regu.ea que.de reg.iur.⁊ ſenſit Ang.in.d.l.nō ſolum.in.§.ꝙ vulgo.dum dixit ꝙ incidenter clericus hoc caſu iudicat̃ per laycum.qd̕ minime vr̃ poſſe fieri vulgata regula cū qd.de reg.iur.lib.vj.maxime ſi cōſideremus cauſam clerici ſpiritualē ꝓpter perſonā clerici:vt voluit Anto.quā ibi refert Abb.viij.colum.in.c.at ſi clerici.de iudi.quo caſu conſtat:nec principaliter nec incidenter poſſe iudicē ſecularē cognoſcere tex.cum ſua glo.in.c.tuaꝫ.de ordi.cogni.nihilominus adhereo opinioni Abba.his nō obſtātibus videlꝫ ꝙ ipſe clericus declinare nō poſſet iſtud iudiciū ſeculare:vt optime ipſe abbas melius q̄ hic xij.col.in.c.qm̃ frequēter.§.in alijs.vt lite non cōteſtata poſtq̄ ipſe nō eſt reus principalis cum iudiciū nō ꝯ eum:ſed ꝯ poſſidenteꝫ nomine proprio dirigatur:lꝫ clericus ibi veniat vt aſſiſtat ⁊ cā bene tractet̃ cōtra eum:tñ nihil agitur.merito ſi iura loquētia de laycis cognoſcentibus de cauſis clericorum nō poſſunt in hoc applicari q2 nullo modo hoc caſu cām clerici:ſed layci cognoſcit.nec obſtat ꝙ indirecte ꝑ quādam cōſequētiā cōdemnat ipſum clericuꝫ:q2 dico ꝙ hoc nō dꝫ eſſe in conſideratione vt videmus multotiens in alijs ptibus iuris:q2 lꝫ per cōſequentiam:qd̕ nō lꝫ principaliter.l.j.ff.de auto.tuto.l.interdum.§.qui furē.ff.de fur.iuncta.l.ſolēnius.ff.de iudi.qd̕ manifeſte demōſtrat̃ in.c.cum ſit generale.⁊ ibi no.de foro compe.q2 abſoluto reo layco cōuento per clericum coram iudice ſeculari ſatis conſtat clericū actorem effectualiter cōdemnatum ⁊ nemo dubitat talem effectualem cōdemnationem valere.nec ob.illa regula cuꝫ quid.de reg.iur.q2 dꝫ intelligi inſpecto fine:ſecus autem ſi inſpiciat̃ modus:q2 qd̕ vna via ꝓhibetur alia permittit̃.ita ibi Domi.⁊ abbas in.c.tue.de ꝓcu.ad propoſitum iura prohibent laycū iudicem clericū cōdemnare qñ trahereṫ vel vocaretur tanq̄ reus ad iudiciū.ſecus qñ ipſe nō vocatur principaliter:ſed alius cuius ratione clericus ſperare poſſet cōmodum vel incōmodum ꝑ cōſequētiā vel acceſſoriū:q2 tūc lꝫ effectualiter condēnet̃ clericus nō eſt curandū poſtq̄ in cōſequētiā ſeu acceſſorie venit ꝑ.ſ.dicta.
1 nec eſt verū ꝙ † cā clerici ꝓpter clericū dicat̃ ſpiritualis.q2 ſequeret̃ ſi eſſet ſpūalis ꝙ ſeculari nullo modo cōcederet̃ cognitio.c.tuā.de ordi.cog.c.inquiſitionis.§.ꝓhibemus.de hereti.lib.vj.cōſequēs eſt falſum c.cū ſit generale.de foro cōpe.ergo ⁊ antecedēs.vel ſecūdo dicā vt in ſimili dixi.in.c.ex lrī̃s.de iurepa.ꝙ iſta cōdēnatio ſecularis iudicis ꝑ cōſequentiā vel acceſſorie eſt naturalis ⁊ nō accidētalis:quo caſu etiā res ſpūalis accedit rei tēporali:vt voluit in ſimili bal.multū ſing.in.c.diſpēdia.de reſcrip.lib.vj.qd̕ dictū reaſſumpſi in materia recōuentionis in.c.atſi clerici.de iud.de quo Abb.vij.⁊.viij.col.ſecus ſi fuiſſet acceſſio accidētalis:q2 tūc eſſet admittēda corā iudice ſeculari.⁊ ꝓpterea recōuentio q̄ eſt q̄dā acceſſio vt dixit gloſ.ij.in.c.j.de reſcrip.lib.vj.nō poſſet fieri corā iudice ſeculari qñ eſſet vt dixi acceſſio accidētalis:ſecus ſi eſſe naturalis:vt puta ſi ſuper eadē re qualis videt̃ eſſe in caſu noſtro:q2 ex eodē facto orit̃ accidētalis ex diuerſis factis orit̃ vt latius dixi in dicto.c.ex literis.q̄ teneas mēti:q2 melius q̄ alibi iudicio meo diſcuſſa eſt iſta.q.Pro cōplemēto eiuſdē dico vnū verbū ſing.ꝑ ſcribētes nō tactū in locis cōmunibus:ꝙ licet venditor veniēs ad defenſam emptoris nō poſſit mutare forū ipſius emptoris cōuenti per tertiū:tñ ſi tertius eſt cōſanguineus vel affinis vēditoris cōpelleretur in eodē iudicio cōpromittere de dicta cauſa ſi ſm̃ formā ſtatutoꝝ cauſe affiniū vel cōſanguineorū cōpromittende eſſent:q2 ꝑ tale compromiſſum nō dr̃ fieri mutatio fori nec iudicis.ſcitis eniꝫ ꝙ ſñia arbitratoria dr̃ trāſactio magis q̄ ſñia.vt in aut.vt diffe.iudi.§.ſi vero.col.x.ſed ſi ego implorarem a iudice ꝙ cogitarē aliquē mecū tranſigere vel paciſci nō eſt dubiū ꝙ nō eſſet declinare iudicē:immo tunc ꝓprie ipſe cognoſceret:vt.ff.de vſufruc.l.eqſſimū.vbi ēt glo.Preterea ille q de iudice cōpromittit in arbitros nō dr̃ iudicem declinare:vt eſt tex.cuꝫ glo.in aut.ſi vero.C.de iudi.ergo nec iſte venditor compromiſſuꝫ petendo per hoc videret̃ declinare iuriſditioneꝫ iudicis.ita ſolēniter dixit Bar.in ſua diſputatione incip.piſane ciuitatis cōſiliuꝫ.in.viij.col.ſuccincte firmauit.in.l.ſi procurator.in.j.colū.ff.rem ra.ha.qd̕ eſt pulchrū.ideo bene no.
22 ¶ † Subſequēter querit Abb.an donator teneat̃ de euictione ſi res fuerit euicta ab ipſo donatario de quo remittit ad no.in.l.ij.C.de euic.⁊ in.l.ariſto.ff.de dona.vbi eſt cōcluſio Cy.⁊ alioꝝ ꝙ qñ donator ſolēni ſtipulatione ꝓmiſit de euictione:tunc clarum eſt ꝙ tenet̃ tex.in.d.l.ij.aut non promiſit:⁊ tūc qñ donatio incepit a promiſſione:vt q2 primo promiſit poſtea donauit ⁊ hodie tenet̃ per legeꝫ ſi quis argentū.C.de dona.lꝫ olim nō teneret̃ niſi promiſſio fuiſſet ſolēnis.puta ſtipulatione interueniente ſi aūt incipit a traditione:quia ſimul donauit ⁊ promiſit:⁊ tunc ſi vult agere ad particulare intereſſe:puta ad ſumptus factos occaſione donationis:⁊ tunc pōt ⁊ donator teneretur dūtamen fuerit in dolo donando:al̕s non teneret̃:vt in.d.l.ariſto.Ad totale vero intereſſe nullo modo teneret̃:vt in.d.l.ij.⁊ facit l.ad res.ff.de edil.edic.⁊ per hec vides an ⁊ qñ habeat locū euictio in
23 ꝯctu lucratiuo donationis.¶ † Quid aūt de ꝯctu dotis ſi res data in dotem euincat̃:recurre ad.l.j.C.de iure do.cum ibi not.q2 debet̃ euictio ſicut in donatione ſi quis ſtipulatus eſt de euictione vel ſi dos incepit a cōuentione vel ꝓmiſſione aut pollicitatione:ſecus ſi a traditio
24 ne:niſi dolus interueniſſet:ita hic Imo.in.x.col.¶ † Quid aūt in legato ſi fuerit euictū dic concludendo ꝙ ſi legat̃ res in genere debetur euictio:vt habet̃ in.l.q cōcubinā.§.ſi heres.de leg.iij.ſecus ſi legat̃ res in ſpē:q2 regul̕r euictio nō debet̃:immo tunc ſufficit tradere rē qualis eſt.l.ſi ex ſubſtituto.§.j.de leg.j.ꝙ limita.qñ teſtator ſcienter legat rem alienam et ſi ignorāter coniuncte perſone legaſſet cui veriſimiliter legaſſet ſi emiſſet rem alienā.l.cū alienā.C.de leg.vbi de materia.l.ſi res obligata.ff.de leg.j.ita ħ notabiliter do.Joā.de imo.in.x.colū.que in
25 donatione eodē modo cōcludit:vt.ſ.dixi poſt Abb.¶ † Quid aūt in ꝯctibus oneroſis alijs q̄ emptionis.⁊ venditionis vt in ꝯctu permutationis actionis inſolutū ⁊ ſi̅l̅ibus dic cū Ancha.hic.⁊ Jo.de imo.x.col.ꝙ in eis debetur euictio ſicut in ꝯctu emptionis ⁊ venditionis.l.ſi pretiū.C.de euic.l.j.ff.de rerum permu.l.liberam.C.de ſen.vbi voluit Bar.ꝙ in oī caſu in quo quis tenet̃ de euictione dꝫ fieri denunciatio actori ſicut in ꝯctu vēditionis per.d.l.libera qd̕ eſt notandū ⁊ hic applicabilis eſt.l.illa ſtatuliberi.ff.de ſta.lib.de qua feci mētionē.ſ.c.cū cām.pro extenſione eiuſdeꝫ.c.poſt Abb.penul.col.de quo ēt dixi circa ſi.iſtius Rubri.ꝙ appellatione emptionis ⁊ venditionis comprehēdit̃ oīs ꝯctus per quē dñium trāſfert̃ ꝙ nō ꝑ cōprobatione eorū que
26 in iſta qōne firmant̃ Ancha.⁊ do.Joā.de imo.¶ † Quid aūt in ꝯctu trāſactionis an in eo debeat̃ euictio remittūt Ancha.⁊ Imo.ad nota.in.l.ſi pro fundo.C.de trāſac.vbi cōcludit̃ ꝙ pro re que dimittit̃ ex cā trāſactionis nō debet̃ euictio:ſecus in illa que traditur tranſactionis
27 noīe.¶ † Vltimo ſupra ſupradictā euictionē.not.ꝙ regulariter nō pt agi ꝯ vēditorē niſi ſecuta euictiōe.l.qui rem.C.de euic.⁊.l.euicta.ff.eo.¶ Fallit in aliqbus caſibus notatis in glo.in.d.l.q rē.quos hic refert Jo.imol.antepe.col.¶ Primus eſt ſi ita cōuentū eſt ꝙ mota lite etiā ante euictionē ſecutā poſſit agi.l.ſiue in libertate.C.de euictio.¶ Secundus eſt qñ qs ſcienter vēdidit rem alienā ignorāti:vt eſt tex.valde no.in.l.ſeruus.§.ſi.ff.de actio.emp.ibi tñ nō dr̃ ꝙ agit̃ de euictione ſꝫ ꝙ agi pōt ad intereſſe quāti intererat emptori rē alienā nō fuiſſe ſibi vēditā.¶ Tertius caſus eſt cū glo.illa qñ emineret euictio in limine ꝯctus hoc ē qñ ante p̄tiū ſolutū mouet̃ qd̕.l.ſi poſt ꝑfectā.C.de euic.ſꝫ certe vt Imo.hic dicit ibi dū agit̃ de euictione:ſed dr̃ ꝙ nō tenet̃ emptor ſoluere p̄tium niſi det̃ ſibi fideiuſſor ꝓ euictione de quo ſuperius dixi firmādo nō ſolū debere dare fideiuſſorē ꝓ illa lite que mota ē ſed pro quacūq̄ꝫ futura ꝑ tex.⁊ Bar.in.l.ſi.ff.de reſcin.vēdi.⁊ ex iſta declaratione iſtius caſus dicere ſoleo ꝙ vēditor non cōpellet̃ dare emptori fideiuſſorem de euic.ꝑ denegationē ſolutionis p̄tij ſi inter eos nō fuit cōuētum in ꝯctu poſtq̄ ꝑ.d.l.ſi poſt ꝑfectam.cōpellit̃ dare fideiuſſorē eo q2 mota eſt ſibi.q.ſup re empta.¶ Quartus caſus eſt qñ vēdit̃ res alteri obligata emptore ignorāte.l.ex p̄dijs.C.de euic.q caſus laborat eodē morbo quo precedētes:q2 ibi nō dr̃ euictio.ſꝫ vt ipſa res liberet̃
28 ab obligatione:vt ibidē pꝫ.¶ † Itē no.⁊ tene mēti ꝙ ſi aliquis malo aīo mouet mihi qōnem in re quā volebam vendere ꝓpter qd̕ emptor ceſſauit ab emptione ꝙ agere poſſuꝫ ꝯ eū impediētē ad intereſſe.tex.eſt ſing.in.l.rē quādā.ff.de dolo.Per que ſit expedita iſta ſolēnis decretalis cū gloſſis ſuis que ſatis in ſuprioribus expedite fuerūt:lꝫ non ſm̃ meū ordinē cōſuetū.Et hoc q2 ſcripſi in iſta vltima decretali non in conflictu lectionum:ſed potius iam factis vacationibus.

¶ Explicit vtiliſſima lectura domini Antonij de Burgos.Impreſſa Lugduni per Joannē moylin al̕s Cābray.Anno dñi.M.ccccc.xxviij.

Regiſtrum.

a b c d.Omnes ſunt terni.

¶ Tabula contentorum in precedentibus repetitionibus.

Actionem oꝛtam tpe ɔctus emere quis pōt ⁊ cum bona cōſcientia pro minori pꝰtio: qꝛ exponit ſe periculo: vide in.c.j.nu.7.fo.3.
Affectionis rōne quā minoꝛ hꝫ erga res maioꝝ ſuoꝝ pōt in integrū reſtōnem petere.⁊ ſic eſt caſus in quo minoꝛ reſtituit rōne affectionis tantū.c.j.verſi.qnto addo ⁊c.nume.23.fo.4.
Actionis iure quis compelli non poteſt ad elemoſinam faciendam: ſed iudicis officio.c.j.nu.30.fo.4.
Actionis iure poſſunt alimenta petere patroni ab eccleſijs in qbus ſunt patroni neceſſitate inſtantie.c.j.verſi.limita.nu.31.fo.4.
Alimenta obligatus alicui dare qui tū non pōt ea dare ſatiſfacit ponendo eū in hoſpitali.c.j.verſi.⁊ no.nu.29.fo.4.
Alienare vel alienanti conſentire idem eſſe non eſt ſimpliciter verum.c. peruenit.nume.19.fo.4.
Alienatione ꝓhibita in aliqua re niſi ſeruata certa ſolennitate: ſi alieneƚ ea ſeruata pſcribi poterit.c.peruenit.nu.24.fo.11.
Allegans tex.in.c.ꝑuenit.ad ꝓbādū ꝙ ſolēnitas extrinſeca.ex diuturnitate pſumiƚ: male allegat qꝛ ille tex.nihil probat ſm nouū intellectum ad eū ibi poſitum.verſi.ex ſupradictis.nu.24.fo.11.
In alienatione rei eccleſie ſi forma nō fuerit ſeruata contractus ē nullus: vide in.c.cum dilecti.nume.5.fol.6.
In alienatione rei eccleſie ſi forma fuerit ſeruata lꝫ nō adſit caſus licitus tū alienatio tꝫ vide in.d.c.cū dilecti.nu.5.fo.6.
In alienatione rei eccl̄ie ſi forma fuit ſeruata preſumptiōe iuris ſemper preſumiƚ adeſſe caſus licitus.in.d.c.cū dilecti.nu.9.fo.6.
In alienatione rei eccleſie ſeruata forma ſi enunciantur caſus liciti ſtatur enunciationi: ſecus ſi forma non fuit ſeruata in.d.c. cum dilecti. numero.10.folio.6.
Alienatio rei eccleſie facta in caſu illicito licet forma fuerit ſeruata ⁊ alienatio teneat tamen eccleſia reſtituitur in integrum: vide in.d.c. cū dilecti.numero.11.fo.6.
In cauſa appellationis opponi non pōt niſi qđ in cā principali opponi poterat.vide in.c.cum dilecti.nu.31.fo.7.
In cauſa appellationis an ſuperioꝛ iudex reformare poſſit ſententiam nullam iudicis inferioꝛis.vide in.d.c.cum dilecti.in verſi.vlti.no.numero.34.folio.7.
Allegare non ſufficit niſi allegatum probetur.vide in.d.c. cum dilecti.in ver.Capio glo.⁊c.nume.35.fo.8.
Anime fauoꝛe qualiſcunqꝫ diſpoſitio penalis ſeu coꝛrectoꝛia extenditur c.ad noſtram.nu.10.fol.12.
Argumentum a maioꝛi ad minus negatiue non eſt validum: vide in rubrica.numero.11.fo.2.
Argumentum a communiter accidentibus valet in materia probationū c.ad noſtram.nu.14.fo.12.
Arguere a veriſimili lꝫ.c.ad noſtram.nu.49.fo.14.
Arguere licet de caſu feudali ad caſum non feudalem nō deciſum de iure communi quando ius feudale eſt fundatum in ratione naturali etiaꝫ inſta.c.ſi venditoꝛi.nu.12.fo.21.
Argumentum de arbitratoꝛe ad procuratoꝛem non valet: vide in.c.cum cauſam.nume.25.fo.17.
Arbitramentū improprie eſt trāſactio.d.c.cū cām.nu.34.
¶ Beneficij valoꝛ quo tpe debeat conſiderari.vide in.c.cū dilecti.in vſi. capio modo ſcđam glo.nume.36.fo.8.
In beneficialibus an principium ſit inſpiciendum vel finis.vide in.d.c. cum dilecti.nume.40.fo.8.
Beneficiati clerici compelli poſſunt vt iuxta facultates beneficij ſint caritatiui.c.j.in verſi.capio glo.nu.27.fo.4.
Beneficia principalr̄ fuerūt inſtituta ad opus pietatis qđ no.ɔ clericos male cōſumētes fructus bñficioꝝ: qꝛ ad eoꝝ reſtitutionē teneƚ.c.j. in verſi.capio glo.in ſcđa concluſione.nu.28.fol.4.
Bona patrimonialia clericoꝝ gaudent eodē priuilegio quo bona eccleſiarum.c.peruenit.verſi.ij.adducit ⁊c.nu.13.fo.10.
Beneficio.l.ij.C.de reſcin.vendi.⁊.c.cum dilecti.renunciari pōt.vide in c.cum cauſam.nume.21.fo.17.
¶ Cōiunctus pſumiƚ ſcire qualitatē cōiūcti.c.j.nu.11.fo.4.
Colonus partiarius cogi poteſt vt quod venditurus eſt vendat domino.c.j.in fi.nu.18.fo.4.
Communitas ſeu ciuitas habens frumētū ſuperfluum poteſt cōpellere ciues ꝙ emant.c.j.nu.19.fo.4.
Creditoꝛ eccleſie cōpelliƚ inſolutum recipere rē eccleſie qñ aliter vendi nō poteſt.c.j.in verſi.addo tertium.nu.21.fo.4.
Cōſuetudo impediēs coꝛrectionē peti nō vꝫ.c.j.nu.13.fo.4.
Criminum tria ſunt genera: aliqua mere eccleſiaſtica aliqua mere tpalia aliqua mixta: que qualia ſint vide in.c.ij.nu.8.fo.5.
Contractū pmutatiōis faciēs intētare pōt actionē redhibitoꝛiā ⁊ actionem q̄to minoꝛis.c.cū cām.in verſi.extendo.nu.8.fol.16.
Contractus ſtricti iuris habent remedium in.l.ij.de reſcin.ven.⁊.c.cum dilecti.vbi eſt eadem ratio in contractu ſtricti iuris ſicut in bonefidei c.cum cauſam.nume.15.fo.17.
Contractus coꝛam principe factus hꝫ naturaꝫ cōtractus bonefidei.vide in.c.cum dilecti.ver.item no.nu.55.fo.9.
Contractus dolo initus eſt validus volente dolum paſſo in.d.c. cum dilecti.ver.non omitto.nume.58.fo.9.
Compromiſſum iuratū teneƚ quis ſeruare preciſe.vide in ver.ſed de iure canonico.in.d.c.cum dilecti.
Cōtractus emptionis ⁊ vēditionis an ſit iuriſgētiū vel iuris ciuilis vide in rub.verſi.ſubſequēter querit abbas.nu.12.fo.2.
Naturā verbi caſſari vide in.c.cū dilecti poſt principiū.nu.28.fo.7.
Cōtractus emptionis non eſt nullus lꝫ in eo interuenerit deceptio vltra dimidiam iuſti ptij: vide in.c.cum dilecti.nu.22.fo.7.
An inter cōtractus bonefidei ⁊ ſtricti iuris ſit differētia de iure canonico.c.cum dilecti.nu.51.fo.9.
Cōtractus bonefidei qūo differāt a ſtricti iuris.vide in.d.c. cuꝫ dilecti.in verſi.capio modo vlti.glo.nu.45.fo.8.
Cōtractus ī dubio nō ē pſumēdus ſimulatus.c.ad noſtram.in prin.nu.1.
Cōfeſſio dr̄ probatio ꝓbata.d.c.ad nr̄am.nu.2.fo.11.
Cōſuetudo loci alicuius nō pōt facere ɔctū licitū: q de ſe al's eſt illicitus adeo ꝙ ſi totus mūdus illū faceret nō per hoc diceret magis licitꝰ.c. ad nr̄am.in ver.aduertas rogo.nu.20.fo.12.
Contractus feneratitius pſumiƚ ex maxima tenuitate pretij cū pacto de retrouendēdo.d.c.ad noſtram.nu.40.fo.14.
Contractus emphyteoticus ſeu locationis in dubio iudicabiƚ ſm q̄titatem penſionis: vnde ſi eſt parua penſio iudicabitur emphyteoticus ſi magna iudicabitur contractus locationis.d.c.ad noſtram in verſicu. capio ſcđam concluſionem.
Clericus venditoꝛ an teneatur defendere rem venditam layco in foro ſeculari ſi euincatur: vide in.d.c.ſi venditoꝛi in verſi. Supereſt dubiū. numero.16.folio.21.
Clericus adductus ad teſtificādū corā iudice ſeculari an poſſit p ipſum iudicē ſecularē puniri ſi vacillat vel falſum teſtimonium dicat vide in d.c.ſi venditoꝛi.in verſi.ſupereſt circa mediū.nu.18.fo.21.
Clerici gaudent priuilegio fiſci ſeu eccleſie in caſibus iure expreſſis tātū c.ſi venditoꝛi.nu.19.fo.21.
Cauſa clerici propter ipſum clericuꝫ non poteſt dici cauſa ſpiritualis.c.ſi venditoꝛi.nume.21.fo.22.
In delictis an principiū vel finis ſit in conſideratione.vide in.c. cum dilecti.ver.quid autem in delictis.nu.41.fo.8.
¶ Doctoꝛ ē intelligendus ſm.ll.q̄s allē.c.ij.in v̄.aduertas.nu.10.fol.5.
Dos pſcribi nō pōt nec donatio ꝓpter nuptias: qꝛ ad ipſius dotis tutelam poniƚ.c.peruenit.verſi.ij.adducit.nu.13.fol.10.
Deceptus vltra dimidiā ēt in ɔctu ſtricti iuris hꝫ remedium.l.ij.C.de reſcin.vēdi.⁊.c.cū dilecti.qñ eſt eadem ratio in ɔctu ſtricti iuris ſicut in bonefi.c.cum cauſam.nu.12.fol.16.
Decepto ēt intra dimidiā iuſti ptij p tertiā pſonā ſi nō ē qđ ſibi imputeƚ ſuccurriƚ.c.cū cām.in ver.capio ſcđam oppo.abb.nu.24.fo.17.
Decepto mediāte arbitratoꝛe in quo qs cōfidit tāꝙ in bono viro ſuccurritur ⁊ citra dimidiā iuſti ptij.c.cū cauſam.in eo.verſi.
Decepto ēt citra dimidiā iuſti pretij mediāte procuratoꝛe ſpāli q exceſſit fines mādati ſuccurriƚ.c.cū cām.in eo.verſi.
Decepto mediāte procuratoꝛe generali citra dimidiā iuſti pretij nō ſuccurritur.c.cum cauſam.in eo.verſi.
Dominij appellatione qđcunqꝫ apprehēditur in materia fauoꝛabili.c.cū cauſam.nume.13.fo.16.
Delictum in dubio preſumēdum nō eſt.c.ad noſtram in prin.
Delicta publica iura magis deteſtantur ꝙ occulta: licet occulta probari poſſint.c.ad noſtram.
Dictio poſtea ſignificat interuallum tempoꝛis de quo melius ꝙ alibi in c.ſi venditoꝛi in prin.nu.2.fol.20.
Debitoꝛis bona nō ſunt diſcutiēda quotiēs notoꝛie conſtat ꝙ nō eſt ſoluendo neqꝫ fideiuſſoꝛ iſto pretextu poterit ſe accuſare.c.ſi venditoꝛi. numero.3.folio.20.
Denūciat emptoꝛ ſuo vēditoꝛi qualiter ſibi lis in octo caſibus in quibus licet nō denunciet poteſt agere cum euictione ſi res fuerit euicta: quos vide in.c.ſi venditoꝛi.nume.4.fo.20.
Donatoꝛ an teneatur de euictione vide in.c.ſi venditoꝛi.in verſicu.ſubſequenter querit Abb.nume.22.fo.22.
Dote data euicta an poſſit agi de euictione vide in.c.ſi venditoꝛi.verſic. quid autem.nu.25.fo.22.
Differentia inter obligatum ad rem tradendam ex contractu venditionis ⁊ inter obligatum ex alio contractu ad rem tradendam in rubri. verſi.⁊ que.numero.3.fo.2.
Dominio acqſito lꝫ ſuperueniat ſciā ꝙ res erat aliena tū ille qui hꝫ dñiū nō tenetur rem reſtituere etiam in foro conſcientie vide in.c. cum dilecti.in verſi.tertius eſt caſus.nu.22.fo.7.
Deceptio doloſa ⁊ reipſa in quibus equiparantur vide in.c.cum dilecti. in eo.verſi.nume.22.fo.7.
Dolus dans cām ɔctui bonefidei reddit ɔctū nullū.vide in.d.c.cum dilecti.in verſi.capio modo.vlti.glo.nu.45.fo.8.
Diſcernimus de natura iſtiꝰ vocabuli ⁊ qñ inducit ius nouū: vide in.d.c. cum dilecti.

cum dilecti.circa fi.in verſi.⁊ verū eſt ꝙ.⁊c.nu.64.fo.9.
¶Effectus quis ſit ſcire an aliquid ſit iuriſgentiū an iuris ciuilis.vide in rub.in verſi.quis autem.nu.15.fo.2.
Emptionis ⁊ venditionis appellatione quid cōtineat̄:vide in rubri.in ver.vltimo pro complemento.nu.19.fo.3.
Excōicatio nō pōt ferri niſi ꝓ peccato mortali.c.j.nu.1.poſt prin.
Epiſcopus habet iuriſditionem in laycos vbi cā pietatis verſatur.c.j.in verſi.vlti.no.Abb.nu.12.fol.4.
Eccleſia non ſe intromittit vbi de ſalute defuncti deſperatur.c.j.numero.14.folio.4.
Eccleſiaſticus iudex vēdicat ſibi iuriſditionem in laycos in octo caſibus quos habes in.c.j.in verſi.addo.nu.13.fo.4.
Emere compelluntur ciues frumentum ſuperfluum ſi quod habet ciuitas.c.j.numero.19.fo.4.
Eccleſie creditor compellitur inſolutū recipere rē eccleſie qn̄ aliter vēdi non pōt.c.j.verſi.addo tertium.nu.21.fo.4.
Elemoſinam facere quis iudicis officio compellitur maxima inſtāte neceſſitate.c.j.in verſi.ſcda concluſio.nu.28.fo.4.
Epūs tenet̄ ſubuenire oībus indigētibus nō valentibus ſuis manibus laborare.c.j.in eo.verſi.circa fi.nu.28.fol.4.
Elemoſinam facere iure actionis quis compelli nō pōt:ſed iudicis officio ſic.c.j.nu.30.fo.4.
Elemoſinarum tria ſunt genera:de quibus in.c.j.in verſi.limita tñ circa principium.nu.31.fo.4.
Eccleſiaſticus iudex vēdicat ſibi iuriſditionē in criminibus mixtis inter quoſcunqꝫ.c.j.nu.15.verſi.octauus.fo.4.
Epiſcopus poteſt ex cauſa penitentiam quā papa iniunxit ꝙ aliquis faceret minuere.c.ij.nume.5.fo.5.
Exceptio que oritur ex facto partis ꝓponētis licet ſit notoria eſt allegāda per partem.c.peruenit.nu.5.fo.10.
Error iuris nō excuſat a malafide ēt in preſcriptione longiſſima:immo impedit preſcriptionē.c.peruenit.nu.20.fo.11.
Error iuris nō iuuat mulierē ad pſcriptionē inducēdam.lʒ al's error iuris non ſoleat nocere feminis.c.puenit.nu.20.fo.11.
Error facti nō cōſtituit quē in malafide neqꝫ per cōſequēs impedit preſcriptionem.in eo.c.peruenit.nu.21.fo.11.
Emphyteota cōſequitur remiſſionem penſionis propter ſterilitatem ſi penſio illa que ſoluitur eſt in recōpenſationē fructuum.c.cum cauſaʒ.in ver.ſcdo vero nu.14.fo.17.
Exceptione odioſa tutus lʒ per ignorantiā ſoluat non repetit.c.cuʒ cām verſi.vnum tamen dico.nu.15.fo.17.
Extenſiones duodecim ad.l.ij.C.de reſcin.ven.⁊ ad.c.cuʒ dilecti.vide in c.cum cām.a nu.7.vſqꝫ ad nu.19.incluſiue.fo.16.
In emptione ⁊ venditione tolerabilis eſt deceptio vſqꝫ ad dimidiā iuſti pretij:ſed non vltra in.c.cum dilecti.in verſi.ſcdo colligo vbi vide in quibus perſonis hoc procedat ⁊ an ſit verum in foro conſcientie.numero.15.folio.6.
Si deceptio in emptione etiā minima dolo interuenerit ɔctus reſcindit̄ vide in.c.cū dilecti.ver.ſcōs caſus.nu.21.fo.7.
Si in emptione interuenit deceptio re ipſa ſine dolo cū propoſito tñ faciendi lucrum an talis deceptio tolleret̄.vide in.d.c.cum dilec.verſic.quartus caſus nu.23.fo.17.
Si emptio eſt facta vltra dimidiā iuſti ptij an ſuppletio iuſti ptij ſit etiā in obligatione.vide in.c.cum dilecti.nu.64.fo.9.
Si emptio eſt facta vltra dimidiā iuſti ptij an re perempta poſſit agi ad ſupplementum iuſti ptij:vide vbi.ſ.nu.59.fo.9.
Qn̄ emptio vel vēditio eſt vltra dimidiā iuſti ptij inter ius canonicuʒ ⁊ ius ciuile nulla eſt differētia in prime dictis vide.nu.60.
Eccleſia qn̄ enormiter ledit̄ pōt petere in integrū reſtōnē bñficio ſpāli ēt ſi ſibi cōpetat remediū cōe vide in.d.c.cū dilecti.nu.42.fo.8.
Que dicat̄ enormis leſio.in.c.cū dilecti.nu.44.fo.8.
An eccl'ia decepta intra dimidiā iuſti ptij poſſit petere reſtōnē i integrū in.d.c.cum dilecti.verſi.venio ad ſcdam.nu.44.fo.8.
Error quando impedit matrimonium ⁊ quando non.vide in.c.cum dilecti.nume.57.fol.9.
Emens a pupillo ſi res ab eo empta p aliū petat̄ debet hoc denunciare tutori:⁊ ſi tutor eſt abſens ipſi pupillo ſi eſt doli capax:al's nō poterit agere de euictione.ſi autē nō eſt doli capax ſtatuta in vendente maiore qui eſt abſens habebūt in eo locū.c.ſi venditori.j.col.in fi.
Emptor vt agere poſſit de euictione qn̄ res vendita tranſiuit per plures manus eſt opus qd ille qui vltimo emit denūciet ſuo venditori:⁊ ille venditor ſuo donec perueniatur ad autorem.alias autor nō teneret̄.c.ſi venditori.j.colum.in fi.
Emptor an teneatur denūciare ſuo venditori qualiter res ſibi ab eo vēdita euincitur:⁊ quotiēs eſt notorium ius euincētis vide in.c.ſi vēditori.numero.4.fo.20.
Emptor ad hoc qd poſſit agere de euictione ſufficit quod denunciet ſuo venditori per ſe vel per aliū eius noīe:licet in denunciatione expreſſe nō dicatur quod veniat ad eum defendendum.c.ſi venditori.ij.colū.verſic.ſed modo.fol'.20.
Emptor qui ſcit rem eſſe agentis poteſt illam reſtituere ei abſqꝫ ſentētia tamen grauat ſeipſum emptor in onere probandi rē fuiſſe agētis.c.ſi venditori.nu.5.in fi.fo.20.
Eccleſia ⁊ minor a pari iudicant̄.c.ſi vēditori.nu.8.fo.20.
Emptor certis caſibus notādis nō hʒ regreſſum de euictione cōtra vēditorem.qd vide in.c.ſi vēditori.nu.13.fo.21.
Emptor per cōpromiſſuʒ vltra trāſactionē vel alio ſimili modo ſuperatus nō hʒ regreſſum de euictione cōtra ſuum venditorem.c.ſi vēditori.nu.14.ver.addo nunc.fol.21.
Emptor poteſt agere de euictione cōtra ſuum vēditorē ſaltē quo ad hoc vt ſibi reſtituatur pretiū lʒ vēditor dixerit expſſe ſe nolle teneri de euictione.c.ſi venditori.nu.15.fo.21.
Emptor an teneat̄ ſoluere ptium vēditori ſi lis ſibi mouet̄ ſup re empta:vide in.c.ſi vēditori.in prin.ver.quid autem.nu.16.fo.21.
Eccleſia ⁊ fiſcus equarant̄.c.ſi vēditori.nu.18.fo.21.
Euicto legato an agi poſſit de euictione.vide in.c.ſi vēditori.verſi.quid autem.nume.24.fo.22.
Euictio an hēat locū in aliis ɔctibus oneroſis pterqꝫ emptionis ⁊ venditionis vide in.c.ſi vēditori.ver.quid autem.nu.25.fol.22.
Euictionis remedium an habeat locum in ɔctu trāſactionis.vide in.c.ſi venditori.in ver.quid autem.nu.26.fo.22.
Euictionis remedium regulariter locuʒ nō habet anteqꝫ res ſit euicta.c.ſi venditori.vbi vide quatuor caſus in quibus iſta regula nō procedit numero.26.folio.22.
¶Falſitas imaginem dicitur habere quod deuiat a veriſimili.c.ad noſtram.nume.22.folio.12.
Feminas error iuris non excuſat a malafide ēt in pſcriptione longiſſima immo impedit pſcriptionem.c.puenit.nu.20.fo.11.
Formam fuiſſe ſeruatam tenetur probare ille qui dicit actuʒ validū vide in.c.cum dilecti.nu.3.fo.6.
¶Generalis diſpoſitio nūqꝫ dicit̄ incerta ſi in qualibet ſpecie ſub genere contēta concludit.c.cum cauſam.nu.3.fo.16.
Generalis nō dicet̄ diſpoſitio immo ſpālis lʒ generaliter ſit concepta dūtñ veniat verificāda in vna re tm̄.c.cū cauſam.ibidem.
¶Heredis inſtitutio facta per dolum an valeat:vide in.c.cum dilecti.in verſi.non omitto.nu.58.fo.9.
Heredes tenentur ad ſatiſfaciendum pro defuncto contrito qn̄tumcunqꝫ ipſe expreſſe non mandauerit ſatiſfactionem fieri.c.j.in verſi.tertius ſit caſus.nu.14.fo.4.
¶Iudex eccleſiaſticus vēdicat ſibi iuriſditionem in laycos in nouē caſibus quos vide in.c.j.nu.13.fo.4.
Iura loquentia in fiſco habēt locum in priuatis ex identitatis ratione c.j.numero.33.fol.4.
Iudex eccleſiaſticus vendicat ſibi iuriſditioneʒ in omnibus criminibus mixtis inter quoſcunqꝫ.c.j.nu.15.ver.octauus caſus.fo.4.
Iudex poteſt ⁊ debet ſupplere vbicūqꝫ ex delictis aliquod ius competit parti licet pars ignoret:quia illud eſt ſibi notum vt notorium in iudicio.c.peruenit.nu.5.fo.10.
Iuramētum aſſumit naturam cōtractus cui adijcitur.vide in rub.verſi.ex qua colligitur.nu.5.fol.2.
Iurās preciſe obligat̄ ad id qd iurauit vide in rub.nu.6.fo.2.
Iurans nō cōtrauenire rōne enormis leſionis pōt rōne enormiſſime leſionis contrauenire.c.cum cām.nu.21.fo.17.
Intellectum ad iſtum.c.cum dilecti videas in.c.cum dilecti in verſi.quapropter.circa prin.nu.12.fo.6.
Iudex appellationis ſupplet defectū ptis qn̄ cōpletio cōſiſtit in iure etiā parte nō allegāte vide in.c.cū dilecti.nu.13.fo.6.
Ius ciuile in concernētibus peccatum cedit iuri canonico in.c.cū dilecti ver.ſi igitur licitum eſt ⁊c.nu.17.fol.6.
Naturā iſtius vocabuli irritātes vide in.c.cum dilecti.nu.27.
Iudex ferens ſnīam ſuper aliqua lege ſe fundādo que lex nō facit:tamen ſnīa tenet vide in.c.cum dilecti.nu.28.fo.7.
Intimatio quando alicui fieri debet vt doceat de iure ſuo ſi conſtat eum non habere ius:non curatur de intimatione ſeu citatione.c.ſi vēditori.numero.4.fo.20.
Iura ciuilia loquētia de euictione habēt locū ſeu ſeruant̄ in foro eccleſiaſtico.c.ſi venditori.nu.9.fo.20.
Iuramētū nō trahit̄ ad incognita.c.cum cām.nu.36.fol.18.
Iuramētum eſt intelligēdū ſm̄ naturam cōtractus concurrente intētiōe iurantis.c.ſi venditori.nu.12.fol.21.
Iuramēto interpoſito in aliquo ɔctu de defendēdo aliquē in cā euictionis an ſit neceſſaria denūciatio.vide in.c.ſi vēditori.nu.12.fo.21.
Intellectū nouū ad.c.puenit vide in eo.c.ver.quid ergo.nu.17.fol.21.
¶Libellus alternatiuus ſeu incertus pcedit qn̄ in qualibet ſui parte verificatur.c.cum cauſam.ver.no.j.nu.3.fol.16.
Libellus alternatiuus procedit qn̄ probabiliter qs dubitat de actiōe ſibi competenti.c.cum cauſam.nu.3.fo.eo.
Libellus procedit ſine alteratione quando quis petit reciſionem cōtractus:qꝛ deceptus vltra dimidium in quodam caſu ſingulari quē vide in.c.cum cauſam.nu.3.fo.eo.
Libellus iſto modo conceptus:peto taleʒ rem qꝛ ad me pertinet iure dominij vel quaſi valet.c.cum cauſam.nume.3.fol.eo.

Libellus ſuſtentari debet quomodocūqꝫ ⁊ qualitercūqꝫ fieri poteſt.c.ad noſtram.nume.14.fol.12.

Legis verba quibus non adaptantur neqꝫ eius diſpoſitio adaptari poteſt.c.ad noſtram.nu.14.fo.12.

Lex quando ſolis argumentis vel indicijs contentatur circa aliquā probationem teſtes poſſunt recipi ſine partis citatione.c.ad noſtram.numero.28.fo.13.

Limitationem ad.l.fi.C.de non nu.pe.vide in rub.nu.6.fo.2.

Limitationes.xxij.ad.c.cum dilecti ⁊ ad.l.ij.C.de reſcin.ven.vide in.c.cū cauſam ⁊ incip.a nume.20.vſqꝫ ad fi.fo.17.

Limitatio.ad.l.nō dubiū.C.de leg.vide in.c.cum dilecti.nu.~.fo.6.

Limitatio.ad nota.in.c.raynutius de teſta.vide in.c.cum dilecti.numero.13.folio.6.

Limitatio.ad no.in.l.ſi quis cū aliter.ff.de verb.obli.vide in.c.cū dilecti.in verſi.lxxv.caſus circa medium.nume.22.fo.7.

An libelli ineptitudo ſuper qua ſententia formari nō poteſt poſſit quādocunqꝫ opponi vide in capi.cum dilecti.in verſic.iij.circa finem.numero.26.fol.7.

Ineptitudo libelli ſuper qua ſententia formari poteſt nō obſtat parte nō opponente in.c.cum dilecti.nume.36.fo.7.

Ineptitudo libelli proueniens ex vitio non remiſſibili per partes poteſt quandocunqꝫ opponi etiam poſt ſententiam vide in.c.cū dilecti.numero.32.fol.7.

Legiſlatori alleganti ſine alia probatione ſtatur vide in.d.c.cum dilecti.nume.35.ver.Tertio patet.fo.8.

Limitatio.ad.l.cum certum.ff.de auro ⁊ argen.lega.vide in.d.c.cum dilecti.numero.39.fol.8.

Limitatio.ad.l.in cauſe la ſecūda.ff.de mino.vide in.d.c.cum dilecti.numero.42.verſi.ex prima conclu.fo.8.

¶ Minor aſſerens ſe donare ſi quid plus valet res ab eo vendita etiam in magna quātitate hoc non obſtante remedium.l.ij.C.de reſcin.ven.intimare poteſt.c.cum cauſam.nume.21.fo.17.

Minor reſtitutionem in integrū petere poteſt ratione affectionis quam habet erga res maiorum ſuorū.⁊ ſic eſt caſus in quo minor reſtituitur ratione affectionis tantum.c.j.ver.quinto addo.nume.23.fo.4.

Mixturam licet facere boni frumenti cum antiquo corrupto.c.j.verſic.vltimo argu.nume.32.fo.4.

Maritus ita vtitur fructibus donationis propter nuptias ſicut fructibus ipſius dotis.c.peruenit.nume.11.fo.10.

Mulier licet renunciare poſſit iuri hypothece quam habet in bonis mariti:tamen hypothece quam habet in bonis donatis propter nuptias renunciare non poteſt ſine ſolennitate autentice ſiue a me.c.peruenit.numero.2.fol.10.

Minimi ad maximum non fit differentia quādo eſt eadem ratio.c.cum cauſam.numero.5.fo.16.

Malus ſemel ſemper preſumitur malus in eodem genere mali.c.ad noſtram.numero.17.fo.12.

Moneta mutata an tempus contracti debiti inſpiciatur vide in.c.cum dilecti.in verſi.poſtqꝫ vidimus.nume.37.fo.8.

Matrimonium per dolum contractum quādo valet vide in ſupradicto c.cum dilecti poſt medium.nu.56.fo.9.

¶ Notarius conficiēs inſtrumentum vſurarium ſimulatum remouetur vt infamis periurus ab officio.⁊ aliquando ſibi amputatur manus.c.ad noſtram in prin.nu.2.fo.11.

Notorij vel manifeſti quotienſcūqꝫ in iure mentio habetur intelligimus de notorio vel manifeſto quod conſiſtit in facto:nō autem de eo quod conſiſtit in iure ſaltem in diſpoſitione reſtringibili.c.ad noſtram.numero.26.folio.13.

Notoria efficitur res per probationem factam in iudicio poſt concluſionem vel per confeſſionem vel per ſententiam.c.ad noſtram.nume.26.folio.13.

Notorium dicitur quod fit teſte vicinia vel maiori parte vicinie dum tamen maior pars nō ſit vel conſiſtat ex minori numero decem.c.ad noſtram.numero.27.fo.13.

Nūmus an ſit introductus de iure gentium vel ciuili in rubri.in ver.ſubſequenter ⁊c.nume.12.fol.2.

Notorium allegari oportet:ſed non probari vide in.c.cum dilecti.

¶ Obligans dare preciſe compellitur ad dandum ſi poſſibilis eſt datio nec liberatur preſtando intereſſe vide in rub.nu.2.fo.2.

Obligatus ad factum an liberetur preſtando intereſſe de iure canonico: ſicut de iure ciuili vide in rubrica.verſicu.ſed conſiderata.numero.4.folio.2.

Si in obligatione eſt vnum et aliud in ſolutione ex legis diſpoſitione durat facultas ſoluendi etiam poſt ſententiam.ſecus ſi aliud eſſet in ſolutione ex diſpoſitione hominis:quia tunc vſqꝫ ad litis conteſta.ſolū durat illa facultas ſoluendi vide in.c.cum dilecti.ver.ſed ſi tenere volumus.numero.33.fol.7.

Onus impoſitum alicui rei dicitur eſſe pars eiuſdem rei.c.j.numero.5.folio.3.

¶ Papa an poſſit quem priuare beneficio ſuo ſine cauſa vide in rubri.numero.18.folio.3.

Papa reſpondens conſultationi non videtur ius nouū facere vide in.c.cum dilecti.nume.61.fol.9.

Patroni neceſſitate inſtante poſſunt petere alimenta ab eccleſijs in quibus ſunt patroni.c.j.in ver.limita.in prin.nu.31.fo.4.

Patere illud dicitur quod conſtat per preſumptiones.quod intelligas quando iſte preſumptiones conſiſtunt poſt cōcluſionem in cauſa.al's autem non dicetur ex his aliquid patere.c.ad noſtrā.in verſic.vlti.no.poſt prin.nume.30.fo.13.

Pactum de retro vendendo quemcunqꝫ reſpiciat operatur tranſlationem dominij vtilis oblatione pretij facta.c.ad noſtram.verſic.item in alio.numero.60.fol.9.

Pactum appoſitum in.c.illo vos.de pigno.eſt contra naturam contractus ſecundum nouam declarationem poſitam in.c.ad noſtram.a numero.62.vſqꝫ ad verſi.quintus.fo.9.

Penitentie omnes ſunt arbitrarie hodie.c.ij.nume.1.fo.4.

Peccator q ſciēter imperito ſacerdoti cōfitet nō eſt tutus licet peccatum eſt dimiſſum:quia penitentiam condignā perficiet in purgatorio.c.ij.numero.5.folio.5.

Peccatoris poteſt eſſe tanta cōtritio qđ ſine aliqua penitentia exteriori clericus poſſit eum abſoluere.c.ij.ver.exclamat Abb.nu.5.fo.5.

Pena licet publica impoſita ſit delinquenti in foro penitētiali pōt iterū puniri a iudice ſeculari:late in.c.ij.ver.modo queritur.nu.9.fo.5.

Penitentiā ppetuo agēs dicit eſſe ſub protectione eccleſie.c.ij.nu.10.f.5.

Penalis diſpoſitio que loquitur in caſu vero non trahitur ad caſum fictum.c.ad noſtram.nu.8.fol.12.

Penalis diſpoſitio que loquitur in caſu vero nō trahitur ad caſum fictū etiam ſi alias reperiantur illi caſus equiparati quo ad certam ſpeciem pene.nu.ibidem.

Peccare quis nō debet venialiter:vt alius mortaliter nō peccet.vide in c.cum dilecti.nu.25.fo.7.

Pro vno peccato punitur quis dupliciter.ſ.in foro iudiciali ⁊ in foro penitentiali.c.ij.in verſi.capio glo.nu.6.fo.5.

Pro aīa relinquere nō pōt decedēs in peccato mortali cum ſit extra vnitatem eccleſie.neqꝫ tali modo relicta p eum gaudēt priuilegio tributo relicto ad pias cauſas.c.j.nu.14.fo.4.

Punitus ſufficienter in vno foro an poſſit in alio puniri.Uide in.c.ij.in ver.capio glo.nu.7.fo.5.

Publiciana actio an habeat locum de iure canonico in rubri.v̄.poſtqꝫ.numero.10.fo.2.

In publiciana actione qđ dēat exprimi in libello in rub.nu.9.fo.2.

Poſſeſſione vel dn̄io probato de preterito preſumitur de preſenti ſi allegetur:vide in.c.cum dilecti.nu.35.fo.8.

Preſcriptio interuenire non poteſt vbi non datur negligentia.c.peruenit.nume.12.folio.10.

Preſcribi dos nō poteſt neqꝫ donatio propter nuptias.c.peruenit.v̄.ij.adducit ⁊c.nu.13.fo.10.

Poſſeſſio contra ius iniuſta preſumitur ⁊ poſſeſſor maleſi.c.peruenit.numero.19.fo.10.

Priuilegiū competēs prime actioni nouate intelligit repetitū in actiōe nouante.c.cum cām.ver.tertio extēdo ⁊c.nu.9.fol.16.

Per puiſionē hoīs tollitur puiſio legis ſpālis nō aūt tollit puiſio legis cōis per puiſionem hoīs.c.cum cām.nu.22.fo.17.

Probatio inſtrumētalis eſt pbatio probata.c.ad noſtram.nu.2.fo.11.

Probatio probata eſt cōfeſſio.c.ad noſtram.ibidem.

Preſumptio vna fortis ſuperat pbationē inſtr̄alem ⁊ al's pbationē probatam.c.ad noſtrā.in ver.ex quo dicit notan.nu.5.fo.11.

Probatione euidētis appellationis in ſtatutis an cōprehēdat pbatio p preſumptiones vide in.c.ad noſtram.nu.31.fo.13.

Preſcriptio cum malafide de iure canonico non admittitur in rubri.numero.9.fo.2.

Preſcriptio de iure ciuili non interrumpit data bonafide a principio licet poſtea ſuperueniat malafides in rub.nu.10.fo.2.

Princeps ſine cā poteſt tollere ea que ſunt iuris ciuilis ſecus in his que ſunt iuris gentium.in rub.nu.16.fo.3.

Princeps non poteſt dominium alicui acquiſitum ſine cauſa tollere in rubrica.numero.18.fol.3.

Princeps pōt ſcribere cū cl'a nō obſtāte ſnīa.vide vbi ſupra.

Princeps ſine cā non pōt tollere ea que ſunt iuris ciuilis ſi in ſe haberet equitatem naturalem.vide in rub.ver.tene tū.nu.18.fo.3.

Preſumptio qꝫ quis preſumat bonus quando habeat locum.vide in.c.cum dilecti.nu.16.fo.6.

Propoſitum in mēte retentū operat in foro cōſciētie.ſed non foro iudiciali.vide in.c.cum dilecti.v̄.nō ob.qꝫ nu.25.fo.7.

¶ Quādo aliqua ſunt eqparata de iure cōſtitutio noua ſuperueniens in vno ēt penalis trahit ad reliquū.qđ tū nō hꝫ locū in fictione ⁊ veritate de iure antiquo eqparatis.c.ad nr̄am.nu.8.in fi.fo.12.

Queſtionem mouens malo animo ſuper aliqua re propter quam q volebat emere non emit tenetur ad intereſſe.c.ſi venditori.in finalibus verbis.numero.28.fo.22.

Tabula. Antho. burgos.

¶ Rancoris dimiſſi ſigna quis oſtendere non tenet niſi prius venia petita ab oſtendente.c.j.nume.31.fo.4.
Regulariter tantum valet res quantum vendi poteſt quod tamen limitatur quatuor modis vt in.c.j.nume.1.fo.3.
Re ſua quis priuari nõ debet propter publicam vtilitatẽ niſi ſatiſfactione prius facta de pretio.c.primo verſicu.vltimo vendicat ⁊c.nume.16.folio.4.
Remedium ſpeciale potius videtur intentatum ꝙ cõmune: qñ ſpeciale eſt vtile:⁊ cõmune inutile.in.c.cum dilecti.nume.11.fo.6.
Rei valor cognoſcitur tpe contractus vide in.c.cum dilecti.ver.vt hic dicit litera.nu.11.⁊ verſi.capio modo in prin.nume.36.fo.8.
Remedium extraordinarium quando concurrat cum ordinario vide in c.cum dilecti.nume.42.in fi.fo.8.
¶ Sacerdotis voluntati libere nõ cõmittitur penitentiã imponere:ſed arbitrio regulato ſm rationem.c.ij.nume.5.fo.5.
Sacerdos male arbitrans in imponenda penitentia tenetur quo ad deũ ſi in confitente nulla reperitur culpa:quia credebat eum ꝑitum.c.ij.numero.5.fo.eod.
Satis dicitur ſacerdos conformare ſe cum voluntate diuina:quando cũ cauſa minuit penam alias debitam.c.ij.nu.5.fo.eod.
Sacerdos pro crimine publico non poteſt imponere penam ſecretam.c.ij.nume.5.in fine.fo.eod.
Sentẽtia in qua error iuris eſt expreſſus non vꝫ:in.c.cũ dile.nu.29.fo.7.
Sententia nulla non poteſt partium conſenſu aliqua effici vt ſententia vide in.d.c.cum dilecti.nume.31.fo.7.
Sententia que ſequitur ex libello inepto de cuius ineptitudine debebat pars opponere vꝫ ⁊ tenet vide in.d.c.cum dilecti.nu.32.fo.7.
Significatio propria verbi ſumitur ex autoritate iuris.c.ad noſtram.numero.7.folio.12.
Sententia arbitratoria dicit magis tranſactio ꝙ ſentẽtia.c.ſi venditori.
Solẽnitas extrinſeca ꝓſumit ex magna diuturnitate tpis.c.peruenit.in verſi.ſecũdus nu.7.⁊ hoc ſm intellectum cõmunẽ: ſed ſm nouum intellectum ibi poſitum hic non probatur in illo tex.fo.10.
Superfluitas euitatur propter facti diuerſitatem licet in iure ſit idẽptitas.c.cum cauſam in princ.vbi vide plures modos ad ſuperfluitatem euitandam.fo.16.
Subditorum dãnum vel vtilitas dicitur damnuꝫ vel vtilitas ipſius fiſci.c.j.nume.32.fo.4.
Spiritualis pena magis timenda eſt quã tẽporalis.c.ad noſtram.
Spiritualis res accedit temporali quotiens acceſſio eſt naturalis.ſecus ſi acceſſio eſſet accidentalis.c.ſi venditori.nume.21.fo.22.
Statutum quo cauetur ſtandũ eſſe allegationi alicuius debet intelligi et probationi vide in.d.c.cum dilecti:quod limita vt vbi.s.
¶ Tex.in.c.dilecti.⁊ in.c.per tuas de arbi.quomodo debeat intelligi vide in rubri.
Tex.in.l.eum qui.ff.de pu.quomodo debeat intelligi vide in rubri.numero.10.folio.2.
Tex.in cle.j.de rebus eccle.in.§.ſi quis autẽ.contra quomodo debeat intelligi vide in.d.c.cum dilecti.nu.8.fo.6.
Tex.in.l.non dubium.C.de legibus limitatur ſing.vt videre potes in.c.cum dilecti.paulo poſt prin.nume.9.fo.6.
Tex.in.c.nõ ſane.xiiij.q.v.quomodo debeat intelligi vide in.d.c.cum dilecti.verſi.non obſtat ratio.c.non ſane.nume.25.fo.7.
Tex.in.c.olim cauſam de cenſi.quomodo debeat intelligi vide in.c.cum dilecti.verſi.poſtꝙ vidimus.nume.38.fo.8.
Teſtatoris mens ſemper eſt conſideranda vide in rub.in fi.
Tempus quando eſt in conſideratione vide.s.in litera.R.
Teſtis adductus ad probandũ cõmunẽ vſum loquendi debet deponere per ſenſum corporeum al's nõ probat adeo qđ ſi diceret ꝙ cõmuniter ſic dicitur niſi ſubiungat ꝙ ita audiuit non probaret.c.j.nu.10.fo.4.
Teſtis dictum valet deponẽtis nõ per ſenſum:ſed per cauſam ſenſui ꝓpinquã:vt puta ſi diceret ꝙ ſcit:quia ꝑſens fuit.c.j.nume.10.fo.4.
Taxatiuum qđ vnica oratione cõplectit:demonſtratiuũ quod diuerſis.c.cum cauſam.verſi.no.tamen.nume.51.fo.19.
Tacens non habet pro conſentiente vbi agitur de re oneroſa immo habetur pro contradicente.c.peruenit.verſi.tertio ⁊ vlti.nu.7.fo.10.
Teſtis quãdo depoſuerit de valore rei facias quod ſubiungat iſta res vꝫ decem ⁊ nihil vltra.que adiectio nihil vltra habet ſingularẽ defectuꝫ:vt in.c.cum cauſam.nume.6.fo.16.
Si valor ſpeciei mutatus fuerit in quod tempus debet conſiderari in cõtractu emptionis ⁊ venditionis vide in.c.cũ dilecti.verſic.capio modo:vbi etiam ponitur quod tẽpus eſt in conſideratione in debito contracto in quãtitate quãdo mutat valor quãtitatis.nu.36.fo.8.
¶ Valor vide.s.in litera.R.
Vendere compellitur colonus partiarius domino illud qđ alias vult vendere.c.j.nume.18.fo.4.
Vendere compellitur vicinus locum ſi alias eccleſia conſtrui non poteſt ſufficienter in loco ꝓprio vbi teſtator mandauit ꝓpter adherentiam vicini.c.j.nume.19.fo.4.
Vendens maximum predium compellitur vendere particulam eidem adherentem.c.j.nume.19.fo.eo.
Vendere compellit nobis habens amplũ palatiũ qđ minat ruinaꝫ ſi eũ reficere non põt ꝓpter ſuam paupertatem ne deſtructione illius ciuitas deturpetur.c.j.nu.19.fo.eo.
Vendere cõpellitur quis ratione conſuetudinis rem ſuam vtputa lapides quos in fundo proprio habet quos alias conſuetus eſt vẽdere.c.j.in verſi.addo ſcđm.nu.20.fo.4.
Vendere cõpellit quis minori rem ad quã hꝫ affectionẽ eo ꝙ maiorum ſuorum erat.⁊ ſic eſt caſus in quo minor reſtituitur ratione affectiõis.tãtũ.c.j.verſi.quinto addo ⁊c.nu.23.fo.eo.
Venditor tenetur ad rem tradendam ⁊ non ad dandam.vide in rubri.numero.2.fo.2.
Venditor qui non eſt dominus quid transferat in emptorem. Vide vbi ſupra.numero.1.
Venditor tenetur preciſe ad rem tradendaꝫ ſi hꝫ facultatẽ tradendi al's non:vide in rub.nu.3.fo.2.
Venditor q nõ eſt dñs tradẽdo rẽ nõ trãſfert vſucapiẽdi condictionem niſi duobus cõcurrentibus:vide in rub.nu.8.fo.2.
Venditione probibita nõ probibetur alius cõtractus.vide in rub.quod limita vt ibi per eum.nu.19.fo.3.
Victualia vendere ruſtici compelluntur ⁊ ea portare ad ciuitateꝫ.c.j.vſi.quarto addo.nu.22.fo.4.
Vide octo caſus in quibus quis compellitur vendere rem ſuaꝫ in.c.j.numero.17.⁊ ſeq.fo.4.
Vendere vel vendenti conſentire idem eſſe non eſt ſimpliciter verũ.vide in.c.peruenit.circa finem.fol.11.
Venditionis verbum largo modo ſumptum comprehendit oẽm ꝯctum per quem dominiũ tranſfertur.c.cum cauſam.
Vſurarij dicuntur vendentes rem aliquam qui propter pretij ſolutionem dilatam carius vendunt.c.ad noſtram.verſicu.no.primo.numero.6.folio.11.
Vſurarius aliquis nõ probatur licet probetur eum ad vſuras dediſſe:vel qđ propter dilationẽ carius vẽdidit niſi probet vſuras recepiſſe.c.ad noſtrã.verſi.iſtam concluſionem.⁊c.nu.12.fo.12.
Vſurarius dicitur qui mutuat ad vſuras licet eas non receperit quo ad hoc vt compellatur remittere obligationem.c.ad noſtram.numero.14.folio.12.
Vſurarius dici non poteſt qui dedit ad vſuras ſi eas non recepit quo ad diſpoſitionem.c.quamquam.de vſuris.c.ad noſtram.nu.15.fo.12.
Vſuras ſolitus recipere ſi cõueniat ex mutuo per eũ facto:licet ille q repetit vſuras ſolum probet factum mutuum ſub vſuris ꝙuis nõ probet ſolutionem vſurarum iuris tamen preſumptione preſumetur ſoluiſſe.c.ad noſtram.nume.18.fol.12.
Vſurarius quis non iudicabitur qui carius vendidit rem immobilẽ ꝓpter ſolutionem pretij dilatam.c.ad noſtram.vbi vide late.ver.ſcđam qđ.⁊c.nu.18.fo.12.
Vſus communis loquendi prefertur proprie ſignificationi.vide in rubrica ante finem.
Vſurario nihil prodeſt intẽtio ſeu lucrum illius qui recipit ſub vſuris.c.ad noſtram.nu.22.fo.12.
Vſurarij publici iura mẽtionem facientia verificant in eo q publice vſuras exercet.c.ad noſtram.nu.24.
Vſurarius manifeſtus dr ille qui ad minus ſeptem teſtibus preſentibus dedit ad vſuras.c.ad noſtram.nu.28.fo.13.
Vſurarius ita reputatur recipiens parum vltra ſortem ſicut qui multum recipit: licet recipiens magis peccet.c.ad noſtram.nu.47.fo.14.
Vſura eſſe non poteſt vbi aliquid vltra ſorteꝫ non recipitur.c.ad noſtrã.numero.57.folio.15.
Vſurarius ꝯctus preſumit probata primo mutui petitione:ſecuta ꝑ eodem ꝓtio venditione maxime appoſito pacto de retro vẽdendo.c.ad noſtram.qđ an ſit verũ ibi vide.nu.64.fo.15.
Venditor qui in inſtrumento venditionis dicit ſe nolle teneri de euictiõe niſi ex facto ſuo tantuꝫ an teneatur ex facto autoris ſui:vide in.c.ſi vẽditori.verſi.quid autem.nu.16.fo.21.
Vniuerſitas ſcholarium in qua ſunt clerici ⁊ layci quando dicatur eccleſiaſtica vel ſecularis.vide in.c.cum dilecti.numero.14.folio.6.

FINIS.